

THE
FIRST
PART
OF
THE
HISTORY
OF
THE
REIGN
OF
HENRY
THE
SEVENTH

THE
SECOND
PART
OF
THE
HISTORY
OF
THE
REIGN
OF
HENRY
THE
SEVENTH

Empit: hic videri
Harmonia Anno 1563

~~Amicus post naturam factam in ...~~
~~ad hunc admodum postquam factam ...~~
~~intra hunc ...~~
~~...~~

Tu si pdes, ista bima amanda
Ampla est nunc bima vit
Nulla dies abest quia linea dubia fipst
Nem docet quoniam promissum
Anno Eadem factus est et sic vult amanda pata.
Hinc ego me non sum nisi te memora apollo fipst - Am.

...

Hamery fulchur dux lobum mundum
Habitu, dat de re dux problema
ambifem in dui seipsum in se
Constitui aufgabamque plurimam
In silis densis venar bis quinq. catellis
Quod capio perdo, quod no cupio mihi seruo.

*Limner m. 7. Ubi dicitur et hinc hinc in II. Emillug in m. III. or dicitur
Syntaxis.*

GEORGII FABRI
CII CHEMNICENSIS

B 3.

Partitionum Grammaticarum,
quæ Tabulis delineatæ sunt,
LIBRI III.

Auctorum loci obiter citati emendatiores.

*Cum Indice Græco & Latino in Figuras
Grammaticas.*

Cum Cæs. Maiest. gratia & priuilegio
ad decennium.

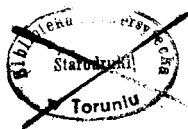
BASILEÆ, PER IOAN-
nem Oporinum.

DZZiS

1059

Ob. 6 III. 732
50. XVI. 2183

GEORGII FABRICII CHEMNICEN
SIS AD IOANNEM ET HVGOLDVM, IOAN-
NIS FF. Hugoldi NN. De Schleinitz,

IN PARTITIONES GRAMMATICAS,
P R A E F A T I O.

OST scriptores, ut ferunt, trecentos uete-
res atq; nouos, qui libros de Grammati-
ca ediderunt: me quoq; professio mea, &
rationes non inhonestæ impulerunt, ut
has Partitionum tabulas in lucem profer-
rem: si quid fortasse traditis meæ fidei at-
que disciplinæ adolescentulis, facilitate &
ordine prodessem: artemq; omnē semel,
tum quæ obseruationes usitatas habet,
tum quæ uaria conformationibus est, comprehenderem. Olim qui-
dem tantam scriptorum multitudinem peperit & temporum & in-
geniorum diuersitas: & in docendo uarietatem tractationis omni
tempore parit, cum scribentium uoluntas, tum instituentium uel eru-
ditio uel iudicium. ~~Certè quo uir melior quisq; est, magisq; exercita-
tus, eo maiorem auditorum rationem habet, & ad ipsorum captum
progressusq; suam doctrinam accommodat.~~ Pueris enim qui Ptole-
mæum, aut Euclidem, aut Aristotelem, ante bonæ & emendatæ ora-
tionis perceptiones proponit, secundum Menandrum, *μωταίος ἐστὶ
τῷ φρονῶν οὐδὲμ φρονεῖ*. Bene Posidonius, cum artes diuideret, inter eas
quas nominabat liberales & ingenuas, etiam pueriles recēsuit, quod
pueris tradendas eas iudicaret: quales essent, quæ initia sermonis &
morum cōplectuntur. Socrates uerò pueris & adolescentibus Athe-
nensibus tradi differendi præcepta noluit, donec trigessimum æta-
tis annum excederent, ne hominibus natura acutis, & ætate adhuc
feruentibus, & gloriæ auidissimis, ueras sententias aut deprauandi
aut impugnandi instrumenta darentur prius, quàm quantum mali
ac detrimenti inesset mendacio & temeritati intellexissent. Nos qui-
dem, etiamsi præscriptum Atheniensibus morem & tempus non se-
quimur: tamen uehementer probamus & Posidonij sententiam, &
Socratis finem, quorum hic respectu ingeniorum, ille ætatis, pruden-
ter consuluerunt suorum hominum studijs atq; moribus. Nostro-
rum autē mores nos instituimus, primùm religionis & pietatis præ-
ceptis, quæ, qui harum Regionum Ecclesijs puriora tradiderunt, no-
mine antiquo Catechesin nominarūt: in quibus de uero & omnipo-
tente Deo, de ipsius animo, & erga homines uoluntate, absoluta do-
ctrina continetur: & fœderū, quæ cum Deo nobis intercedunt, cer-
titude explicatur, atq; dignitas. Ad docendas deinceps linguas atq;
α 2 literas,

P R A E F A T I O .

litteras, simplicissima porro adhibemus praecepta, & quandam *χειραγωγίαν ὁδοποιητικὴν*, qua ueluti manu, uia directa, neque longa ducuntur ad faciendum sermonem proprium. ad quae praecepta inculcanda confirmandaque in optimis statim auctoribus, rudes adhuc & imperitos assidue exercemus; utque assuefiant ad imitationem, in qua meo iudicio studiorum excellētia posita est, pro uiribus annitimur: ut intelligere ueteres, atque admirari optimum quonque discant. Ad tale aedificium eruditionis magnae, fundamenta quaedam (qualia sunt praecepta, de quibus libris in his agitur) esse necessaria, nemo dubitat: & qui proteruitate aut incitia negant, serò tandem & cum dedecore fateri coguntur. Nunquam autem haec studia sua laude suisque praemijs caruerunt apud sapientissimos. Amphictyones, totius Graeciae senatus Apollodoro honorem habuit: & militaris illa Respub. Romana M. Varronem publico monumento decorauit. Factum idem in populis minoribus est: Beneuentani, statuam collocarunt ciui suo Orbilio: Praenestini, hospiti Flacco. Ipsam praeterea artē multi uiri maximi professi sunt, Dionysius Siciliae rex, & Aelius Pertinax postea Imp. Romanus. Eiusdem studio deditus Aelius Hadrianus, totam Italiam ad inquisitionē literarū, & in primis linguae antiquioris excitauit. Carolus Magnus, primus ē Germanis Imperator Romanus, & studiosē omni tempore didicit, & suos filios filiasque litteris ipse informauit. Iulius Cæsar, quantus uir atque imperator: atqui de singulis literis libros scriptos reliquit: ut ante ipsum Messala Coruinus, uir consularis. Nomen Grammatici sibi assumpsit Ioannes Philoponus, bonus philosophus, & nobilis Aristotelis interpres: & qui commentatus in Hippocratem medicum est, Xenocritus Cous, non alio quam Grammatici titulo uoluit honestari. Diuus Augustinus, nominis primi Theologus, grammaticam Mediolani docuit, & de eadem arte librū conscripsit, tum de ratione syllabarū libris quatuor praecepta dedit accuratissimè. Nostri uerò æui princeps humanitatis atque uirtutis Philippus Melanthon haec studia tractauit, commendauit, extulit. Nihil uideo requiri posse amplius & ad praestantiam & ad laudem huius siue uiae siue artis, cum ei tantum tributum sit à tam diuersis gentibus, à tot clarissimis uiris, ab ipsis magistris tam humanae quam diuinæ sapientiae, Philosophis atque Theologis. Nemo igitur hanc improbat uel infectatur, nisi aut imperitus, aut inuidus, aut improbus sit. Imperitis, si non sunt maliciosi, ignoscendum: iniqui, quoniam iudicio malo & corrupto sunt, planè non curandi: improbi uerò, qui mendacio delectantur, & nocent calumnia, poena publica essent coercendi: labefactantes enim haec initia omnium bonarum artium, omnis cognitionis liberalis, imò ueritatis ipsius subruunt fundamenta. nulla enim ars est, sine praeceptis: nulla cognitio, absque literis: nulla ueritas, non intellecta proprietate & compositione

Avaritiam turpe et obnoxium vitium esse
non solum sacra Scriptura hoc testatur
sed nos de hac quam diligentissime debet
testatur, sed et omnes pii doctores, qui vitium
hocce quam turpissime nobis depingunt
et ante oculos ponunt inter alia ante
precipua depictio veteris Ecclesiastici
August. Bernhards, q avaritiam hinc
sequenti coloribus depingit, imo mulier
horribilis magno insidet curru q usq ad
aures obtrectans et avaritia nominata,
in curru multum pecuniarum et argenti
est, in qua inscriptum ~~tubia~~ securitas
mulieri in manu dedit duplicem sententiam
quam una timore perdendi, altera
vero cupiditate accipiendi nominata,
Curru ipse q gestat rotas, inum

veritas Dei contemptio, alterum oblivio
verbis, etiam inhumanitas summa et
pusillitas nimis. Ante currum duo sunt
equi alligati, unus vocat is perdam,
alterum avaritiam, Cui in depictione
ante dicty Ecclesiasticy oes eos

P R A E F A T I O .

positione uerborum: & quicumq; nomen præclarum consecuti sunt, aut qui disciplina aliqua in præclaris habenda rectè fuerunt instituti, his elementis se profecisse, libenter & ingenuè profitètur. Quod si quis è ciuitate omnes infantes puerosq; contenderet eijciendos, faceret ne quod amentes solent: nec minus quàm Cyrsilum suadentem turpia, Athenienses lapidibus obruerunt: sic hunc crudelia & nefaria suadentem, ipsa barbarorum magalia essent deletura. Inspice enim quæso coetum puerorum in quadam urbe florente, aut magno in populo, coetum inquam leuem & imperitum, insidentem arundinibus, uersantem turbines, ludentem pila, ineptientem, saltantem, garrientem: progredere paulisper è uicis campo ue, in forum, curiam, templa: quot ciues eximios, graues prætores & consules, uiros eloquentes admirabere? Vnde autem putas illos electos & collocatos in Rempublicam atque Ecclesiam: unde ad tantam uirtutum & dignitatum altitudinem progressos? ex illo nimirum, quem nuper riseras, coetu puerili & lasciuo educati elatiq; sunt. Quod si optabile atque utile existimas, tales habere ciues & magistratus: pueri non modò expellendi non sunt, sed eorum uita, incolumitati, disciplinae cura præcipua est & singularis impendenda. Idem de tota educatione, de artibus atq; præceptis, quibus formantur puerorum & excoluntur ingenia, est sentiendum, quæ præcepta etiam si specie exilia, & re ipsa minuta sint, & plurimū operis, nihil ostentationis habeant: tamen si non negliguntur, & suo imbibuntur tempore, peritos tandè philosophos, magnos oratores, politos iurecōsultos, eximios theologos, & in Remp. & in Ecclesiā ipsam, quasi in colonias, emittunt. Neq; ego hoc dico, quod ex his principijs, tanquā è cerebro Iouis Minerua, confestim exiliāt aut euolent artifices: sed affirmo cum Peripateticis, esse instrumenta: dico cum Posidonio, esse rudimenta, non opera. Quibus hoc obscurum est, cōsiderent in tota natura, è quæ tenuibus fontibus, fluij oriantur nauigabiles: è quàm paruulis seminibus, quantæ procreentur arbores. tum uideant simul, neq; semen esse arborem, neq; caput aquæ ipsum esse flumen: cœlum, solum, cultura, tempus, aliquis interdum casus, mirabilia ipsis præbent incrementa. Accidit idem in animatis corporibus: neq; elephas aut panthera tanto robore, tantâq; celeritate primùm in lucem prodeunt, quantum postea addunt anni, & exercitationes, quæ illis sunt belluis usitatae atq; cōmunes. Eadem ædificiorū ratio est. arcis alicuius munitæ extant muri & propugnacula, latent fundamenta: instructę triremis non apparet carina, sed cernitur altitudo mali, apparatus remorum atq; armorū, ueli & funium multiplex diuersitas. Tolle id, quod oculis non subijcitur, informe atq; rude: quid relinques, præter ruinas & naufragia? Extruxit Romæ Capitoliū Superbus: sed id nunquam perfecisset, nisi fundamenta præclara iecisset Priscus. eo aut in tantam

P R A E F A T I O .

amplitudinem erecto, quanta futuro imperio digna erat, quàm facile posterioribus fuit gradus marmoreos, limina aenea, parietes incrustatos, laminas inauratas, porticus triplices adijcere? Tali fundamento artem confero hanc infimã & puerilem, cui ueluti *προσοικοδομῆσις* artium reliquarũ exaggeratio & ornãmẽta adhibenda sunt, ut quẽadmodum in corpore perfecto, sic in artibus omnia membra firma sint, & partes conuenientes habeant, & suus cuiq; constet decor, integritas, ordo. Quòd si quis ita sensu caret, ut ista quæ ante oculos sunt, & manu tenentur, non satis percipiat: quid mirum, in animi ingenijq; facultatib. parum sapere, nihil comprehendere? Neq; in tam imperito iniustoq; homine docendo aut emendando plus agitur, quàm is agit, qui uersat apud Lucilium,

Saxum, sudans nitendo, neq; proficit.

Aristoteles inter artes, quibus instrui uult in bene cõstituta ciuitate adolēcentes, eam quæ de literis agit, loco primo recēset, & Grãmaticam (uerbis ipsius utar) *ὡς χησίμορ πρὸς τὸν βίον ἔ πολύχηνσον* commendat. neq; cõtentus simplicis utilitatis ratione, paulo post adiungit, tradendã eam *ὅτι τὸ πολλὰς ἐνδέχεται γίνεσθαι δι' αὐτῶν μαθήσεις ἰτίρας*. unde nō incitẽ eam artiũ quasi matrem & altricem reliquarũ nominaueris. Contẽptores aut̃ isti primorũ elementorũ, hoc est, linguarum literarumq; cum interdũ muneribus fungãtur grauissimis explicandi religionem, aut interpretãdi ius ciuile: quid, obsecro, docent ueri? quid solidi cõmemorant? Audiamus unum & alterũ. Diabolus, inquiunt, deducitur à dia, quod est, lignum, & à bolus, quod est baiulus, quia apud inferos ligna portat. Gynæceum, aiunt, secretus in domo locus est, in quo habitant columbæ. Nemo hæc legens, à risu temperat: plaustrales tamen libros eiusmodi nugarum plenos inuenias. Hæc interpretationum monstra in uerbis, etiam in rerum maximarum cognitione & sententijs, lucem ac ueritatem inuoluunt tenebris, & ut expressẽ loquitur Socrates, *βορβόρω βαρβαρικῶ*. Notissima esse p̃js debet omnibus, illa prima Euangelij uox, dicta primo mortali, ab auctore ipsius Deo sempiterno: Inimicitias ponam inter te, & mulierem: inter semen tuum, & semen illius: ipsum conteret caput tuum. Quantum noctis offusum rei Christianæ, quantum impietatis & superstitionis importatum Ecclesijs est, unico uerbulo deprauato, & perperam intellecto? Annos longè supra mille ualuit error, & tantum ualuit, ut qui cernebant acutius, aut altius saperent, à multitudine contradicentium, eorum que auctoritate abducerentur. etenim mulieri attributum est, quod attribuendum semini fuit: & capitis serpentis diminutio, diuæ Virginis laudibus applicata, quæ ad Christi solummodo dominatum uictoriam que fuit referenda. Inimicitias ponam inter te & mulierem: uerba uidelicet aperta sunt. Dubitas quid signifi-

significant: additur interpretatio: Inter semen tuum & semen mulie-
 ris. Vides intelligendū de femine, & non de muliere. Quale & quā-
 potens erit semen illud? adicitur ἐπιφώνημα, Ipsum conteret caput
 tuum: uel (ut Græci LXX interpretātur) αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν.
 quasi dicerēt, ipse qui ex mulieris uirginis semine propagabitur. hoc
 enim semen Esaias uaticinatur esse paruulum & filium: Paulus inter-
 pretatur Christum. Voluit philosophum Varro, statera auraria uer-
bum unumquodq; pendere: quæ præceptio q̄ necessaria sit uniuersis
scriptoribus, hæc atq; alia exempla manifestè demonstrant. Cū au-
 tem non modò ad existimationē uiri docti, uerum etiā ad nomen &
 officium hominis Christiani uera pertineat intelligentia, eaq; è uer-
 bis lectis & quasi lance pensitatis, purisq; linguarū fontibus hauria-
 tur: sunt certè nequaquam uilipendenda aut extermināda, quæ iter
ad rerum amplissimarum scientiam indicāt atq; aperiunt, præcepta
puerilia: quibus quasi filo Ariadnæ, aut lychno Heronis, per incerta
obscuraq; absq; errore & ambagib. in ipsa ueritatis sapientiæq; ady-
ta & sacraria adolefcentuli ducuntur. Quamobrem cū studia hæc
 & necessaria sint, & in primis probata, & utilia maximè, uestræq;
 iam ætatis propria: ad ea perdiscenda totis uiribus, attentè incūbite.
 nam ut iucundiora fiant, exemplū sine dubio efficiet uestrorū æqua-
 lium: ut fructuosiora, præstabit, ut spero, diligētia nostra. De dua-
 bus autem rebus in uestro curriculo mihi admonendi estis: & quid
 ex his libris petendum potissimum, & qua sit uoluntate laboreq; pe-
 tendum. Inter eum qui monstrat uiam alicui, & eum qui uiam munit,
 hoc interest: ut is qui monstrat, satis habeat, si uiatori cōsulat de
 compendio & certitudine: is qui munit, operam det, ut sine offensio-
 ne uia sit, & impedimentis, utq; expedita undiq; & facilis euntibus.
 Eadem ratio eius qui tradit præcepta. is enim uiam tantum indicat,
 cuius etiam demonstratio si artificiosa est, μέθοδος dicitur: at qui u-
 sum præceptorum eruit ex auctoribus, is uiam sternit, & eius opera
 olim uocabulo mathematicorum *πραγματεῖαι* sunt appellata. Vn-
 de litteratorem ab interprete, non aliter atq; à poeta actorem, θεωρητι-
 κὸν ἀπὸ τῆς πρακτικῆς distinguere solemus. Equidem in hac institutio-
 ne, & in his Partitionū tabulis, esse index & monstrator uolui: quare
 tantum collegi ea quæ ad id institutum uisa sunt opportuna, neq; id
 subtiliter nimis atq; anxie. nam ut bellè scribit Fabius, est inter Gram-
 matici uirtutes, aliqua nescire: & ut ego sentio, etiam si scias, suo loco
 præterire & dissimulare. Ista tamē indicatio ita simplex nō est, quin
 ad munimentum etiam faciat aliquid, ut certius pedem figas, & mi-
 nore negotio ambules. Adhibui præterea ordinē, qui ut magis con-
 spiciuus esset, eum delineauī tabulis, ut uno intuitu in rem totam stu-
 diosi inspicerent, & diuisionum uarietatem oculis metirentur. quod
 cum & ad intelligentiā & ad memoriam esse conducibile uideretur,

P R A E F A T I O.

eiusmodi ante nos Tabellas de figuris Diomedis & Erasmi concin-
 nauit uir doctus Petrus Mosellanus: nec exiguam nuper laudem in
 praeceptis Dialecticis & Rhetoricis Aristotelicis & Sturmianis ante
 oculos ponendis meruit Erythraeus Lindauiensis, amicus noster, uir
 ingenio & diligentia clarissimus. Dedi quoque operam, ne exempla aut
 multitudo essent nimia, aut ipsis regulis magis obscura: nec loqui
 more usitato renui, quod nunc quidam inepti captant, ne communia do-
 cere, aut inuentis aliorum uti uideantur. eo magis reprehendendi, quod
 neque se satis expediunt, neque discipulos multum adiuuant: imo uerbo-
 rum obscuritate & nouitate eos remoratur, ut si aliorum scripta inspi-
 ciant & consulant, in alia quoque arte uersari uideantur. In hoc loco
 quid his e libris sit petendum explicanti, dicendum aliquid de meo pro-
 posito fuit. nunc qua sit diligentia ardore petendum dicturo, propius
 ad uos mea spectabit oratio. Ad studium equestre qui sese applicant,
 quantopere in id incumbant, in ordinis uestri hominibus non paucis
 uidetis, qui secundum Aristophanem dormiendo etiam equos somniant.
 similem uoluntatem paremque cupiditatem afferre uos ad rem omnium li-
 beralissimam, uobisque dignissimam par est. Arte proinde aliqua qui dele-
 ctantur, eius doctores & magistros obseruant, legibus & mandatis eo-
 rum obtemperant, praescripta sedulo & alacriter discunt, & exercent
 cotidie: eodem impetu artium ingenuarum cupidus feratur, ut incendat
 magistri sua obseruantia amorem, obsequio studium, assiduitate indu-
 striam. Quod si amborum respondeat & animus & diligentia, nihil e-
 rit in omni exercitatione molestum, nihil difficile, nihil quod effici non
 possit. Themistoclem excitarunt trophaea Miltiadis, Iulium Caesarem aegre
 Alexandri: uobis maiorum uirtus, uel certe aequalium contentiones inci-
 tamento sint ad morum studiorumque elegantiam & perfectionem. Li enim
 qui ab re aliqua alieni, qui contumaces, qui segnes sunt, rarissime ali-
 quid addiscunt: aut si quid aliud agentibus adhaerit, minimum illis fru-
 ctus affert. Quot nunc seculo hoc *επιθυμητικῶ* uagari homines cer-
 nas, qui nec e multis esse uolunt, nec artium initia didicerunt, qui cum ad
 nullum uitae munus seruum sint accommodati, quodcumque susceperint ne-
 gotium, intractabiles sunt & importuni: quales homines ad sacra Mu-
 sarum nunquam admissos, multo foret melius atque utilius. Prodeunt autem
 ex contemptoribus disciplinae, laborum, artium. Immorandum igitur pa-
 tienter est rebus necessarijs, cum prudenti respectu secuturę utilitatis:
 & illa *αὐδραδεία* & *φιλοπονία* Platonica non est solum referenda ad splen-
 dorē & ad diuitias, sed ad pulcherrimas illas uirtutes quas idem Pla-
 to *φιλαλήθειαν* & *φιλοκαλίαν*, hoc est, ueritatis honestatisque amorē ap-
 pellauit. Indiciū mehercule indolis non uulgaris est, labore delectari,
 & esse studiosum praceptorum, ad easque se alluefacere a prima puericia
 magnum momentū affert ad totius uitae cultum atque modum. Nam
 qui laborem oderunt aut fugiunt, & in artibus incipiunt sumere sibi
 licentiam,

P R A E F A T I O .

licentiam, temporis progressu eandem usurpant in consilijs, in moribus, in actionibus: quæ in ostentatione fatua, & in libertate imperitata, nec auctoribus honesta, nec publicis rebus sunt salutaria. Vt aut præcepta ediscant, & laboriosi pueri sint, doctrinæ huius efficiet facilitas & breuitas: cuius quidem cognoscendæ ut uia trita, & percipiendæ spacium breue est, sic eius exercendæ tempus est perpetuum. Quod si elephas, ut est apud Aelianum, grammaticus inuentus est, bestia tam uasta atq; immanis: & si hominum discunt uoces exprimere corui & picæ, in nullo numero habitæ aues: quid puero, natura tractabili, & ui memoriæ animicq; prædito, & bonis fidisq; præceptoribus libenter & cum obseruatione parenti defuturum putabimus ad hæc præcepta imbibenda? qui si etiam distribuere uolet, ut debet, temporis rationem atq; momenta: quod annua aut non paulò breuior efficere industria & contentio poterit, in eo hæsitabit aut hallucinabitur per omne uitæ tempus? Octo numerantur partes orationis: age octo tribuantur singulis dies, ad cognoscendâ etymologiam, hoc est, partiū illarum adiuncta seu accidentia: totidem ad nominū uerborumq; motus atq; flexiones: interponatur spacium menstruū, ad præcepta de generibus & præteritis. Dentur deinceps octo singulis duplicati, ad discendam & insigendam syntaxim seu partium consecutionem: tantundem spacij ad percipiendos syllabarū modos atq; magnitudinem. ut quæ de conformatione & figuris traduntur, ætatis robustioribus relinquamus uiribus. Integri cursus partem totam nondum percurrerit aureum illud mundi lumen, & suum iam cursum confecerit ingeniosus & diligens adolescentulus. loquor aut nunc de arte tantum: sed cui exercitatio cōfestim, & quasi euestigiò addēda sit in optimis auctoribus. Pergite aut uos quoq; IOANNE S & HVGOLDE progredi in his studijs, uestre ætati similibus, quæ ut iam tenera est, & circa res nō arduas uersatur: ita corroborata ad omne decus uirtutis, maiorū uestrorū, hominum ornatissimorū exemplis excitabitur: nō secus atq; hæ artes, quantumuis paruæ & humiles sunt, tamen cultores suos in omnē religionis, antiquitatis, legum, naturæ deniq; ipsius cognitionē deducunt, docentq; nō minus bono atq; emēdato sermone uti nostros homines, q̄ illi ueteres usi sunt, qui eundem à parentibus, familia, patria didicerunt. imò quod illis consuetudo domestica, & societas cum ciuibus attulit, ut nūc est multo maiore difficultate & longiore tempore comparandū: ita iustioribus laudibus & digniore præconio euehendū erit. Poetæ finxerūt Amaltheæ cornu, è cuius summo, uaria florum frugumq; genera nascerentur: huic ego libenter comparo artem Grammaticam, è cuius ueluti rudimentis, & (ut Martianus appellat) incunabulis, uiri omni genere eruditionis sapientiæq; excellentes prodeunt atq; educantur. Quominus (ut Fabij uerbis hunc locū concludā) sunt ferendi, qui artem

P R A E F A T I O .

Grammaticam ut tenuem ac ieiunam cauillatur, quæ nisi fundamenta fideliter iecerit, quidquid superstruxeris, corruet: necessaria pueris, iucunda senibus. Meos autem labores ad uos IOANNES & HVGOLDE mitto, uobisq; dedico. debetur enim à me gratus animus honestissimæ familiæ Schleinciorū, & in primis uiro optimo & ornatissimo parenti uestro: qui & priuatim de me bene meritus est, & publicè nunc de studijs optimè meretur. Ab eo enim tempore, quo ludi huius illustris administrationi & inspectioni præfuit, eius bene uolentia, opera, fidelitas, patrocinium nullo loco nobis defuit. quæ quia pietati & literis laudatissima beneficia præstat, à bonis & doctis recordatione celebri sunt commemoranda: quod quidem ego pro mea facultate, nunquam facere desistam. Valete. E' ludo illustri, Misena Hermundurorum, Nonis Ianuarij: Anno à nato Christo, generis humani unico redem-

ptore, M. D. LX.

GREGORII

GREGORII BERSMANI

ANNEBERGII.

DE UTILITATE ARTIS
GRAMMATICAE.

Quis fuit, insignem *PVERIS* qui protulit artem?
Quam bonus, & uerè commodus ille fuit.
Primus enim sterilis doctrinae semina iecit,
*Primus & ad *Atusas* ille reclusit iter.*
Tunc caput ingenuas nobis efferre per artes,
Tunc Clario licuit fonte leuare sitim.
At non ille tulit summam me iudice laudem,
Quamuis sit memori dignus ab orbe coli.
Nam rude semen erat, nec terris omnibus aptum;
Quod tantum in pingui luxuriabat agro.
Is nisi dente foret crebro renouatus aratri,
Nil nisi cum spinis gramen habebat iners.
Adde quod & densi complebant undiq; sentes;
In Labyrinthaeas compita secta uias.
Rara per apricos ducebat semita colles:
Semita, sed positu uix adeunda loci.
Quam potius meruit celebris praeconia fama,
Qui legit uario semina sparsa solo.
Ac lolium postquam, paleasq; remouit inanes;
Fecit ut humanis usibus apta forent.
*Illius haec laus est, qui *Palladis* inclytus arte,*
Perplexum multis ante, relegit iter:
Obseruata regens certis diuortia filis,
Quae dederat dubijs illa sequenda uijs.
Et nunc in tanto pars est communis honore
FABRICIVS, scripti dexter in omne genus.
*Qui pariter docta comitatus filia *Atixerua*,*
Aonidum facilem struxit ad antra uiam.
Grammatica paruo comprehendens dogmata libro;
Quae prius in ueterum sparsa fuere libris.
Quae non crassiloqui potuere uolumina Gotthi,
Scrinia nec Galli tradere uasta senis.
Explicat illa tribus feliciter omnia chartis,
Ambiguum breuibus, perspicuis ne magis.
Ac ne quid studijs posthac iuuenilibus obstat,
In tabulis eadem conspicienda dedit.
Quarum si posset manus amula reddere formam,

Non

*Non magis his Cui pulchra tabella foret.
Huc ergo celeri iuuenes pede carpite gressus,
Hic datur ad Musas currere lata uia.
Castalia scater hinc de gurgite riuius unda:
Qui bibit hinc, socijs plus sapit ille suis.
Qui bibit inde, sapit: iuuenes huc tendite, pulchra
Quos sitis optatae cognitionis habet.
Vestraque Gorgonea perfundite tempora lympha,
Pegaseum spirent pectora uestra lacum.
Quisquis at hinc animum multa repleuerit arte,
Inscribat fonti uota, PERENNIS EAS.*

AD LECTOREM.

In citandis auctorum locis usus sum ea diligētia, ut cum exemplis ueteribus manuscriptis quosdā cōferrem, quamobrem cū ex ijs non paucos emendauerim, ne pręberem calumniādi occasionem aliquibus, si diuersum in suis inuenirent libris: eos separatim hoc loco annotare, & uulgatam etiam lectionem aut distinctionem corruptam deprauatam uel addere uolui: tum ne quem scrupulum alicui relinquerem, tum ut meam fidem lectori probarem.

Numerus margini adiectus, paginas horum librorum significat.

AUCTORUM LOCI OBITER CITA

† I E M E N D A T I O R E S.

ANTIQUI POETAE.

144 Homo locum ornat, non ornat hominem locus. apud Charisium lib. 4. hic Senarius non legitur integer.

CICERONIS.

65 Nam illò si ueneris. i. Epist. ad Valerium. Vulgò, illuc.

149 Primùm tibi, ut debeo, gratulor. 2. Epist. ad Cælium. plurimùm, pro primùm, perperam legitur.

157 Quæ si uideres, lacrymas non teneres, non: quid si cætera scribam? 7. Epist. ad Curium. Hunc locum in castigationibus Terentianis emendauit ante annos undecim, ex manuscripto.

65⁷ Liceat modò istò uenire. 9 ad Pætum, pro istuc.

148 Qui si conseruatus erit, uicimus: fin (quod Dij omen auertant) omnis omnium cursus est ad uos: 12. Epist. ad Casium. Addita fuerunt superuacanea uerba, quæ prudenter sustulit Victorius.

157 Non sunt ab obsequio nostro, non: habent suas radices. 10. Epist. ad Atticum. Locum hunc emendauit Paulus Manutius.

147 Sales qui in dicendo nimium quâtum ualent. de Oratore. Legitur etiam, mirum quantum, qua forma orationis Liuius 1. ab V. C. utitur: altera Marcellinus lib. 22. Ordo squalès occurrit populi, nimium quantum antehac florētissimus.

107 Illacryma patris pestibus: miserere. 2. Tusculana. Malè hunc locum distinguunt Linacér & Cælius: nempe, patris pestibus miserere. Est autem translatus de Trachinijs Sophoclis,

τολμωσθαι δὲ λέγειν τι με πολλοῖσι δὲ κτήρι.

117. 189 Iteradum eadem mihi ista. 2. Tusculana. Vbi Grammatici recentiores legunt, Iteradum, & pro gerundio adducunt. Videtur antiqui poetæ uersus esse, atq; ita legendus: Age, iteradum eadem mihi ista, nec enim satis intelligò.

C A B L I I.

175 Cæsar iratus fenatui, exilit. 8. Epist. ad Ciceronem. uulgò exijt. sed & Lucanus, — & curia, & ipsi Exiliere patres.

C A T V L L I.

131 Inger' mî calices amariores. Ad puerum. uulgo, Ingere: alterum *κατ' ἀπονοπλῶ* carmen requirit, ut Biber pro Bibere apud Terentium: quod annotauit Charisius.

122 Eheu quid faciant (dij) homines, cuius habeant fidem? Ad Alphenum. Alij legunt, dico: alij dico. In Dij autem nihil eliditur. & est admirantis, uel exclamantis, ut alibi: Doctis (Iuppiter) & laboriosis.

129 Regium adepta es Coniugiū, quo non fortius aufit alis. de Coma Berenices. Alis, pro alius, etiam à Prisciano obseruatum. Vulgarè lectio nullum sensum habuit.

194 Troia (nefas) cōmune sepulchrum Europæ Asiæq; ad Mallium. Vulgò omissa parenthesis, quæ sensum apertiore facit: figura est *ἀγανάκτησις*. Nefas autem loco aduerbij ponitur. Virg.

Sequiturq; (nefas) Ægyptia coniunx. Horat. lib. 1. Odar.

Tu ne quesieris scire (nefas) quem mihi, quem tibi Finem dij dederint.

G E L L I I.

75 Postquam est morte captus Plautus, Comœdia luget,
Scena est deserta: dein risus, ludu' iocusq;,
Et numeri innumeri simul omnes collacrumarunt.

lib. 1. cap. 24. tres sunt uersus heroici, imperitè distincti in codicibus impressis omnibus. Obseruauit eos primùm And. Alciatus, uel (ut alij uolunt) Ianus Parrhasius.

H O R A T I I.

137 Cùm fracta uirtus, & minaces (Turpè) solū tetigere mento. lib. 2. Car. oda 7. Alij interpretantur, Turpe solum, cruore foedatum: alij Turpe tetigere, pro turpiter. Verùm hoc loco tale est, ut alibi, Interq; signa (turpè) militaria sol aspicit Conopeum.

101. 141 Daunus agrestium Regnauit populorum. lib. 3. Carm. oda. 30. hæc lectio Helenij & Porphirionis.

102. 141 Quò tibi Tulli Sumere depositum clauum, fieriq; tribuno Inuidia accreuit? lib. 1. Serm. Sat. 6. è manuscripto & interpretibus. quod correctores fuisse ausos mutare, miror.

77 Dij tibi dent capta classem reducere Troia. lib. 2. Serm. Sat. 3. non deducere, ut in uulgatis. *ἐπιπέσειν πλοῖα μὲν πάλιν, εὐδ' ἰκνάδ' ἰνέδαι.* Homeri uersus est.

L V C A N I.

89 Mensuraq; iuris Vis erit, hinc leges & plebiscita coactę. lib. 1. Prisciani hæc est lectio. aliàs ponitur genus neutrum, coacta.

A V C T O R V M L O C I

L V C I L I I.

194 Lælius præclarè & rectè Sophos, illuq; uerè. Versus hexameter, citatus à Cicerone 2. de Finib. in Lælius, eliditur S. in Illud, D. consonantes extremæ.

O V I D I I.

50 Vello, in præterito Velli, non Vulsi, semper apud Ouidium obseruauit scriptum, in codicibus antiquis.

94 Et flesti, & nostros uidisti flentis ocellos: in Oenone. ita legit Valla, & rectè: Naugerius pro nostros, substituit madidos, non rectè.

74 Nostin' an exciderint mecum loca: in Medea. Alij, Nescio an exciderint.

74 Sic mea perpetuis liquefiunt pectora curis. i. de Ponto. Hactenus in excusis legitur omnibus, liquefunt: numeris non constantibus. sed liquefiunt uerè legitur in manuscripto.

92 Proximus à domina nullo prohibente sedeto. i. De arte. ita Aldinum: alij, ad dominã,

98 In facili est omnia posse Deo. ibid. ex manuscripto. Ita Terent. In procliui est.

137.65 Iunge tuum latèri, quã potes usque, latus. ibid. ita alibi: Quã potes ambiguus callidus abde notis.

60 Multa rogant utenda dari, data reddere nolunt. Ibid. ex manuscripto. Plaut. in Aul. Quæ utenda uasa semper uicini rogant. uulgò legitur, Multa rogant reddenda dari, sed minus bene.

92 Curia consilij quæ nunc dignissima tanti. 3. De arte. ἡλυνισμὸς. pro consilio tanto, quod est in uulgatis.

175 Concidit, & subito muta dolore fuit. ibid. Muta inquam ἡατ' αἰξενειν, non mota. Ut in omnibus impressis legitur, excepto Augustano, quod ante septuaginta annos excusum est.

131 Ferrum Diana uolanti Abstulerat iaculo. 8. Met. uulgò, ferrumq; Diana.

77 In quem recidimus, quidquid mortale creamur. 10. Metam. Alij ex duobus manuscriptis legunt, Decidimus, contra sententiam: Glareanus emendat re incidimus, contra elegantiam.

195 Renouat lectusq; locusq; Halcyones lacrymas, & quæ pars admonet, abstitit. 11. Met. Abstitit, pro abstitit legit Priscianus, & idem inueni in manuscripto.

142 Figitur huic duplici Grynæus lumina ramo. 12. Metam. Triplex error in Asulanio & Gryphiano. hunc pro huic, Gryneus diffyllabum pro Grynæus, & Sua lumina pro lumina.

195 Et spumat testu pressus uterque suo. 5. Fast. ita in Aldino & manuscriptis. pro testa sua, ἡατ' ἀρχαῖο μιν.

138 O' quater, & quoties non est numerare beatum. 3. Trist. In quibusdam, ô quantum. Idem παραφραστῆς. 11. De arte: O' quater, & quoties numero comprehendere non est Felicem. qui etiam uersus in Asulanio est deprauatus.

116 Gratiq; erat instar honoris Carminibus nostris nomina uestra legi. 3. Trist. uulgò, Instar amoris: alterum etiam sententia requirit.

153 Ne noceam grato uereor tibi carmine. 4. Trist. in manuscripto. Grato carmine, quod ego gratus tibi offero.

153 Estur, ut occulta uiciata teredine nauis. 1. De Ponto. Teredine legendum, non putredine. Plin. lib. 16. Teredines rodunt dentibus, hæ tantum in mari sentiuntur, nec aliam putant teredinem propriè dici.

P L A V T I.

113 Si opulentus it petitem pauperioris gratiam: in Aul. In Asulanio, Si opulento sit petitem: distractione literarum. scriptum enim more antiquo fuit, si opulentos it petitem.

64 Tempori, postquam impleuisti fastibus istorum caput. ibid. Hunc uersum in omnibus excusis omisum, è manuscripto reposuit præclarè doctus & diligens uir Camerarius. Ab hoc formauit comparatiuum Ouid. 4. Met. Modò furgis Eoo Temporius cælo.

143 Eleusium huc intrò abi, abidum ad nos. ibid. E' Parisiensi quodam, adiecinus Abidũ, quod requirit uersus, & desideratur in alijs codicibus.

P R O P E R T I I.

112 Milanion nullos fugiendo Tulle labores. lib. 1. ex carmine, quod ascribitur Musæo. † Vulgò mimalion.

80 Hypsipyle nullos postilla sentit amores. lib. 1. Vulgò, post illos, perperam. aduerbium antiquum, usitatum Plauto & Terentio.

62.119 Hic dominam exemplo ponat inante suam. lib. 2. Inante, composita ex duabus præpositionibus dictio.

† ἡ ποτὶ μελανίων ὁ δρασαμελίον φύγῃ δινύ.

E M E N D A T I.

172 Blandinæq; fluant per mea colla rosæ. lib. 4. Omnes impressiones uulgatæ habet, Blanditiæ, pro Blandinæ: perfacili mutatione literarum. Blandinas rosas nominat *κατ' ἐξοχὴν*, ut sequentibus uersibus, uinum Falernum, & spicam Cilissam. Blanda urbs Brutiorum, secundum Melam & Plinium: Lucaniæ, secundum Ptolemæum. Illarum autem regionum loca propter amœnitatem & florum copiam, *δολέμωνες χωρία καὶ ἀνδρα* uocantur à Strabone: unde ex iisdem rosaria quoq; Pæsti celebrantur à Virgilio.

P V B L I I.

112 Casta ad uirum matrona parendo imperat. è manuscripto. Ad pro apud, quod habent exemplaria.

112 In iudicando criminosa est celeritas, ita manuscriptum. Erasmus legit, in uindicado: sed & alterius lectionis meminit.

110 Refert bonorum exemplis puniri improbos. In uulgatis senarius hic non legitur, inuentus in manuscripto.

S A L L V S T I I.

146 Qui præsidij causa cum telis erant circum Concordiæ: in Catilinam. Expunxi è duobus manuscriptis accusatiuum, & interpres Horatij annotauit in mentione locorū sacrorum usitatam scriptoribus hanc casus omissionem.

128 Quidquid sine sanguine ciuium ulcisci nequitur, iure factum sit: in Iugurtha. Nequitur pro nequit, ex emendatione Beroaldi & Riuij, qui usi sunt antiquis exemplaribus.

T E R E N T I I.

146 Ne tu hoc posterius mihi, Dau factum consilio aut dolis, in And. pro mihi, alij reposuerant dicas, quod est subintelligendum.

143 Neq; tu haud dicas, tibi non prædictum. ibid. Triplicata negatio, ab alijs inscitè mutata.

143 Age, nunc iam ego pol hodie, si uiuo. ibid. Triplicata affirmatio, quæ uulgò distinctione corrupta est.

101 Illi inuidere miserè, ego floccipendere, in Eun. Alij, ego non floccipendere.

164 Ut uestem cum eo mutem, & pro illo iubeam me illò ducier. ibid. Illo primum pronomen: illò in antiquis aduerbium, pro illuc.

64 Diem hoc iam Pyrrhus factitauit. ibid. Diem aduerbium, de quo plura in Castigationibus nostris. Qui meum exemplar secuti sunt Francofurtenses & Tigurini, hunc locum rursus deprauarunt, quem emendatum retinuerunt Lipsenses.

166.175 Satis diu hoc iam saxum uoluo. ibid. In alijs, uerso.

98 Lucefcit hoc iam: cesso pulsare ostium uicini. in Heau. hæc uera distinctio, de sententia Turnebi & Mureti.

153 Qua causa id fiat, obsecundato in loco. Sed pater egreditur, caue quidquã admiratu' sis. ibid. Hunc locum personis aliter distinxit Robertus Stephanus: uerborum collocatione immutarunt Riuius & Muretus, contra fidem lectionis uetustæ.

98 Foris sapere, tibi non posse te auxiliari. ibid. Te, uulgò omittitur.

115 Alij clanculum patres quæ faciunt. in Adel. antè legebatur, Clanculum patre.

143.189 Hoc tu facitodum animo cogites. ibid. non, facito tecum.

121 Phy, domi habuit unde disceret. ibid. In aliquot editionibus lectum fuit, Philosophos domi habuit, ridiculè sanè.

146 Cui rei est, ei rei hunc sumamus diem. ibid. Verba aliquot omissa, aliquot sunt perperam addita in omnibus exemplaribus.

122 Ita usq; aduersa tempestate usi sumus: odiosum. in Hec.

T I B V L L I.

149 Seu uetus in triuio florea sarta lapis. lib. I. aliàs, florida.

195 Nanq; agor ut per plana citus loca uerbere turbo. Charisius legit turben, & reprehedit.

V I R G I L I I.

68 Et super ipsi Dardanidæ infensi. 2. Æneid. aliàs, Insuper ipsi.

92 At rex sollicitus monstrorum. 7. Æneid. uulgò, monstris. Illud magis uidetur Virgilianum, & sapit Græcissimum.

106 Moliri iam tecta uidet, iam fidere terra. ibid. Ita Linacer: sed aliàs semper cum datiuo apud eundem poetam.

80 Tuq; ô Tibri, tu ô genitor cum flumine sancto. 8. Æneid. In uulgatis, Tuo genitor cum flumine.

101.109 Tempus desistere pugnae. 10 Æneid. uulgò, pugna, in superiore duplicatus *εἰς* est.

F I N I S.

Figurarum Grammaticalium
Græcus & Latinus
Index.

I N D E X.

Σ						
	Σ					
	Αρετισμός	184	σωπομ	152	ὑπερβατόρ	119.154,
	σιγματισμός	189	συζολή	129	&	188
	σολοικισμός	187	χεδρισμός	184	ὑπερβιβασμός	127
	σολοικόρ	187	χέσις	157	ὑπερβολή	178
	σολοιοφάνες	187	χῆμα	129	ὑπερθεσις	127
	σάφρασις	191	χῆμα εἰ ζωσέως	86	ὑπεροχή	175
	συγκροπή	126	χῆμα πᾶ ἀριθμῶν	136	ὑπογραφή	180
	σύγχυσις	154.188	χῆμα πᾶ γῆϑ	136	ὑπόδουγμα	133
	συζύξις	133	χῆμα δεικτόρ	146	ὑποκεισμός	179
	σύλληψις	88.89.99.132	σωματοπία	184	ὑπόνοια	100,
	σύμβολορ	180	σωραϊσμός	190	&	149
	συμπλοκή	145			ὑποσιώπησις	150
	συμφώνησις	128	Τ		ὑποστροφή	146.154
	στωαίρεσις	126.128	Τ Απέωσις	149.189	ὑποτίπωσις	184
	στωαλοφῆ	128	ταυτολογία	190	ὑπόδρόδουγμα	133
	στωικροδχῆ in casu, 109. 114,		τμήσις	127.152.153	ὑπόρολογία	155
	&	142	τραχύτης	189	ὑπόρορ πρότοδορ	152
	in defectu	149	τροπή	127.129		
	in intellectu	174	τρόπϑ	129	Χ	
	στωικφώνησις	128	τύπϑ	129	Χ Αρακτικισμός	184
	στώθεισις	88.89.99.139			χειρηντισμός	183
	στωίρεσις	75.128	Υ		χλδασμός	184
	στωοικείωσις	145	Υ Γαλλανῆ	155	χρησμεσμός	184

Τ Ε Λ Ο Σ.

INDEX IN FIGVRAS

GRAMMATICAS

LATINAS.

A

Abiectio	126
Ablatio	126
Absonum	189
Abũdantia.	143
Abusio	176
Ademptio	129
Adiectio	125.143
Adiunctio	125.133
Æquatum	161
Æquiuocatio	188
Affectatio	191
Affiguratio	125
Agnominatio	165
Alteratio	134
Amplificatio	177
Amputatio	126
Appositio	125.138
Articulus	152
Ascensus	157
Aſsimile	164
Atticiſmus	166

B

Barbarum	187
----------	-----

C

Circuitio	180
Circuitus eloquendi	180
Circumlocutio	180
Collectio	131
Commixtio	128
Commutatio	127.134. 165 172
Compar	161
Complexio	128.145
Compositio	139
Coprehẽſio.	132.142.174
Compreſſio	128
Conceptio	132
Conciſſio	126
Conduplicatio	145
Confuſio	154
Conglutinatio	128

Congregatio	131
Coniunctio	133
Connectio	158
Conſtructio uerborum diſſolutiõibus relaxata	152
Continuatio	166
Contractio	128
Conuerſio	127.145.155
Conuulſio	127
Copulata diſſolutio	152
Copulatio	145.166
Correptio	129

D

Defectio	188
Defectus	147
Deformitas	191
Denominatio	163.177
Determinatio	131
Detractio	126
Detritio	128
Digreſſio	146
Dilatatio	181
Diminutio	147.179
Diſciſſio	128
Diſſectio	153
Diſſimulatio	183
Diſſolutio	128.152
Diſſolutum	189
Diſtinctio	145
Diuiſio	128.153

E

Effiçtio	184
Elifio	128
Elocutio	180
Euidencia	184
Euocatio	142
Exacerbatio	184
Exceſſus	180
Excluſio	128
Explanatio	185
Exprefſio	184
Extenſio	125
Extentio	128

Extenuatio	179
Extruſio	128
Exuperatio	178

F

Figuratio	184
-----------	-----

G

Geminatio	125.145
Gradatio	157

H

Hvmilitas	189
-----------	-----

I

Illuſio	183
Imitatio	184
Imminutio	126.179
Immutatio	127.163
Improprium	188
Incluſio	145
Incompoſitum	189
Inconſequentia	149
Incrementum	177
Indiſpoſitum	189
Inflatio	189
Inordinatum	189
Inornatum	189
Intellectio	174
Intentio	145
Interciſſio	153
Interpoſitio	125.146
Interpoſitum	125
Interpoſitum à medio.	133
Interpoſitum utriuſq; late- ris	133
Interruptio	150
Inuerſio	127.153.182
Iteratio	145

L

Latinitas	167
-----------	-----

I N D E X.

M					
M olestia	191	Procidencia	140	Simile fine	161
Mutilatio	129	Productio	128, 144	Similiter desinens	162
		Pronominatio	175	Simili modo terminatum.	
				pag.	162
N		R		Stribiligo	187
N ominatio	177	R eciprocatio	165	Subalternatio	155
Nominis fictio	177	Refractio	165	Subauditio	149
Notatio	184	Regressio	145	Subiunctio	133
		Relatio	144	Submutatio	155
		Repetitio	145	Superiectio	178
O		Replicatio	145	Superlatio	178
O bscuritas	183	Resectio	126		
Obscurum	188	Resolutio	128	T	
Obtinentia	150	Resumptio	145	T enor	158
		Retinentia	149	Traductio	163, 168
		Reversio	153	Traiectio	127, 154, 188
				Transcensio	154
P				Transgressio	154
P artitio	131	S		Translatio	127, 168
Permutatio	182	S chema per numerum.		Transmutatio	127
Perplexio	154	pag.	136		
Peruersio	153	Schema per genus	136	134	153.
Porrectio	128	&	137	Transnominatio	171
Posterius prius	152	Scirpus	183	Transpositio	127
Præceptio	131	Sectio	127, 153	Transumptio	173
Præcisio	149	Series	158		
Præassumptio	125	Simile cadens	161	V	
Præsumptio	131	Simile casibus	161	V ariatio	134

F I N I S.

GEORGII FABRICII

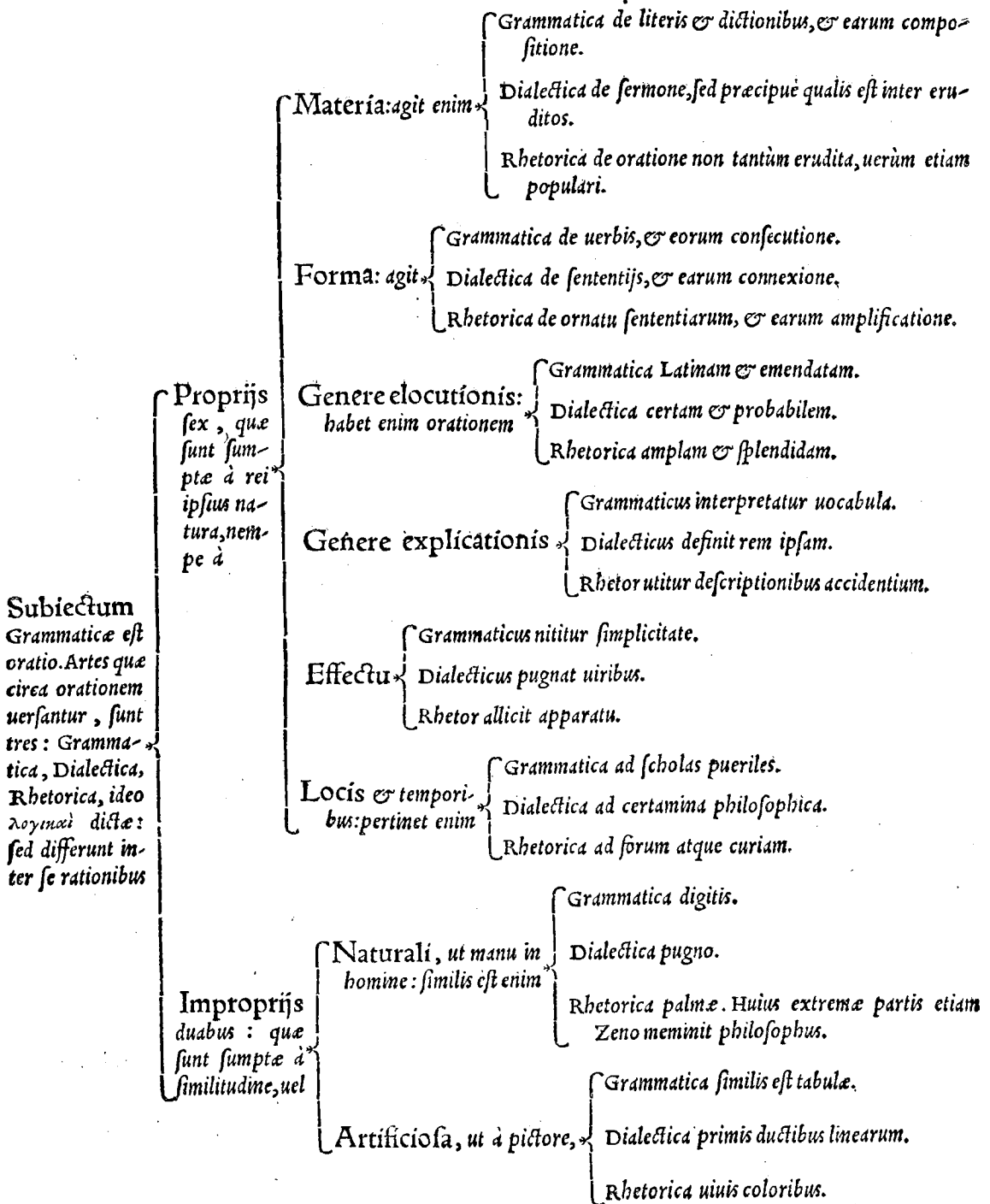
CHEMNICENSIS PARTITIO

NVM GRAMMATICARVM, QVÆ TABV

lis delineatæ sunt, Liber primus.

DE SVBIECTO GRAMMATICÆ, ET DIFFERENTIA ARTIVM

LOGICARVM.

In studio Grammaticæ requiruntur ueluti instrumenta:

Natura, φύσις, ingenij bonitas, ad percipiendum.

Labor, φιλοπονία, ad studiorum continuationem.

Memoria, μνήμη, quæ retinet & conseruat ea quæ percepta sunt.

Exercitatio, μελέτη, quæ ad absolutiorem studij pertinet.

DE SERMONE.

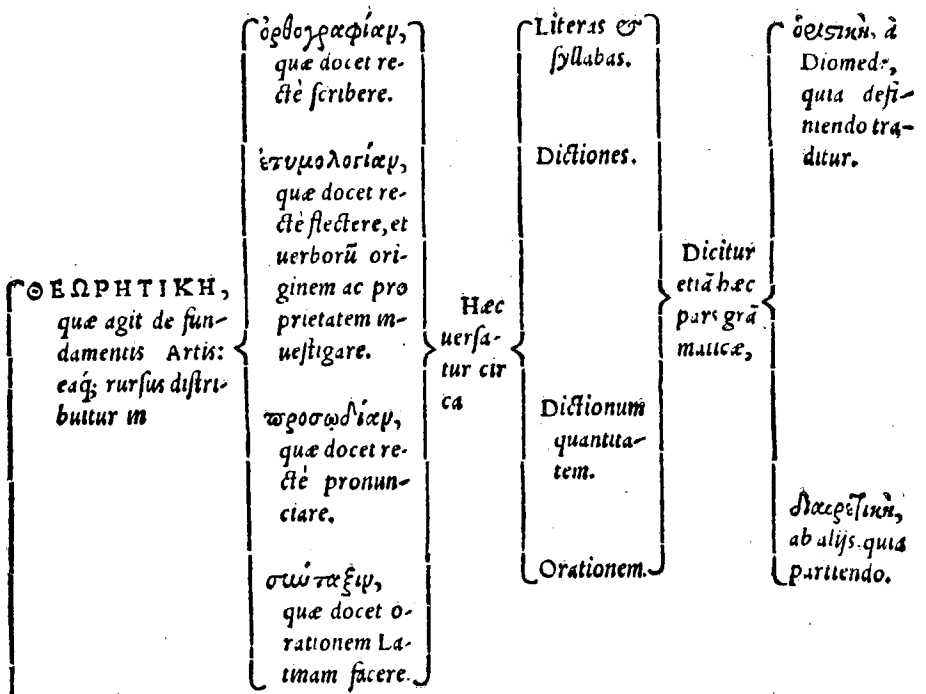
Sermo emendatus constat:

Regulis, quæ continent præcepta simplicia & propria, de literis, syllabis, & de tota oratione.

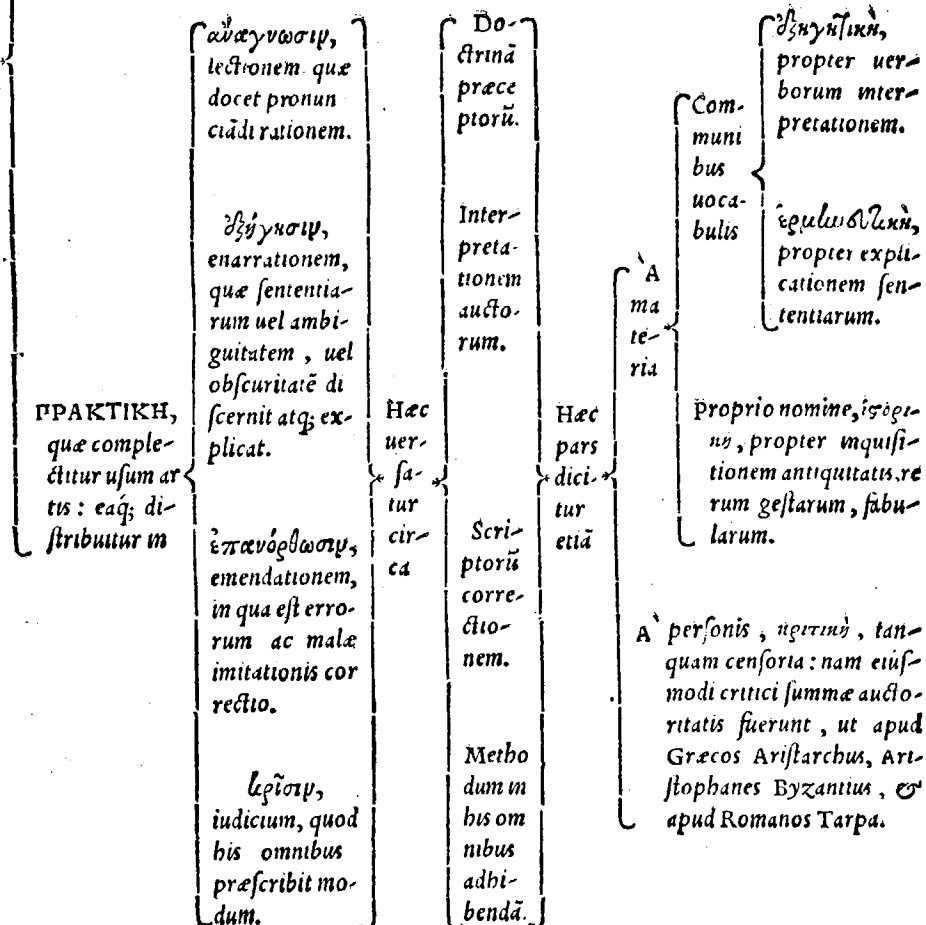
Vsu, qui complectitur exceptiones, sumptas de communibus & peruulgatis exemplis à regula uariantibus.

Auctoritate, quæ comprehendit doctrinam de figuris: quæ cum plerunque pugnent cum regulis, non raro etiam ab usu abhorreant, testimonio atque exemplo scribentium imitabiles fiunt.

DE GRAMMATICA.

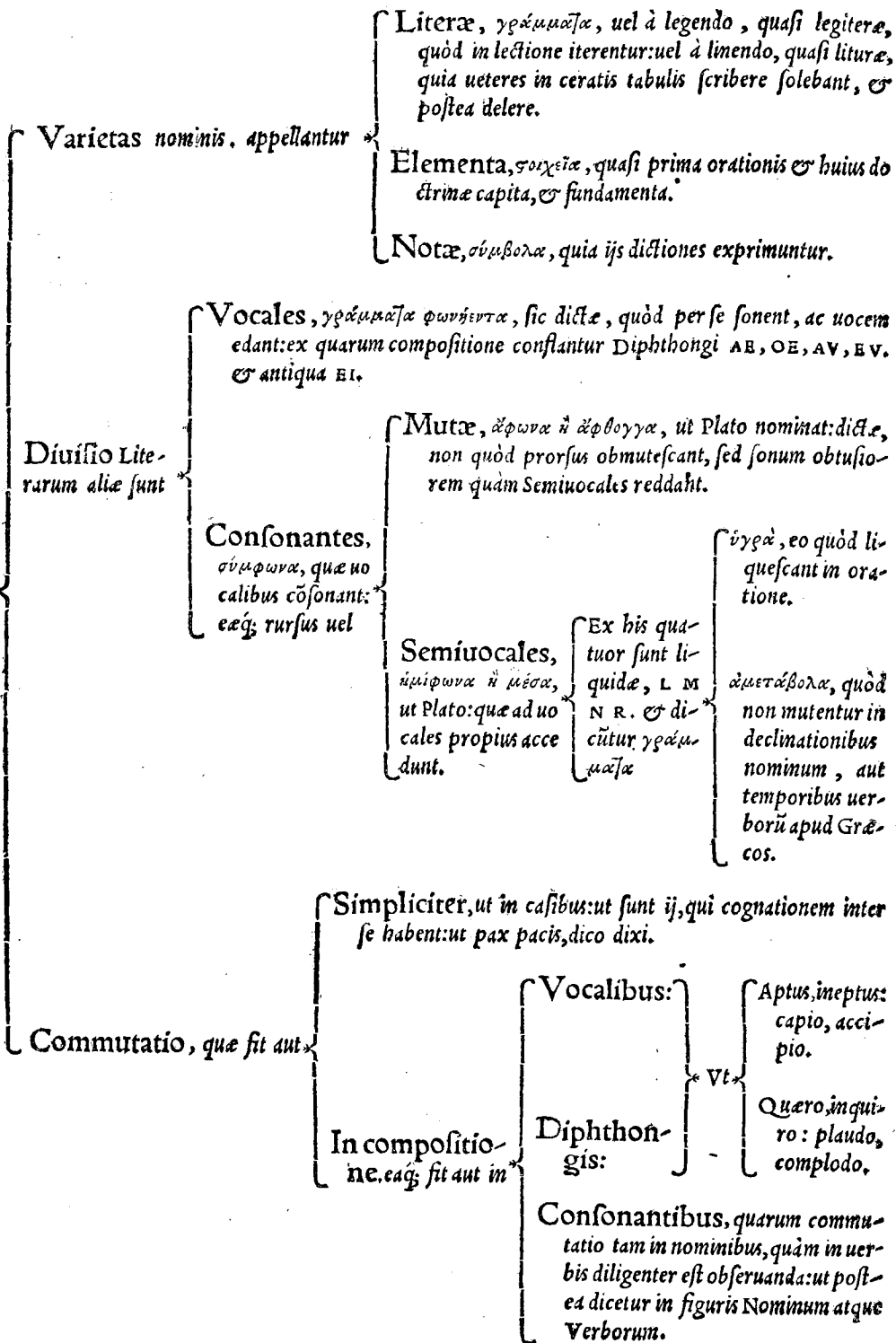

GRAMMATICA, quæ est certa loquendi & scribendi ratio, nomen habet à literis: ideoq; à Romulo Polliōne, literatura dicta. Cuius diuisio est duplex:

DE LITERIS.

Litera, est minima pars uocis articulata. In literis consideranda tria sunt,

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPhia (ut Fabius) est recte scribendi scientia. Hæc habet considerationem

Propriam, in qua uitanda

Additio, πρόσθεσις, cum adduntur literæ non necessariae. Vel in

Initio, κατ' ἀρχήν: ut, Lingnum.
Medio, κατὰ μέσον: ut, Legittimè.
Fine, κατὰ τέλος: ut, Quotiens.

Omissio, ἀφαιρέσις, cum non scribuntur necessariae, etiam in omnibus syllabis: ut, lingua, columna, prægna.

Immutatio, μεταθέσις, cum ponitur altera pro altera: ut, optimus, opsonium, Hillus.

Transpositio, μεταβολή, cum traicitur aliqua: ut, Procus porcus, cordus codrus, lus uis.

Aspiratio, ἀσπεία, ne interferatur, ubi locum non habet: quo uitio Arrium quendam notat Catullus, in Epigrammatis.

Origo, τὸ ἐτυμόν: ut, ab oro, oratum, oratio: ab amicus, amici, amicicia.

Deriuatio, τὸ παράγωγον. Chrypeus ἀπὸ τοῦ γλύφειν, stylus σῦλος, scena σκῆνη.

Vsus scribentium, χρῆσις. ut, premium, poena, prehendo, cœlum.

Etymologia: in qua, quod ad recte scribendum attinet, considerari solent

Distinctio, διάκρισις, cum segregandæ syllabæ sunt, in qua rursus duo occurrunt:

Ratio, ne eæ consonantes, quæ in initio coniungi possunt, separentur in medio: ut, uenustas, uoluptas, omnis, captus, atlas, temessa.

Alienam, in qua spectanda nomis

Cōpositio, ut præpositiones separentur à dictione cum qua cōponuntur: ut à

Nomine: præter-ea, abs-temius.
Verbo, distraho, nescio.

Prosodia: in qua etiã quantum ad orthographiam pertinet, obseruari debet

Tempus, χρόνος, quod differentiæ tantum causa in dictionibus notatur: ut, Labor laboris, labor laboris: colere, colere.

Accentus, τόνος, qui apud Latinos etiam discretionis causa tantum adhibetur: ut

Acutus: quando interrogatiuũ, quando infinitum.

Grauis: indignum sine accentu, indignum aduerbium.

Circumflexus: ut, hic pronomen sine accentu, hic aduerbiũ.

Opera danda est, ut bene pingatur literæ, ut legi possint: et distinguatur perite, ut possint intelligi. nam, ut Aristoteles ait libro tertio Rhet. ad Theodecten, ὁ δὲ θεὸς εὐκατανοήτων εἶναι τὸ εἰρημένον, καὶ εὐφραστον. qui etiam Heraclitum philosophum, qui perperam distinxerit uoces, reprehendit. Ut cum uox aliqua diuersis adhiberi uerbis potest. tale est illud Terentij in prologo Andriæ: Dehinc ut quiescât porrò moneo. nam τὸ porrò, potest referri et ad antecedens uerbum, ut sit, quiescant porrò, idest, in posterum, ut Donatus intelligit: et ad consequens, ut sit, Porrò moneo, idest, uehementer et ualde, ut Nonius Marcellus interpretatur. Ita in Eunuch. Quam ioco rem uoluisti à me tandem quum perfereris? τὸ Tandem, si ad prius refertur, Voluisti à me tandem, est Comicum παρέλευσε: sin ad posterius, Tandem quum perfereris, locum in oratione proprium obtinet.

DE PROSODIA.

Numerus, ἀριθμὸς, quousque procedere in Latino sermone literarum numerus posuit: ut, 4, ab, arx, Mars, stans, stirps.

Spiritus, πνεῦμα, quo syllabæ aliæ }
Asperæ: }
Lenes: } Ut } Thrax, Phryx.
Prolixæ: } Mel, fl.
} Mons, fons.

Ordo, τάξις, quo syllabæ aliæ }
Primæ.
} Mediæ.
} Extremæ.

Quantitas, ποσότης, qua syllabæ aut }
Breues.
} Longæ.
} Ancipites.

Tempus, χρόνος, uel (ut Aristoteles) ῥυθμὸς, quod est mora uel correptio syllabæ: breuis enim, unum tempus habet: longa, duo: anceps, uaria.

PROSODIA est, quæ uersatur circa syllabas, & earum naturam ostendit. Est autem syllaba, uel literæ uocalis uel plurium literarum comprehensio. In hac consideranda sunt hæc accidentia:

Acutus, ὀξύς, seu Musicorum uocabula ἀγροῖς, quo syllaba pronuntiando attollitur.

Grauis, βαρῦς, seu βάρυς, quo syllaba medio uocis sono uel æqualiter profertur.

Circumflexus, uel (ut Cicero) inflexus, περιπτόμενος, quo syllaba tractim & cum mora effertur: Musicorum nomine βάρυς.

Accentus, τόνοσ, uel (ut Aristoteles nominat) ἰσχυροῖα: quo syllaba eleuatur uel deprimitur pronuntiando. Tones tres sunt:

In pronuntiando }
In his consideranda re gule

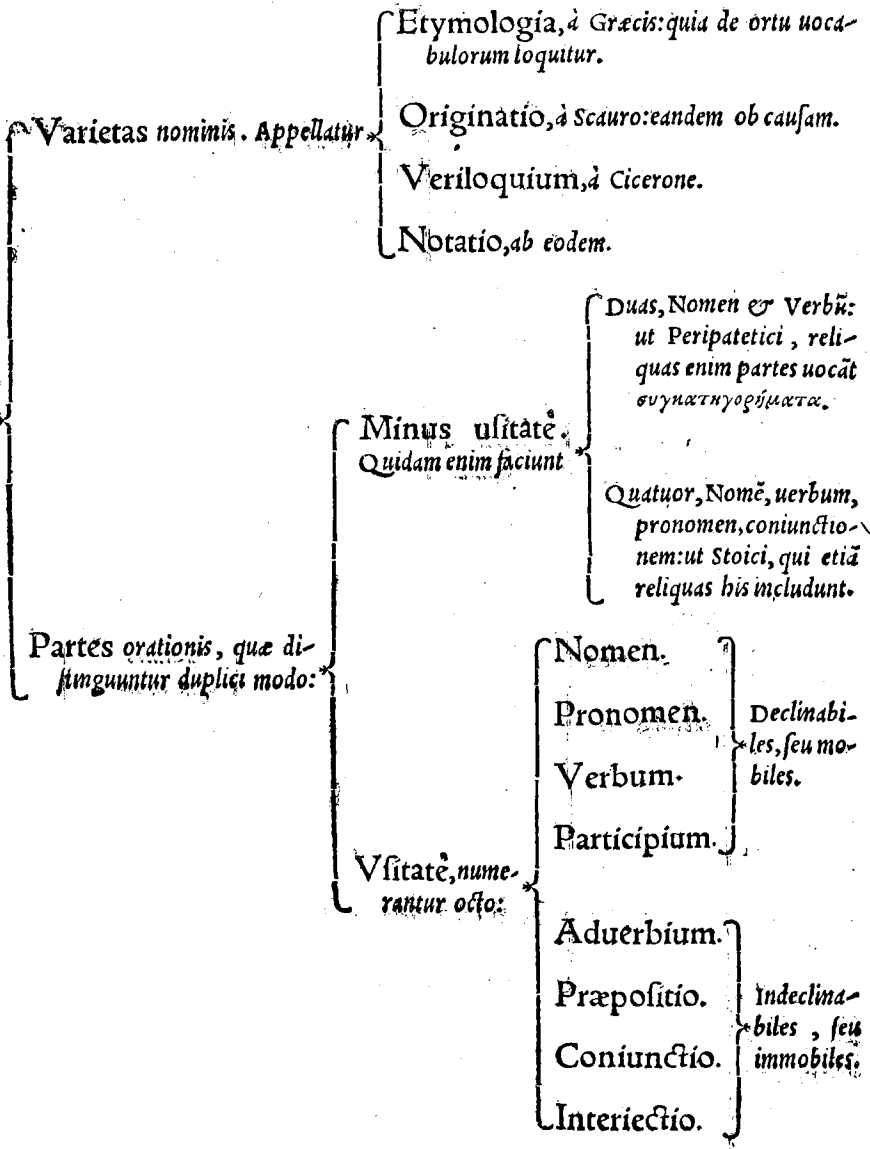
Penultima breui, accentus transfertur in antepenultimam: ut, Omnis hoc uicium est cantoribus inter amicos.

Penultima longa, accentus in eadem manet: uel acutus, si ultima longa sit: uel circumflexus, si sit breuis. ut, Hostis amare quid increpitas, mortemq; minaris.

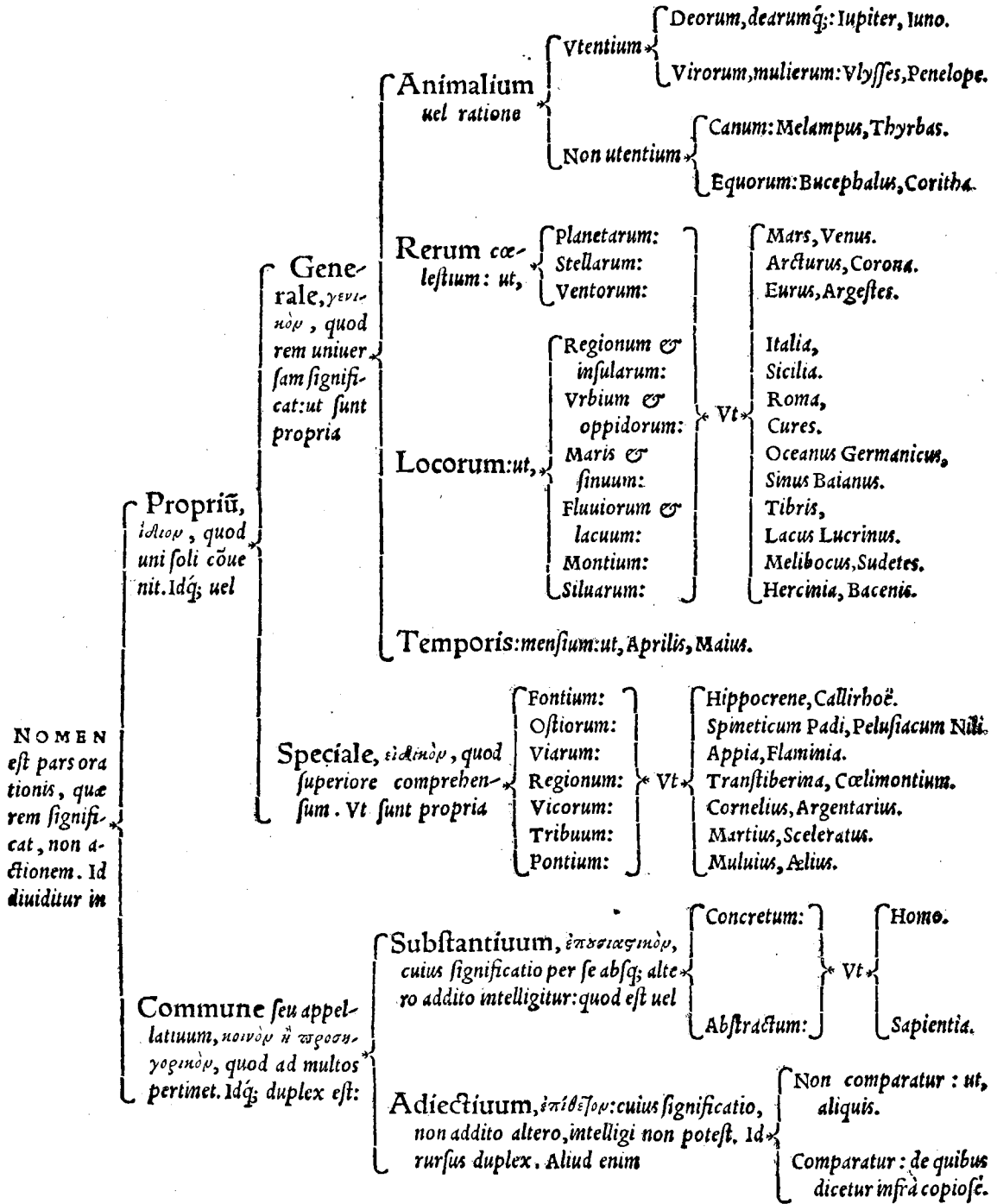
In scribendo accentum Latini non notant, nisi differentie causa: ut, pendere & pendere, Excitus & excitus: Fidicina, substantiuum, quæ canit fidibus: fidicina adiectiuum. Virg. 7. Aurunci misere patres, Fidicinaq; iuxta Litora. Vbiq; una dictio sine accentu: Vbiq; pro & ubi, cum accentu. Catul. Vidit sine quis ubiq; foret.

DE ETYMOLOGIA.

ETYMOLOGIA uersatur circa orationem, & partium atque casuum discrimina in dictionibus tradit. In ea duo sunt consideranda:

DE NOMINE, ET
EIVS DIVISIONE.

Diogenes & Chrysippus philosophi, duas orationis partes ex una fecerunt. Nomen appellarunt, qualitatem propriam: ut, Apollo, Ceres. Appellationem uerò, qualitatem communem: ut templum, ciuitas. Greci etiam distinxerunt inter Articulum & Nomen. Articulus est pars orationis, distinguens genera & numeros: ut hæc domus, hi homines. Nomen est pars orationis, distinguens qualitates proprias & communes.

DE ACCIDENTIBVS.

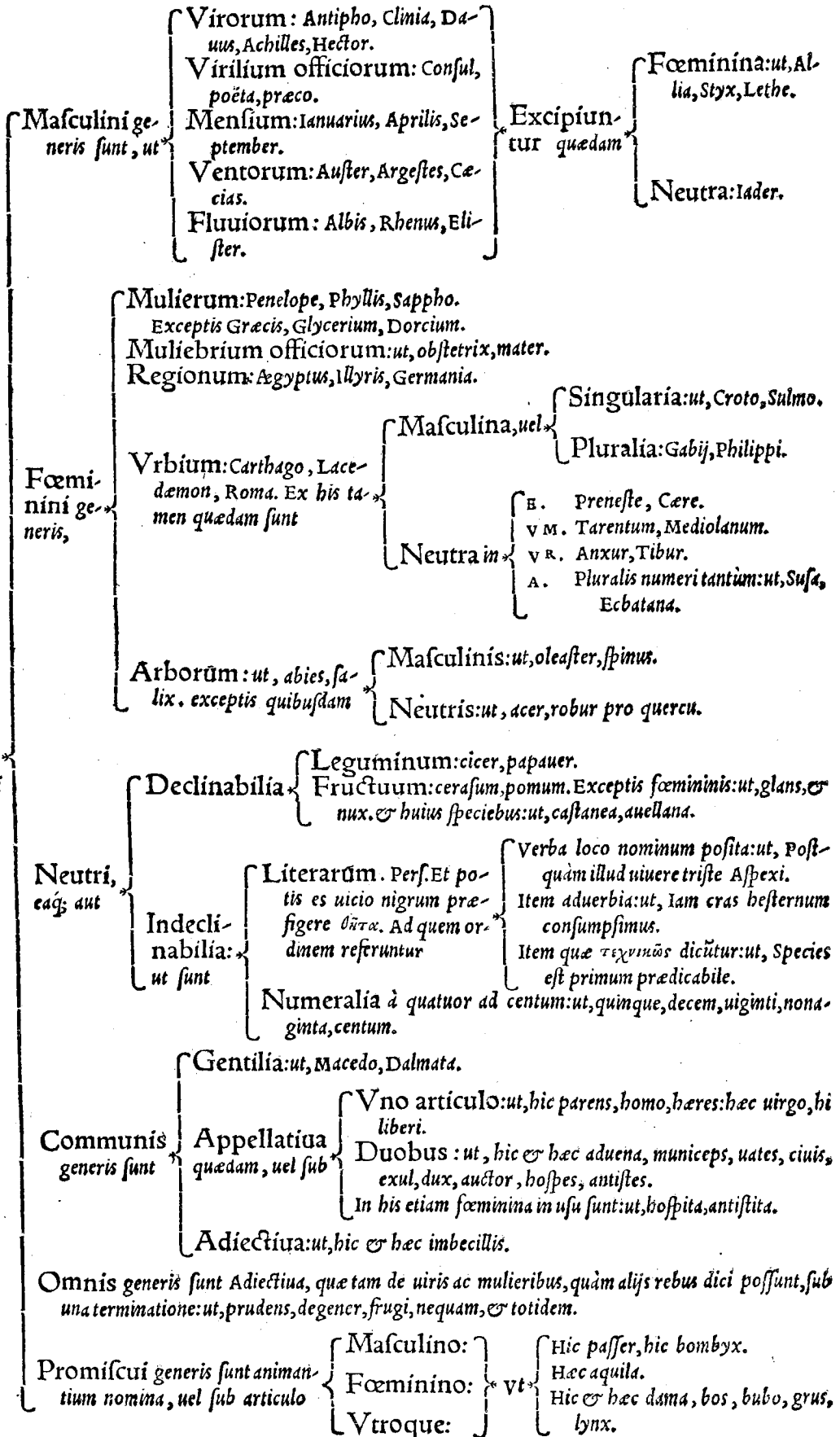
<p>ACCIDENTIA, παρεπιμινα, quæ adherent nomi- nis, sunt sex:</p>	<p>Genera, γένη, sunt septem:</p>	<p>Masculinum, Fœmininum, Neutrum, Commune, Omne, Promiscuum, Dubium.</p>	<p>ἀρσενικόν. θηλυκόν. ἰδιότροπον. κοινόν. ὅλα. ἐπιμιμιον.</p>
	<p>Numeri, ἀριθμοί, sunt duo:</p>	<p>Singularis, Pluralis.</p>	<p>ἑνικός. πληθυντικός.</p>
	<p>Figuræ, σχήματα, sunt duæ:</p>	<p>Simplex, Composita.</p>	<p>ἁπλῶν σχήματα. συνθετῶν.</p>
	<p>Casus, πτώσεις, sunt sex:</p>	<p>Nominatiuus, Genitiuus, Datiuus, Accusatiuus, Vocatiuus, Ablatiuus.</p>	<p>ὀνομαστική. γενική. δοτική. αἰτιατική. κλητική.</p>
	<p>Declinationes, συζυγίαι ἢ κλί- σεως, sunt quinque:</p>	<p>Prima, Secunda, Tertia, Quarta, Quinta.</p>	<p>πρώτη. δεύτερη. τρίτη. τέταρτη. πέμπτη.</p>
	<p>Species, εἶδη, sunt duæ:</p>	<p>Primitiua, Deriuatiua.</p>	<p>εἶδος πρωτότυπον, ἢ ἡγεμονικόν. εἶδος παράγωγον.</p>

DE GENERE.

<p>GENERVVM agnitio est, aut</p>	<p>Simplex, quæ fit per articulos, co- gnoscimus enim</p>	<p>Masculinum, Fœmininum, Neutrum, Commune, Omne, Promiscuum, cum uno articulo duo genera complectimur: ut, hic bu- bo, hæc panthera. Dubium, cum articulis duobus pluribus ue rem unam notamus: ut hic & hæc finis, hic & hæc & hoc penus.</p>	<p>Cum præponitur articulus</p> <p>Hic. Hæc. Hoc. Hic, hæc. Hic, hæc, hoc.</p>
	<p>Artificiosa, quæ fit triplici modo:</p>	<p>Significatione, σημασιᾶ. Terminatione, λήξει. Auctoritate, παρὰδείγματι.</p>	<p>Per re- gulas</p> <p>Generales * Speciales † Exempla auctorum ©</p>

GEORGII FABRICII
SIGNIFICATIO.

* DE REGVLIS GENERALIBVS.

TERMINATIO.

DE TERMINATIONE NOMINVM IN GENERE.

<p>Nomina uel Latina, uel Latinis usitata, terminantur literis quindecim:</p>	<p>Vocalibus quinque</p>	<p>Semiuocalibus sex</p>	<p>Mutis quatuor</p>	A {	Latina: ianua, conuena, Troiugena.
				A {	Græca: planeta, Musa, schema.
				A {	Barbara: Thuria, fluuij nomen in Africa.
				E {	Latina: cubile, & compositum pro consule.
				E {	Græca: parasceue, Niobe, Tempe.
				I {	Peregrina sunt omnia: ut, Stimmi, gummi, sinapi.
				O {	Latina: mucro, oratio, pondo, fullo, hirundo.
				O {	Græca: Carthago, Calypso.
				V {	Latina omnia: ut, Tonitru.
				L {	Latina: sol, præsul, pugil, uectigal.
				L {	Barbara: Hannibal, Tanaquil, Daniol.
				M {	Latina: scamnum.
				M {	Græca: Phanium.
				M {	Barbara: Al raham.
				N {	Latina: flamen, nomen, fidicen, attagen.
N {	Græca: Titan, Syren, Trachin, Helicon.				
N {	Barbara: Laban.				
R {	Latina: ager, sequester, amor, calcar, sulfur.				
R {	Græca: ather, thenar.				
R {	Barbara: ut, Anxur, oppidi nomen in Campania: Gadir, in Hispania.				
S {	Latina: loripes, anceps, bidens, pietas, fides.				
S {	Græca diuersa: elephas, heros, typus, hydrops, Ilias, paradisus, cacoëthes, melos, pelagus.				
S {	Barbara: Acinaces, quod est Persicum, quæ plerunque in s finiunt, ut est apud Herodotum.				
X {	Latina: codex, fornax, pulex, coniunx.				
X {	Græca: thorax, mastix, onyx.				
B {	Barbara tantum: Ammadab, Iacob.				
C {	Latina: halec, lac.				
C {	Barbara: Isaac.				
D {	Latina: aliud, illud.				
D {	Barbara: Nimrod, Bogud.				
T {	Latina: ut, caput, sinciput.				

His additur uocalis x in Græcis: ut, moly. Item H aspiratio, in barbaris: ut, Lamech, Loth.

DE REGVLIS SPECIALIBVS.

**Voca-
lium:**

A *ſcœminina ſunt* : ut,
Hæc ſtella, hæc Ariadna.

E *Latina, neutra ſunt*:
ut, Mare.

I *peregrina, neutra ſunt*:
ut, Gummi, Sinapi,
Stimmi.

O *plerunque masculi-
na ſunt*: ut, Sermo.

V *neutra ſunt* : ut, Ge-
nu, ueru.

Exci-
piun-
tur in

**Con-
ſonã-
tium:**

C *neutra ſunt*: Lac, halec.

D *neutra*: Aliud, aliquid.

L *neutra*: * Vt Tribunal, mel.

M *neutra*: Templum.

N *neutra*: Flumen.

S *ſcœminina, præcedente* }
Vocale, laus.
Conſonante, B, L, M,
R: ut, Trabs, puls,
hiems, mors.

T *neutra ſunt*: ut, Caput.

X *ſcœminina ſunt*: ut, Fornax, ſu-
pelleſ, radix, uox, lux, ſaux,
falx, lanx, arx.

Exci-
piun-
tur in

Masculina, quæ à Græcis primæ declina-
tionis formantur: ut, hic Cometa, Spartiata.

Neutra, quæ à Græcis quintæ declinationis
descendunt: ut, hoc Poëma.

Communia ſunt, quæ utrunq; ſexum no-
tant: ut, hic & hæc incolæ, uerna, indigena:
ut Virgilius, Hæc nemora indigenæ Fauui,
Nymphæq; tenebant.

Fœminina, quæ Græcam habent origi-
nem: ut, Epitome, Euadne.

Fœmi-
nina
ſunt in

Do.	Quæ duas ſylla- bas exce- dunt	Harū	Quibus additur Caro.
Go.		Ima- go,	
Io.		Reli- gio.	

Sed & Masculina ſunt diſſyllaba: ut, Or-
do, ligo, quod tamen in nomnibus in io, non
obſeruatur: ut, Scipio, unio.

Neutrum unum eſt, pondo.

Communia ſunt, Latro, margo, cupido:
ſed hoc ſignificatione diuerſa.

Masculina: ſal, mugil, ſol.

Fœmininum: ſtrigil.

Masculina, pecten, ren, ſplen, licia.
Et à cano composita, Fidicen, cor-
nicen, tibicen. Item, Græca: ut, Pæ-
an, Hymen, Salamin, Helicon.

Fœminina, Syren, Babylon, icon.

Masculina }
ns: Dodrās, bidens, mons,
ps: Cyclops, hydrops.

Masculina, in Ax, Græca tantum:
ut, Thorax, lymax.
Item, Grex, codex, frutex.
Item, Bombyx, ſadix, calix, fornix, ua-
rix, natrix, ſpadix, onyx, pœnitix.
Item partes aſis: Quincunx, ſeptuunx,
deunx.

Regu-
læ ſpe-
ciales co-

gnos-
cuntur
termi-
natio-
ne

AR, neutra sunt: ut, Calcar, torcular.	
ER, masculina:	Imber, carcer, ager.
IR, masculina:	Vir, cum compositis.
OR, masculina:	Amor, uapor.
VR, neutra:	Sulfur, guttur.
AS, foemina:	Pietas.
ES, tertiae declinationis foemina:	Aedes, merces, seges. Item quinta: ut, fides.
IS, foemina:	Amusis.
OS, masculina:	Flos, mos, heros.
VS, secunda & quarta declinationis, masculina sunt:	Annus, arcus.

Sylla-
barū:

Vt

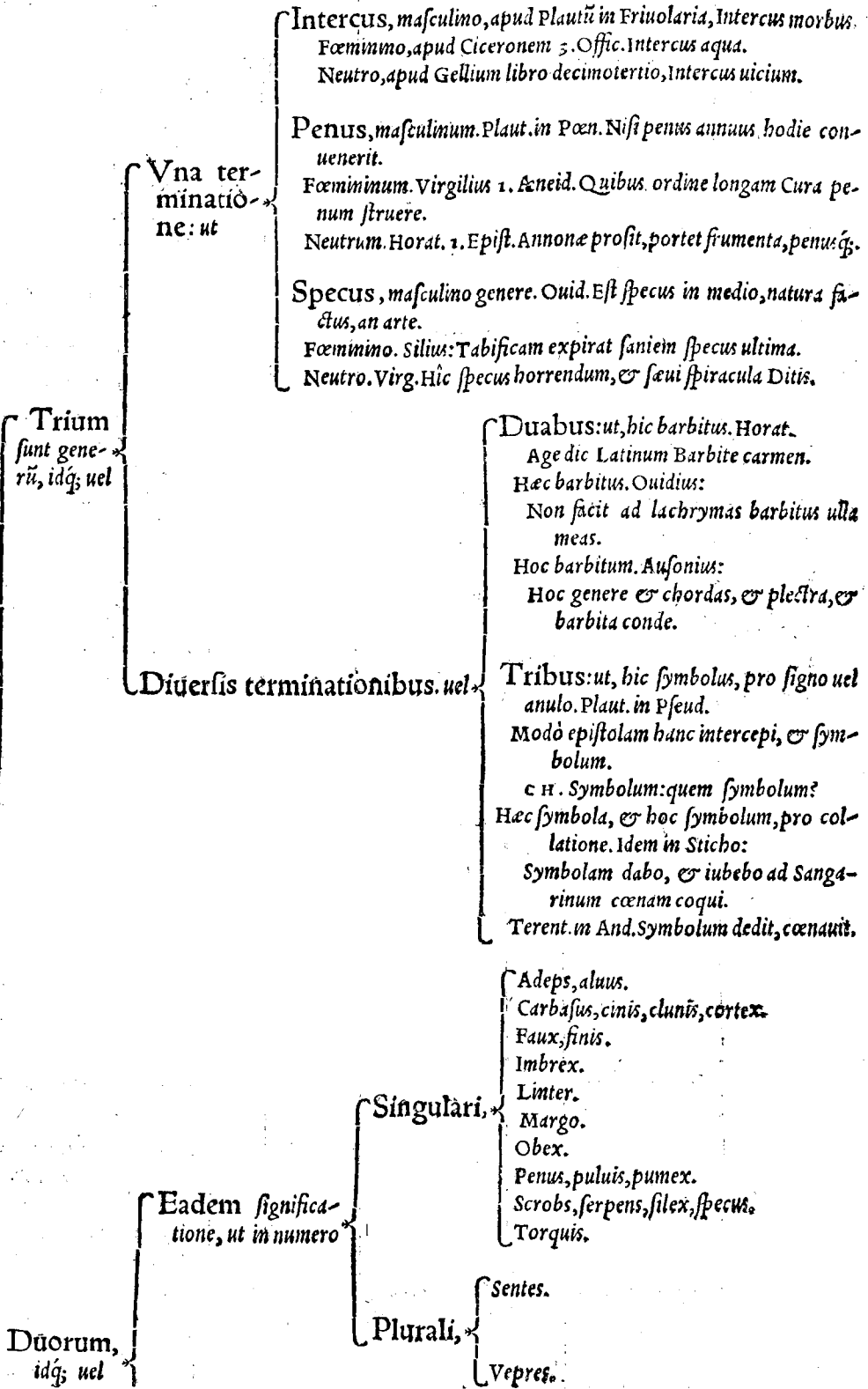
Excipiuntur in

ER	Neutra, quae desinunt in	VER, TER, VI	Cadauer. Iter.
	Item in BER quaedam: ut, Suber, tuber.		
OR	Foemininum, arbor. Neutra: cor, equor, marmor, ador.		
VR	Masculinum est furfur.		
AS	Masculina: As, uas uadis, adamas, elephas. Neutra: Vas uasis, fas, nefas.		
ES	Masculina: praes, uerres, pes, cum quibusdam compositis. Item quae Genitiuum in ITIS et IETIS correptas faciunt: ut, fomes fomitibus, aries arietis. Item Graeca, magnes, lebes. Et unum quinta declinationis, merides. Neutrum, Aes: & Graeca, Hippomanes, cacoethes.		
IS	Masculina, in quibus I uel N littera IS antecedit: ut, panis, furis: aqualis, natalis. Item quae penultimam quauis ratione habent longam: ut, caulis, collicis, &c. Excipiuntur pestis, uestis, febris, uallis, peluis, turris, & alia quaedam. Item quae ERIS uel IDIS faciunt genitiuum: ut, Cinis cineris, lapis lapidis. Item ab AS composita: ut, semisis, tresis, decusis, centusis.		
OS	Foemina: cos, dos, Eos pro aurora. Neutrum, os: & Graeca, melos, chaos.		
VS	Foemina: uannus, humus, acus, manus, tribus, porticus, colus, domus. Et quod plurale tantum est Idus. Sic Graeca, methodus, eremus. Gemmarum nomina: ut, amethystus. Excipiuntur, berillus, opalus, smaragdus. Item quae V in obliquis retinent: ut, salus, uirtus. Neutra: uulgus, uirus, pelagus. Item tertiae declinationis: ut, corpus, uulnus.		

B

GEORGII FABRICII
DE IIS QUÆ COGNOSCUNTUR
AUCTORITATE.

NOMINA,
quorum genus
auctoritate co-
gnoscitur, aut

NOMINA, quorum genus auctoritate cognoscitur, aut

Duorum, idq; uel

Diuersa significatione: ut

Dies: quod si masculinum est, partem temporis significat: si femininum, significat tempus.

Stirps, masculino genere de arboribus tantum dicitur: ut, cum semel in siluis imo de stirpe recisum. Feminino de hominibus atq; arboribus, item de alijs rebus: ut, Stirpes superstitiois, apud Ciceronem.

Calx, pro pedis parte extrema, & masculinum & femininum est: pro extremitate rei cuiusuis, tantum masculinum Ciceo: Sumus ab ipso calce, eius interpellatione reuocati. Pro lapide cocto, femininum. Plinius: Calx recens, aspersa aquis. In antiquis legibus: Lita polita q; & calce uda dealbata. Ibidem: Calcis resinctæ partem quartam madio.

Huc pertinent Græca quædam

Masculina.

Fœminina,

Apud Latinos

Fœminini generis:

Masculini generis:

Vt

Hæc costus, paradisus.

Hic balanus, camelus, cythifus, narcissus.

In his autem usus optimorum auctorum considerandus, quibus ipsi aut terminationibus, aut generibus usitate ea nomina protulerunt.

DE NUMERO.

NUMERI duo sunt:

Singularis, cum de uno sermo est: ut, Amicus.

Pluralis, cum de pluribus sermo est: ut, Amici.

In numeris duo consideranda:

Propria nomina singularis tantum numeri sunt natura sua, sed usu etiam plurali usurpantur: idq; fit, uel

Differentiæ causa, cum plures sunt cognomines: ut, Marcelli, Plinij, Scipiones, Valerij.

Excellentiæ gratia, cum unum aliquem præstantem significamus: ut apud Virgilium, Extulit hæc Decios, Marios, magnosq; Camillos.

Quædam pluralis numeri, significatione singularia sunt: ut, Athenæ, Pometij, Susa, Tralles. De quibus suo loco infra dicitur.

III.

DE FIGURA.

Simplex, quæ est prima nominis positio: ut, Doctus.

Substantia, cum quibus orationis partibus componi solent. Componuntur, uel eum

Nominibus:	} Vi	Omnipotens.
Verbis:		Horriſer.
Pronominibus:		Eiuſmodi.
Præpoſitionibus:		Iniquus.

Quantitas, ex quot partibus orationis componatur. E

Duabus:	} Vi	Semiuir.
Tribus:		Inexhaustus.

FIGURAE
dæ sunt:

Composita, cui ali-
quid adiun-
gitur: ut,
Indoctus. In
composita
figura qua-
tuor confi-
deranda:

Nulla mutatione facta, ut quæ sunt ex duobus integris: ut, iusiurandum.

V. ſita
tè: idq;

Qualitas,
quibus
modis
componatur,
uel

Facta
mutatione,
ut
quæ ſiūt
ex

Duo-
bus cor-
ruptis: ut,
Artifex.

Integro &
corrupto:
ut, Inſul-
ſus.

Corru-
pto et in-
tegro: ut,
Meridies.

Mu-
tatur
autē,
aut

Vocales: ut,
A in

E,	aptus ineptus.
I,	amicus inimicus, ſa- piens inſapiens.
V,	ſaluſ inſaluſus.

Diphthongi: ut

AV in O,	aula olla, pluſtrum ploſtrum.
OB in V:	ut, pœ- na punto.

Conſonantes, ut

D,	} In	τ, Affinis.
G,		Ignara.
M,		Tantundem.

Minus uſitate, ut ex

Peregrino & Romano:	ut, monoculus, thermo- potare.
Peregrinis duob.	ut, autographū, Sardanapalus.

Habitus, quo demōſtra-
tur nominis flexio in ca-
ſibus obliquis. De qua
hæ tenendæ ſunt regulæ

Nomen è duobus nominatiuis integris compositum, ex
utraque parte declinatur: ut, Republica reipublica.

Nomen è nominatiuo & obliquo compositum, una tan-
tummodo parte inſlectitur: ut, Iurisperitus Iurisperiti.

Nomen compositum è duobus obliquis, ubique ſui ſi-
mile eſt, & ſlecti nullo modo poteſt: ut, Eiuſmodi.

I I I I.

D E C A S I B V S.

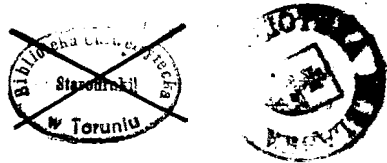
<p><i>In casibus consideranda tria</i></p>	<p>Diversitas nominū, τῶν ὀνομάτων τῶν ὀνομάτων λῆα,</p>	<p>Nominatiuus. Genitiuus, Datiuus, Accusatiuus, Vocatiuus, Ablatiuus,</p>	<p><i>Qui</i></p>	<p>Rectus. Patrius, Possessiuus. Acquisitiuus, Commendaticius. Causatiuus, à Charisio: Casus passionis, à uetustissimis. Saluatorius. Casus Latinus, à Varrone: Comparatiuus, ab alijs.</p>
	<p>Definitio, ὁρισμός.</p>	<p>Nominatiuus Genitiuus Datiuus Accusatiuus Vocatiuus Ablatiuus</p>	<p><i>Est, quo</i></p>	<p>Nominamus aliquid. Vtimur interrogati cuius uel originis, uel possessoris res sit. Vtimur attribuendo aliquid cupiam. Personam aut rem uerbo subiicimus. Vocamus. Vtimur, cum auferri aliquid ostendimus.</p>
	<p>Notæ, seu indicia, τῶν ἰνδείων:</p>	<p>Nominatiui Genitiui Datiui Accusatiui Vocatiui Ablatiui</p>	<p><i>Nota est, cum interrogamus per</i></p>	<p>QVIS. CVIUS. CUI. QVID, cum uerbo actiuo. O, uocandi aduerbium. QVARE, VBI, A QVO.</p>

His casibus ueterum scholæ omnes, Prisciano tantum excepto, addunt etiam casum septimum: quando scilicet Ablatiuus aut

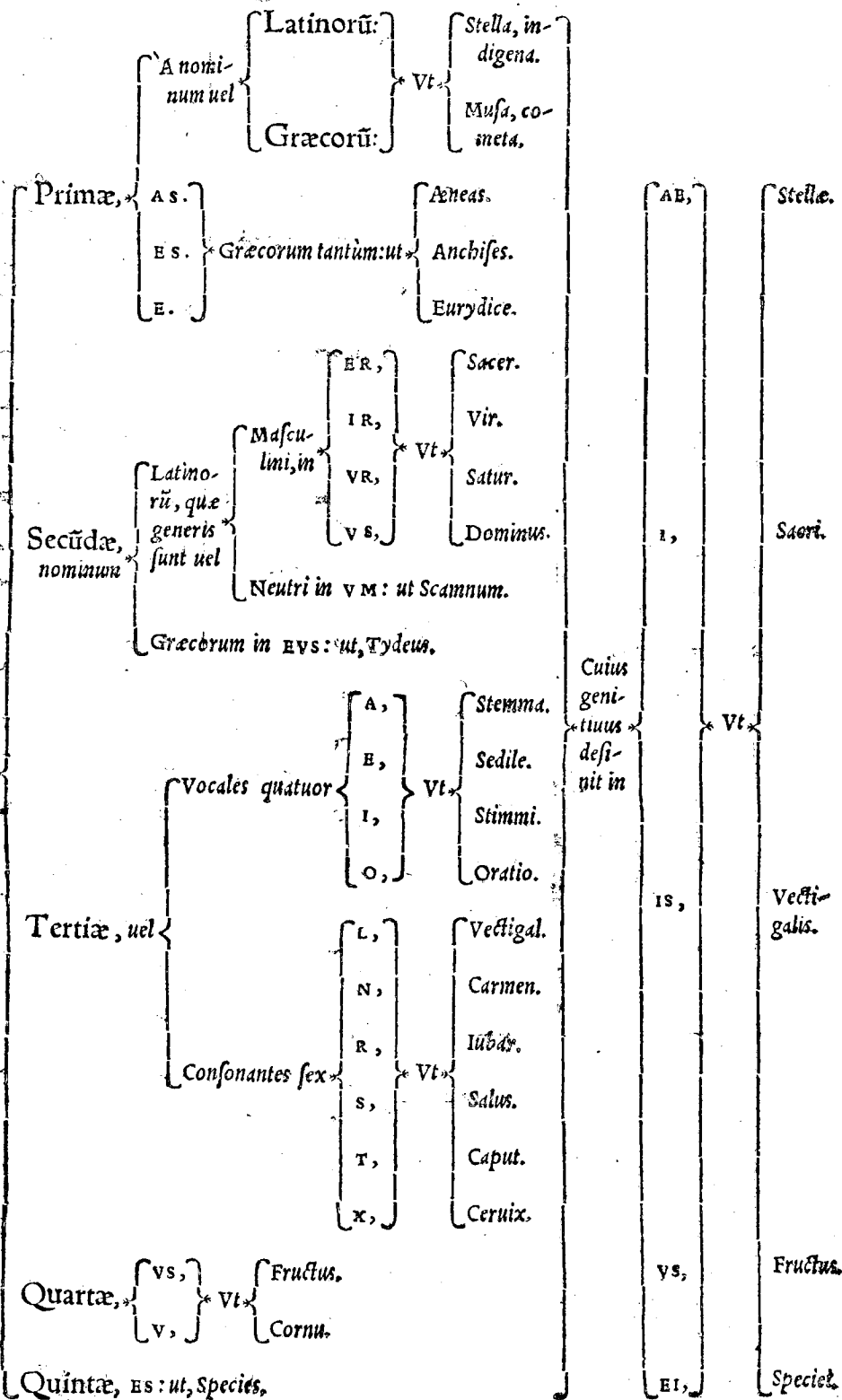
Absolutè ponitur, quod fit aut

Cum nomine: } *Vt* { Auctore Cicerone.
Cum participio: } Imperante Casare.

Aut sine prepositione effertur: ut Virgilius:
Confilio hanc omnes, animisq; uolentibus urbem Afferimur,
Idem: ibat, & ingenti sese clamore ferebat.

V.
DE DECLINATIONIBVS.

Declinationes
sunt quinque: sin-
gularum agnitiones
fiunt per literas ter-
minales, ut

Stellæ.
Saceri.
Vestigalis.
Fructus.
Species.

SCHEMATISMVS OMNIVM
DECLINATIONVM.

SINGVLARIS					
	I.	II.	III.	III.	V.
N.	A. AS. ES. E.	ER. IR. VR. VS. EVS. VM.	A. E. I. O. L. N. R. S. T. X.	VS. V.	ES.
G.	Æ. ES.	I.	IS.	VS.	EI.
D.	Æ. E.	O.	I.	VI.	EI.
A.	AM AN. EN.	VM.	EM. IM.	VM.	EM.
V.	A. E.	R. E. EV. VM.	A. E. I. O. L. N. R. S. T. X.	VS.	ES.
A.	A. E.	O.	E. I.	V.	E.
PLVRALIS					
N.	AE.	I. A.	ES. A.	VS. A.	ES.
G.	ARVM.	ORVM.	VM. IVM.	VVM.	ERVM.
D.	IS.	IS.	BVS.	BVS.	EBVS.
A.	AS.	OS. A.	ES. A.	VS. A.	ES.
V.	AE.	I. A.	ES. A.	VS. A.	ES.
A.	IS.	IS.	BVS.	BVS.	EBVS.

DE IIS QVÆ SVNT OBSERVANDA
IN SINGVLIS DECLINATIONIBVS,
QVÆQVE VARIANT A COM-
MVNI REGVLA.

DE PRIMA DECLINATIONE.

In prima declina-
tione, à regula com-
muni interdum discre-
pant

Nominatiuus: ut in proprijs in A S, quæ etiam A faciunt: ut Procas, & Proca. Ouidius decimoquarto Metamorph.

Iamq; Palatine summam Proca gentis habebat.

Verg. 6. Æneid. Proximus ille Procas, Troiane gloria gentis.

Genitiuus

Singularis: hic muta-
tus interdum ab anti-
quis est, ut in Nominibus

Impuris, quæ resolutam habent di-
phthongum: nam pro Aula, veteres di-
xerunt Aulai.

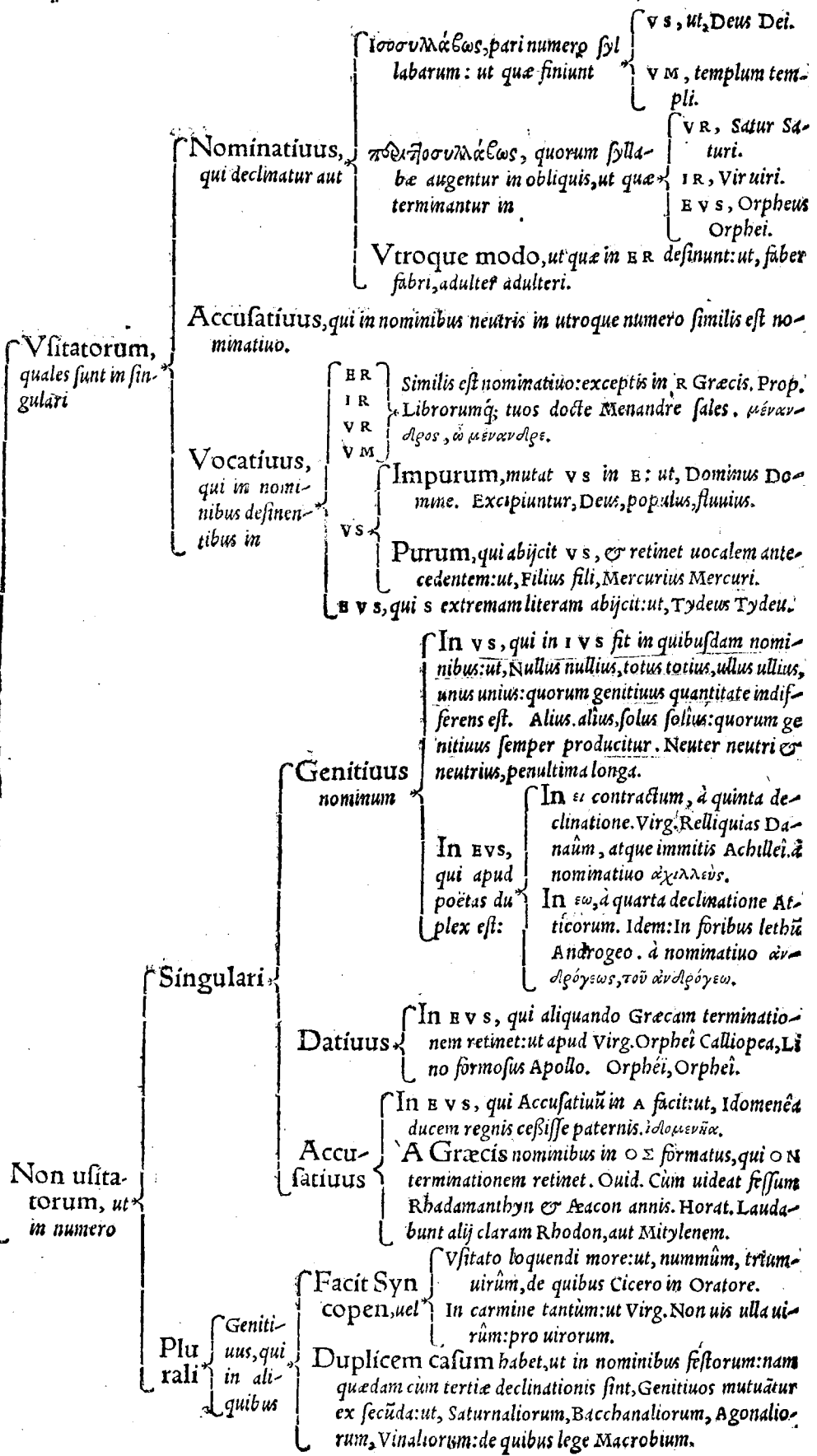
Puris, & in RA desinentibus, in quibus
diphthongus AE, in Græcam termina-
tionem AS mutatur: ut, custodias, apud
Sallustium, pro custodia: auras, pro au-
ra, apud Virgilium.

Pluralis, qui in nominibus compositis admittit syncopen: ut, cœlicol-
lum, pro cœlicolarum, apud Virgilium.

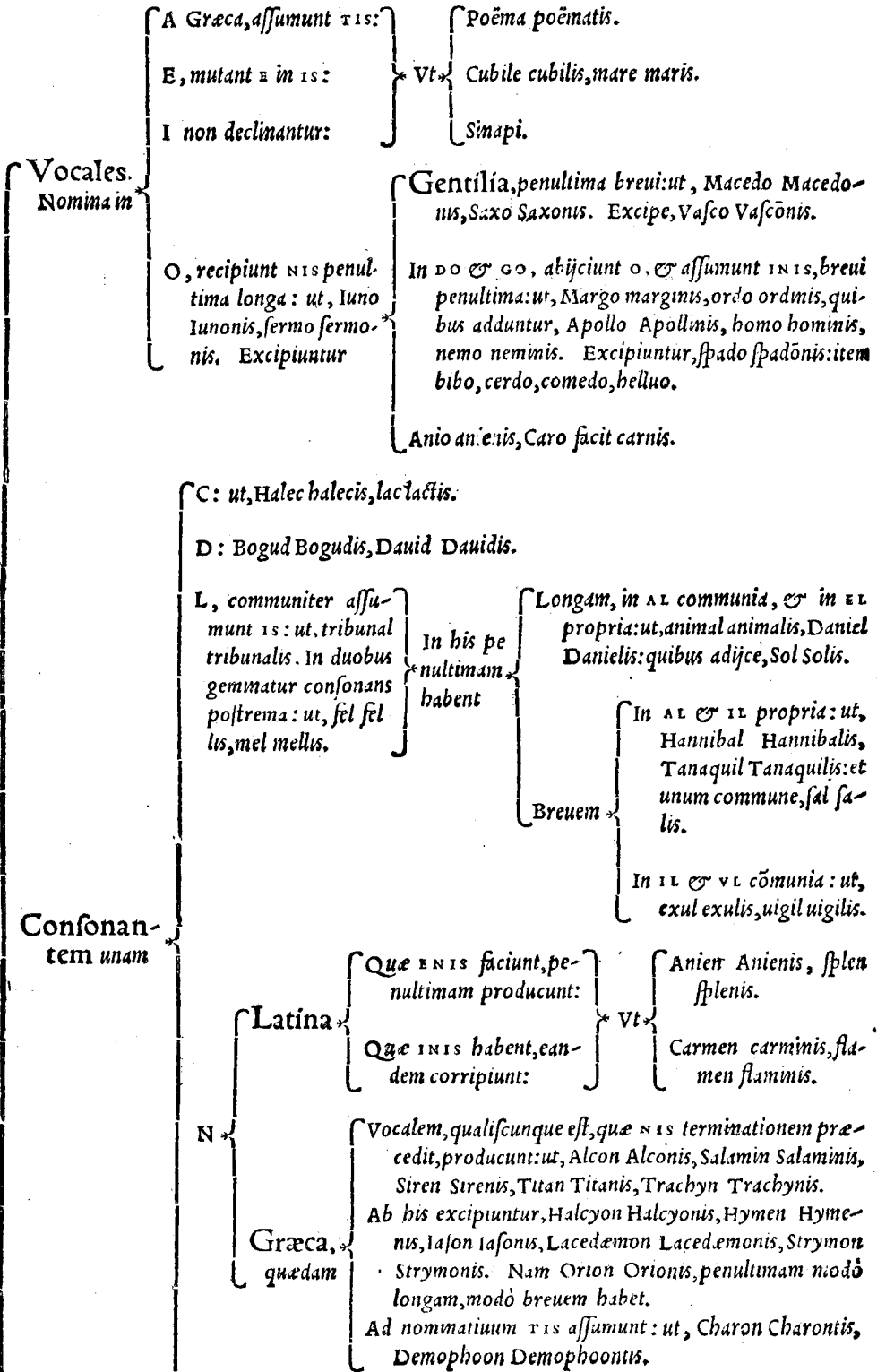
Datiuus pluralis, qui in quibusdam nominibus ABVS finit: ut, ambabus, animabus,
deabus, dominabus, duabus, equabus, filiabus, libertabus, mulabus, natabus, puellabus.

DE SECUNDA DECLINATIONE.

In secunda declinatione ob seruanda duo, terminationes & formationes casuum

DE TERTIA DECLINATIONE,
DE GENITIVO.

Genitiuus singularis uariam habet formatio-

nem nomi-
num desinen-
tium in

s assumūt: ut,
nectar necta-
ris, mulier
mulieris, ar-
bor arboris,
uultur uultu-
ris.

Excipiū-
tur, in qua-
rum penul-
timis fit aut

R, aut

Ante **ris** syl-
labam, mu-
tam habent:
ut, celebē ce-
lebris, acer
acris, silue-
ster siluestris.

Correptio: ut, Lar laris, Cæsar Cæsaris,
iubar iubaris, carcer carceris, uber ube-
ris, martyr martyris, marmor marmoris,
turtur turturis, robur roboris.

Productio: ut, Nar Naris, torcular torcu-
laris, uer ueris, Iber Iberis, color coloris,
fur furis.

Geminatio: } **Vt** } Far farris.
Immutatio: } Epar epatis.

**Interpo-
sitio, uel** } **Literæ u-
nius:** } **Vt** } Cor cor-
dis.
} **Syllaba-
rum:** } Iter. itine-
ris, iecur
iecinoris.

Græca quædam penultimam corripiunt:
ut, aër aëris, æther ætheris. Plura pro-
ducunt: ut, spinter, crater, character cha-
racteris.

Conso-
nātem
unam

Purum, **dis** habent: ut,
Laus laudis, præ prædis.

**Impu-
rū**, quæ
habent
ante li-
terā ter-
mina-
lem

B, M, P, assum-
pto i penultimā
corripiunt: ut,
Arabs Arabis,
hiems hiemis,
inops inopis.

Exci-
piun-
tur

L, N, R, terminalem
in **tis** mutant: ut,
puls pultis, mens
mentis, mors mor-
tis.

Ex his

Græca: Cyclops Cyclopis, Conops Co-
nopis. item, plebs plebis, penultima
longa.

Quæ nominatiui in **i** mutant: ut, coe-
lebs coelibis. Et composita à nomine
caput: ut, biceps bicipitis. Item à uer-
bo. capio: ut, particeps participis. Ex-
cipe, auceps aucupis.

Quædam tenuem in mediam conuer-
tunt, & genitiuum in **dis** faciunt:
ut, glans glandis, frōs frondis. Item
adiectiua à cor composita: ut, di-
scors, concors, uacors, misericors.

T: ut, Caput capitis. Eodem modo composita, occiput, sinciput.

In **cis** faciunt: ut, fornax
fornacis, codex codicis,
bombyx bombycis, ca-
lix calicis, ferox ferocis,
redux reducis, deunx
deuncis.

X, quæ-
dam ge-
nitium

In **gis**: ut, lex legis, con-
iux coniugis, Phryx
Phrygis, phalanx pha-
langis.

Excipiuntur remex remi-
gis, supellex supellecti-
lis, nox noctis, nix niuis,
senex senis.

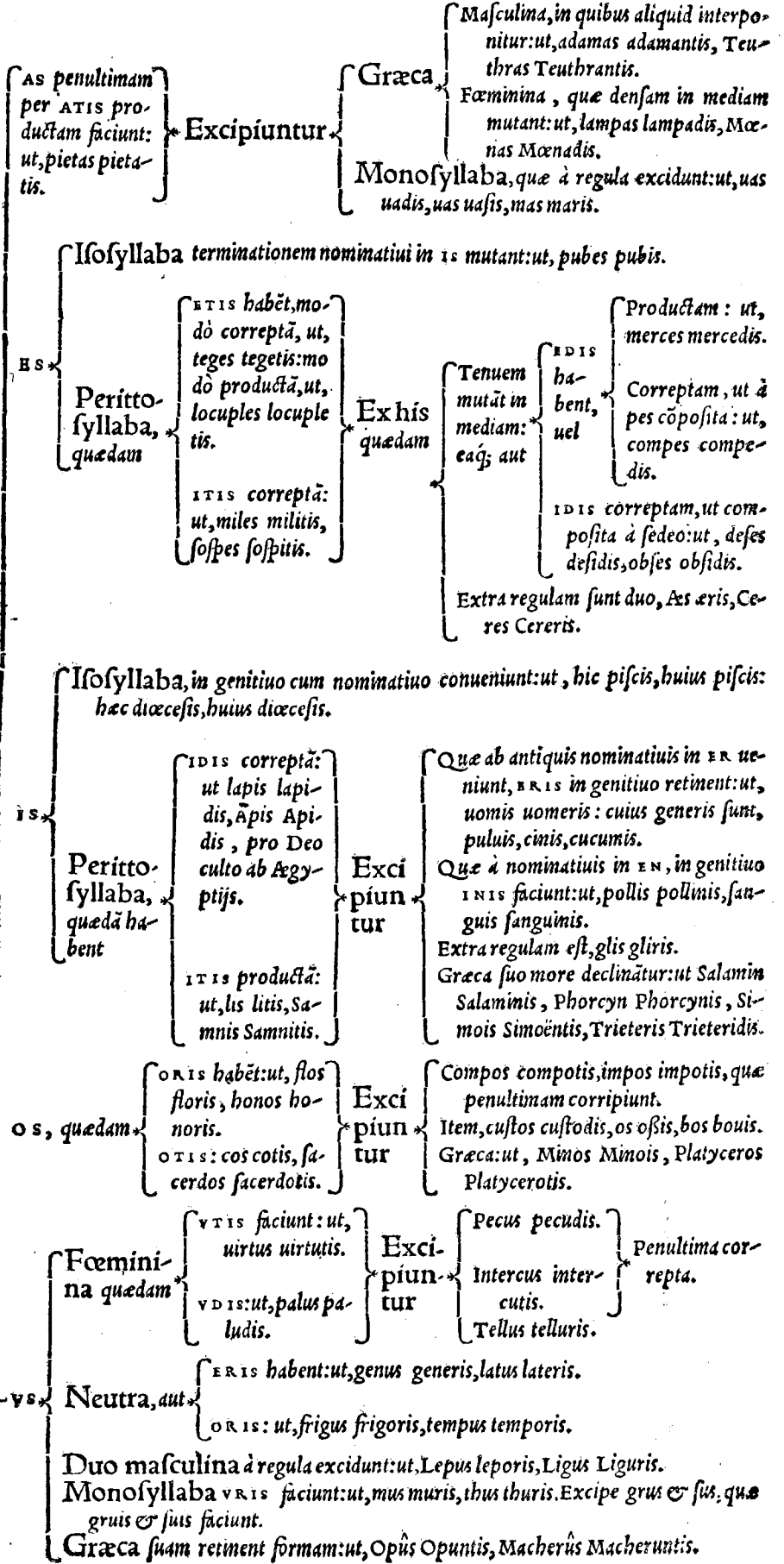
In his
penul-
timam

Producunt, quæ in **ax, ix &**
ox desinunt: ut, thorax thora-
cis, perdix perdicis, ferox fe-
rocis. Excipiuntur, fax fa-
cis. Item Græca: ut, corax co-
racis. Item, calix calicis, filix fe-
licis. Item præcox præcocis, &
gentilia Allobrox Allobrogis.

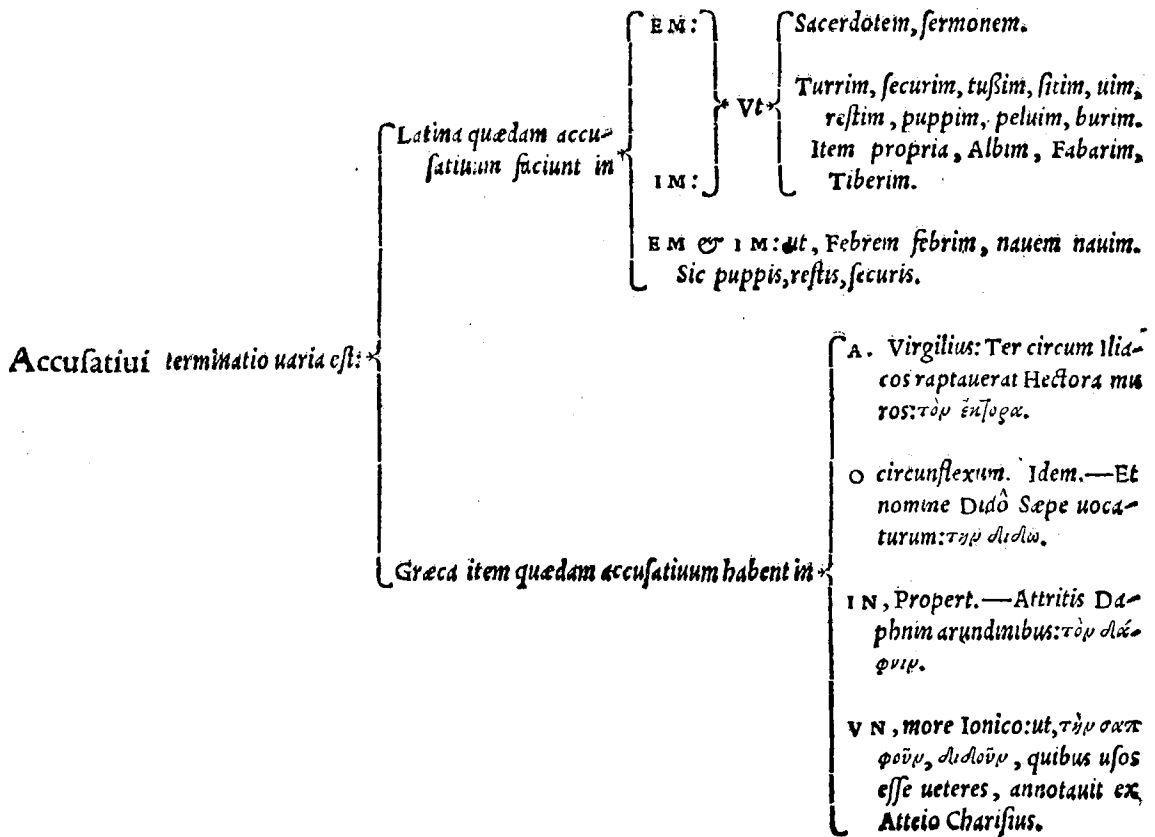
Corripiunt in **ex & x:** ut,
opifex opificis, tradux traducis.
Excipiuntur, ueruecis, re-
gis, legis, uibicis. Item, Pollux
Pollucis.

Geniti-
uus singu-
laris uariā
habet for-
mationem
nominū, de
finctium in

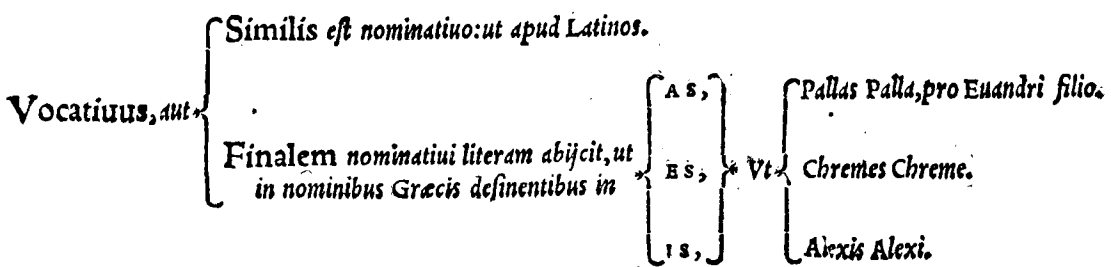
Vocalem
sequente
cōsonan-
te: ut in

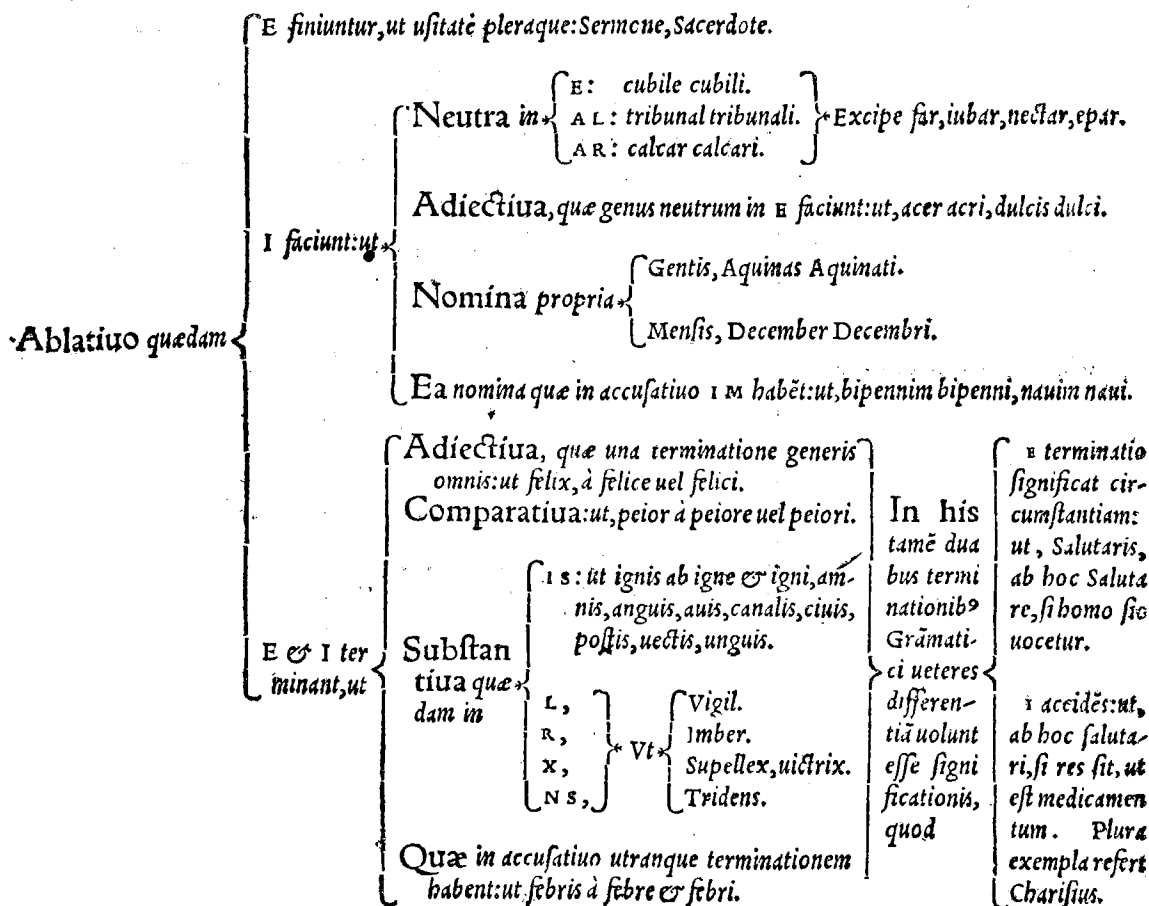
DE ACCVSATIVO.

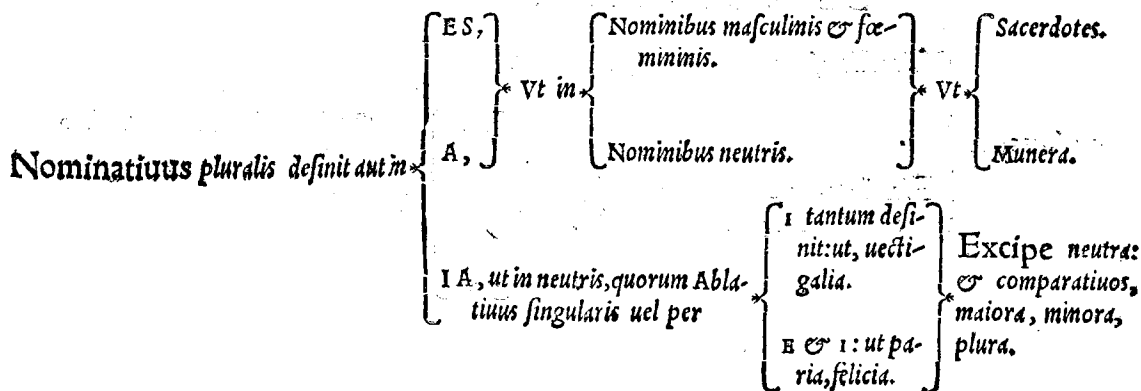
DE VOCATIVO.

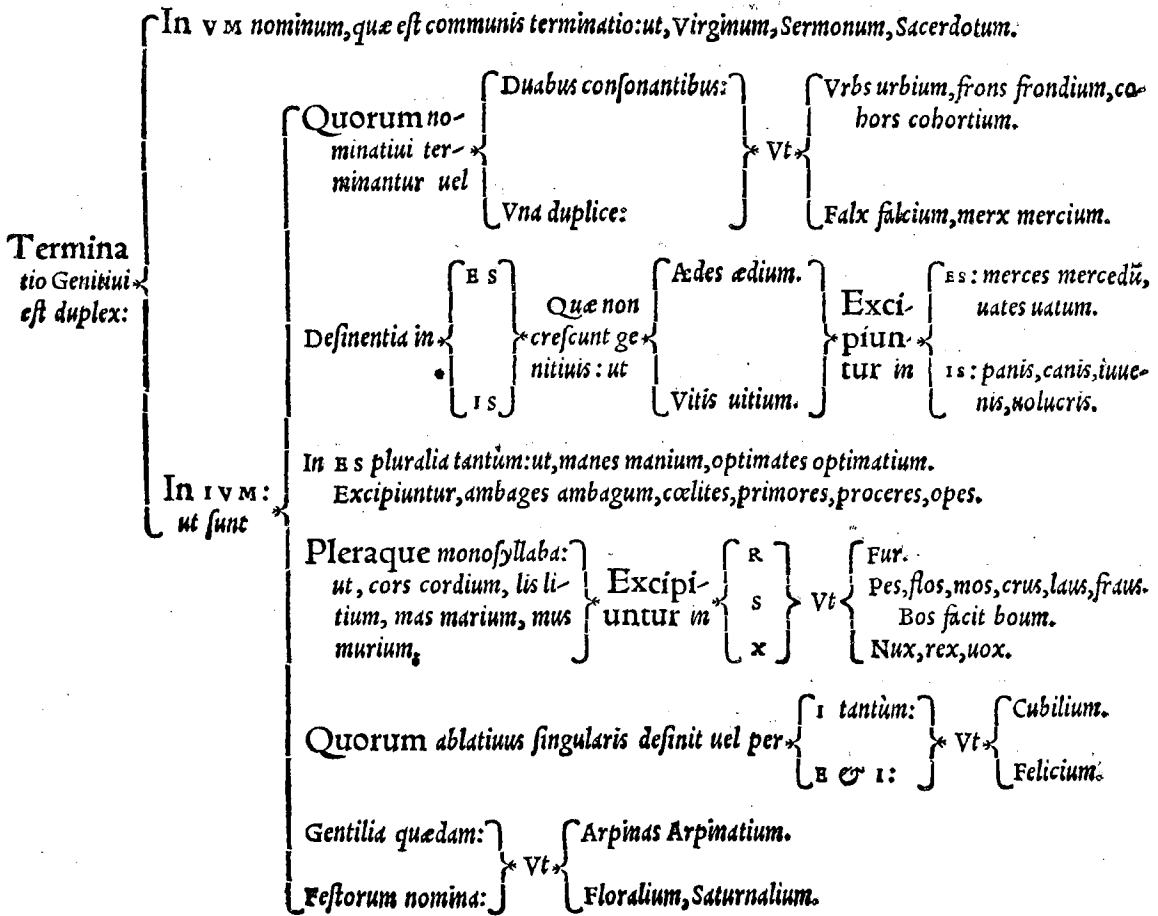
GEORGII FABRICII
DE ABLATIVO.

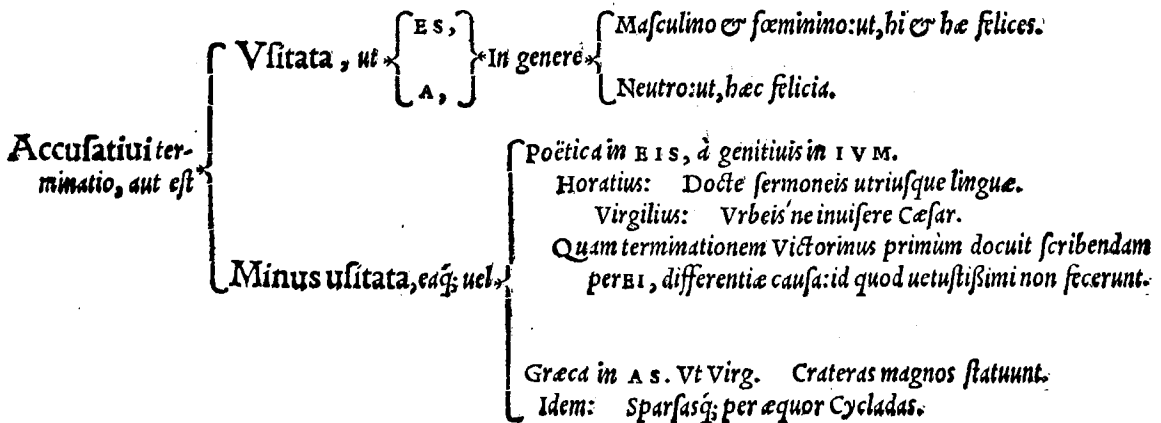
DE NOMINATIVO PLURALI

DE GENITIVO.

DE ACCVSATIVO.

DE DATIVO ET ABLATIVO.

Dativo & Ablativo nomina { Latina, BV S terminantur: } Vi { Flumibus.
 Græca in A neutra duplici modo }
 finiuntur: } Epigramma Epigrammatibus, & Epigrammatis.

DE QUARTA DECLINATIONE.

In quarta declinatione a regula communi discrepant. In numero

Singulari, { Masculina & fœminina, quorum }
 Genitium uetustissimi fecerunt aut
 In v i s diuisas syllabas: ut, Senatuis, anuis: sed ijs utendum nobis non est. Varro de liberis educandis: Anuis ut sanguis deterior, sic lac.
 In i: ut, Ornati, tumulti, pro ornatus & tumultus. Vnde Senaticonsultum mansit apud Salustium: quibus etiam amplius non est utendum.
 Dativum ueteres in v fecerunt. Terent. Vestitu nimio indulges: Virgil. Venatu inuigilant pueri. pro uestitui & uenatui, quæ poëtis tantum relicta sunt.

Neutra in v non declinantur: quantumvis apud Plinium cornus in genituo, apud Ouidium cornum in accusatiuo legatur.

Plurali, { Dativus & ablatiuus, qui cum usitate in i b v s fiant, in quibusdam v b v s habent: ut, acus, arcus, artus, ficus, lacus, partus, porius, questus, questus, specus, tribus. Et unum neutrum, quod est ueru.

DE QUINTA DECLINATIONE.

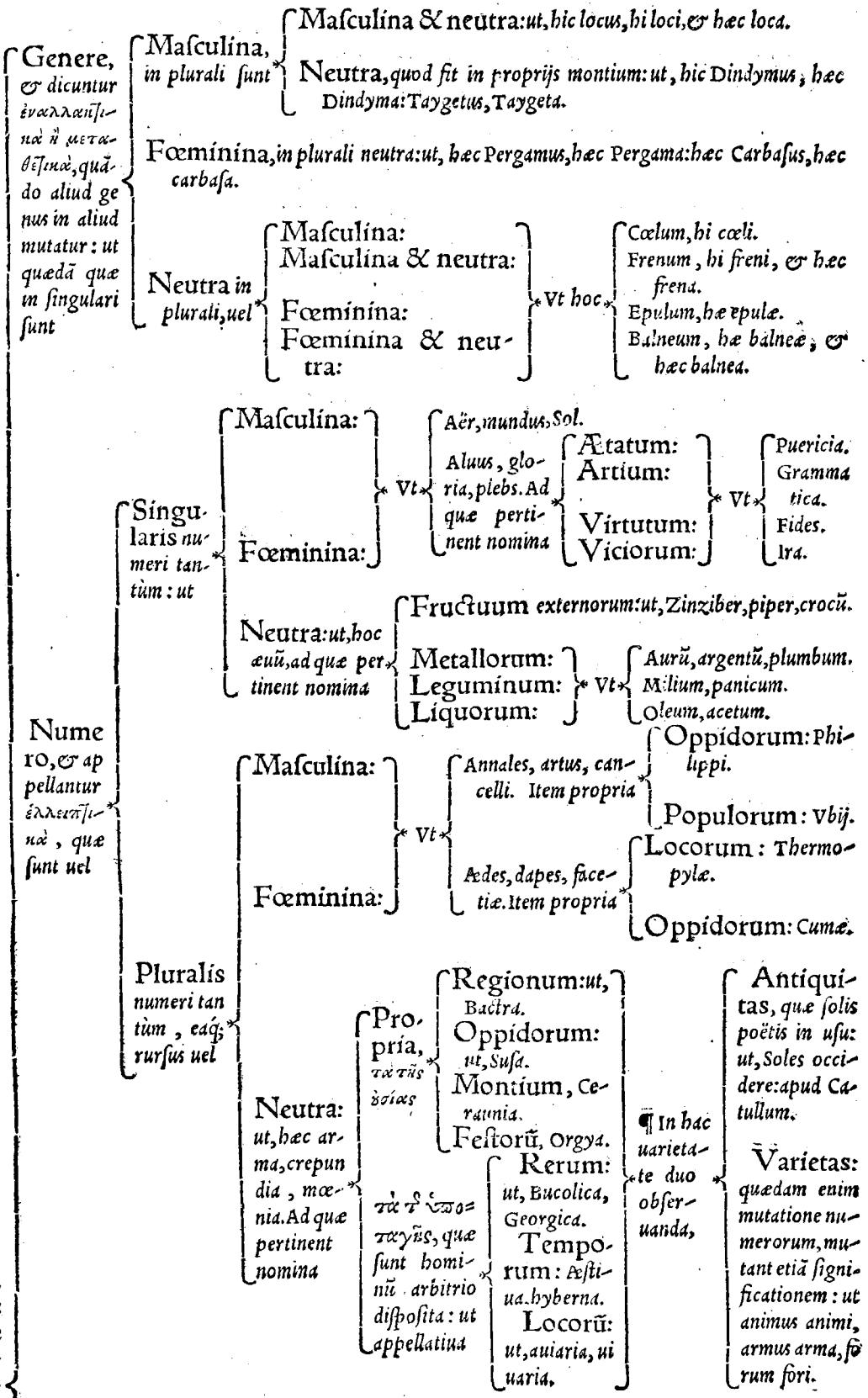
In quinta declinatione, in numero

Singulari, { genitiuus definit in }
 E longum, quo Cœlius & Sallustius in historia usi sunt: & qui tantum apud Poëtas remanserunt.
 Virgilius: Libra die somniq; pares ubi fecerit horas.
 Ouidius: Prima fide uocisq; ratæ tentamina sumpsit.

Plurali, { Genitiuus in ERVM. }
 Dativus & ablatiuus in EBVS. } Qui tamen in non multis nominibus reperiuntur.

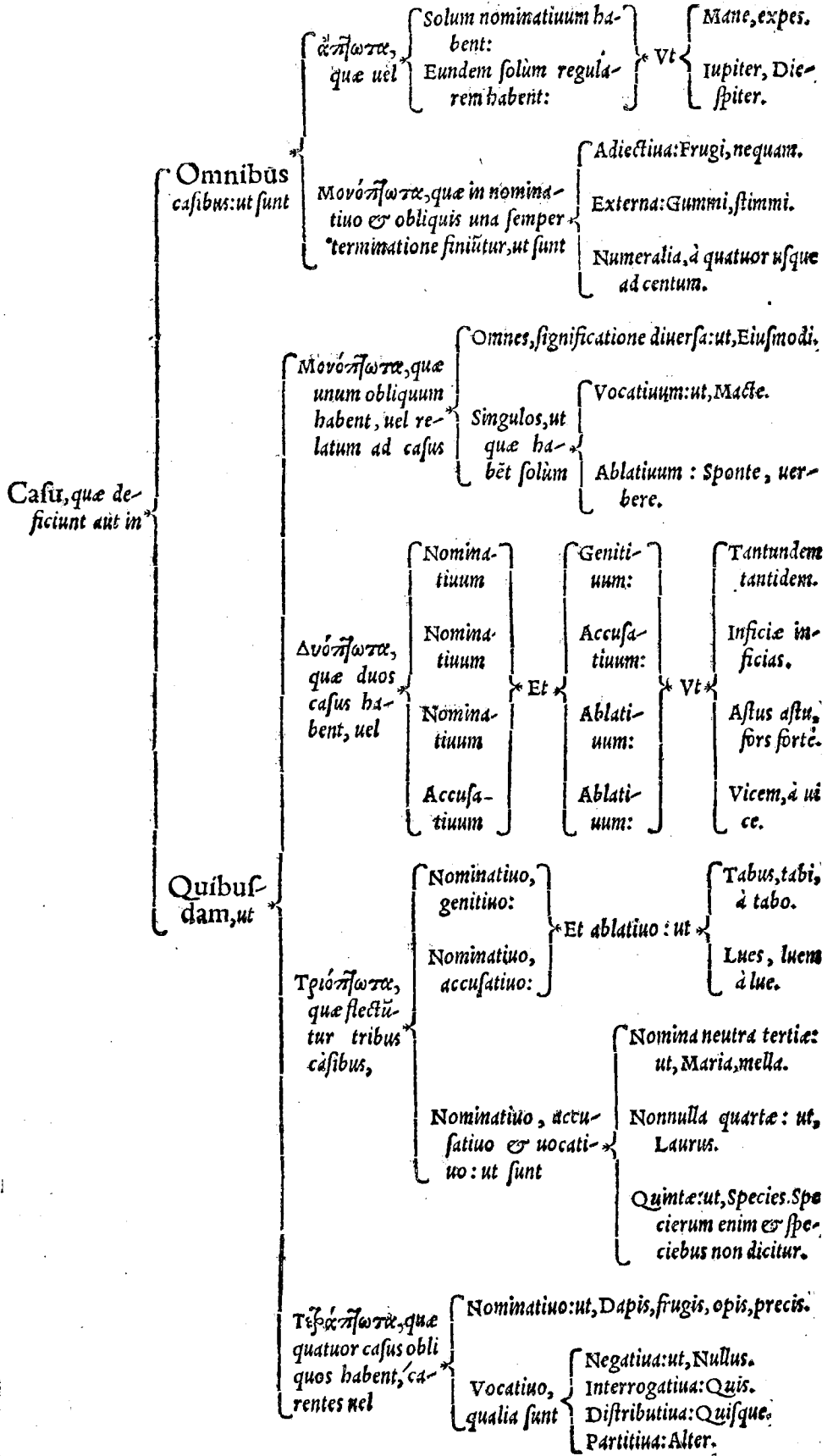
Produclum, }
 Corruptum, }
 Et, uel }
 Vt in }
 Nominibus puris: }
 Impuris: }
 Vt }
 Dies diei.
 Spes spei, fides fidei.

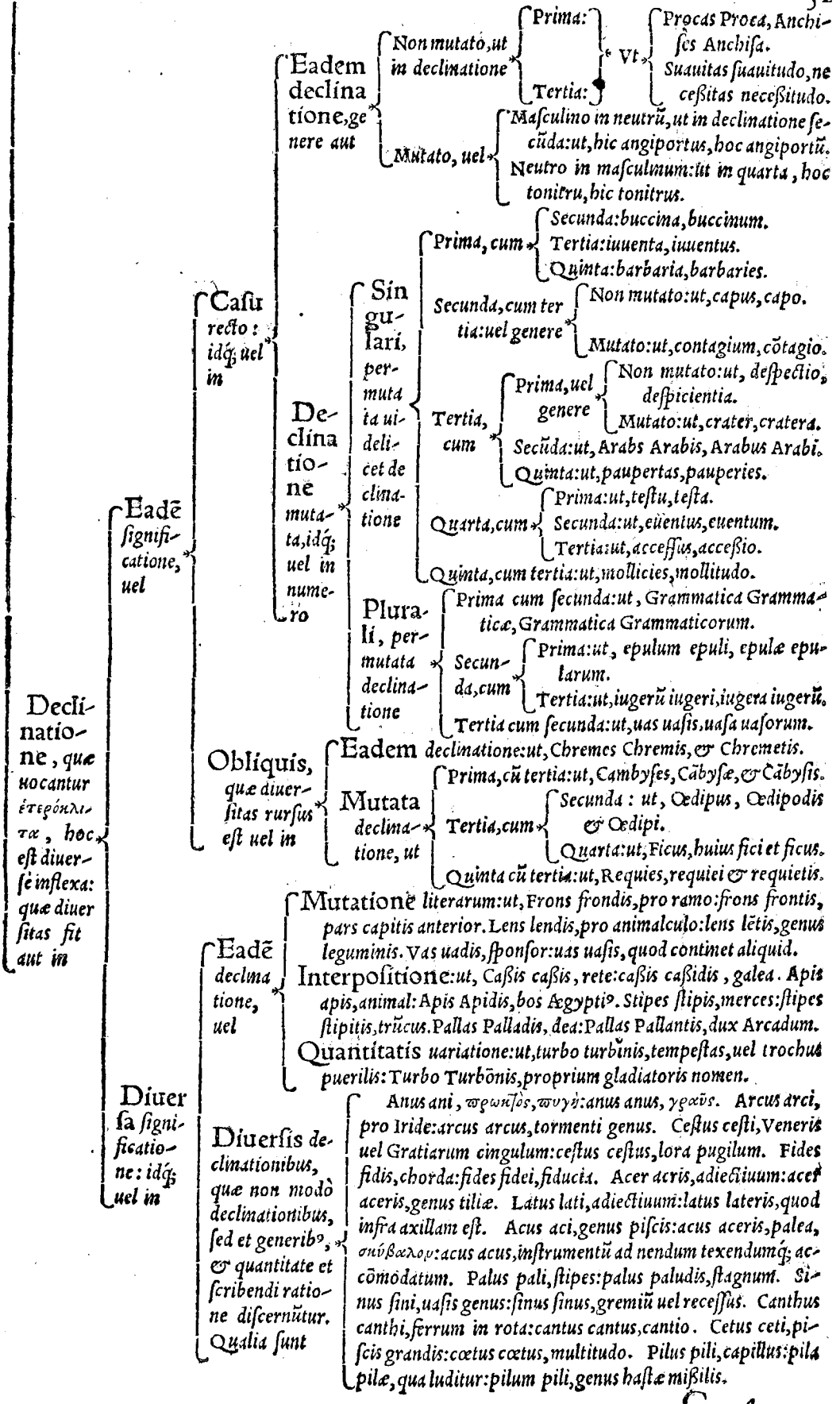
DE ANOMALIS.

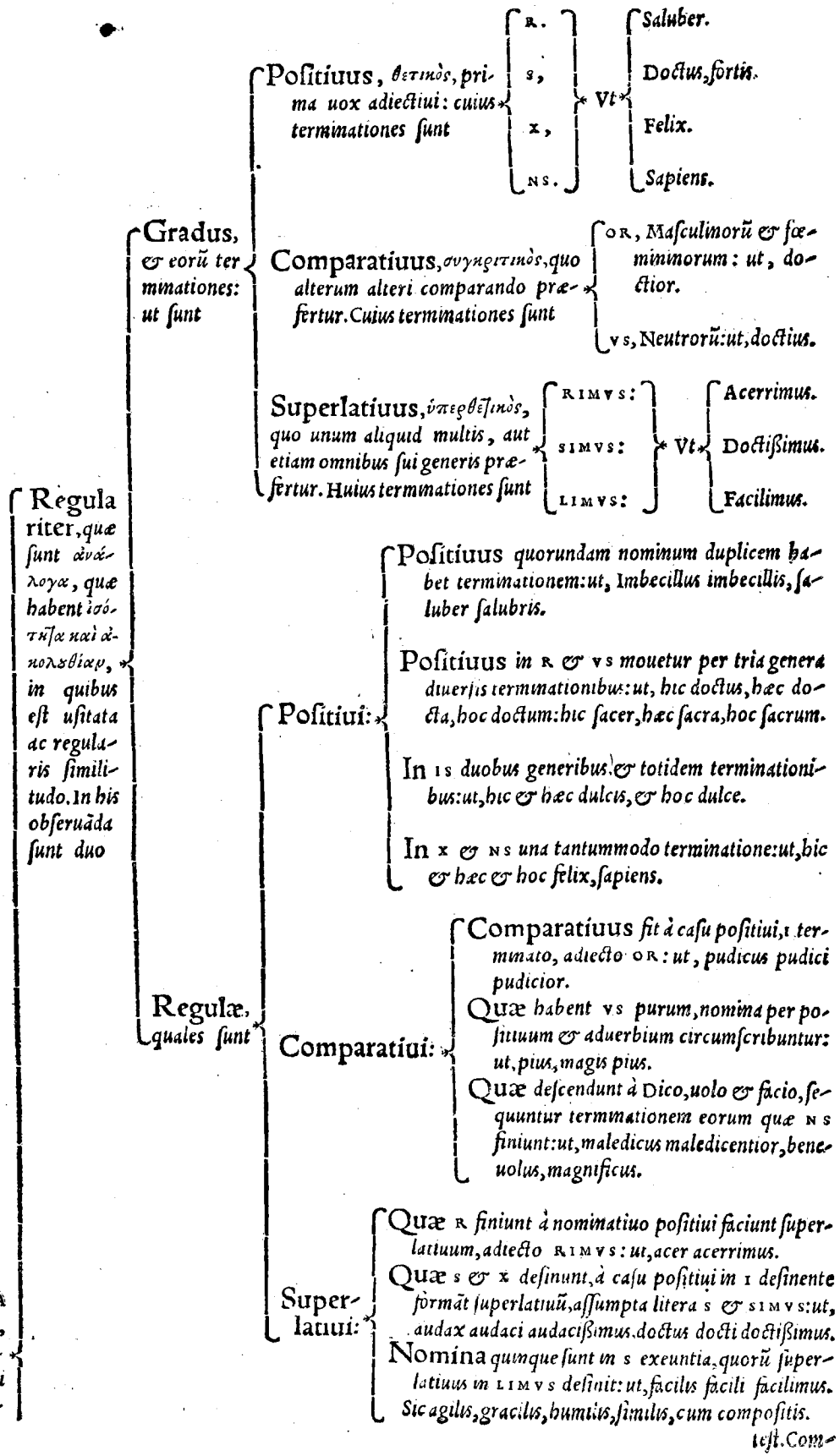
ANOMALA,
idest inæqua-
lia, quæ com-
munem for-
mam non se-

quantur, quæq; ad regulam non quadrant, quatuor sunt generum. Fiunt enim uel

DE COMPARATIONE.

Regulariter, quæ sunt ἀνάλογα, quæ habent ἰσότητα καὶ ἀνομοσία, in quibus est usitata ac regularis similitudo. In his obseruanda sunt duo

ADIECTIVA comparantur, quorum significatio augeri minui ue po-

est. Com-

test. Comparatur autem vel

Irregulariter, quae sunt ἀνόμαλα, quae habent ἀνισότηα & ἀνανόλουθον, in quibus non est usitata & regularis similitudo. Eaq; rursus duorum sunt generum. Quaedam enim sunt

ἐλλείπειμα, quae carent certis gradibus, uel

Planè ἀνόμαλα & ἀνανόλουθα, quae omnino defleunt à regula & consuetudine communi

Positiuo: ut, Οcyor, οcyissimus.

Comparatiuo: ut

Pius, piissimus uel pientissimus.
Exiguus, exiguissimus.
Inuitus, inuittissimus.
Inclutus, inclutissimus.
Meritus, meritissimus.

Superlatiuo: ut

Adolescens, adolescentior.
Iuuenis, iunior.
Senex, senior.
Longinquus, longinquior.
Ingens, ingentior.
Proximus, proximior.

Bonus, melior, optimus.
Malus, peior, pessimus.
Magnus, maior, maximus.
Paruus, minor, minimus.
Dexter, dexterior, dexterrimus & dextimus.
Sinister, sinisterior, sinisterrimus & sinistimus.

DE SPECIE NOMINIS IN GENERE.

SPECIES nominis duplex est:

Primitiua, εἶδος πρωτότυπον ἢ ἡγεμονικόν, uel (ut Seruius) principalis: eaq; aut est in nominibus

Proprijs.
Communibus.
Proprijs & communibus simul.

Deriuatiua, εἶδος παρὰ γὰγον, quae etiam descendit aut à

Nominibus, uel

Appellatiuis, ἕωςq; uel

Adiectiuis,

Substantiuis,

Vtrisque.

Qualia sunt

Abstracta, ἀφρημένα.
Possessiua, κτησιμα.
Diminutiua, ὑποορισιμα.
Denominatiua, παρωνυμα.

Ab alijs orationis partibus, quae appellantur

Verbalia, ῥημασιμα.
Participialia, μετοχιμα.
Aduerbialia, επιρρημασιμα.

GEORGII FABRICII
DE PRIMITIVA SPECIE.

<p>Proprijs. Omne autem propriū, aut est</p>	<p>Connexum, δ' ἄμα ἰδίον. Vt</p>	Prænomen, πρῶνονυμον, quod suo & proprio cuique præponitur.	<p>Vt</p>	M. Antonius, P. Sestius, Portius, Licinius.		
		Cognomen, ὀμώνυμον, quod est gentis aut familiæ.		Cato, Crassus.		
		Agnomen, φερόνυμον, ab aliquo euentu inditum.				
	<p>Aliud, ἢ ἄλλο ἰδίον.</p>	<p>Duplex proprium, διώνυμον, cum uni alius aliud nomen tribuit. ut, Aegon Briareus, Paris Alexander, Albula Tiberis.</p>	Tanquam proprium, ἐπώνυμον, quia nominis proprii talis nota est, ut ex ea cognoscatur. ut, Apollo Phœbus, Romulus Quirinus.			
			Remotum proprium, à natione uel patria sumptum, ut, Italus, Romanus.			
			Absolutum, ἀπλελυμένον, quod per se intelligitur, nec alterius ut sit indiget. ut, Deus, iusticia, fatum.			
		<p>Substantiua, Vt</p>	<p>Relatiuum, πρὸς τι ἔχον, quod sine alio nec esse potest, nec intelligi. ut, Socrus nurus, nobilitas uirtus, artifex opus.</p>	Quasi relatiuum, ὡς πρὸς τι ἔχον, quæ uidentur respectum habere, sed simulesse non possunt. Vt, nox dies, dextera læua, uita obitus.	<p>Vt</p>	Animal, uirtus, scientia.
				Generale, γενικόν, quod multa in se comprehendit.		Homo, ueritas, philosophia.
				Speciale, εἰδικόν, quod sub latiore & ampliore continetur.		Plebs, Senatus, concio.
			<p>Communis, quorum alia sunt</p>	<p>Collectiuum, ποδελικόν, quod una uoce multa significat.</p>	Comprehensiuum, ποδεκτικόν, quod in se aliquid continet.	<p>Vt</p>
Nouum, καινόν, quod factum est, quia res non fuit.					Bombarda, Typographia.	
Facticiuum, πεποιμηθῆνον, ὀνομαστοποιηθῆνον, πεπλασθηθῆνον, rei alius cuius imitatione factum. ut, Serra, stridor, murmur.						
<p>Adiectiua, ut</p>				<p>Infinitum, ἀόριστον, cum responsiuum seu relatiuum sine interrogatione ponitur. ut, Quot capita, tot sententia.</p>	Numerale, ἀριθμητικόν, quod recenset multitudines. ut, Duo, tres, quatuor.	
	Temporale, χρονικόν, quod tempus designat. ut, Seculū, lustrū, annus.					
	Locale, τοπωνυμικόν, quod locum denotat. ut, Vrbs, insula, horreum.					
	<p>Primitiua species, quæ à nulla alia descendit,</p>			<p>Materiale, ὑλικόν, quod indicat ex quo fit aliquid. ut, Aurum, ebur, buxus.</p>	Formale, σχηματικόν, quod effigiem seu formam indicat. ut, Pileus, caligæ, manica.	
		Effectiuum, ποιητικόν. ut, Faber, aurifex, pictor, architectus.				
		Distributiuum, ἀντιμεριζόμενον, quod à duobus habet cōparationē uel ad singulos uel ad plures. ut, Alter, uterq; neuter.				
		<p>Adiectiua, ut</p>		<p>Multiplicatiuum, ἀνθροπικόν. ut, Duplex, triplex, quadruplum, quince duplum.</p>	Interrogatiuum, ἀπορωτικόν, quod percunctationem habet. ut, Quis, quātus, quot, qualis, quotus, quotuplus, quotuplex, cuius.	
			Responsiuum, ἀναφορικόν, quod ad interrogationem refertur. ut, Tantus, talis, duplus, multiplex.			
			Ordinale, τακτικόν, quod collocat personas seu res. ut, Primus, secundus, tertius.			

eaq; aut est
in nominibus

Proprijs & commu-
nibus, ut quæ uocantur

Corporea, *σωματικὰ*, quæ sensu aliquo percipiuntur: ut, Virgilius, homo.

Incorporea, *ἀσώματα*, nulli alligata corpori: ut, Febris, pro dea, apud Romanos: & febris, pro mala corporis affectione.

Æquiuoca, *ὀμώνυμα*, cum una uox res plures complectitur: ut, Ajax, alter Telamonius, alter Oileus. Canis est signum cœlestis, nomen animantis quadrupedis, item piscis: & homo per conuicium canis dicitur: est quoque nota in talis. Apud nos cognomen illustris familiæ Veronensium principum: nobilis item familiæ in Saxonia.

Vniuoca *συνώνυμα*, cum uerbis pluribus res eadem profertur: ut, Aedes, templum, delabrum. Item Scipio, Numantinus, Africanus, Asiaticus, Macedonicus.

DE DERIVATIVIS A NOMINIBVS
PROPRIIS.

Deriuatiua,
quæ à proprijs
ueniunt, sunt aut

Patronymica, quasi
dicæ paterna: nam aut
à parentum nominibus
sumuntur, aut impo-
nuntur à rerum scripto-
ribus. Quæ uel sunt

Masculina, quæ de-
sinunt in DES: ut

- Aeneas, Aenea, AeneADES.
- Priamus, Priami, PriamIDES.
- Nector, Nectoris, NectorIDES.
- Atræus, Atræi, AtrIDES.

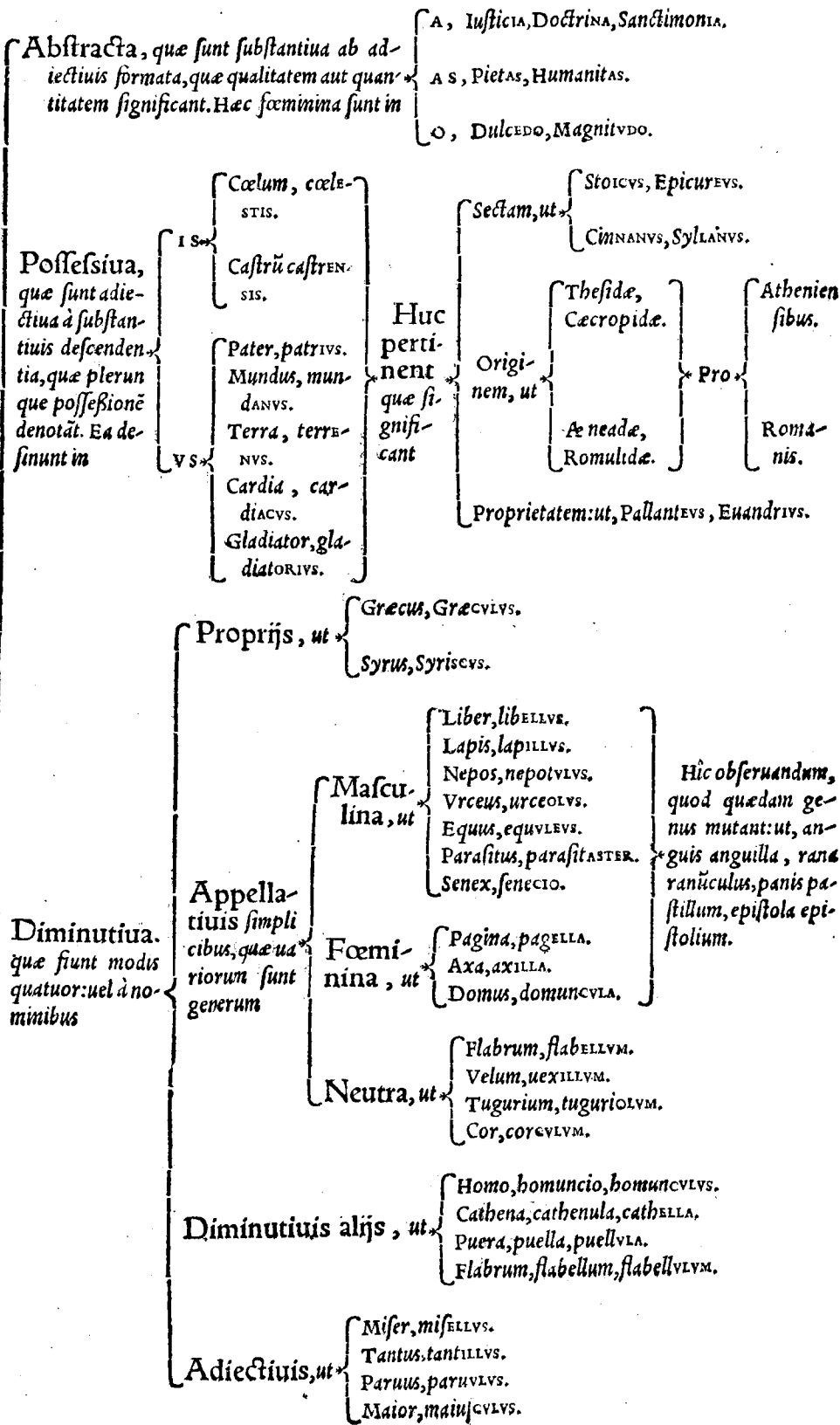
Fœminina,
quæ desinunt in

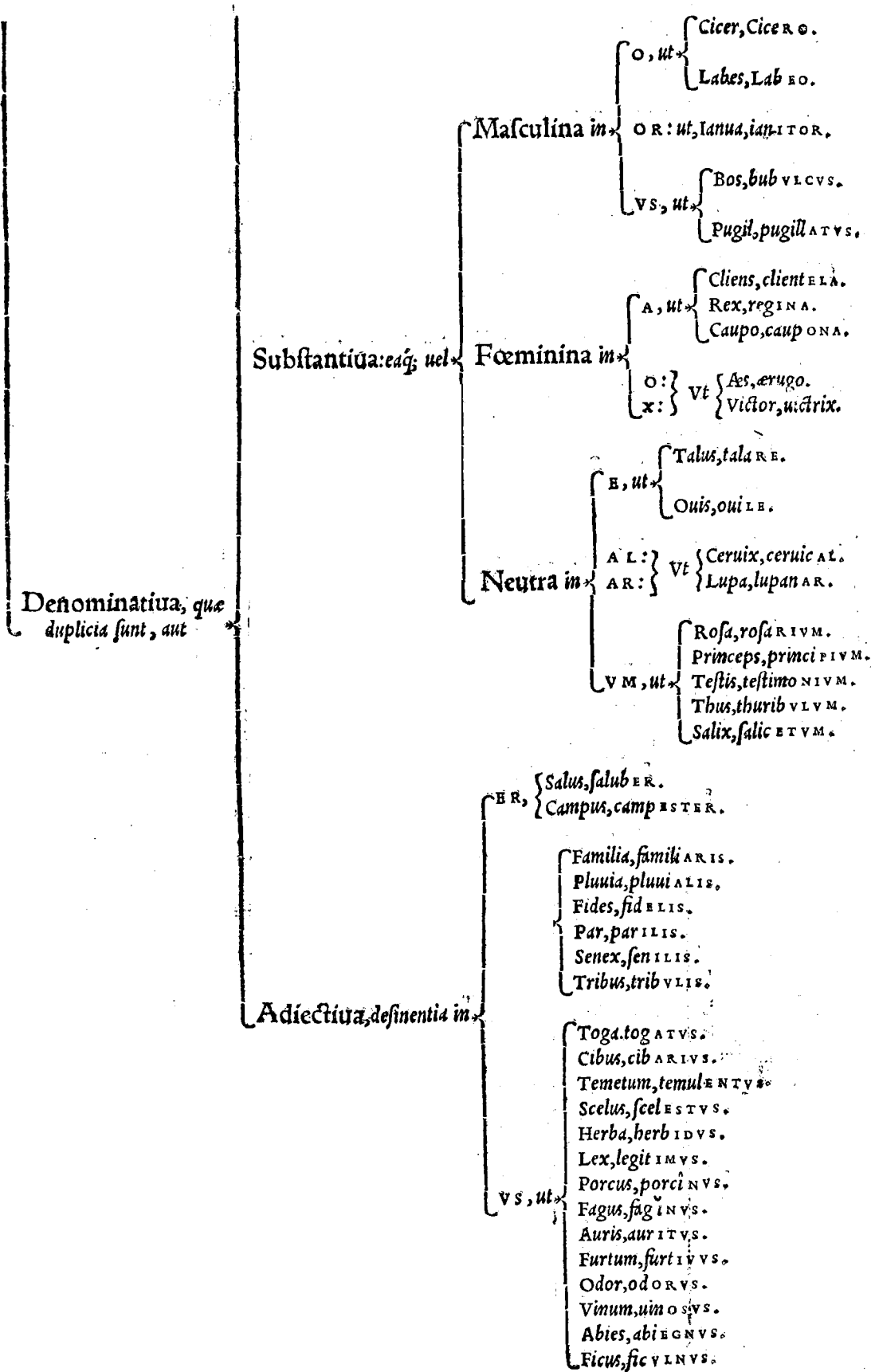
- AS, ThestIAS.
- IS, NerEIS, BriseIS.
- NE, NerINE, AdrastINE.
- Huc pertinet poë-
tarum opera
- IIAS.
- AENEIS.
- ThebAIS.

Gentilia, quæ patriam
gentemq; significant. Hæc
masculina sunt, desinuntq; in

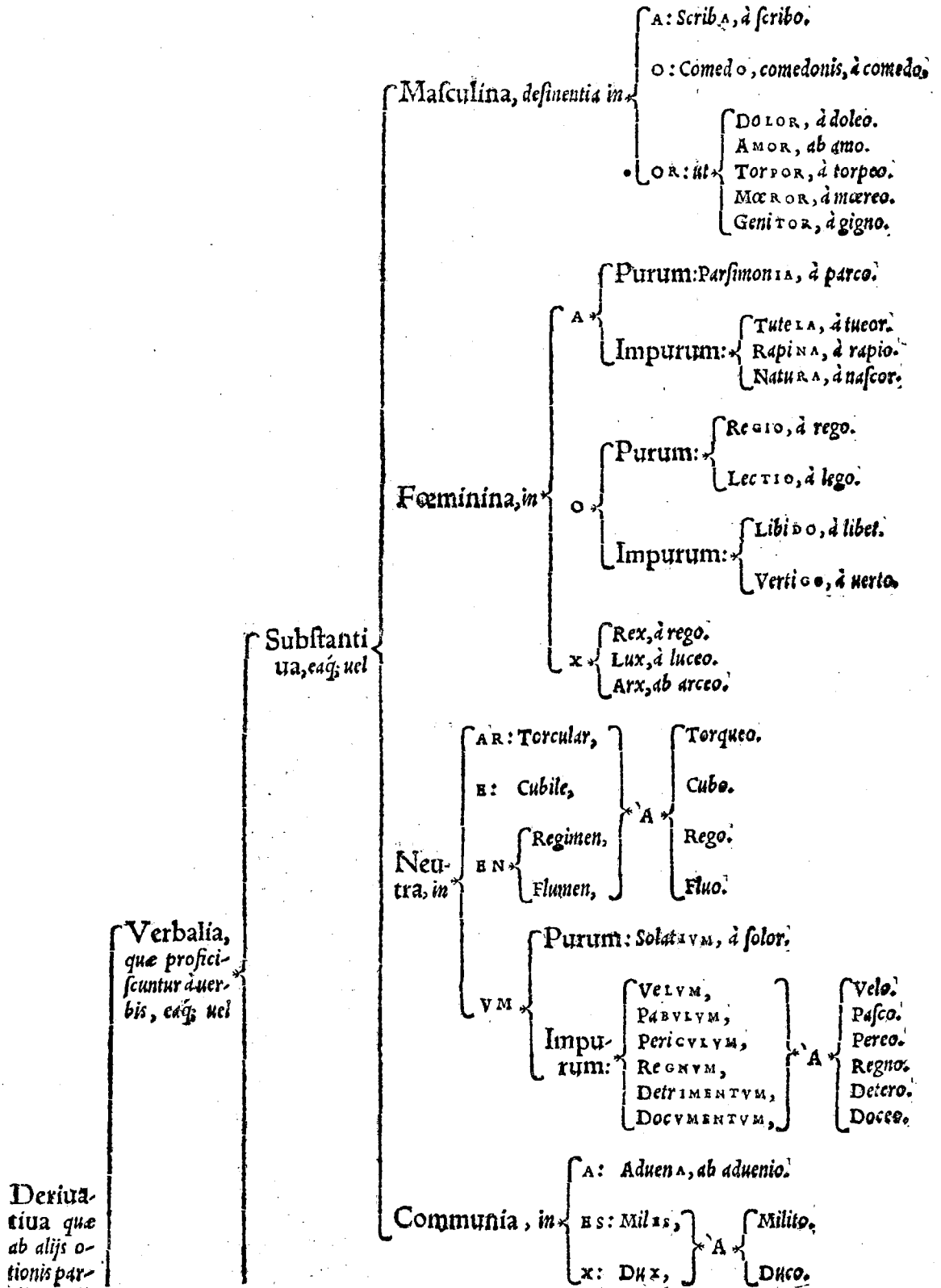
- A, SpartIATA, SibarITA.
- AS, ArpINAS, AqVINAS.
- IS ParmENSIS, ChartaginIENSIS.
- VS purum: AegyptIUS, SardOVS, ChananAEVS, EubOEVS.
- VS impurū, GermanICVS, GallicVS, RomANVS, SabINVS.
- NS, VeIENS, OufENS.
- RS, TibVRS.

GEORGII FABRICII
DE DERIVATIVIS A NOMINIBVS
APPELLATIVIS.

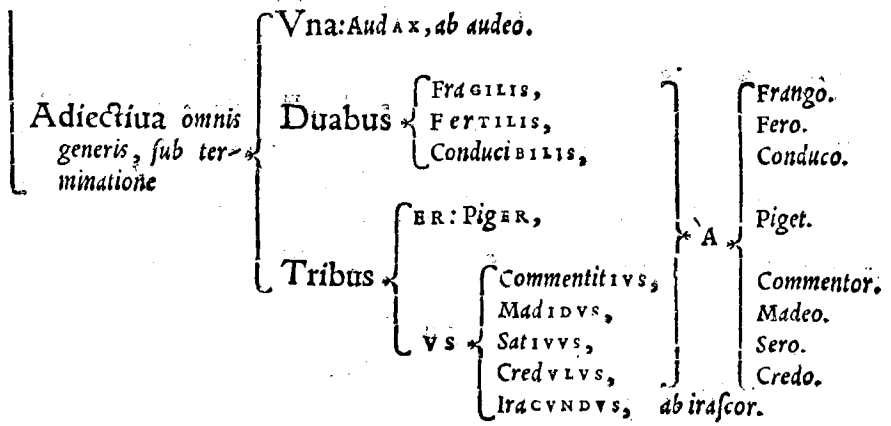

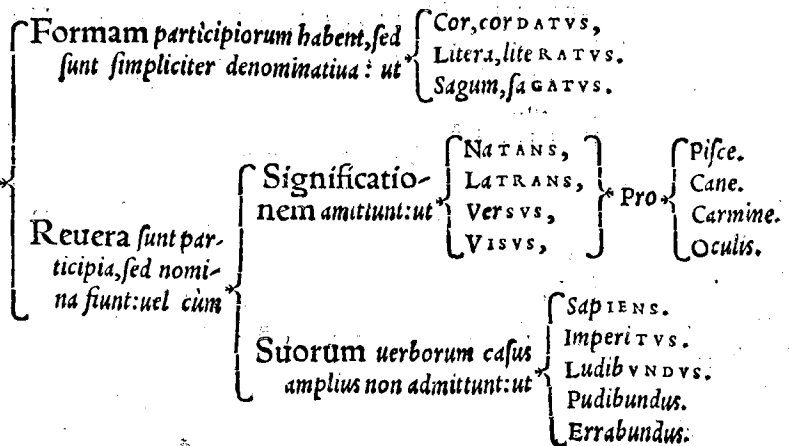
GEORGII FABRICII
DE DERIVATIVIS AB ALIIS ORATIONIS
PARTIBVS.

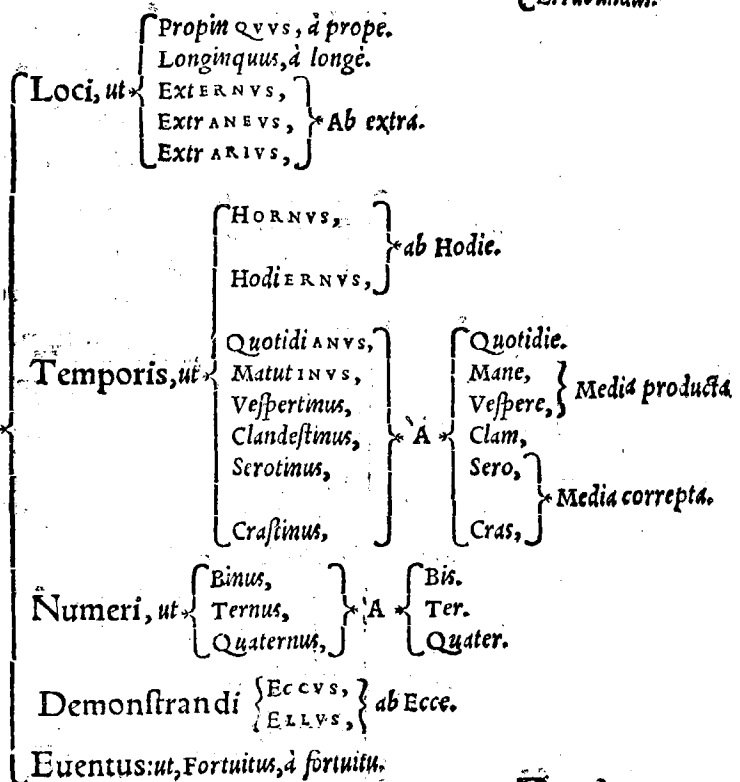
tibus formatur atq; descendit, aut sunt

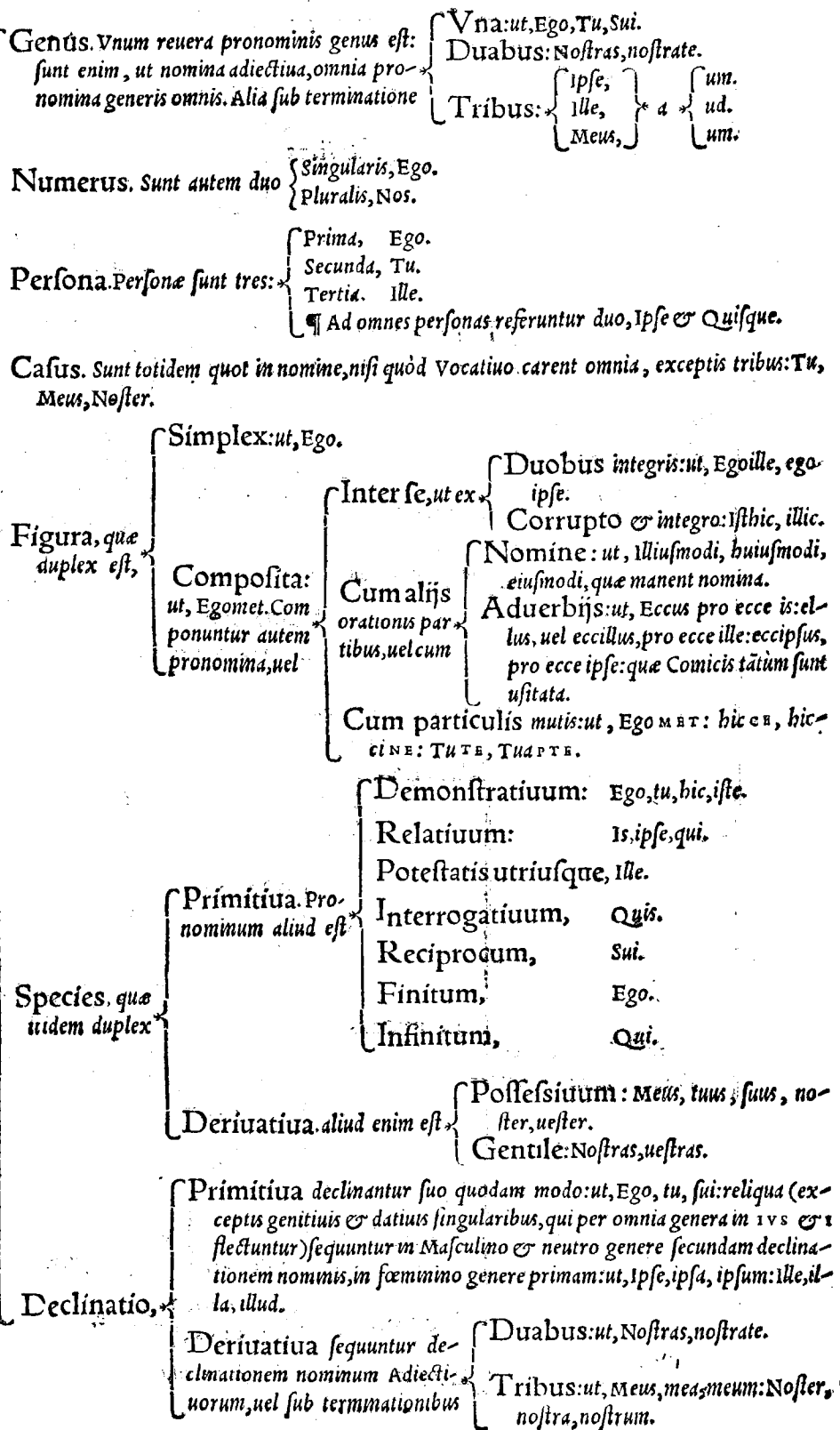
Participialia, quae propagantur a participijs, eaq; uel

Aduerbialia, quae ab aduerbijs nascuntur

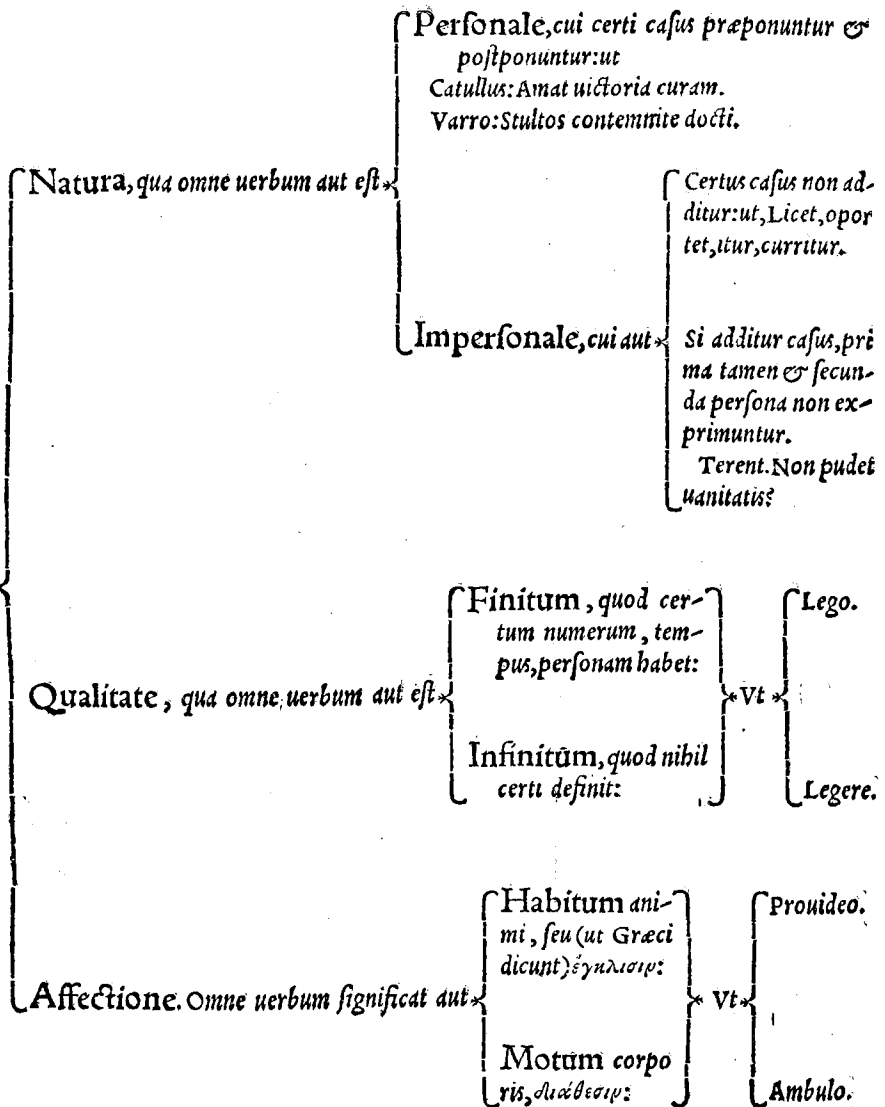
DE PRONOMINE

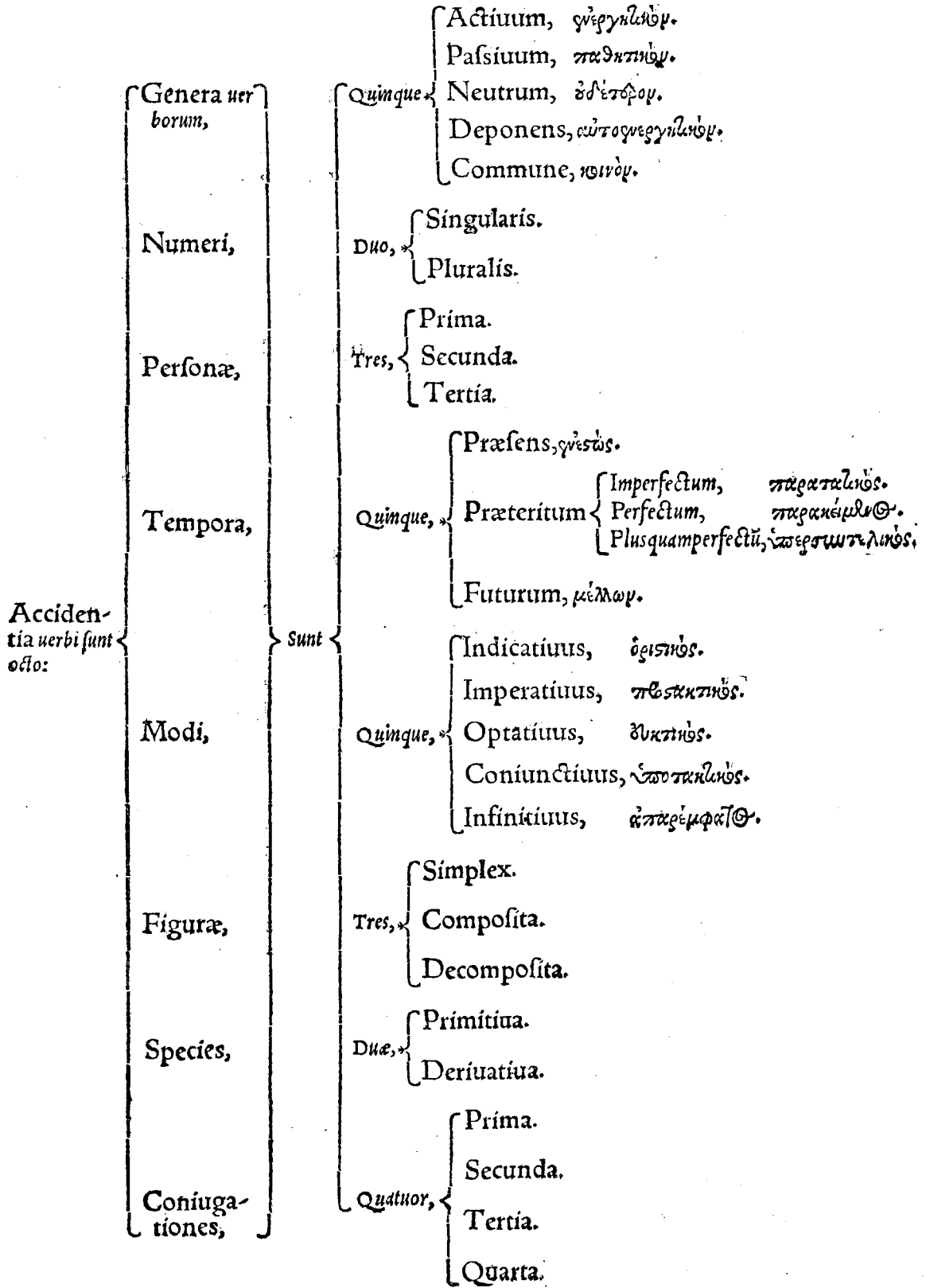
PRONOMEN est pars orationis, quæ loco nominis posita, idem pene significat. Eius accidētia sunt septem:

DE VERBO, ET EIVS DI VISIONE.

VERBVM est pars ora-
tionis, cum persona & tem-
pore, sine casu agere ali-
quid aut pati significans.
Verbum alterum ab al-
tero differt, aut

GEORGII FABRICII
DE ACCIDENTIBVS
VERBI.

D E G E N E R E.

Significatione, { Actiuum est, quod facere aliquid significat.
 Passiuum, quod pati significat.
 Neutrum, uel (ut alij) Absolutum, quod nec agere, nec pati significat.
 Deponens, quod habet agendi potestatem.
 Commune, quod agentis & patientis significationem habet.

Vsitata, eaq; distinguitur modis tribus:

Terminatione,

{ Actiuum,
 Passiuum,
 Neutrum,
 Deponens,
 Commune, } desinit in { o literam, & assumpto r. facit ex se passiuum: ut, Vulnero.
 o r, & abiecta finali litera redit in actiuum: ut, Vulneror.
 o, quod addita r. litera Latinum non est: ut, Curro.
 o r, & litera extrema adempta, non est Latinum: ut, Patior.
 o r, extremamq; literam nunquam amittit: ut, Criminator.

Casibus,

{ Actiuo additur casus accusatiuus: ut, Vulnero hostem.
 Passiui casus proprius est Ablatiuus, cum praepositione: ut, Vulneror ab hoste.
 Neutrum, casum proprium non habet: attamen si quem admittit, eum cognate significationis esse oportet: ut, Bibo uinum, caleo ab igne.
 Deponenti additur casus uerbi actiui: ut, Patior iniuriam. Exceptis paucis quae uim neutrorum habent: ut, Nascor, orior, labor, uaticinor.
 Commune, casum tam uerbi actiui, quam passiui solet admittere: ut, Criminator te, criminator a te.

GENERA, τὰ γένη, uel (ut alij nominant) αἱ διαβάσεις, uel (ut plerique ex antiquis) significationes uerborum, aut sunt

Significatione:

Actiue: ut, Eo uiam, cenno holus. Haec ex se faciunt tertiam personam passiuae significationis, quae uerba αὐτονεργητικά, & ἰδιονεργητικά, & ab alijs ἐντιμὰ appellantur: ut, Itur, cenatur.

Neutro passiuua, eaq; distinguitur modis duobus:

quaedam significant Passiue, eaq; rursus duorum generum sunt: αὐτοπαθητικά, uel ἰδιοπαθητικά, quae passionem intrinsecus habent: ut, Caleo, egrotto, serueo, rubeo.
 μὴ αὐτοπαθητικά, quae passionem habent extrinsecus: ut, Fio, ueneo, uapulō.

Minus usitata: ut sunt

Temporibus, quae neutra quidem sunt in praesenti, & temporibus ab eo deductis: in praeterito uero, deponentia. Haec nominantur a Grammaticis παραβασίμα, seu transgressiua: ut, Audeo, ausus sum: gaudeo, gauisus sum: mereo, meritus sum: mereo, mcestus sum: soleo, solitus sum.

Substantiua, seu ὑπαρκήμα, quae nec actionem nec passionem significant, sed de substantia rei dicuntur. Et sunt tantum tria: SVM, FOREM, EXISTO.

Mixta, ἀντὶ, quae modo neutrorum, modo deponentium terminatione efferuntur: ut, Assentio assentior, impertio impertior, populo populo, reuerto reuerto. Haec ex probatis sunt obseruanda auctoribus, & usus antiquitatis a communi atque uulgari studiosè discernendus est.

D E M O D O.

Indicatiuus, qui fieri aliquid, aut non fieri simpliciter & perfecte demonstrat. Dicitur alijs nominibus	{	Definitiuus, <i>ὀριστικός.</i>	} Quia perfectam & demonstratiuam habet sententiam: ut, Fortiter ille sapit, qui miser esse potest.				
		Pronunciatiuus, <i>ἀποφαντικός.</i>					
Imperatiuus, quo imperando utimur. Alijs nominibus	{	Hortatiuus, <i>παρακλειστικός:</i> ut, Disce, sed à doctis. Et, Tu contra audientior ito.	}				
		Mandatiuus. Permissiuus.					
Optatiuus, quo optamus. Cuius notæ sunt	{	O: ut, O si solitæ quicquam uirtutis adesset.	}				
		Quàm: ut, Quàm uellem in gelidis mōtibus esse lapis. Utinam: ut, Atque utinam rex ipse noto compulsus eodem Afforet Aeneas.					
Coniunctiuus, qui inchoatā sententiam, nisi subiungatur aliquid, non absoluit. Discernitur	{	Nominibus: nam appellatur &	} Subiunctiuus. Adiectiuus. Dubitatiuus.				
		Notis, quales sunt: ut,					
CVM. Ouidius: Cūm feriant unum, non unum fulmina terrent. VT. Idem: Utq; sit hoc uerum, certè pars altera ficta est. SI. Idem: Ferrea sim, si non hoc ego pectus amem.	{	}	}				
				Infinitiuus, qui sine adiectione personæ aut numeri, nihil certè definit: unde & Perpetuus dicitur. ut, Parcere subiectis, & debellare superbos.	{	}	}
Inusitati, qui sunt à paucis traditi, et sub prioribus cōprehenduntur, ut	{	Potentialis, <i>δυνάτικός,</i> cūm per uerbum POSSVM aut DEBEO expositio fit. Virgilius: Migrantes cernas, totaq; ex urbe ruentes: idest, cernere possit aliquis. Terent. Hem prædiceres: idest, prædicere debuisses. Hic modus partim Optatiuus, partim Coniunctiuus est.	}				
		Impersonalis, qui à uerbis actiuis & passiuis tertie tantum personæ formatur: ut, Pœnitet, curritur. Qui non explicatur, nisi addatur casus rei: ut, Pœnitet incēpti, curritur stadium. Hic autem sub indicatiuo comprehenditur.					
Hypotheticus, quando communicamus nostras actiones cum alijs: ut Virg. Moriamur, & in media arma ruamus. Hic ad Imperatiuum refertur.	{	}	}				

Vsitati, qui sunt in præceptis uulgaribus traditi: ut sunt,

¶ Modi seu inclamationes, Græci *ἰνυλίκαι* eas nominant, aut sunt.

GEORGII FABRICII
DE FIGURA.

Figurae uerborum sunt tres: { Simplex, quae à nullo alio est composita: }
 { Composita, quae ex duabus orationis partibus facta: } * Vt { Linquo.
 { Decomposita, quae ex compositis nata: } { Relinquo.
 { Derelinquo.

DE FIGURA COMPOSITA.

Nomen: } Verbum: } * Vt Aduerbiū: }	{ Magnifacio. { Commonefacio. { Maledico, satisfacio.	AM, Ampulo. AS, Aspello. CO, Cogo. CON, Congrego. DI, Diuello. DIS, Dissipo. RE, Redeo. SE, Seduco. TRA, Traificio. O, Omitto.		
			Inseparabiles: <i>sic dictae, quod separatim nihil significant, & nulli casui seruiant: quarum numerantur decem,</i>	A, Amoueo. AB, Abeo. ABS, Abstineo. ANTE, Antepono. CONTRA, Contradico. DE, Deduco. E, Egero. EX, Extollo. OB, Obsto. PRAE, Praecurro. PRAETER, Praeterueho. PRO, Prorogi. POST, Posthabeo. SVBTER, Subterfugio. SVPER, Superfedeo.
Substantia, quae scilicet partes orationis in compositione, habeant cum uerbo societatem. Quales sunt	Praepositio: <i>ut, Adoro. Praepositiones autem immutabiles, cum quibus uerba componuntur, aut sunt</i>			
		In figura composita eadem obseruan-	Quantitas, quot partes orationis simul coniungantur in uerbo, uel	{ Duæ: } { Tres: } * Vt { Quatuor: }

Quae sunt, quae supra exposuimus in Nomine

Qualitas, quibus modis componatur:

Ex duobus integris: ut, Aduenio.

Ex duobus corruptis: ut, Efficio.

Ex integro & corrupto: ut, Insideo.

Ex corrupto et integro: ut, Afferro.

In qualitate duo sunt consideranda

Defectus simplicis, ἐνδεῖα ἢ ἀλλοτρίω του ἀπλοῦ, qui aut

In uerbis, in quibus aut

Mutatio litterarum, μεταβολή τῶν γειωρ, quae fit aut

In praepositionibus, in quibus consonans aut

Vitatus nunquam fuit: ut, Ambulo, bulo: praebeco, beo: experior, perior: suffragor, fragor: interpretor, pretor.

Vitatus tantum uetustissimis fuit: ut, Defendo, fendo: deleo, leo: expedio, pedio: aspicio, specio: pellare, compellare.

Mutatur uocales, ut
 A breue in i breue: ut, Facio, efficio.
 A longū in u: ut, Calco, conculco.
 E in i: ut, Sedeo, insideo.

Contrahuntur diphthongi,
 AB in I: laedo, illido.
 AV in o: plaudo, complodo.
 V in v: claudio, concludo.

OB & SVB, in quibus B mutatur in
 C, Occido, succensco.
 F, Offundo, suffoco.
 G, Suggesto.
 M, Summito.
 P, Oppono, Supprimo.
 R, Surripio.
 S, Suscipio.

AD, in qua D mutatur in
 C, Accurro.
 F, Afficio.
 G, Aggrego.
 L, Alludo.
 N, Annunero.
 P, Appareo.
 R, Arripio.
 S, Assumo.
 T, Attingo.

CIRCVM: M in N, Circundo.
 IN, N mutatur in
 L, Illabor.
 M, Imbibo.
 R, Irreligo.

CON, N mutatur in
 G, Cognosco.
 L, Collido.
 M, Commendo.
 R, Corrigo.

Vtrāque naturā obtinet. nā et mutari et nō mutari potest
 IN: Indico, illustro.
 PER: Perfero, pellego.
 INTER: Interpono, intelligo.

In diphthongum mutatur: ut, AB in AV: ut, Aufero, aufugio.

Interponitur aliquid, Aliquid eliditur,
 Euphoniae causa, ut
 Ambedo, amburo: redarguo, redeo.
 Asporto, pro absperto: traduco, pro trasduco.

Habitus, uerba in compositione aut

Coniugationem eandem retinent, quam habent simplicia: ut, stare, astare, uenire conuenire.

Coniugationem mutant, idque uel
 Genere manente: ut, Do dare, reddo reddere: cubo cubare, discumbo discumbere.

Genere permutato: ut, Sperno spernere, aspernor aspernari: facio facere, gratificor gratificari. Genus autem quae mutant, id faciunt uel
 Manente significatione: ut in uerbis modo propositis.
 Eadem non manente: ut, plecto plectere, amplector amplecti: sentio sentire, assentior assentiri.

GEORGII FABRICII
DE FIGURA DECOMPOSITA.

Interdum coniunguntur præpositiones, quæ contrariè significant: ut, *Dis-
conuenio.*

Interdum repetitur præpositio eadem: ut, *Adalligo.*

In uerbis decompositis

Plerunque con-
iunguntur diuersæ,

AD,	Adimpleo.
DE,	Derelinquo.
IN,	Indeckino.
PRO,	Prodeambulo.
PRAE,	Præconsumo.
SVB,	Subinijcio.
SVPER,	Superimpono.
TRANS,	Transadigo.
CON,	Compromitto.
RE,	Recolligo.

Horum autem participia ma-
gis in usu sunt, præsertim a-
pud Ouidium, qui libenter
decompositis utitur.

In ijs quæ cum nomine
SEMI componuntur: ut,
*Semireduco, semireficio,
semisepelio, semisopio.*

Aliquoties decomposi-
tis una additur præpositio,
ut quæ componuntur ex

Duobus uerbis:
Verbo & no-
mine:

Vt { Collabefacto, recal-
facio.
Præsignifico, reedi-
fico.

DE SPECIE.

Species, seu formæ, seu (ut Diome-
des) qualitates uerborum, sunt duæ:

Primitiua, quæ & absoluta & perfecta dicitur, est, quæ à nullo alio
descendit: ut, *Lego.*

Deriuatiua, quæ dicitur imperfecta, & non absoluta, est, quæ descen-
dit ab alio: ut, *Lectito.*

Externæ originis, ἀλλότρια, in quibus scriptores artis, & auctorum interpretes, interdū ludunt erudite magis quā apte. Duceo, pro existimo, Marcellus deriuat à δονω: Oro, pro loquor, ab ὀπι-σω, Diomedes. quorum neutrum probo, repugnantibus analogia, sententia, quantitate.

Sine prima positione: ut, Consuesco, pitisso, uacillo.

Deriuatiuorum, quod ad Etymologia attingit, alia sunt

Propriæ originis, ἰδιωτικά, quæ non petuntur è lingua aliena, sed è uernacula, eaq̃ rursus sunt uel

Certam positionem habent, aut ex

Alijs orationis partibus. Deriuatiua quædam uerba ueniunt à

Nomine:

Aduerbio:

Præpositione:

Vulpe uulpinor, à philosopho Philosophor, ab auro Inauro, ab aqua Aquor, à pabulo Pabulor.

Ut à Satis Satto, à cras Crastino & procrastino, à perendie perendino & comperendino. Super fit Supero, ab intra fit Intro.

Meditatiua, seu (ut Valla) Desideratiua, sunt, quæ affectionem aut exeroitationem significant. hæc fiunt ab ultimo supino, additis ad id syllabis ΡΙΟ: ut, Edo esurio, pario parturio: Syllaturio, apud Ciceronem, pro Syllemore, id est, tyrannicè mediior.

Inchoatiua, quæ conatū tantum, non effectū exprimunt, quæ in se desinunt: quorum alia deriuantur à

Nominibus uel

Substantiuis: ut, Puer puerasco, Silua Siluesco. Adiectiuis: ut, Dulcis dulcesco, crassus crassesco.

Verbis, quæ fiunt à secunda persona indicatiui: ut, Ardeo ardesco, edormio edormisco, labo labasco. Huc pertinent impersonalia: ut, Miseret miserescit.

In TO, quæ fiunt ab extremo supino, mutata eius terminatione in terminationem uerbi: ut, Natus natus, salio saltu salto, spuo sputu conspuito.

Quædam autem quæ fiunt à prima coniugatione, antepenultimam uocalem longam permittunt in breuem: ut, Clamo clamatus clamito, cæno cænatus cænito.

Quædam etiam à tertia coniugatione, non à supino deriuantur, sed à secunda persona indicatiui: ut, Ago agis agito, fugio fugis fugito.

In SO, quæ itidem à postremo supino fiunt, & à Prisciano dicuntur Desideratiua: ut, Pello pulso, uerto uerso, prehendo prebesso, uideo uiso. Excipe, facio facesso, capio capeffo.

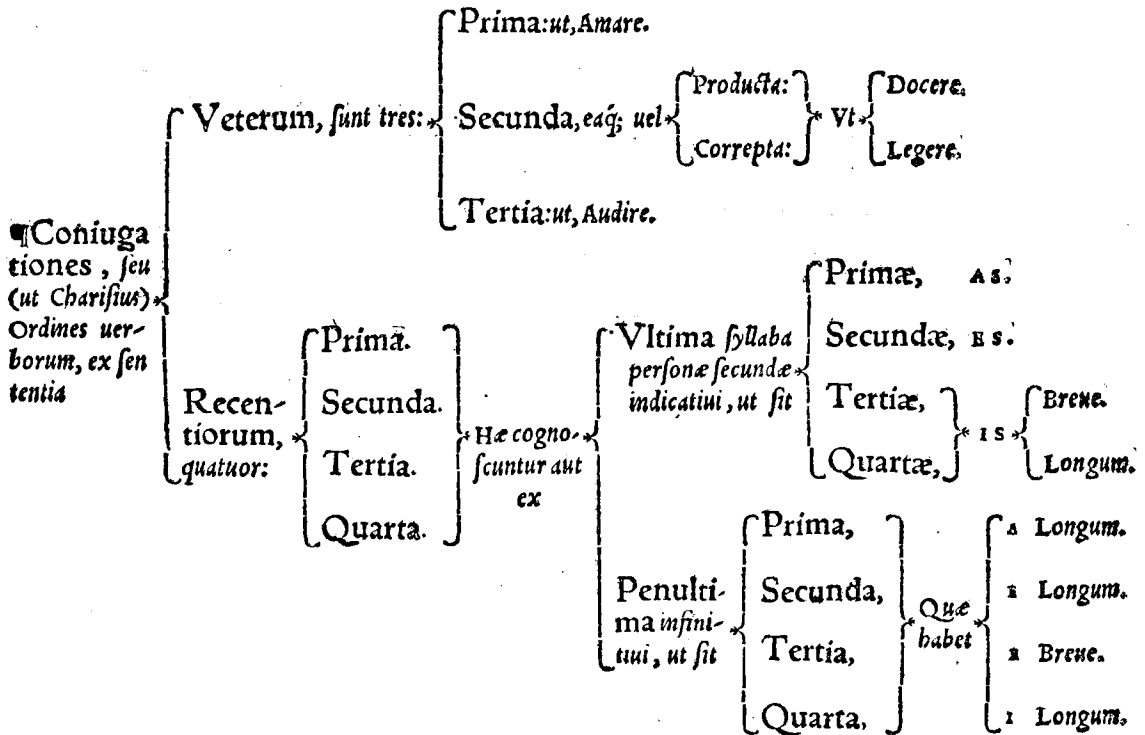
Ipsò uerbo. Deriuatiuorum quæ ab alijs uerbis trahunt ori-

Frequentiua, seu, ut Diomedes, iteratiua: ut recitantes, inceptiua: quæ assi-

Simplicia, eorum & formatio uaria est, & non uniusmodi sunt terminata

<p>ginem, genera sunt quinque:</p>	<p>duitatem uel repetitionem actionum de notant: quorum aliqua</p>	<p>tiones. Quaedam enim desinunt</p>	<p>In XO: ut, Vehō uexo, neo nexō & nexo.</p>
			<p>In CO, quæ à secunda indicatiui presentis ueniunt: ut, Albo albico, uello uellico. Huc pertinent quædam deponentia: ut, Scitor sciscitor, commentor cōmimiscor, amplector amplexor.</p>
			<p>Dupliciter frequentatiua: Ut, Ago agito actito, cano canto cantito, curro curso cursito, dico dicto dictito.</p>
<p>Diminutiua, quæ quod ad significatio nē attinet, detrahunt aliquid de prima positione, & in 10 desinunt, & deriuatur uel à</p>		<p>Nominibus: ut, Scintilla scintillo, uentus uentilo. Verbis: ut, Canto cantillo, sorbeo sorbillo.</p>	
<p>Imitatiua, quorum origo Græca est, & nota significatio, quæ in 30 desinunt: ut, Patriſſo, id est, patrem imitor: Atticiſſo, hoc est, Atticorum mores exprimo.</p>			

DE CONIUGATIONE.

In passiuis cognitio fit è secunda persona indicatiui, si in penultima, eiusmodi uocales aut longas aut breues habet. Nam in infinitiuis aut fallit: ut, Orior oriri, oreris: potior petiri, poteris. aut cognosci nequit: ut, Vror uri, ureris: premor premi, premeris.

DE PRÆTERITIS AC SUPINIS
PRIMAE CONIUGATIONIS.

VERBA
primæ cōiu-
gationis, præ-
teritum usita-
te faciunt in
AVI, supinū
in ATVM:
ut, Tēto ten-
taui tentatū.
Ex his verba

Simplicia
quædam

Extrito a uocali, vi diuidunt: ut,
Mico micui, quod caret supino. quæ
autem id habent, aut desinunt in

ITVM: ut, Crepo crepui crepitum, cubo
cubui cubitum, domo domui domitum.
Item Sono, tono, ueto.
CTVM: ut, Frico fricui frictum, seco secui
sectum.

Duplicia habent præterita, in AVI & VI diuisas syllabas: ut, Neco necui ne-
catum, & neco necui nectum: Plico plicai plicatum, & plico plicui plicatum.

Suam quandam formam retinet: ut, Iuuo iuui iutum: potō potaui potatum & potū:
do dedi datum: sto steti statum: lauo laui lautum, lotum, & apud antiquos lauatum.

Aut communem regulam simplicium sequuntur: ut, Inclamo inclamaui in-
clamatum, dehoneſto dehoneſtaui dehoneſtatum.

Composita,

CREPO, { Discrepo, discrepui discrepatum.
Increpo, increpui & increpui increpitum.

CVBO, { Accubo, } Et { Accumbo, accubui.
Recubo, } Recumbo, recubui.
Incubo, } Incumbo, incubai & incubui.

MICO, { Emico, emicui, sine supino.
Dimico, dimicai dimicatum.

Singula
re quiddā
habent, ut
sex uerbo-
rum sequē-
tium cōpo-
ſita. nam à

PLICO, quod com-
positum { Cum nomine, non discedit à regula: ut, Duplico
duplicai, multiplico multiplicai.

{ Cum præpo-
ſitione duplex ha-
bet præteritū: ut, { Applico, applicai & applicui,
applicatum & applicitum.
Implico, implicai & implicui,
implicatum & implicitum.
Explicato, explicai & expli-
cui, explicatum & expli-
citur.

DO, quatuor sunt composita primæ
coniugationis, quæ naturam sui sim-
plicis sequuntur: { Circundo, }
Pessundo, } Dedi, datum.
Satisdo, }
Venundo, }

STO, mu-
tant E uoca-
lem in I: ut, { Conſto, conſtiti conſtitum.
Præſto, præſtiti præſtitum. Interdum tamen in ſu-
pinis & participijs A aſſumunt: ut, Præſtatum,
in epiſtola Bruti. Et, Conſtaura fides ſuperūm:
apud Lucanum. Sed hæc nobis non ſunt imitādā:

DE PRÆTERITIS AC SUPINIS SECUNDÆ
CONIUGATIONIS.

¶ Secun-
dæ coniu-
gationis uerba,
usitatè præ-
teritum faciunt in vi
diuisas syl-
labas: supi-
nū in ITVM,
penultima
breui: ut, E-
geo egui, Ha-
beo habui,
iaceo iacui,
studeo stu-
dii. Quodad-
supma atti-
net, quædam

Excipiū-
tur: ut, Cen-
seo cēsui cen-
sum, Careo
carui cassum,
Docēo do-
cui doctum,
Miscēo mi-
scui mixtum
uel mistum,
Pateo patui
passum, Tor-
reo torruui to-
stum, Teneo
tenui tētum.

Supinis
carēt: ut uer-
ba neutri ge-
neris plera-
que. Excipe
Doleo, La-
teo, Liceo, No-
ceo, Oleo,
Placeo, Ta-
ceo, Valeo.
Item imper-
sonalia, Li-
bet, Miseret,
Piget, Pœni-
tet, Pudet.

Excipi-
untur de
finen-
tia in

- BEO, { Iubeo, iussi iussum.
Sorbeo, sorbui. Item composita, Absorbeo absorbui, exorbeo
exorbui. nam Sorpsi, barbarum esse ait Probus: & absorpsi,
demum post Ciceronis seculum dictum est.
- CEO, { Luceo, luxi, sine Supino.
Polluceo, polluxi polluctum.
Mulceo, mulsi mulsum.
- DEO, { Quæ uocalem habent breuem ante D, in DI faciunt præte-
ritum: ut, Sedeo sedi sessum, Video uidi uisum.
Quæ uocalem aut syllabam longam, in SI præteritum faciūt:
ut, Ardeo arsi arsum, suadeo suasi suasum, rideo risi risum. Ex-
cipiūtur duo: Prædeo prædi præsum, strideo stridi, sine supino.
In DI præteritum faciunt, prima syllaba duplicata, hæc qua-
tuor: Mordeo mormordi morsum, Spondeo sponondi spon-
sum, Tondeo totondi tonsum, Pendeo pependi, absq; supino.
Præterita passiuorum habent tria: Audeo ausus sum, Gaudeo
gausus sum: et apud recentiores, Prædeo pransus sum.
- GEO, { Quæ uocalem aut diphthongū ante G habent, in XI faciunt
præteritum: ut, Augeo auxi auctum, Frigeo frixi frictum, Lu-
geo luxi luctum.
Quæ cōsonantem, in SI: ut, Fulgeo fulsi fulsum, Tergeo tersi
tersum, Mulgeo mulsi multum, Indulgeo indulsi indultum.
Supinis autem carent, Algeo alsi, Turgeo tursi, Vrgeo ursi.
- LEO, { Fleo, fleui fletum. Et eius compositum, Desleo.
APLEO & LEO antiquis uerbis composita, eodem perti-
nent: ut, Compleo compleui completum. Sic Expleo, impleo,
oppleo, repleo, suppleo. Deleo deleui deletum: & Releo re-
leui, apud Probum, sine supino.
Regulam sequitur communem, Suboleo
subolui.
Regulam non sequūtur { Aboleo, aboleui abolitum.
Exoleo, exoleui exoletum.
Inoleo, inoleui inolitum.
Vtrunque { Adoleso, adoleui & ado-
formam habent: { lui adulum.
Oboleo, oboleui & obo-
lui obolitum.
Soleo, solitus sum, extra regulam est.
- NEO, { Neo, neui netum.
Maneo, mansi mansum.
- QVEO, { Torqueo, torsti torsum, uel (ut recentiores) tortum.
Liqueo, licui: & compositum, Deliqueo delicui.
- REO, { Hero, hēsi hēsum.
Mereo, merui meritum.
Mæreo, mæstus sum, extra regulam est.

VEO, Hec präteritum fa- ciunt aut in	VI unam syllabam: ut VI diuisas syllabas: ut, Langueo lan- gui, sine supino.	} Excipiuntur }	Caueo, caui cautum. Fauco, faui fautum. Moueo, moui motum. Item, foueo & uoueo. Paueo, paui, sine supino.	Ferueo, ferui & fer- bui: cum compositis, conferueo, deferueo. Conniueo, cōnixi, ex- tra regulam est.
			Eo, iui itum. Quieo, quieti quietum. Vieo, uieui uietum: quod supinum ἀναλογικῶς mediam habet productam, apud Lucre- tium. Apud Plautum, Terentium, Horatium, eandem correptam.	

¶ Präterita passiua à supinis fiunt: ut, Amatus, iussus, nexus. Quae igitur supinis carent in uoce actiua, in passiua itidem präteritis destituuntur. Eadem ratio deponentium quae passiuorum est: ut, Polliceor pollicitus. Excipe, Reor ratus, fateor fassus, misereor misertus uel miseritus, mereor meritus.

DE PRÆTERITIS AC SUPINIS
TERTIAE CONIUGATIONIS.

BO triplicem habet terminatio- nem: quaedam habet	} PSI & PTVM: } BI & ITVM: } VI diuisas syllabas: ut composita à Cubo, Accumbo accubui accubi- tum, Incumbo incubui incubitum.	} Ut } Scribo scripsi scriptum, Nubo nupsi nuptum. } Bibo bibi, Glubo, Lambo, Scabo: quorum ta- } men supina usitata non sunt.
CO qua- druplicem habent ter- minatione: quaedam fa- ciunt	VI unam syllabam, et TVM, prae- cedentibus uocalibus lo- gis: VI syllabas diuisas, & ITVM: ut, Compesco compescui compescitum. Duplex präteritum & supinum habet Parco, peperci & parsi, parsiu et parsum. Präteritis & supinis carent, Hisco, Glisco, Fatisco, Labasco, & similia.	Pasco, paui pastum. Cresco, creui cretum: item, Quiesco, Suesco, Consuesco. Scisco, sciui scitum: item, Rescisco. Nosco, noui notum. Ignosco, ignoui ignotum: nam Agnosco & cognosco, uocalem longam mutant in breuem: ut, Agnoui agnitum, cognoui co- gnitum.
		VOCALEM breuem: ut, Edo edi esum, Comedo comedi comesum. Retinent: ut, Mando mandi mansum, Scando, Pre- hendo, Accendo. Excipe, Pando pandi passum. Abijciunt: ut, Findo fidi, scindo scidi, prima correpta: fissum, scissum: fundo fudi, prima producta, fusum. Geminant: ut, Pendo pependi pensum, Tendo tetedi tensum & tentum, Pedo pepedi, sine supino. Ex his quaedam mutant quantitatem: ut, Cado cecidi casum, cado cecidi casum, tundo tutudi tusum. Non geminant, ut composita: ut, Appendo appen- di, contendo contendi, contundo contudi. Ultimam geminant, ut à Do composita: ut, Addo addidi additum, Condo condidi conditum, Credo credidi creditum. Diphthongum mutant in supino, ut à cado composita: ut, Con- scidi conscium.
DO du- plicem habet ra- tionem: quaedam enim in präterito	D reti- nent, fa- ciuntq; DI & SVM. Ex ijs quaedam re- timet, aut	SYLLA- BA prio- rem, aut

¶ Ter-
 tiaē con-
 iugationis
 uerba,
 quemad-
 IMPVRA,
 in quibus
 ultimam
 uocalem
 praecedat
 consonas.
 Ex qui-

modū pri-
mā & se-
cūda, nul-
lum usita-
tum et cō-
mune in-
diciū ha-
bent: ideo
ex termi-
nationi-
bus præ-
terita &
supina
obseruan-
da sunt.
Distin-
guuntur
autem se-
cundum
uerba.

bus, que
definūt
in

DO non reti-
nent, faci-
untq; SI &
SVM, ut quæ
ante id habent
aut

Vocalem longam: ut, Cedo
cessi cessum, Ludo lusi lusum,
Rado rasi rasum. Excipiun-
tur, Cudo cudi cusum: Strido
stridi, Rudo rudi, sine supinis.
Fido fisis sum, extra regu-
lam est.
Diphthongum: ut, Le-
do lesi lesum.

Huc perti-
nent com-
posita quæ-
dam, uel à
simplicibus

Vsitatis: ut,
Concedo con-
cessi concess-
sum.
Non usi-
tatis: ut, Di-
uido diuisi di-
uisum.

GO, qua
drupli-
cem ha-
bent termi-
nationem:
quædam

XI & CTVM: ut,
Affligo affixi affli-
ctum, Rego rexi re-
ctum, Sugo suxi su-
ctum. Quæ littera
ante GO ha-
bent, aut eandem in
supinis

Retinent: ut, Ango anxi anctum, Clango, Plango.
Cingo cinxi cinctum: lingo iunxi iunctum: Lingo,
Mungo, Tingo, Vngo. Item hæc composita, Distin-
guo distinxī distinctum, Extinguo, Restinguo: Dispun-
go dispunxi dispunctum, Expungo.

Abiciunt: ut, Pingo pinxi pictum, fingo, mingo, rim-
go, stringo. Huc pertinent tria tantum composita à
Lego: ut, Diligo dilexi dilectum, Intellego, Negligo.

XI & XVM:
GI & CTVM: } Ut

{ Figo fixi fixum, Frigo frixi frixum.
{ Ago egi actum, Frango fregi fractum, Lego legi lectum.

SI & SVM, cum GO, R littera præcedit: ut, Mergo mersi mersum, Spargo
sparsi sparsum, Tergo tersi tersum. Sic Vergo.
Tria sunt quæ geminant præteritum: ut, Tango tetigi tactum, Pango pepigi &
panxi pactum, Pungo pupugi & punxi punctum.

HO: ut, Trabo traxi tractum, Veho uexi uectum.

IO: Meio minxi miclum, à mingo.

LO dupli-
cem habent
terminatio-
nem:

Quibus est L simplex, in VI diuisas syllabas & TVM faciunt: ut, Colo co-
lui cultum, Consulo consului consultum. Item, Occulo: Molo molui molitum:
Alo alui altum & alitum: Volo uolui, sine supino.

Quibus est LL
geminatum, LI
& SVM: ut

{ Fallo felli falsum, Pello pepuli pulsum.
{ Percello perculi percussum. nam percussi, barbarum est.
{ Psallo psalli } Sine supinis.
{ Refello refelli }
Vello uelli uulsum. nam Vulsi, post Ciceronis & Ouidij
tempora natum est.

MO duplicem
habent terminatio-
nem: quædam

VI diuisas sylla-
bas, & ITVM: ut

{ Fremo fremui fremitum: item Gemo, Vomo.
{ Tremo tremui, sine supino.
{ Excipe, Emo emi emptum, cum compositis.

PSI & PTVM: ut, Como compsi comptum, Demo dempsi demptum,
Promo prompsi promptum, Sumo sumpsi sumptum. Excipe, Pre-
mo presi pressum, cum compositis.

NO, duplicem habent terminationem, quaedam

- VI contractam syllabam, & TVM: ut, Cerno creui cretum, Lino leui litum, Sino suu sitū, Spero spreui spretum, Sterno strau stratū.
- VI dirēptas syllabas: ut
 - Gigno genui genitum.
 - Pono posui positum.
 - Excipe à Temno composita: ut, Contemno contempsi contemptum.
 - Item, Cano cecini cantum: cuius tamen composita uariant: ut, Accino accinui accentum.

PO, unam habent terminationem, PSI & PTVM: ut, Carpo carpsi carptum, Serpo serpsi serptum, Sculpo sculpsi sculptum. Sic Clepo, Scalpo, Sarpo, Repo. Excipe hæc duo: Strepo strepui strepitum, Rumpo rupi ruptum.

QVO: Coquo coxi coctum, Linquo liqui lictum.

RO triplicem habent terminationem, quaedam

- VI unicam syllabam, & TVM: ut
 - Quero quaesui quaesitum, Tero triui tritum.
 - Sero seui satum. Huius composita
 - Si significationem simplicis retinent, eiusdem sequuntur præteritum: ut, Consero conseui consitum, Insero inseui insitum.
 - Si mutant significationem, VI quoque diuidunt: ut, Consero conserui consertum, Insero inserui insertum, Afferro, Deferro, Disferro, Exero, Refero.
- SI & TVM: ut, Gero gessi gestum, Vro usi ustum.
- RI & SVM: ut, Curro cucurri cursum, Verro uerri uersum. Excipe, Fero tuli latum: & Euro, quod præterito caret, & supino.

SO, triplicem habent terminationem, quaedam

- IVI & ITVM penultima longa: ut, Accerso accersui accersitum, Lacesso lacepsui lacepsitum.
- SI & SVM: ut, Facecco facepsi facepsitum, Viso uisi uisum item Capecco, Incesso excipiuntur.
- VI diuisas syllabas et TVM: ut, Depso depsoi depsoitū, Ponso pinsui pinsitū.

TO, duplicem habent terminationem:

- XI & XVM: ut, Flecco flexi flexum, Plecto plexi plexum.
- VI diuisas syllabas, & SVM: ut, Meto messui messum, Sterto stertui, sine supino.
- Nonnulla utranque præteriti habent terminationem: ut, Necto nexi & nexui nexum, Pecto pexi & pexui, pexum & peccitum.

¶ Excipiuntur, Mitto misi missum, Peto petiui petitum, penultima longa, Verto uerti uersum. Item composita à Sisto: ut, Assisto assitui, Resisto restitui.

VO, unam habent terminationem, VI unam syllabam, & TVM: ut, Soluo solui solutum, Volo uolui uolutum. Excipe, Viuo uixi uictum.

XO: Texo texui textum.

CIO, duplicem habent terminationem:

- CI & CTVM: ut, Facio feci factum, Iacio ieci iactum. Item composita ipsorum: ut, Afficio affeci affectum, Adijcio adieci adiectum.
- XI & CTVM, ut composita à uerbis inusitatis IACIO & SPECIO: ut, Allicio allexi allectum, Aspicio aspepsi aspectum.

PVRA, in quibus postremam uocalem antecedit alia uocalis, ut sunt desinentia in

DIO: ut, Fodio fodi fossum: item composita, Effodio, infodio, &c.
 GIO: ut, Fugio fugi fugitum, cum compositis.
 PIO. hæc singula inter se uariant: ut, Capió cepi captum, Cupio cupiui cupitum, Rapió rapui raptum: Sapió sapiui uel sapui, sine supino. & composita, Resipio resipui, & cætera.
 RIO: ut, Pario peperui partum & paritum.

TIO: Quatio quasi quassum. Composita mutant, Concutio concussi concussum, & cætera.

VO diuisas syllabas, duplicem habent terminationem:

- VI diuisas syllabas, & VTVM: ut, Acuo acui acutum, Arguo argui argutum, Exuo exui exutum: item, Imbuo, Induo, Statuo, Sternuo, Tribuo. Spuo spui sputum, Nuo nui nutum, Suo sui sutum, penultima longa: Luo lui, sine supino. Duplex præteritum habet, Pluo plui uel pluui plutum: duplex supinum, Ruo rui rutum uel ruitum.
- XI & CTVM: ut, Struo struxi structum, Fluo fluxi fluctum, uel (quod usitatius nunc est) fluxum.

DE PRÆTERITIS ET SUPINIS PASSIVORVM
ET DEPONENTIVM.

Verborum passiuorum & deponentium præterita sumuntur à participijs, participia uerò formantur à supinis: ut, Legor lectus sum, Lædor læsus læsus sum, Neçtor nexu nexus sum. Deponentia autem nonnulla, quia discedunt à regula communi, eadem etiam secundum terminationes sunt annotanda, & obseruanda. Desinunt autem uel in

OR purum: ut	Patior, passus Gradior, gressus Orior, ortus	} Sum.
	Morior, mortuus Fruor, fruitus & fructus	
	Præterea composita à Tuor (quod nunc Tueor, in secunda dicimus coniugatione) ut, Obtuo & obtutus sum. Virgilius in duodecimo: Turnus & obtutu tacito stetit.	
OR impurum: ut quæ desinunt in	BOR: Labor lapsus sum, cum compositis.	
	COR: ut	Adipiscor, adeptus Commiscor, commētus Defetiscor, defessus Expergiscor, experrectus Irascor, iratus Nanciscor, nactus Nascor, natus Obluiscor, oblitus Paciscor, pactus Proficiscor, profectus Ulciscor, ultus Remiscor & Vescor, præterita carent.
GOR: Fungor, functus sum.		
QVOR: ut	Loquor, locutus sum. Sequor, secutus sum.	} Cum compositis.
TOR: ut	Amplector, amplexus sum. Nitor, nixus uel nifus sum. Reuertor, reuersus sum. Vtor, usus sum. Diuertor, caret præterito.	

DE PRÆTERITIS ET SUPINIS QUARTÆ
CONIUGATIONIS.

¶ Verba coniugationis quartæ usitata consuetudine *IVI* & *ITVM* penultima longa faciunt: ut, *Ambio ambui ambitum*, *Condio cōdiui conditū*, *Esurio esuriui esuriturum*. Supina faciunt penultima breui hæc duo, quæ terminatione quidem secundæ coniugationis sunt, coniugatione uerò quartæ: *Eo iui iuium*, *Queo quiui quitum*. A communi regula discrepant non multa, ut in

CIO duplicem habent terminationem. Quædam

SI & *TVM*, in quibus antecedit *litera*

LI: *Fulcio fulsi fultum*.
R: *Farcio farsii fartum*, *Sarsio sarsii sartum*. *Excipe*, *Raucio rausii rasum*.

XI & *CTVM*, in quibus *N* præcedit: ut

Vincio uinxi uinctum.
Sancio { *Sanxi sanctum*.
 Sancio { *Sanciuu sancitum*.

LIO { *Sepelio sepeliui sepultum*.
 Duplex præteritum habet *Salio, salij & salui saltum*.
 Exilio exilui exultum.

NIO: *Venio ueni uentum*.

PIO: *Sepio sepsi septum*.

RIO { *Haurio hausi haustum*.
 Aperio aperui apertum.
 Ferio præterito caret, & supino.

TIO: *Sentio sensi sensum*.

¶ Passiua & deponentia, ut in superioribus coniugationibus, præterita mutuuntur à participijs: ut, *Audior auditus sum*, *Mollor molitus sum*. *Excipiuntur*, *Experior expertus sum*, *Melior mensus sum*, *Ordior orsus sum*, *Orior ortus sum*, cum compositis.

DE ANOMALIS.

Genere anomala sunt, quæ duplici genere efferuntur, quod communiter non fit: ut, *Assentio assentior*, *Comperio comperior*, *Fabrico fabricor*, *Imperio imperitor*, *Iurgo iurgor*, *Lacrimo lacrimor*, *Populo popolor*, *Reuerto reuertor*. Hæc autem simpliciter anomala non sunt, sed comparatione fiunt.

ANOMAAA proprie sūt inæqualia, quæ cōmunem consuetudinem ac regulam usitatam non consequuntur, quæq; ideo Priscianus præ-

Modò anomala rectè dicuntur *ελλειπτικά*, id est defectiua, quia non in omnibus modis coniugantur, quæ Grammatici ordine recēdere solent:

Aio ais ai: Aiebam, per integrum tempus imperfectum: Aiat aiamus aiant.
Aue aueite, aueto auetote.
Salue saluete saluebis.
Vale ualete ualebis.
Abstit, pro abstitit.
Cedo, pro da uel dic.
Confit, confieri.
Desit desiet desieri.
Faxo faxis faxit, faxim faxint.
Forem fores foret, forent, fore.
Fuat, pro fit: & defuat, pro desit.
Infit, pro incipit.
Inquio seu inquam, inquis inquit, inquam inquit.
Inquisti, Inquies inquiet inquit.
Inque inquito: inquit.
Quæso quæsumus.

ter regulā, Charisius confusa, Diomedes corrupta appellauit. Ea uer santur circa quatuor uerbi accidentia: Genera, Modos, Tempora, Coniugationem.

æ emu-
poribus
defituuntur,
quædā sunt

ἀνόμαλα,
quæ mu-
tant aut

Præteritum: quæ neu-
tra cum sint, deponētium
gaudent præteritis: ut,

Audeo, ausus
Fido, fesus
Fio, factus
Gaudeo, gauisus
Mæreo, mæstus
Prædeo, pransus
Soleo, solitus

Sum.

Futurum: Eo ibo, Queo quibo, Nequeo nequibo, Scio scibo, Væ-
neo uenibo, Opperior opperibor.

Quædam nullum habent præteritum, ut quæ fi-
niuntur terminatione inchoatiuorum: ut, Fatisco, La-
basco. Item quorum in superioribus regulis men-
tio facta est: qualia sunt, Ferio, Furo, Meo, Tollo.

Simpli-
citer, eaq;
duarū sunt
partium:

Quædam solum habent præteritum cum tempo-
ribus quæ inde formantur: ut, Odi, Cœpi, Memini:
quamuis à Cœpi cœpiat, apud Plautum: cœperet,
apud Terentium. A Memini uerò, usitatè ue-
niunt Memento mementoie.

ἐλλειπτικά,
quæ Seruius
corrupta ap-
pellat: in ijs
deficit ali-
quid aut

Figurate. In præsentis imperatiui quædam ἀποκόστωται: ut, Dic,
Duc, Fac: quibus tamen litera terminalis additur in carmine.
Nam Fer, nihil.

Διαφορικά,
quæ sunt cō-
paratione, et
significatio-
ne differunt,
ipsa quoq; ge-
nerū duorū.

In prima persona præsentis conueniunt, sed discernuntur con-
iugatione & significatione: ut, Colo colare & colere, Dico dica-
re & dicere, Fundo fundare & fundere, Lego legare & legere,
Sero serare & serere, Volo uolare & uelle.

Conueniunt præteritis, sed non significatione: ut, Acuo & aceo
acui, Frigeo & frigo frixi, Lugeo & luceo luxi, Fulgeo & fulcio
fulsi, Mulgeo & mulceo mulsi, Pendeo & pendo pependi, Pa-
ueo & pasco pavi, Polleo & polluo pollui, Cerno & cresco cre-
ui, Consisto & consto constitui.

Coniu-
gatione
anomala
sunt tripli-
cia: alia

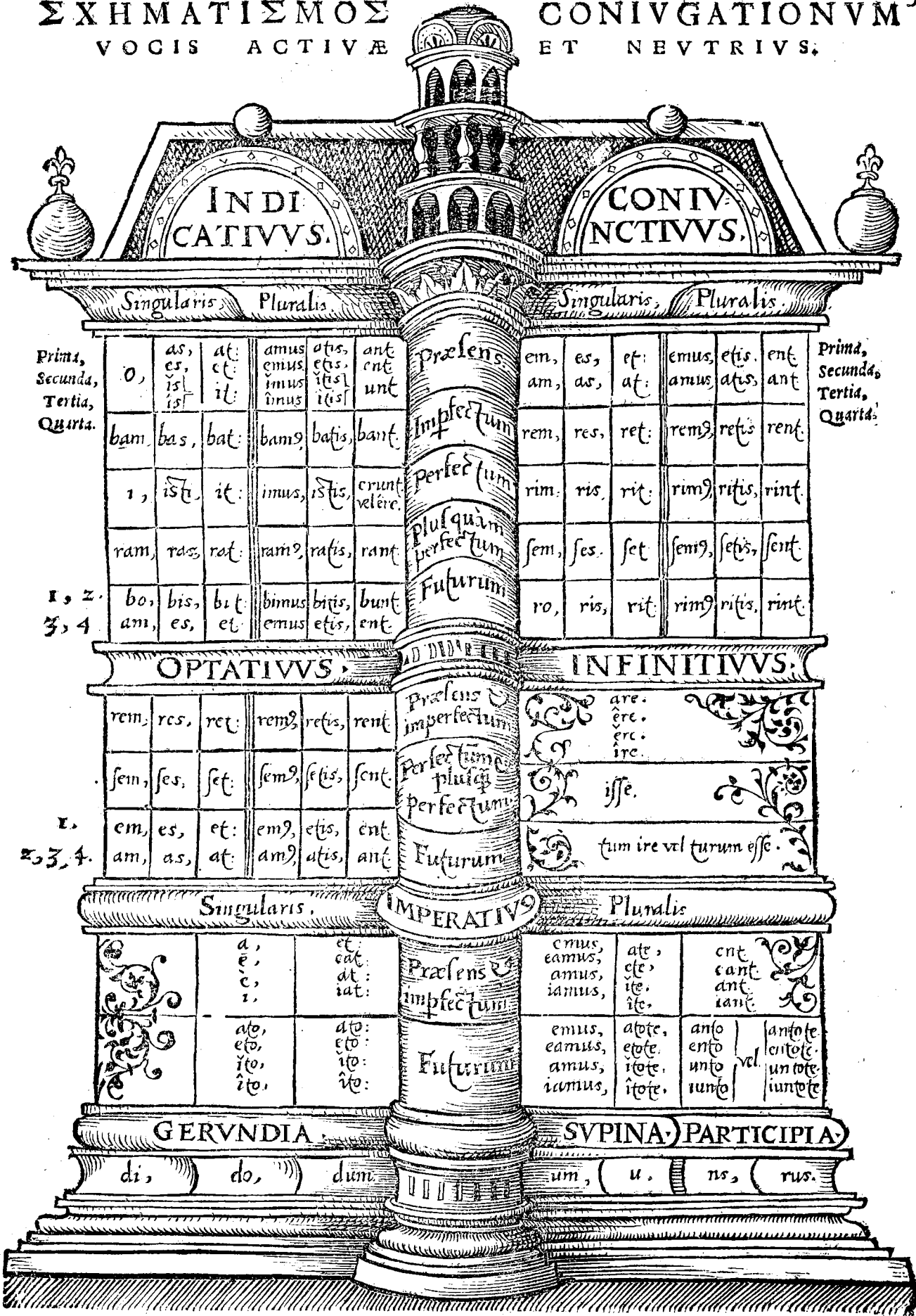
Reuera, ἀπλῶς ἀνόμαλα, quæ suo quodam modo coniugantur, eaq; à quibusdam
ἀμφισβηήσιμα & ἐτερόκλητα, id est, ut Charisius uertit, ambigüe declinata nomi-
nantur: qualia sunt, Sum, Volo, Fero, Edo, cum compositis: item, Malo & Nolo:
quorum formæ ex libello Donati, aut institutionibus Diomedis peti possunt.

Per comparisonem, κατὰ σύγκρισιν, quæ diuersis flectuntur coniugationibus,
eadem significatione: ut, Densare densêre, apud Virgilium: Lauare lauere, apud Ho-
ratium: Parare parere, apud Terentium: Tergere tergere, apud Lucretiū: & apud
Poetas alios feruere, stridere, fulgere. Ciere cire, Linere linire, Accersere accer-
sire. Item Potior potiris, apud antiquissimos. nam recentiores potêris, in tertia di-
xerunt. Ouid. Mars uidet hanc, uisamq; cupit, potiturq; cupita. Idem: Tuq; tuis ar-
mis, nos te poteremur Achille.

Infinitè, κατὰ ἀόριστον, quæ uocantur
uulgò ἀπρόσωπα, seu impersonalia: à
Probo infinitæ declinationis. in tertia
enim tantummodo persona flectuntur.
Significationem autem habent, aut

Actiuam: Propert. Non iuuat ex humi-
li lecta corona iugo. Ouid. Expedit esse
deos, & ut expedit, esse putemus.

Passiua: ut, Pugnatur cominus armis.
Et, Viuitur exiguo melius. Efferuntur
eadem aliter ab antiquis: ut, Placitum est,
pro placet: Visum est, pro uidetur: Mife-
ritum est, pro miseret.

INDI
CATIVVS.

CONIV
NCTIVVS.

Singularis

Pluralis

Singularis

Pluralis

Prima,
Secunda,
Tertia,
Quarta.

o,	as, es, is ist	at: et: it:	amus emus imus inus	atis, etis, itis itis	ant ent unt
bam,	bas, is	bat: it:	bam⁹ im⁹ in⁹	batis, itis, is	bant.
i,	isti	it:	imus,	istis,	erunt velere.
ram,	ras,	rat:	ram⁹,	rat⁹,	rant.
bo,	bis,	bit:	bimus	bitis,	bunt
am,	es,	et:	emus	etis,	ent

Præsens
Imperfectum
Perfectum
Plusquam
perfectum
Futurum

em,	es,	et:	emus,	etis,	ent
am,	as,	at:	amus,	atis,	ant
rem,	res,	ret:	rem⁹,	ret⁹,	rent
rim,	ris,	rit:	rim⁹,	rit⁹,	rint
sem,	ses,	set	sem⁹,	set⁹,	sent
ro,	ris,	rit:	rim⁹,	rit⁹,	rint

Prima,
Secunda,
Tertia,
Quarta.

1, 2,
3, 4.

OPTATIVVS.

INFINITIVVS.

rem,	res,	ret:	rem⁹,	ret⁹,	rent
sem,	ses,	set:	sem⁹,	set⁹,	sent
em,	es,	et:	em⁹,	etis,	ent
am,	as,	at:	am⁹,	atis,	ant

Præsens
imperfectum
Perfectum
plusq̄
perfectum
Futurum

are.	ere.	ere.	ire.
isse.			
tum ire vel turum esse.			

1,
2, 3, 4.

Singularis.

Pluralis

IMPERATIVVS

a,	e,	c,	i,	et: eat: at: iat:
ato,	eto,	ito,	ito,	ato: eto: ito: ito:

Præsens
imperfectum
Futurum

emus,	eamus,	amus,	iamus,	at: ete: ite: ite.	ent cant ant iant.
emus,	eamus,	amus,	iamus,	atote, etote, itote, itote.	antote entote untote iuntote

GERVNDIA.

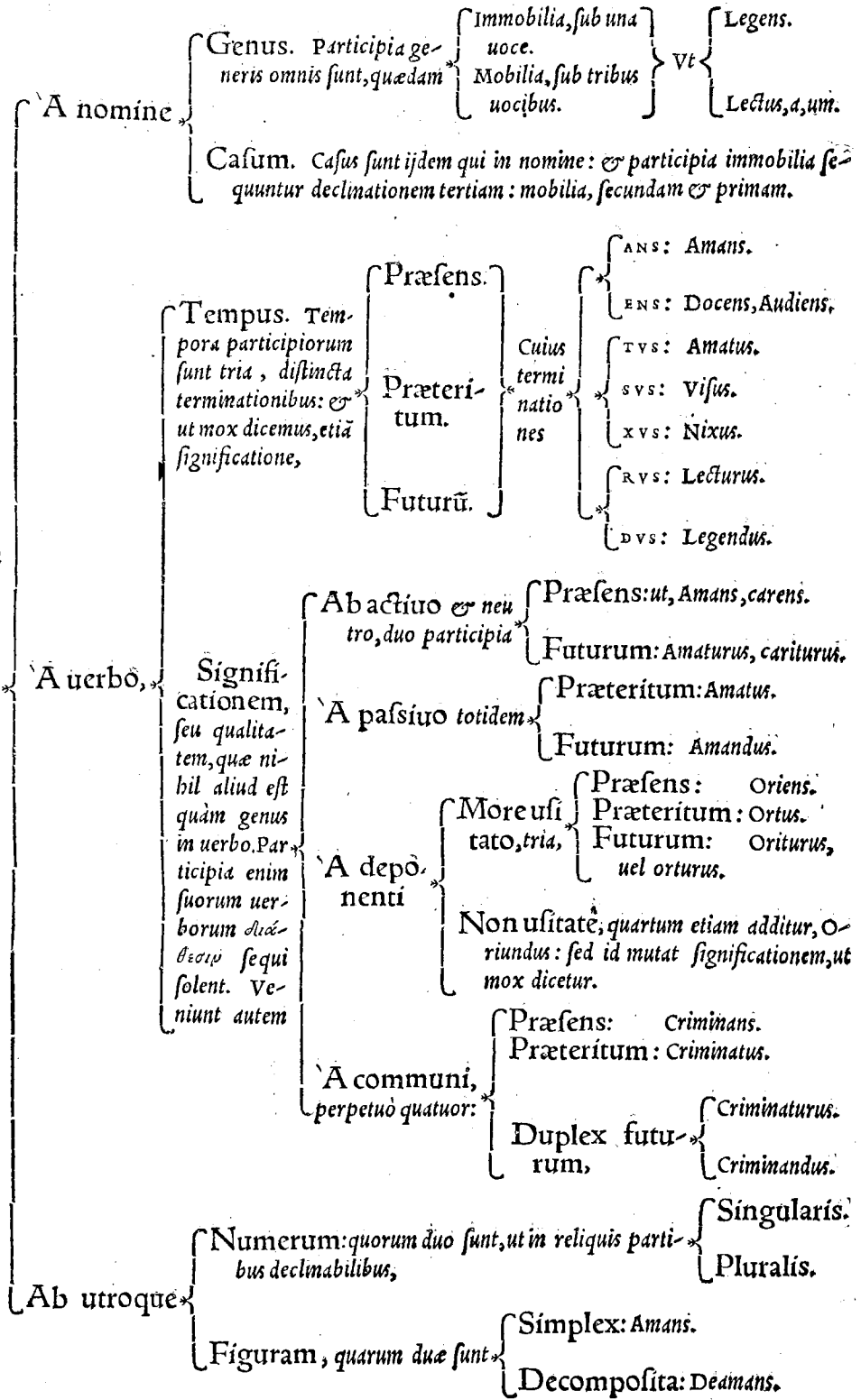
SVPINA PARTICIPIA.

di, do, dum

um, u, ns, rus.

DE PARTICIPIO

PARTICIPIVM est pars orationis, cum tempore & casu, sine persona absolute prolatu. Conformationem habet cum nomine & uerbo: inde enim dictu, quod partem capiat a nomine, partem a uerbo, partem ab utroque. Eius accidentia sunt sex. Sumit enim

DE PARTICIPIIS DEGENERANTIBVS.

Participia quinque modis degenerant in nomina, cogno- scunturq; aut	Forma, <i>σιδεις</i> , quando nominum more comparationem recipiunt: ut, Doctus doctior, Eloquens eloquentior.	
	Compositione, <i>συνθεσις</i> , quando cum præpositionibus usitatis non iunguntur: ut, Infectus, pro non factus: perdoctus, pro ualde docto, nomina sunt. nam Inficior infectus, perdoceor perdoctus, manent participia.	
	Declinatione, <i>κλίσις</i> ,	Participia secundæ declinationis sunt: ut, Visus uisi.
	Constructione, <i>συντάξις</i> : ut, Appetens honores, participij casus est: Appetens honorum, casus nominis. Item, Victus ab hoste, participij: Victus animi, nominis casus est.	Nomina { <ul style="list-style-type: none"> Interdum secundæ: ut, Lectus lecti, pro thalamo, quod à participio sola significatione distinguendum est. Plerunque quartæ: ut, Visus uisus uisui.
	Significatione, <i>σημασις</i> . Ratione significationis, quedam	Participia perpetuò nomina manent: ut cum dico, Fructus oliuæ, Occasus solis. Loco mutant significationem, & temporis differentiã habent. Terent. Si id est peccatum, peccatum est imprudentia Poëtæ. Idem: Nullum est iam dictum, quod non dictum sit prius. In prioribus membris nomina sunt, in sequentibus participia.

DE ANOMALIS.

Participiorum <i>ἀνομαλίας</i> partim ex	Ortus destituuntur, & sunt: ut quæ carent uerbi sui positione, nominata <i>ἀδίσπρωτα</i> , quasi sine auctore. Ea aut	Origine planè carent: ut, Cassus, Lassus, Foratus.
	Quod ad originem, seu qualitatem ab-	Præteriti: ut, Erratus, Potus, Cœnatus, Pransus, Perosus, Decursus. Horat. ad Augustum: Si quis bella tibi terra pugnata mariq; Dicat. Ouid. Trist. Et singultatis oscula mista sonis: id est, per singultum dolore expressis. Virg. 6. Aeneid. Ille triumphata Capitolia ad alta Corintho Victor aget currus.
	Propriam originem non habent, ut quæ terminatione passiuorum descendunt uel	A neutris, qualia sunt quædam temporis
	A deponentibus, futuri scilicet temporis: sed quæ passiuè significant: ut, Loquendus, hortandus, quæ passim sunt in usu. Ouid. Multa rogant utenda dari, data reddere nolunt.	Futuri. Ouid. in Hero: Quæ uenit indignè pœna, dolenda uenit. Idem: Virg; mihi dempto sine carendus abest.

origine co-

origine cognoscitur, partim ex accidentibus:

solutam attingit, omnia participia aut

Ortu non destituuntur, & non sunt: quorum etiam si uerba extant, ab ijs tamen nulla formantur Participia, temporis praesertim futuri: ut a uerbis desinentibus in

O purum	B O: Horreo, Caleo, Egeo.
	I O: Sitio, Esurio, Parturio.
O impurum	V O: Fluo, Imbuo, Metuo, Minuo.
	C O: Vaco, Disco, Posco.
	D O: Pando, Pado.
	G O: Vergo, Ambigo.
	L O: Volo, Nolo.
	M O: Tremo.
	S C O: Labasco, Feruesco, Hisco.

Videntur esse, & non sunt. Nomina enim quaedam terminationem imitantur Participiorum: sed non significatione, sine tantum paria, sed ortu dissimilia. Quorum aliqua terminationem habent

Præsentis:	Vt	Frequens, recens, uehemens, insolens.
Præteriti:		Barbatus, animatus, scitus, decrepitus, argutus, disertus.
Futuri:	ut, Ludibundus, Pudibundus. Et in genere foemino, Sculptura, scriptura, pictura.	

ἑτερολιπα, quæ habent declinationem non regularem, & est unum tantum: ut, iens euntis.
 ποδῶν, cum ab uno uerbo plura eiusdem temporis inueniuntur Participia: ut, Lotus lauatus, loturus lauaturus.

Quod attinet ad accidentia, quaedam Participiorum sunt

ἐπιπρῆκτα, quæ rursus trium sunt generum. Aliqua enim

Temporibus certis carent:	Præsentis:	Vt	Fretus, Lassus, Cassus.
	Præterito:		Stans, Sedens, Ambulans.
	Futuro:		Pollens, Potens, Furens.
Tempora usitata non habent: ut, Pœnitel pœnitendus, Licet licitus, Libet libens.			
In compositis tantum habent: ut, à Linquor licitus, non dicitur: neque à Tædet, tæsus: sed à Relinquor, relictus inuenitur: & Pertæsus legitur, ut & Exosus, & Perosus.			

DE ADVERBIO

ADVERBIUM est pars orationis, quæ uerbo adiecta, significationem eius explanat atque implet. Nam aduerbij sine uerbo plena non est significatio: & quamuis uerbo expressè non additur, sensu tamen necesse est intelligi. Eius accidentia sunt

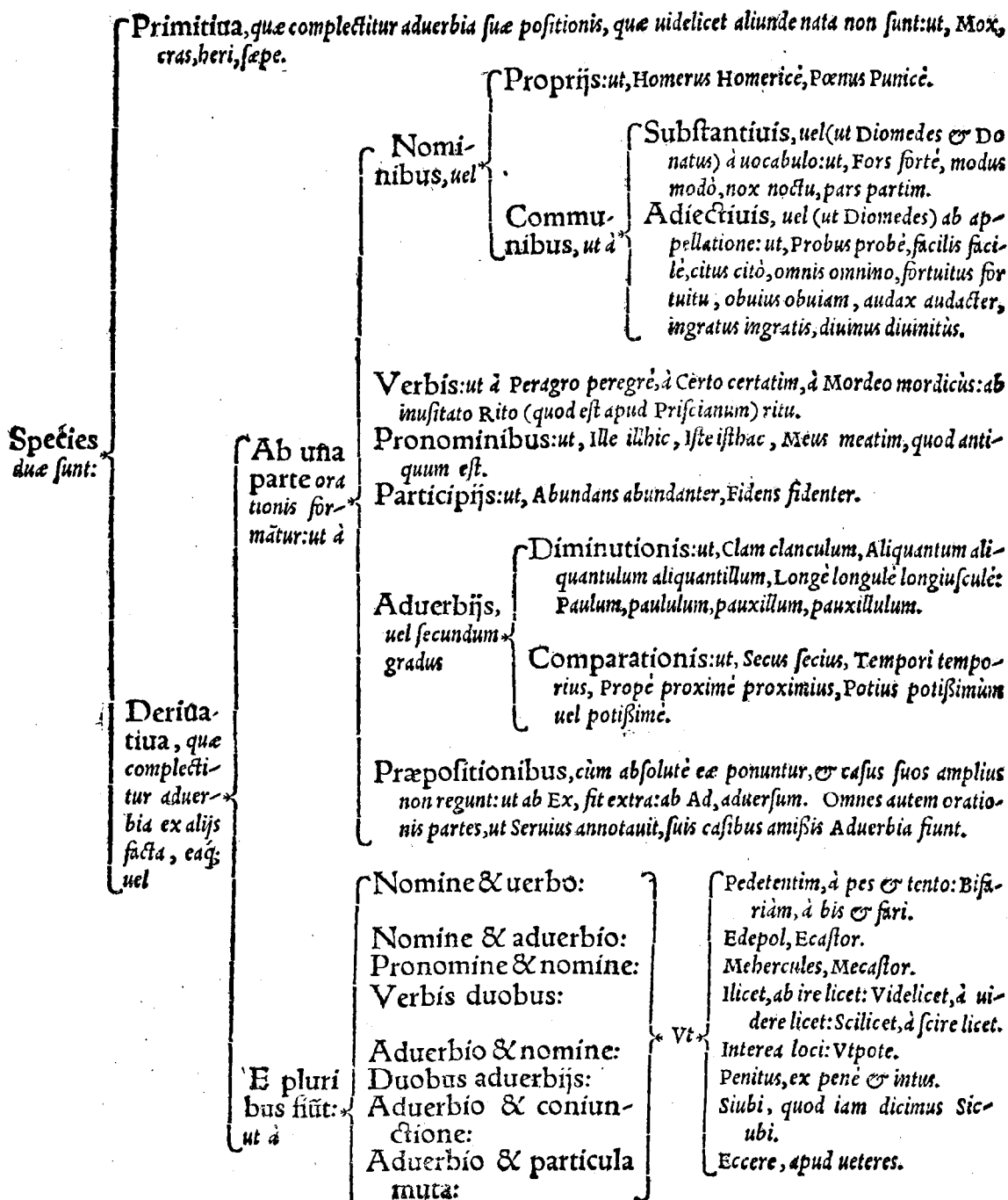
Species.

Figura.

Significatio.

Comparatio.

DE SPECIE.

Præpositione & nomine, idq; aut

- Figuratè, per contractiones aut mutationes syllabarum: ut, Sedulo, sine dolo: illico, in loco: Denuò, de nouo.
- Simpliciter, cùm tantum casus conglutinantur, uel diuersitate
 - Accentus: ut, Ex aduersum.
 - Quantitatis, quæ aut
 - Mutatur: ut, Interea & Præterea, pro Præter ea, & inter ea.
 - Non mutatur: ut, Hactenus, quasi hac tenus: Obiter, quasi ob iter.

Præpositione & pronomine, quod fit traiectione casus: ut, Mecum, Tecum, Secum, Quicum.

Præpositione & aduerbio: ut, Percastor & perpol, apud Terentium: Perhercle, apud Gellium.

In deriuatione obseruandum est, quod interdum ex una orationis parte, plura solent fieri aduerbia, uel

- Mutata significatione: ut, ab humanus, Humanè humaniter & humanitùs.
- Significatione non mutata: ut, Fors forsàn forsitan, Durus durè duriter, Nimiùs nimiùm & nimiò: Primus, primò, primùm, primà poëtice, & apud antiquissimos primiter.

DE FIGURA.

Figuræ aduerbiorum tres sunt:

- Simplex:
- Composita:
- Decomposita:

Vt

- Post.
- Postea.
- Posteaquam.

DE FIGURA COMPOSITA.

In composita figura spectantur tria:

- Substantia, cum quibus orationis partibus aduerbia componantur, ut cum
 - Nominibus: ut, Tantummodo, Quemadmodum, Quamobrem, Eare, Diequinto.
 - Præpositionibus, uel
 - Absolutè:
 - Cum coniunctis casibus: Planè inusitate:
- Coniunctionibus: ut, Si quando, Nequaquam.
- Aduerbijs: ut, Iam primum, Etiamnum, Sursum uersum.

Vt

- Perbenignè, Adhuc, Exinde, Interdiu.
- Deindustria, Deintegrò, Extemplo, Euestigiò, In primis.
- Desubitò, apud Plautum: Inante, apud Propertium.

- Quantitas, ex quot componantur orationis partibus
 - Duabus:
 - Tribus:
 - Quatuor:

Vt

- Postea.
- Posteaquam.
- Subposteaquam, quod legitur apud Ciceronem ad Atticum.

- Qualitas. Componuntur Aduerbia aut ex
 - Integris: ut pleraque.
 - Corruptis: quæ in specie sunt explicata.

Personæ, πρὸς ἄλλους σηματικὰ: Mecum, Tecum, Secum, Vobiscū, Nobiscū, Quicum.

Quantitatis, ποσότης, quæ sunt significatio- nis aut

- Absolutæ: ut, Multum, Parum, Modicum, Minimum, Plurimum, Tantum, Tantummodo, Adeo.
- Discretæ: ut aduerbia
 - Ordinis, τάξιν: Deinceps, Dehinc, Continuo, Primò, Deinde, Tum, Postea, Præterea, Denique, Postremo.
 - Numeri, ἀριθμῶν, quæ rursus sunt si- gnificationis aut
 - Infinitæ: Sæpe, Rarò, Rursus, iterum, Denuò.
 - Finitæ: Semel, Bis, Ter, Quater, Decies, Centies, Millies, Toties, Quoties, Aliquoties.

Qualitatis, ποιότης, quæ ueniunt aut à

- Nomini- bus, uel
 - Substā- tiuis,
 - Simplicibus: Iurè, iniuria.
 - Gestum significātib: Viritim, Vicatim, Parum, Alternatim, Vnciatim.
 - Adiectiuis: ut, Doctè, Pulchrè, Fortiter, Sapienter, Facile, Difficuler, Meritò, Falsò.
- Verbis itidem gestum significantibus: ut, Strictim, Punctim, Rap- tim.

Ex cir- cunstā- tijs, quo- rum Ad- uerbiorū alij sunt

Communis: ut, Peregrè, Passim, Penitus.

Locis, τόπος, ea quoq; si- gnificatio- nis sunt aut

- Discre- tæ, quæ sunt qua- tuor, ut Græ- matici ap- pellant, ἄνω, ὑπο, pro- pter nota- tionem ip- sius loci:
 - In loco, ὅπου τόπος, ἢ ὠδὴ θέσεως: Hic, Isthic, Illhic, Vbi, Ibi, Intus, Foris, Cominus, Eminus. Et composita: Ibidem, Alibi, Alubi, Vbicunque, Vbique, Vbiuis. Et quæ ex præ- positionibus fiunt: Antè Ponè, Suprà Infrà, Extra Intra, Ultra Citra, Iuxta. Et quæ de nominibus: Dextra Laeva, Vtrunque.
 - De loco, ἐκ τόπος: Hinc, Isthinc, Illhinc, Inde, Vnde, cum compositis: Indidem, Aliunde, Vndecunque. Huc perti- nent illa: Cœlitus, Funditus, Radicitus: Supernè, Infernè.
 - Ad locum, εἰς τόπος, ἢ ἐπὶ θέσεως: Huc, Isthuc, Il- lhuc, Eò, Quò, Intrò, Foras, & aliorum composita: Ali- quò, Nequò, Quocunque, Siquò, Eòdem. Item, Sursum, Deorsum, Versum, Inroorsum, Extrorsum, Laeuorsum, uel Sinistrorsum, Retroorsum, Quorsum.
 - Per locum, ἀπὸ τόπος: Hæc, Isthac, Illhac, Rectà: Quà, cum compositis, Nequa, Siqua.

Aduer- biorū si- gnificatio, quam fini- tionem Dio- medes, sum- mam alij ap- pellant, mul-

Tempo- ris, χρόνος, quæ sunt si- gnificatio- nis aut

- Infinitæ, uel (ut Donatus) incertæ: Vnquam, Nunquam, Mox, Interim, Semper, Constatim, Extemplo, Euestigiò, Acutum, Subitò, Frequenter, Tantisper, Paulisper, Parumper, Antequam, Postquam.
- Finitæ, uel certæ, quæ sunt quatuor generum:
 - Præsentis: Hodie, Modò, Nunc, iam.
 - Præteriti: Heri, Pridie, Nudiustertius, Antea, Nuper, Pridem, Iam inde.
 - Futuri: Cras, Perediè, Diequarto, In posterū, Decetero.
 - Communis: Manè, Vesperì, Crepusculo, Diluculo, No- ctu, Interdu, Olim, Quondam, Quando, Dudum, Vsq- ue, Præstò.

plex est: quā nos in duos distribuimus ordinēs. Aliqua enim cognoscuntur

Ex habitu, quorū alia sunt

- Loci, temporis, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, quae Diomedes Communicandi, uulgo Grammatici Congregandi nominant: Simul, Vnā, Pariter. Et quae Victorinus addit: Hactenus, Protinus, Illicō.
- Interrogandi, ἄπο τίθενται, Percontandi Charisio: Cur, Quare, Quamobrem, Num, Nunquid, Non, Annon, Nonne, An, An ne, Quidita.
- Respondendi, ἀποκρίσεις: Heu, Hem, Ohe.
- Affirmandi, ἀσφασεις, Annuendi Victorino: Etiam, Ita, Sic, Verō. item: Quidni, Cur non, Quidisthuc.
- Confirmandi, βεβαιώσεις: Planē, Omnino, Certē, Profectō, Sanē, Maximē, Nimirum, Reuera.
- Iurandi, ἀσώμοσως, quae sunt aut } Infinita: ut, Pol, Perpol, Edepol, Ecastor, Eccere, Medusfilius.
 } Personalia: Mecastor, Mehercule.
- Negandi, ἀρνήσεις, Abnegandi Prisciano: Haud, Non, Neque, Haudquaquam, Minimē, Nullomodo.
- Prohibendi, ἀπαγορεύσεις: Ne, Nequaquam, Neutiquam.
- Dubitandi, ἀρερήσεις: Fors, Forfitan, Fortasse, Fortasid.
- Declarandi, διασφάσεις: Scilicet, Videlicet, Nempe, Exempligratiā.
- Demonstrandī, δεξιές: En, Ecce.
- Optandi, ὄψις: ὄψι, Vtinam, Ouinam, Si sic.
- Hortandi, παρακλήσεις: Eia, Age, & inde firmata Agesis, Agedum, Agite.
- Vocandi, ἐλέσεις, Charisio Compellandi, Diomedī Euocandi: Heus ὄ, Eho.
- Similitudinīs, ὁμοιώσεις: Ceu, Quasi, Sic, Vt, & ab hoc deriuata, Sicut, Sicuti, Velut, Veluti, Tanquam, Aequē. Item composita: Perinde, Prout, Ac si, Haudsecus, Non aliter, Quemadmodum.
- Comparandi, συγκρίσεις: Magis, Minus, Plurimum, Minimum.
- Aestimandi, τιμήσεις: Magnō, Paruō, Carō, Vili, Tantidem. Et quae Victorinus addit, Ferre, Fermē.
- Eligendi, ἐξαιρέσεις, quae & Corrigendi & Optandi: Imō, Potius, Magis.
- Separandi, διαίσεις, Diomedī Discernēdi: Secus, Aliter, Seorsim, Singillatim, Priuatim.
- Intendendi, ὑπέρτασεις: Prorsus, Apprimē, Admodum, Penitus, Valde, Vehementer, Propē, Propēmodum, Tantumnon.
- Remittendi, ἀέσεις: Agrē, Vix, Sensim, Paulatim, Pedetentim.
- Euentus, ἐκασμός: Fortē, Fortuītō, Casu, Fortefortuna.

Vna significatione habent multas uoces, & dicuntur συνώνυμα: ut, Fortē, fortasse, forfitan: Postremō, extremō, ultimō.

Sensu omnia Aduerbia aut

Vna uoce habent multas significationes, & nominantur πολυώνυμα:

Cur, aliquando interrogatiuum est. Virg. Cur antē tubam tremor occupat artus? Aliquando infinitum. Proper. Queris cur ueniam tibi tardius.

Vbi, interdum significat locum, & interrogatiuum est. Terent. O iupiter ubi nunc est fides? Interdum significat tempus, estq; infinitum. Virg. Indē ubi clara dedit sonitum tuba.

Aduerbia distinguuntur tribus modis: sensu, & ae-

centu, secundū Dio medem: loco seu ordine, secundum Priscianum:

Accentu, quo Latini utuntur (ut Fabius inquit) propter uocum ac uerborum diuersitatem. Aduerbia autem tam à nominibus et pronominibus, quam à uerbis, solo accentu distinguuntur:

Nomina autem in quinque casibus fiunt Aduerbia:

Pronomina, in casibus quatuor:

Verba, in duobus possunt esse Aduerbia,

Loco, siue ordine, in quo spectatur auctoritas propter collocationē. Aduerbia enim quaedam

Nominatiuo. Cic. ad Att. 13. Commodum ad te miserā Demeam. Acerbā: Virgilius 11. Stabat acerbā fremens ingentem nixus in hastam.
Datiuo. Plaut. in Aul. Tempori, postquam impleuisti fustibus istorum caput.
Accusatiuo. Diem, pro breui tempore. Terēt. in Eunuch. Diem hoc iam Pyrrhus factitauit. Aetatem, pro longo tempore. Idem in Hecy. Neque ille hoc animo erit aetatem.
Vocatiuo. Ouid. Quod malē fers: assuesce, feres.
Ablatiuo. Iniuriā. Cicero, Iniuriā suspectus ciuibus suis. Consilio. Virg. Consilio hanc omnes animisq; uolētibus urbē Afferimur.
Tempore. Brutus ad Ciceron. Satis tempore ad eos accedemus, ubi quid ualeant scierimus. Ingratis: Terent. Opus faciam, ut defatiger usque, ingratis ut dormiam.

Nominatiuo. Virg. 8. Hic tunc ignipotens caelo descendit ab alio. Idem in Bucol. Nihil est, quod pocula laudes.
Datiuo. Terent. in Phor. Dum sedemus illi, interuenit adolescens.
Accusatiuo. Tibull. Quam uellem in gelidis montibus esse lapis.
Ablatiuo. Cicero Valerio: Nam illō si ueneris. Idem Peto: Liceat modo istō uenire. Idem in Tusc. Tormenta telorum eō grauiorē emissiones habent, quō sunt contenta adductaq; uehementius. Fabius: Quō quisque ingenio minus ualet, hōc se magis uult attollere, ac dilatare conatur. Ouid. Quā potes, ambiguus callidus abde notis.

Indicatiuo. Adeō. Virg. Adeō à teneris assuescere multum est.
Imperatiuo. Ponē. Ponē sine accentu, uerbum est. Cicero in Br. Ponē satis in eo fuisse eloquentiae. Pōne, cum acuto, ut Diomedes annotauit, praepositio est: Plaut. in Curcul. Pōne aedem Castoris sunt, quibus credas malē. Ponē, cum graui, est aduerbiū. Terent. in Phor. Ponē apprehendit pallio.

Præponuntur toti orationi: ut, Loci, temporis, interrogandi, affirmandi, negandi, prohibendi, demonstrandi, optandi, hortandi, uocandi, similitudinis.
 Certum locum non habent, sed in oratione indifferēter uel præponuntur, uel subiunguntur: ut sunt quātitatis, qualitatis, & reliqua.

DE COMPARATIONE.

Aduerbia comparantur, aut

Quæ ueniunt à nominibus adiectiuis: ut, Sapiēter sapientius sapientissimē.
 Quæ à nulla deriuantur alia orationis parte: ut, Sæpe sepius sepiissime.

Cōparatio autem Aduerbiorū fit aut

ωαλόγως, secundum communem formam & regulam: ut, rectē rectius rectissime, Consultō consultius consultissime, Celeriter celerius celerrimē.

Μη ααλόγως, quæ communem formam non seruant, ut sunt
 αόμαλα: Parum minus minimē.

Positiuo, Magis maximē. Ocyus ocysimē. Potius potissimum uel potissimē.
Comparatiuo, Nuper nuperrimē. Bellē bellissimē.
Superlatiui, Longinquē longinquus. Tempori temporius. Secus secius.

DE PRÆPOSITIONE

Appositionem, *παράθεσις*, cum præposterè collocatur, & ad finem adiungitur: hoc modo additur soli pronomini. Virg. Mecum erit iste labor. Terent. Ut habeas quicum cantites. Horat. Est quòdam prodire tenus, si non detur ultra.

PRÆPOSITIO est pars orationis, quæ præposita alijs partibus, significationem earum aut implet, aut mutat, aut auget, aut minuit. nam per se posita, nihil certi significat. Præponitur autem hæc pars alijs partibus orationis, uel per

Cōpositionem, *σύνθεσις*, cum ad initium additur, quibus modis apponitur

Nomini:

Verbo:

Aduerbio:

Coniunctioni:

Præpositional
teri.

Indoctus.

Adducò.

Abhinc, perinde, deinceps, ap-
primè.

Absque.

Plaut. in Aulul. Cœpit scalpuri
re unguibus circumcirca.

Consequentiam, *ἀνακολουθία*, ut fit in uerborum compositis, quomodo additur soli participio: ut, Adductus, imperterritus.

Constructionem, *σύνταξις*, cum suo casu copulatur: ut, A Ioue principium. Et, Per uarios usus artem experientia fecit. Sine casu enim & uim nominis, & legem suam, & significationem præpositio amittit.

DE ACCIDENTE PRÆPOSITIONIS.

Præpositionis unum accidens est, nempe Casus. Seruiunt enim

Accusatiuo triginta:

Ad, aduersus, ante, apud.

Circa, circiter, circum, cis, citra, contra.

Erga, extra.

Infra, inter, intra, iuxta.

Ob.

Penes, per, pone, post, præter, prope, propter.

Secundum, secus, supra.

Trans.

Ultra, usque.

Ablatiuo quindecim:

A, ab, abs, absque.

Clam, coram, cum.

De.

E, ex.

Palam, præ, pro.

Sine.

Tenus.

Vtrique casui

Diversis significationibus quatuor:

In.

Sub.

Subter.

Super.

Eadem signifi-
catione due:

Clam.

Tenus.

Exempla ponuntur
libro secundo de Syntaxi.

DE COMPOSITIONE PRÆPOSITIONVM.

	Componuntur: quales sunt	{ Ad, Ante, Circum, Contra, Inter, Ob, Per, Post, Præter, Trans. A, Ab, Abs, De, E, Ex, Pro, Præ, In, Sub, Super, Subter.																				
	Nunquam componuntur: ut præter commemoratas reliquæ omnes.																					
Præposi- tiones aut	Nunquam separantur, quæ uulgò dicuntur Inseparabiles, à Probo & Seruio appellantur Loquelares: separatæ enim in oratione, nihil significant. Cuiusmodi sunt	<table border="0"> <tr><td>AM:</td><td>Amputo.</td></tr> <tr><td>AS:</td><td>Assello.</td></tr> <tr><td>CO:</td><td>Cogo.</td></tr> <tr><td>CON:</td><td>Congrego.</td></tr> <tr><td>DI:</td><td>Dirigo.</td></tr> <tr><td>DIS:</td><td>Dissipo.</td></tr> <tr><td>RE:</td><td>Relego.</td></tr> <tr><td>SE:</td><td>Separo.</td></tr> <tr><td>TRA:</td><td>Traijcio.</td></tr> <tr><td>O:</td><td>Omitto.</td></tr> </table>	AM:	Amputo.	AS:	Assello.	CO:	Cogo.	CON:	Congrego.	DI:	Dirigo.	DIS:	Dissipo.	RE:	Relego.	SE:	Separo.	TRA:	Traijcio.	O:	Omitto.
	AM:	Amputo.																				
AS:	Assello.																					
CO:	Cogo.																					
CON:	Congrego.																					
DI:	Dirigo.																					
DIS:	Dissipo.																					
RE:	Relego.																					
SE:	Separo.																					
TRA:	Traijcio.																					
O:	Omitto.																					
	Separantur, ut quæ compositionem non admittunt: ut, Apud memores ueteris stat gratia facti. Apud memores, duæ orationis partes sunt, semper separatæ.																					
	Separari & coniungi possunt, ut quæ compositionem admittunt: ut Per, hoc uersu separatur: Per uarios casus, per tot discrimina rerum. In hoc autem coheret: ut, Perfer & obdura.																					
¶ Quæ autem com- ponuntur, hæ præpo- nuntur aut	Casibus: quarum aliæ (ut dixi) accusatiuo seruiunt, aliæ ablatiuo, aliæ utrique.																					
	Verbis: quales sunt, quæ inseparabiles dicuntur.																					
	Casibus & uerbis: Cuiusmodi sunt, de quibus hic loco ultimo, quæ & separari & coniungi possunt: hoc est, quæ & præponuntur casibus, & simul cum uerbis componuntur. Hæ autem rursus aut componuntur	<table border="0"> <tr><td rowspan="2">Simpliciter, cum una tantum uerbo præponitur, eaq; (ut Seruius tradit) aut</td> <td>Vim suam retinet: ut, Induco.</td> </tr> <tr><td>Ultimam literam mutat: ut, Sufficio. nam B mutatur in F: de qua uariatione, in qualitate figuræ compositæ satis dictum est.</td> </tr> <tr><td rowspan="2">Coiunctim, uel quâdo coniunguntur</td> <td>Eandem perdit: ut, Coëo.</td> </tr> <tr><td>Separabiles: ut, Transadigo, Superimpono.</td> </tr> <tr><td rowspan="2">Diuersæ, eaq; aut</td> <td>Inseparabiles: ut, Redambulo, apud Plautiũ.</td> </tr> <tr><td>Inseparabilis cum separabili, & contrariæ: ut, Redabsoluo, apud eundem: item, Recolligo, Derelinquo.</td> </tr> <tr><td rowspan="2">Contrariæ: ut, Disconuenio.</td> <td></td> </tr> <tr><td>Repetitæ: ut, Adalligo: de quibus plura diximus supra, in uerbis Decompositis.</td> </tr> </table>	Simpliciter, cum una tantum uerbo præponitur, eaq; (ut Seruius tradit) aut	Vim suam retinet: ut, Induco.	Ultimam literam mutat: ut, Sufficio. nam B mutatur in F: de qua uariatione, in qualitate figuræ compositæ satis dictum est.	Coiunctim, uel quâdo coniunguntur	Eandem perdit: ut, Coëo.	Separabiles: ut, Transadigo, Superimpono.	Diuersæ, eaq; aut	Inseparabiles: ut, Redambulo, apud Plautiũ.	Inseparabilis cum separabili, & contrariæ: ut, Redabsoluo, apud eundem: item, Recolligo, Derelinquo.	Contrariæ: ut, Disconuenio.		Repetitæ: ut, Adalligo: de quibus plura diximus supra, in uerbis Decompositis.								
Simpliciter, cum una tantum uerbo præponitur, eaq; (ut Seruius tradit) aut	Vim suam retinet: ut, Induco.																					
	Ultimam literam mutat: ut, Sufficio. nam B mutatur in F: de qua uariatione, in qualitate figuræ compositæ satis dictum est.																					
Coiunctim, uel quâdo coniunguntur	Eandem perdit: ut, Coëo.																					
	Separabiles: ut, Transadigo, Superimpono.																					
Diuersæ, eaq; aut	Inseparabiles: ut, Redambulo, apud Plautiũ.																					
	Inseparabilis cum separabili, & contrariæ: ut, Redabsoluo, apud eundem: item, Recolligo, Derelinquo.																					
Contrariæ: ut, Disconuenio.																						
	Repetitæ: ut, Adalligo: de quibus plura diximus supra, in uerbis Decompositis.																					

DE PRÆPOSITIONIBVS DEGENERANTIBVS.

Cum ex præpositio- nibus aduer- bia fiunt, se- ptem mo- dis cogno- scuntur:	Ammissione casus. Quando enim præpositiones sine casibus enunciantur, sunt Aduerbia: ut, Ante Iouem, nulli subigebant arua coloni: præpositio est. Antè diem clauso componat uester Olympo: aduerbium.
	Mutatione casus. Quando proprius non additur, eodè modo præpositiones sunt aduerbia. ut Virg. Ramum longo post tempore usum. nam si præpositio esset, dicendum erat, Longum post tempus.
	Compositione. Cum & Præpositio & casus, quasi non amplius separabiles, coniunguntur: ut, Propèdium, in primis, quamobrem, præterea, decompacto.
	Suppositione. Si pars casualis non sequitur præpositionem, est aduerbium. Virg. s. Aeneid. Post ubi confecti cursus. Aut si sequitur casus non conueniens. Idem 1. Post alij proceres. Nam si casus est legitimus, præpositio manet. Tibul. Venit post multos una serena dies.
	Accentu. Præpositiones carent accentu. ut Horat. Iliacos muros intra peccatur, & extra. Idem: Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri. Aduerbia, differentiæ causa accentu notantur.
	Deriuatione. Præpositiones omnes primitiue speciei sunt, Aduerbia uerò deriuatiue esse possunt.
	Significatione. Præpositiones nisi coniungantur cum aliqua dictione, per se nihil significant: aduerbia etiam per se, cum nullo alio uerbo coniuncta, certam aliquam significationem habent.

PRÆPOSITIONES DEGENERANTES SVNT:

ACCVSATIVI,

Ante.	Cic. Bruto: Quid intersit, idem illud, utrum ante an post decernatur.
Circum.	Virg. 4. Aeneid. An ne uides toto properati littore circum.
Circa.	Cicer. Attico: Nostram ambulationem, & Laconicum, eaq; quæ circa sunt, inuisas.
Citra.	Ouid. 5. Metamorph. Dextera dirigit, nec citrà mōta, nec ultrà est.
Contra.	Cic. 1. Off. Proprie in eo qui arma contra ferret, remansit.
Intra.	Columella lib. 12. Vasa & opercula extrinsecus, & intrà diligenter picata esse debent.
Extra.	Perf. Pueri, sacer est locus, extrà Meijte.
Infra.	Cic. 2. de Nat. deor. Partes eæ quæ sunt infrà quàm id quod deuoratur, dilatatur: quæ autè suprà, cōtrahuntur.
Supra.	
Iuxta.	Ouid. 8. Metamorph. Neque enim est accedere iuxtà Ausus.
Pone.	Vir. 2. Aeneid. Ponè subit coniunx, ferimur per opaca locorum.
Post.	Tibull. 1. Post Veneris uimclis subdere colla fenem.
Præter.	Cic. 5. ad Att. Nullas adhuc acceperam, præter quæ mihi binæ semel in Trebulano reddite sunt.
Procul.	Virg. 6. Aeneid. Procul, ô procul este prophani, Conclamat uates.
Prope.	Liu. Decimum iam propè annum assiduus in oculis hominum fuerat.
Propter.	Terent. in Eunuch. Interdum propter dormiet.
Præ.	Idem: I præ, sequar.
Secundum.	Plaut. I tu secundum, sequar.
Secus.	Idem in Cæco: Nihil feci secus, quàm me decet.
Ultra.	Cic. 15. ad Att. Oratio scripta elegantissimis sententijs, uerbis ut nihil possit ultrà.
Usque.	Tibull. 2. Nam calamus cera iungitur usque minor.

ABLATIVI,

Cum.	Cic. Dolabella: Is cum uitandi belli causa profectus esset in Hispaniam cum M. Varrone.
Coram.	Virg. 1. Aeneid. Coram quem queritis, adsum.
Clam.	Ibid. Clam, ferro, incautum superat.
Palam.	Idem 9. Luce, palam certum est, igni circumdare muros.
Super.	Idem 2. Aeneid. Cui neque apud Danaos usquam locus: & super ipsi Dardanidæ infensi poenas cum sanguine poscunt.
Subter.	Idem 4. Tot uigiles oculis subter (mirabile dictu) Tot lingua, totidem ora sonant.

DE CONIUNCTIONIONE.

CONIUNCTIO est pars orationis, cōnectens ordināsq; uel uerba uel sententias. Coniunctiones uocantur à Cicerone particula, ab Aristotele & Apollonio σύνδεσμοι, ab Hermogene συνπλασι. Connectendo autem copulant & similes orationis partes, & similia partiū accidentia. Cōiunctioni accidunt tria:

Figura, quæ pertinet ad compositionem.
Potestas, quæ ad significationem: hanc Priscianus nominat Specie.
Ordo, qui pertinet ad collocationem.

DE FIGURA.

Figurae duæ sunt:	Simplex: ut, Quoniam, quando.	Composita: ut, Quoniamquidem, Quandoquidem. Componitur autem coniunctiones, uel ex	Particulis mutis, & separatim nihil significantibus: ut, Nanque, Dumtaxat.
			Particulis aliquid separatim significantibus: ut, Quinetiam, Enimvero, Siquidem.

¶ Inter coniunctiones compositas multæ inueniuntur, de quibus ambigas, num coniunctiones sint, an aduerbia. Cuiusmodi sunt, Quamuis, præterea, quateenus, etenim, & similes. Ideo, teste Victorino, eiusmodi uoces Grammaticis interdum aduerbia coniunctiua, interdum coniunctiones aduerbiales nominauerunt.

Potestas
coniunctio-
nis, est ipsa-
rum vis &
significatio:
quam qui re-
cte tenet,
eaq; loco uti
potest, is La-
tinam linguam
se didicisse fa-
teatur. Inter
primam spe-
ciem τοῦ ἐλ-
ληνισμοῦ po-
nit Aristote-
les ad The-
odecten, τὴν
ἀποδίδοσιν
τῶν συνδε-
σμῶν. Aliæ
autem cōiun-
ctiones sunt
uel

Copulatiuæ, *συνδέσμοι συμπλεκτικοί*, quarum aliquæ } Verba copulant: Et, Que, Quoque, Etiam, Ac, Atque.
 } Copulant sententias: Cum, tum, Non modò, uerumetiam, Et si, tamen.

Disiunctiuæ, quæ uerba quidem copulant, sed uerborum sententiam disiungunt, *διασενήμοι*: Aut, Vel, Seu, Siue, Ne, Nec, Neque, Neu, Ne ue. Disiunctiuæ autem interdum sunt

Dubitatiuæ, *ἀπορηματικοί*: Vtrum, An, Si, Sim.
 Indicatiuæ, *ἀποφωλενοί*. Cicero ad Att. Vel tibi paruimus, uel non occurrimus, uel hoc fuit rectius.
 Subiunctiuæ, *παραδιδυκτικοί*: Vel uel, Partim partim, Aut aut: Nec, neque.

Aduersatiuæ, *ἐναντιωματικοί*, quæ diuersam superiori sententiam adiiciunt: At, Ast, Sed, Atqui, Verum, Porro.

Illatione, quæ illatiuæ & effectiuæ dicuntur, *συλλογισμοί*, Quantum, Quamuis, Et si, Tametsi.

Causales, *αἰτιώδεις*, quæ rationem superioris sententiæ reddunt

Collectione, quæ uulgò rationales, & ratiocinatiuæ, *ἀρτιολογικοί*, à Prisciano collectiuæ, *ἐπιλεπτικοί* nominantur: Ergo, Igitur, Ideo, Idcirco, Quocirca, Quapropter, Scilicet, Videlicet, Puta, Nèpe, Quippe, Preterea.

Causales, cum apud Græcos, tū apud Latinos triū sunt generum:

Continuatiuæ, *συναπτικοί*, quæ consequentiam significant rei præcedentis ad sequentē: Si, Siquidem, Quin, Quimetiam, Ni, Nisi, Nisi si.

Subcontinuatiuæ, *παρασυναπτικοί*, quæ causam continuationis consequentem ostendunt: Quia, Quoniam, Quando, Quandoquidem, Quoniamquidem.

Adiunctiuæ, *συσδουκτικοί*, quæ uerbis subiunctiuis adiectæ, causam superiori adiungunt: Cum, Dum, Ne, Quid tenus.

Completiuæ, *παραπληρωματικοί*, quæ ornatus magis gratia adduntur, quàm necessitatis: Ergo, Nam, Quidem, Verò, Autem. Hæ dicuntur Repletiuæ Palemoni, Expletiuæ Charisio.

DE ORDINE.

Præpositiuæ, *πρωτακτικοί, ἀρχητικοί, πρῶτον γὰρ μὲν* Grammaticis appellatæ, Aristoteli *πρότεροι*, quæ præponuntur, & dicuntur principales à Diomede: At, Ast, Nam, Si, Quin, An, Quanam, Quapropter.

Ordo seu ἄτακτοσύνη, est coniunctionum collocatio. Aliæ enim sunt

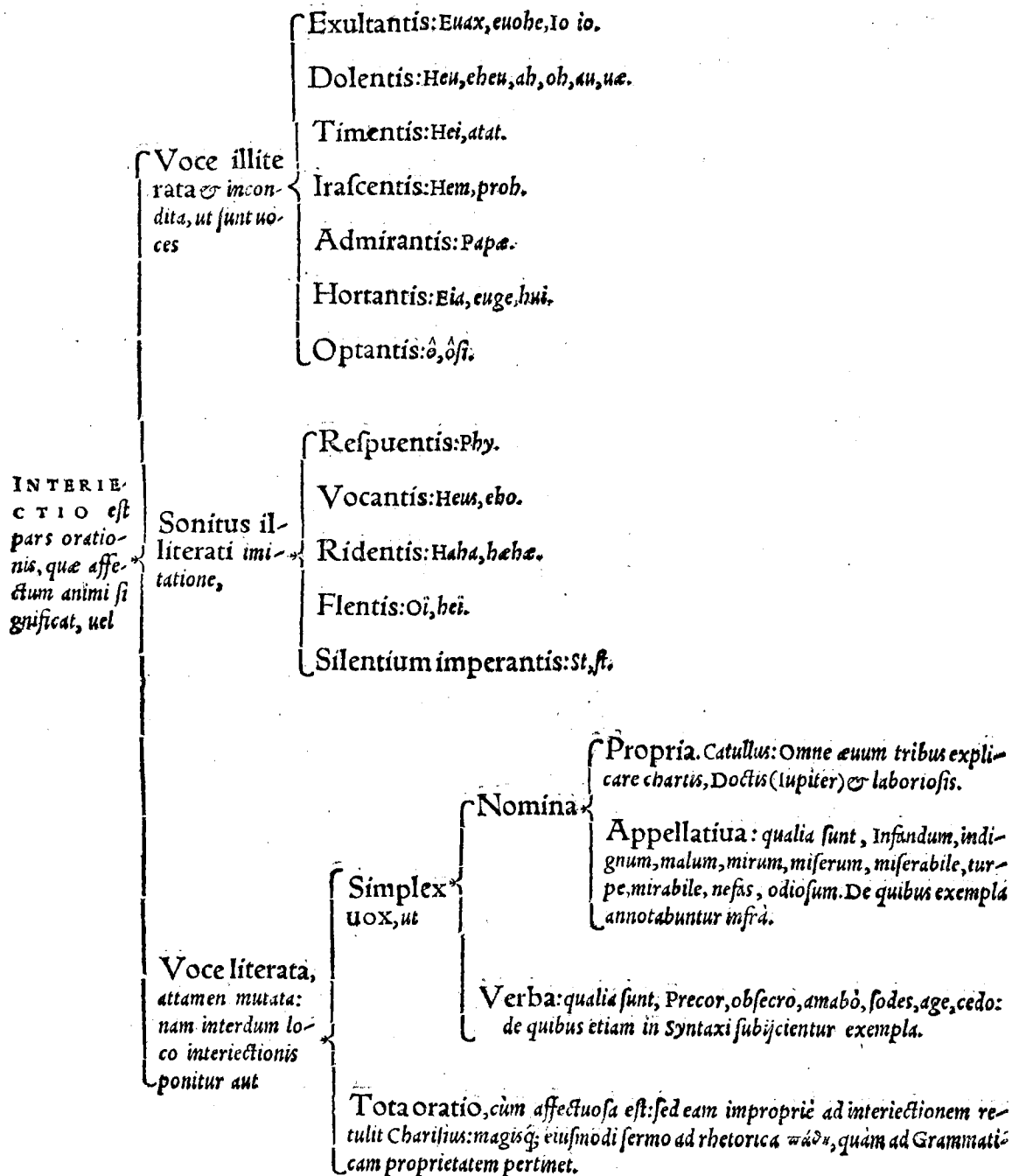
In medio ponuntur, quæ dicuntur *ὑποτακτικοί, ὑπὸ τακτικοί*, ἐπικολοῦμενοί, ὑποφερόμενοι, quæ subiunguntur aut supponuntur: Subiunctiuæ Diomedi, Suppositiuæ Charisio: Quidem, Tamen, Enim, Quoque, Etiam, Ita, Sim autem.

Postpositiuæ, seu subsequentes, Aristoteli *ὑστεροί*, quæ aut

In fine tantum ponuntur, quasi inclinatiuæ, *ἐγκλιτικοί*: Que, Ne, Ve.

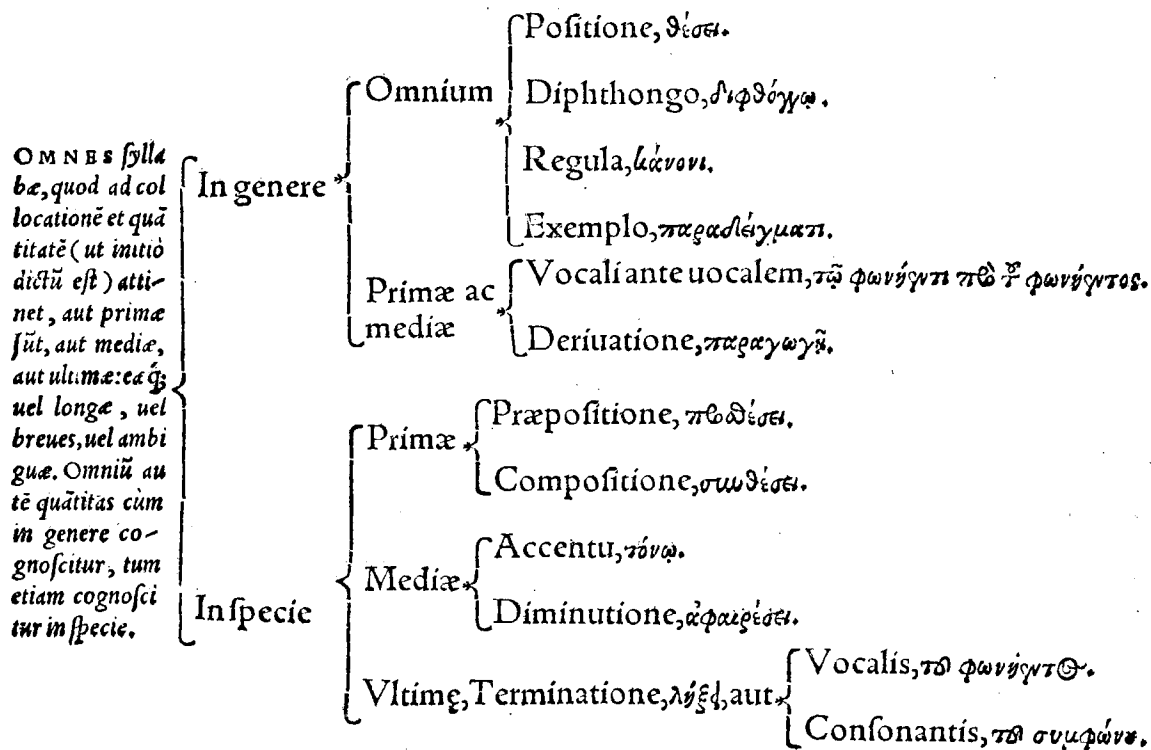
Communes, quæ & præponi & subsequi solent: Itaque, Ac, Seu, Siue, Et, Atque, Nec, Vel, Aut.

DE INTERIECTIONE

De tertia Grammaticæ parte, quæ agit de
Profodia, seu de Syllabarum quantitate.

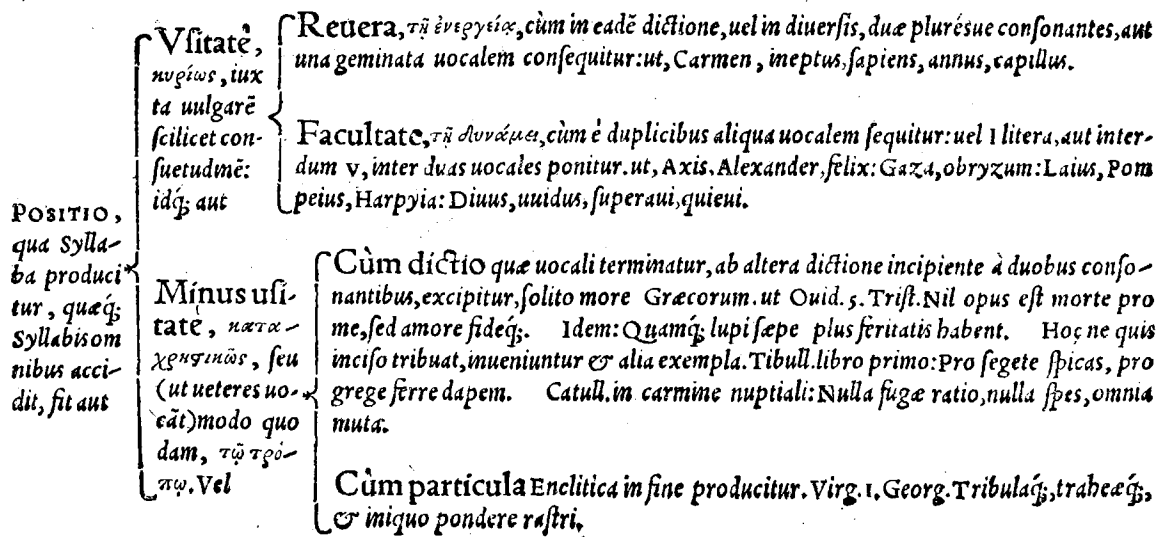
DE PROSODIA

DE SYLLABARVM QVANTITATE
IN GENERE.

DE OMNIBVS SYLLABIS.

¶ DE POSITIONE.

OBSERVATIO.

- Si post mutā sequitur liquida, triplex observatio studio se annotanda est:**
- I. Syllabæ positione longæ, breues fiunt. Ouid. in Heroid. Hercule supposito sidera fulcit Atlas. Idem 6. Met. Ad mandata Prognos, & agit sua uota sub illis.
 - II. Contrā breues syllabæ, propter eandem positionem fiunt longæ. Idem 13. Met. Et primò similis uolucris, mox uera uolucris.
 - Eòdem referuntur
 - Tenebræ, lugubris.
 - Cyclops, Patroclus.
 - Trinacria, ludicrus.
 - Quadrupes, cædrus, cupressus.
 - Pater patris, Hetruscus, meretrix, & his similia.
 - III. Syllabæ natura longæ, propter mutam & liquidam fieri breues nūquam possunt. ut, Mater matris, ater atri, mitra: latro, quod canum est. Item ebrius, salubris, lauacrum, clepsydra, cōpōtrix. Vibro, apud Catull. in Epigr. & flagro, apud Virg. in Georg. primam habent correptam.

II.

DE DIPHTHONGO.

- Diphthōgus, quæ eodē modo syllaba producit, est duarum uocalium connexio: ut, Aula, Eurus, euum, cœlū, Thaleia. Diphthōgus interdum corripitur, idq; fit uel**
- Vsitatè, seque uocale, uel
 - In compositione: ut, Præire, præbendere. Ouid. 7. Met. Quas ubi uiderunt præacutæ cuspide hastas.
 - Extra compositionem, more Græcorum, quod rarius est apud Latinos. Virg. 3. Æneid. Insula Ionio in magno, quas dira Celæno, Harpyiæq; colunt aliæ.
- Contra communem usum. ut in Edepol, ecastor, mecastor: quæ priorem corripunt apud Comicos, κατ' ἀπαίρω alterius uocalis. Turpilius Demiurgo: Ego edepol docta dico, quæ mulier uolet. uersus senarius. Plaut. Aulul. Nec nūc mecastor, quid hero ego dicam meo. Eiusdem rationis.**

III.

DE REGULA.

- I. Contractio longam semper efficit syllabā. Hæc fit aut
 - Vsitatè: ut, Nil pro nihil, Di pro Dij, Mi pro mihi, Quis pro quibus, Cui pro cui.
 - More Græcorum. Virg. Ilionēi monitu, & multum lachrimantis Iuli. Ἰλιονεῖ ἰλιονεῖ. Ouid. Forsitan & grauidam Didō scelerate relinquis. διδὼν διδὼν, κατὰ συνήθειαν.
 - II. Apostrophus syllabā facit in aliquibus uocalibus
 - Breuem. Tibull. Euentura precor: uiden' ut felicibus extis, Significet placidos nuncia fibra Deos: pro, uidēsne? Ouid. in Heroid. Nostim' an exciderint mecum locas? pro, nosti ne? κατὰ ἑρῶσιον.
 - Longam. Horat. in Serm. Illuc unde abij redeo: nemon' ut auarus se probet? Virg. 1. Æn. Tun' ille Æneas, quem Dardanio Anchise, & c.
 - III. Monosyllaba ferè producantur:
 - Nomina: ut, Par, mas, fas, uer, lis, uis, bos, dos, fur, thus, sus.
 - Pronomina, Me, te, se, tu, nos, uos.
 - Verba: Do, sto, flo.
 - Particulæ: Ne, non, cur, sic, en, sin, quin, & similia. Excipiuntur Mel, fel. Item, Bis, ter, an: & quedam alia, de quibus in ultimis syllabis plura.
 - III. Præterita duarum syllabarum priorem producant. Excipiuntur sex, quæ cognoscuntur ex compositis,
 - Dedi, addidi. Steti, astiti.
 - Scidi, conscidi. Bibi, ebibi.
 - Tuli, intuli. Fidi. Horat. 2. Carm. Diffidit urbium Portas uir Macedo.
- Regula est observatio certa, cōprobata usu & consuetudine, quæ syllaba & pro-**

duci potest, & corripit. Regule autem sunt duodecim:

V. Præterita principii geminantia primam habent correptam: & nisi obstet positio, etiam mediam. ut

}	Cecidi, à cado: fefelli, pepuli, tetigi, & antiquum tetuli.	}	Quod ad mediam syllabam attinet, excipiuntur duo: pepedi, à pedo: cecidi, à cædo.
	Didici.		
	Momordi, sponondi, totondi.		
	Cucurri, pupugi, tutudi.		

VI. Præterita in v. i. unam syllabam desinentia, mediam habent productam: ut, Spectavi, deleni, ambiui, agnoui.

VII. Supina item duarum syllabarum producuntur. Excipiuntur decem

}	Datum.	Quitum.
	Satum.	Situm.
	Ratum.	Litum.
	Stacum.	Citum.
	Itum.	Rutum.

VIII. Tempora uerborum præsentis et præteriti, de quibus formantur, etiam sequuntur quantitate, in modis omnibus. Nam in ijs quæ ueniunt ab Indicatio

}	Præsentis, corripuntur: ut, Lego, legebam, legam, lege, legito, legerem, legere.
	Præterito, producuntur: ut, Legi, legeram, legissem, legerim, legero, legisse.

IX. Voce quædam in compositione corripuntur, quæ separatim uocales longas habent:

E in liquefacio, & tepefacio, & similibus. ut Virgil. Frigore mella Cogit hiems, eademque calor liquefacta remittit. nam antepenultimam longam declarat deriuatio, & Ouidij auctoritas in 7. Met. Thura liquefaciunt. Vsitatè eam, quæ antepenultimam antecedit, producit: nam simplex coniugationis secundæ est. Eandem rursus corripuit i. de Ponto: Sic mea perpetuis liquefiant pectora curis. Quam eodem modo semper correptam ponit Virgilius. Idem præceptum modo obseruauit Catullus, ut in Hymenæo, Alta tepefaciet permixta flamma cæde. Modò neglexit, ut ad Mallium: Frigida deserto tepefecit membra cubili. Quem in postremo secuti Virgilius atque Ouidius. I. ut Vni in Vnicuique. Prop. Vnicuique dedit uictum natura creato. Item Siquidem, in prima syllaba: Totidem, in media. Excipiuntur Tantidem & Vbiq;. Huc pertinent illa figurata, Dicier, dominarier. O. ut, Tanto, in tantopere, in media: Quomodo, in ultima. V. ut, Diu, in diuturnus.

X. Nomina propria eandem quantitatè non habent uel in

Casu recto: ut, Sichæus & Italus, apud Virgilium: Pelion, Pyrene pro monte, Fidene, Curetes, Orion apud alios poetas, primam modò producunt, modò corripunt. Cybele communem habet penultimam: Cenotria, Apulia, item Sidonius, Ionius, antepenultimam
Genitiuo: ut, Orion Orionis & Orionis, Syphax, Syphacis & Syphacis: David, Dauidis & Dauidis. In his autem non omnium est, sed probatissimorum sequenda auctoritas.

XI. BI & TRI particule, in compositis sunt breues: ut Horat. Bimaris uel Corinthi Mœnia. Virg. Et forma tricorporis umbræ. Item TRE ut in nominibus Tredecim & Treuiri. Item DV in Duplex.

XII. Variatio significationis, uariat interdum numerum: ut, Tribulum pro instrumento, primam producit. Virg. Tribulaq;, trabeæ. Tribulus pro genere spinæ, eandem corripit. Idem: Lappæq; tribuliq; absint. Similiter Cra his pro fluuio producitur Ouid. 4. Fast. Est prope pisciferos lapidosi Crathidis amnes. Crathis, pro hominis proprio corripitur. Idem 4. Met. Huc Lygus, huc Sagaris, Peneusq;, Hypanisq;, Crathisq;. De proprijs, plura in syllabis medijs.

III.
DE EXEMPLO.

Vitata, quæ imitatione digna sunt: qualia sunt optimorum, ut Virgilij, Tibulli, Propertij, Ouidij. & qui his sunt similitini, quos etiam ualere præ cæteris uolumus.

Auctoritatem habent, ut in nomine Euripus, cum ponitur pro freto: ut apud Lucanum, Senecam, Silium, Val. Flaccum, Ausonium. item cum pro aquæ ductu, ut Cicero exponit: ut apud Ouidium 1. de Ponto, Stagnaq; & Euripi uirginisq; liquor: producit, ut apparet, penultimam, quam Boetius breuè ponendo primus luxauit. Similiter in nomine Edonius, antepenultimam producit Virgilius, Horatius, Ouidius: quos ego imitari malim, quam Lucanum aut Silium, qui eandem corripunt, cum ille Thraciæ populus sint *Ἰδωνοί*. Fieri, prima longa: Suspicio, longa antepenultima. Abi, redi, ultimis breuibus apud Comicos, præter usitatam aliorum consuetudinem, reperiuntur. In aduerbio temporis Serò, ultima apud Tibullium longa est: Heu serò reuocatur amor: apud Iuuenalem, Statium, Martialem, breuis quos qui imitatur, se auctoritate recentiorum potest defendere.

Valent consuetudine. Ecclesiastici scriptores Idolum et paracletus, *ἰδωλον* *παράκλητος*, in penultimis contra naturam corripunt: sed id dederunt consuetudini uulgi canentis, ne quid dissonum in templis audiretur.

Astruuntur opinione. Nomen VOLVPTAS, propter sequens P T priorem habere correptam apud Comicos, certum est, exemplo Græcorum. In eo tamen metri gratia nonnulli elidunt uocales: Camerarius O ut sit Vlutpas: Erasmus V ut sit Volptas. Nonnulli elidunt consonantes: Glareanus P, ut sit Volutas: Alcinius T, ut sit Volupas, à uolupe: quas elisiones opinio doctissimorum uirorum peperit, quasi uoluptate quadam in nomine Voluptatis ludentium. Sed quia apud poetas, sequentibus duabus cononibus syllabæ quædam breues manent, earum consonantium quasdam annotabimus.

Exemplum nihil aliud est, quam læ data bene scribentium auctoritas, quo syllaba anceps est: corripit enim et produci potest. Eò utimur, cum reliquis destituti sumus. Exempla autem sunt uel

Minus usitata, quæ in lectione aut uelutissimorum, aut maxime recentium occurrunt, quæ tamē sunt obseruatione digna. Ea; uel

Syllabæ igitur antecedentes breues sūt, propter sequentes consonantes,

CM Horat. 2. Carm. Mouit Aiacem Telamone natum, Forma captiua dominum Tecmessa. Sapphicus, habens in fine - u - -.

CT Teren. in Phor. Sen. Autem oblecte, respice ætatem tuam. Iambicus senarius, cuius primo loco u u - . Homer. *ἄλλ' ἐπὶ λυγροῦ ἰδὺ ἀνδρῶν δῖαντολον λαρταδάνω*.

GD Mart. lib. 5. Sardonychus, smaragdus, adamantus, iaspidas uno Portat in articulo Stella, Se uere, meus.

GN Teren. in And. Tuū est, si quid præter spem euenit, ignoscere. Iambicus senarius, cuius loco quinto u u - . Ouid. in Met. Debit illius misereri, & ignoscere nobis.

MN Teren. in And. Sine omni periculo, nam hocce haud dubium est quin Chremes. Eiusdem generis uersus, cuius loco primo u u - . Propert. 3. Et scelus accepto Thracis Polymnestoris auro. Catul. de Aty: ab ero foro palestra, stadio, atq; gymnasijs. uersus Galliæbicus, in cuius fine pæon tertius & pæon quartus, u u - u. u u u - . Hesiodus, *ἦτε ἠγεὶ ἀπ' ἀλαμύρου περ, θύμωσ' ἐπὶ ἔργου ἰγύγει*.

MP Catul. in eodem carmine: Niueis citata cepit manibus leue tympanum. Ita Homerus, *ἢ λυτοάλωυ τυμπάνωυ τ' ἰαχῆ, σὺν τε τρέμῳ αὐδῶυ*.

PT Plaut. in Merc. Voluptate uino & amore delectauero. Iambicus trimeter, in cuius initio u u - . In epitaphio Plauti apud Gellium: Postquæ est morte captus Plautus, comædia luget. Versus hexameter cuius loco secundo - u u. Ita Homerus, *ἢ ἴσα θύβας αἰγυπτίας, ἰδὲ πλάσσει δέμοις ἐνὶ λυθιατα λῆραι*.

SC Lucilius lib. 3. Sat. Rhegina uidebis Mœnia, tum Liparas, Fascelmæ templa Dianæ. Hexameter, cuius loco tertio est - u u.

ST Ter. in Adel. Non innuerā, uerū in istam partem potius peccato tamen. Iambicus octonarius, cuius loco tertio u u. Idem in Hec. Quis me est fortunatior? Venustatusq; adeo plenior? Trochæticus octonarius, cuius loco quarto - u u.

TL Ouid. in Heroid. Hercule supposito sidera fulcit Atlas. In extremo est

DE PRIMA AC MEDIA SYLLABA.
IN GENERE.

Imitatione } Vocales longas: ut, Aër, Laërtes, Chæon, Aenes, Menelaus, Bri
Græcorū, uel } seis, Pierus, Io, Chius, Herois.
propter } Diphthongos: ut, Darius, Orion, Medea, Laodamia, Aëgeon

Cōsuetudine } Genitiuis & datiuus in E I quintæ declinationis: ut, Diei, speciei.
Latinorū, } Genitiuis } Alius & solius, nunquam breues fiunt: alterius, nunquam
ut in } m i v s } est longam, nisi apud uetustissimos. Ennius apud Pri-
 } scian. Mox alterius cum obligurias bona. Idem fit
 } in interiectionibus, ut Ohe, & Eheu.
 } Dubij sunt, natura breues, longi consuetudine, Nullius,
 } unius, illius, ipsius, utrius.

Vocali ante
uocalem, qua
plerunq; sylla
ba corripitur.
ut, Priamus,
Italia, filius, ia
nua, seruitiū,
puella. Hoc
mutatur tri-
bus modis:

Verbo Fio, quando litera R uocalem non sequitur, longa est. Fio fiebam:
nam fierem & fieri excipiuntur. Ouid. i. Trist. Omnia nam fient fieri que
posse negabam.

Interiectionibus: Ohe & Eheu.

Vsu poë-
tarum,
quod est fi-
guratū: fit
enim uel

λατ' ἀνάλυσιν. Ennius apud Persium: Lunai portum est operæ co-
gnoscere ciues.
λατὰ ὄξυλλω. Virg. i. Aen. Exercet Diana choros.
λατ' ἐπὶ φιδεσιμ. Idem: Hinc atq; hinc glomerantur Oreades. Huc
pertinent Rhea, pro sacerdote: & Malea, pro promontorio. simpli-
citer enim solent corripri, interpositione uocalis produci.

Prima
ac media
syllabæ,
præter
cas ratio-
nes quas
modò enu-
merauī,
duabus al-
ijs digno
scuntur,
uel

Deriuatione, qua syllaba
utraq; quantitatem reci-
pit: qualis enim quantitas
originis, talis itē eius quod
inde descēdit: ut Iocari, pri-
mam habet breuem, uenit
enim à nomine iocus. Tib.
lib. 3. Difficile est tristi fin-
gere mente iocum. Ora-

A breuibus dictionibus fiunt deriuationes longæ: ut, à cado casus, à
moueo mobilis, à sedeo sedes, à nare natate, à statum staturus, à qua-
ter quatuor, à secus secius, à Cerere Ceritus: à suspicor suspicio, apud
Comicos ueteres. Item in Græcis deriuationibus: ut ἀπὸ τοῦ ἐπιπέδου,
Euripus: ab ἡμισον, hemina: ἀπὸ τοῦ πείρας, periculum, pro experien-
tia, secundum Asconium. Cauendum est autem, ne falsæ afferantur
etymologiæ, quales hæ uidentur esse.

A longis dictionibus existunt deriuationes breues: ut, à sopio sopor:
à dico, dicax, & maledicus, fatidicus, & similia: ab odi, odium: à uitan-
do, uitium: à stando, stabilis: à luceo, lucerna: à fido, fides: à fando, fa-
tuus & affatim: à Sagio, sagax: à bacillus, imbecillus: à nubo, pronu-
bus. Huc pertinent diminutiua: mamilla, à mamma: tigillum, à tigno:
sigillum, à signo.

A breuibus seu longis inueniuntur deriuationes multiplices: ut, quo-
tidie à quoto die, primam apud Catullum producit, apud Martialem
corripit: alteram syllabam producit apud Terentium, corripit apud
Catullum. A flabrum flabellum, cuius primam longam fecit Propertius,
breuem Ouidius. A sto status, prima breui apud Horatium: eadē
dem longa apud Terentium. A uieo uieni uietum, regulariter penul-
timam

tio primam longam, quia deducitur à uerbo oro. Virg. Stabant orantes primi transmittere cursum. Hæc uariat rationibus contrarijs. Interdum enim

timam producit, ut apud Lucretium: contra eandem corripit, ut apud Comicos, & Horatium. A nubo, connubium: quod antepenultimam modò longam, modò breuem habet. Quando, in quãdòque, longa est: ut, Quandoque bonus dormitat Homerus. In quando quidem, breuis: ut, Quandoquidem fatis urgetur acerbis. A diuersis dictionibus, sed inter se similibus, deriuationes indifferentes: ut Liquidus, à deponente liquor, prima lōga: à neutro liqueo, prima breui. Huius exemplum uersus Lucretij est lib. 4. Crassaq; conueniunt liquidis, & liquida crassis.

DE SYLLABARVM QVANTITATE IN SPECIE.

DE PRIMA SYLLABA.

PRIMA syllaba separatim dupliciter cognoscitur	Præpositione. Harum alie in compositione	Breues, βραχυται: ut, AB, AD, IN, OB, PER, SVB. A beo, adeo, in eo, o beo, pereo, subeo. Et inseparabilis RE, quæ longa fit uel	Differentiæ causa: ut, Refert, pro utile est.
	Longæ, μακραι: ut, A, B, DE, PRO: Amitto, emitto, demitto, promitto. & inseparabiles DI, CIO, SE, TRA: Dirigo, copulo, separo, traicio. Hæc mutantur dupliciter,	Figuratè, τῶ διπλασιασμῶ. Ouid. 10. Met. In quem recidimus, quidquid mortale creamur. Horat. 1. Sermon. Dij tibi dent capta classẽ reducere Troia.	
	Compositione: quæ syllabarũ correptiones & moras, ipso significat accentu:	Vocali ante uocalem: ut, Deamo, debisco: item, Coactus, seorsum.	
	βραχυτητα: Voro deuoro, grauis pergrauis, bene perbene.	μακροτητα: Pono depono, durus prædurus, primum apprimẽ.	

Vfu auctorum, ut

DI corripitur in uerbo Dirimo, & in nomine Difertus.

PRO, in multis anceps est, ut in Procuro, profundo, propello. Lucret. lib. 4. Paruula causa Est satis à tergo, quæ prouehat atq; propellat. Corripitur autem in certis

Nominibus: ut, procella, profugus, profundus, profestus, pronepos, proteruus, propago pro genere.

Verbis: ut, proficiscor, profiteor, profano, propino.

Aduerbijs: ut, proinde, profectò.

PARTITIONVM GRAMMATIC.

DE MEDIA SYLLABA.

I. *Natura*, *θεία*, quæ se statim offert in casu recto: ut, mediam productam habent hæc sequentia, *Hastile, erica, tibicen, Briseis, Getulus, Thrasylbulus*: eadem correptam ista, *missile, manica, fidicen, Nereis, Rutulus, Atabulus pro monte*.

Media efferuntur producta,

Iber Iberis, Brito Britonis.
Calcar calcaris, ferox ferocis.
Arpimas Arpimatis.
Calor caloris, radix radicitis.

II. *Qualitas*,

ἡλίσις,

quæ ex obli-

quorum re-

gulis discen-

da est, usu ob-

seruatis: ut

Eadem pronuntiantur correpta.

Æther ætheris, Myrmodo Myrmidonis.
Iubar iubaris, præcox præcocis.
Anas anatis,
Frigus frigoris, calix calicis.

Mediam in genitiuis naturam habent quædam nomina propria: de quibus in regulis generalibus dictum est.

III. *Analogia*, quæ nominū diuersorum est æqualitas, propter similitudinem deriuationis. Vt quemadmodum mediæ producuntur in *Loquela, uinosus, alumen*: similiter etiam in *Medela, generosus, bitumen*. & ut antepenultima breuis in *Monumentū*, ita quoq; in *Documentum*. Hæc enim, si ortum spectes, sub eandem rationem cadunt.

Certorum nominum, & tantam adiectiuorū. Nā quæ ueniunt à nominib. substantiuis possessiua

Rerum animatarum, producunt penultimā: ut, *Mustelinus, murinus, porcinius, anserinus*: à *mustela, mure, porco, anser*. Huc pertinent *Mediastinus, clandestinus, festinus*.

Rerum non animatarū, eandem corripunt. Ea triū sunt generum. Significant enim aut

Materiam: ut, *Murrhinus, crystallinus, adamantinus*: Item, *Faginus, cupressinus*.

Qualitatem: ut, *Coccinus, ianthinus*.

Tempus: ut, *Crastinus* & *serotinus*: exceptis duobus, *Matutinus, uesperinus*.

III. *Deductio*, quæ est aut

Verborum in prima coniugatione, quorum aliqua

Producuntur, quæ actionē absolutam habent: ut, *Festino, inclino, propino*.

Corripuntur, quorū actio ad aliud refertur: ut, *Inquino, destino, contamino, procrastino*.

Accentu, quo syllaba modo longa modo breuis. Est autē accēsus, depressio eleuatio uē syllabæ: qui non adhibetur nisi in polysyllabis, neq; in ulla aliqua in penultima, quæ uel deprimēdo corripitur, uel eleuando producitur. ut scribere, amare: dominus, amicus. In cognoscēda autem syllaba penultima, ne quis similitudinē fallatur, considerāda in uocabulis sunt sex:

Media syllaba speciatim, nō satis facilem et explicatam ha-

bet cognitio-
nem. Cogno-
scitur autem
modis duo-
bus:

litudine falla-
tur, conside-
randa in uoca-
bulis sunt sex:

v. Origo dictio-
nis, *ετυμολογία*,
quæ est omnium tam
nominum quam uer-
borum, eaq; solet
inuestigari uel

Ex parte orationis: ut, *Exilis*, nomen producitur. Lu-
can. lib. 4. *Glebis exilis Arisbe*. *Exilis*, uerbum corri-
pitur. Horat. lib. Epod. *Vt cunque fortis exilis puerpera*.
Versus hic est iambicus trimeter, seu senarius.

Casibus:
ut

Decoris, à decus. Virg. *Oblit-
tus decorisq; sui*.
Decoris, à decor. Idem: *Di-
uni signa decoris*.

Ex par-
tium ua-
rijs accide-
ntibus

Coniu-
gatio-
ne: ut

Parere, pro obtemperare.
Tibull. *Longa dies homi-
ni docuit parere leones*.
Parere, pro eniti. Terent. in
And. *Hanc simulant pa-
rere, quo Chremete ab-
sterreat*. Versus hic quoq;
est iambicus senarius.

Tempo-
ribus: ut

Cecidi, à cado. Virg. *Ceci-
ditq; superbum Ilium*.
Cecidi, à cado. Ouid. *Silua
frequens trabibus, quam
nulla ceciderat atas*.

vi. Significa-
tio, *σημανσία*,
ut

Alia significatio est, *Oblitus*, media lōga: Virg. in Buc. *Nunc ob-
lita mihi tot carmina*. alia *Obiutus*, eadē breui. Tibull. *Ob-
litus & musto feriet pede rusticus uuas*. *Excitus*, id est,
expergefactus. Ouid. *Nec fruitur somno uigilantibus excita-
curis*. *Excitus*, pro euocatus. Virg. *Qui bello exciti reges*.
Alia significatio est in nomine *Propago*, cum canit Virg.
Gaudent propagine uites: alia, cum idem, *Nimum uobis Ro-
mana propago uisa potens superi*. Primum dicitur de plan-
tis, alterum de hominibus. Valet hæc eadem in primis syl-
labis: ut cum Ouidius canit de tabellis, *At quondam uile sui-
stis acer*, loquitur de arbore, cum uerò idem de equo, *Acer
& ad palma per se cursurus honores*: aperta syllabæ est dif-
ferentia. Apud eundem: *Verba puellarum folijs leuiora ca-
ducis*, quid leue sit, est notissimum. Apud Tibullum autem a-
liud significat, canentem: *Carior est auro iuuenis, cui læuia
fulgent Ora*.

Diminutione, qua syllaba indifferens est, & quantitatis utriusq; particeps. Diminutio autem
est destractio, cum de fine dictionis una atq; altera, pluresue syllabæ demuntur, & ex eo quod reli-
quum est, elicitur quantitas. Fieri hoc nequit, nisi in dictionibus quatuor aut plurium syllabarum.
Tibull. *Pieridas pueri, doctos & amate poetas*. In nomine *Pieridas*, abiecta ultima syllaba, manet
Pieri: unde antepenultimam intelligimus esse breuem. Item, *Sceleratissime, scire si uoles, L E quanta
sit, tolle syllabas finales tres: R. A quanta, aufer duas: & hanc produci, illam corripere, ex ipso depre-
hendes accentu*.

DE VLTIMA SYLLABA.

			<p>Nominatiui et uocatiui cuiuscunque generis, declinationis, numeri: ut, Poëta, Musa, indigena, dogma, scamna, Baëtra. Accusatiui item Græci: ut, Agamemnona pœnitet iræ. Vocatiui item à Græcis, quorum aliqui producuntur: ut, Aënea; Theutra. Aliqui corripuntur: ut Atrida, apud Propertium: & Orestæ, apud Ouidium.</p>
	<p>A produ- cuntur. Ex- cipiuntur</p>		<p>Ita, quia, corripuntur. Antea aduerbium producitur, Postea corripitur: Postilla antiquum producitur. Catul. Nec sibi postilla metuebant talia uerba. Propert. Hypsipyle nullos postilla sensit amores. Numeralia, quæ declinantur, breuia sunt: quæ non declinantur, longa. Virg. Triginta capitum foetus enixa iacebit. Ablatiuus primæ producitur.</p>
	<p>Termina- tio uocalis. In genere desinen- tia in</p>	<p>E corripun- tur. Excipiun- tur</p>	<p>Ablatiuus quintæ: ut, Die, specie. Græca fœminina, Penelope, Canace, Euadne. Neutra indeclinabilia: ut, cete, tempe. Vocatiuus primæ & tertie nominatiuorum B s terminatorum: ut, Anchise, Achille. Ablatiuus tertie, à Græcis primæ: ut, Lærtæq; satus. Imperatiuus secundæ, ut Doce. Excipiuntur, Vale, uide, caue, quæ aliquoties communia sunt. Ab adiectiuis deriuata. Aduerbia, item aduerbiorum gradus in cõparatione producuntur: ut doctè, doctissimè: præter bene & malè. Quæ à nominibus ueniunt in i s, corripuntur: ut, dulce, difficile. Quæ aduerbia non deducuntur à nominibus, sunt correpta: ut Penè, ritè, sæpe, nempe, quippe. Excipiuntur, ferè, ferme, hodie. Coniunctiones enclitice, quæ, ne, ue, breues sunt, quibus additur T E, in cõpositione: ut, meopte, suopte, & tute. Propert. lib. 3. Nullo præmissò de rebus tute loquaris. Item c E: ut, Eiusce, huiusce.</p>
<p>Vltimæ syl- labæ iudican- tur speciatim ex terminatio- ne uel uocaliũ, qui apud Lati- nos ancipites sunt, excepto v. Vel conso- nantium, qua-</p>		<p>I producũ- tur. Excipiun- tur</p>	<p>Pronomina: Mihi, tibi, sibi. Aduerbia, Nisi, quasi. Vbi & ibi, sunt communia: horum tamen composita producuntur, Vbiq; & ibidem. Græci uocatiui. Ouid. Tu Pari semper ama. Et, Pbylli fac expectes Demophoonta tuum.</p> <p>Græca masculina plerunque corripuntur: ut, Apollo, Plato, Zeno. Fœminina semper producuntur: ut, Dido, Hero, Sappho. Datiuus & ablatiuus secundæ declinationis producuntur. Gerundia in o o, natura sunt longa, usu corripuntur. Tibul. Aufer & ipse meum pariter medicando dolorem. Aduerbia in o producuntur, exceptis Modò & citò, quæ habentur cõmunia. Idem fit in compositis, Dummodo, postmodo, quomodo.</p>

rum etiam di-
uersa & mul-
tiplex est in
quantitate
uariatio.

V producuntur omnia. Seruius & Victorinus aiunt corripitur, sine auctorita-
ta. illud tamen in s Aeneid. Tuq; ò Tybri, tu ò genitor, cum flumine sancto: imitatio-
ne Græcorum dictum est: nimirum ut sequente uocale, longa syllaba corripitur.

B corripuntur: ut, Ab, ob, sub. Externa producuntur, Iob, Iacob.

C producuntur. Excipe Nec, donec. Fac uerbum, & Hic pronomen, sunt
communia.

D corripuntur: ut, Ad, sed, quid, quod. Barbarâ producuntur, David, Bogud.

L corripuntur. Excipe Sol. Peregrina censentur longa: Tanaquil, Gilgil, Da-
niel, Michael.

M corripitur, si non elidatur, ut apud Comicos fit, & Lucretium. Id apparet ex
compositis. Ouid. More lupi clausas circumeuntis oues. nam Tibullus Græca
cōsuetudine, Cimmericōn etiam obscuras accessit ad oras. Catullus: Iuppiter ò Char-
lytōn omne genus pereat.

N corripun-
tur. Græca Exci-
piuntur

Nominatiui: ut, Pan, Titan, Pæan: item, Hymen, Siren:
item Ixion, Actæon: item, Delphin, Salamin, Trachyn,
Phorcyn.

Primæ & secundæ inflexionis. Horat.
Pythagoran, Anytiq; reum, doctumq; Pla-
tona. Ouid. Andromeden alius spectet, cla-
ramq; Coronam.

Secundæ in AN, qui
dubij sunt: } Produciuntur. Idem:
interdum e- } Qui legis Electran, &
nim } egentem mentis Orestem.
Corripuntur: ut a-
pud eundem: Maian, &
Electram, Taygetamq;
Ioui.

Accusatiui

Tertiæ & quintæ in ON, IN & YN.
Ouidius Acheloon & Inachon amnes.
Prop. Thyrsin & attritis Daphnin arūdi-
nibus. Ouid. Fessum Rhadamanthyn &
Æacon annis.

R corri-
piuntur,
Excipiun-
tur

Par, cum compositis.

Græci nominatiui à quinta declinatione: ut, Aër, æther, character,
crater, spinter, Iber. Nam à tertia corripuntur: ut Leander, Euan-
der, Tymber. De prioribus etiam excipiuntur, Pater & mater.

Vir & cor, sunt communia.

Termina-
tio conso-
nantis

As pro-
ducun-
tur

Græca quintæ in OS genitiuū habentia: ut, Ilias, Pallas pro dea,
Pythias pro muliere. nam Pallas Pallantis, pro filio Euādri: et Pythias
Pythiæ, pro amico Damonis, sunt longa.

Accusatiui plurales: Et multos illhic Hectoras esse puta.

Es pro-
ducun-
tur. Exci-
piuntur

Genitiuis crescentia nomina: ut, Miles, seges, hebes. Excipe, Abi-
es, aries, paries: & pes cum compositis, uno ex iisdem rursus excepto,
quod est præpes. ut, Præpes adunca Iouis.

Terminatio Græca, in masculinis, scemininis & neutris. Ouid. in
Fast. Hoc Curetes habent, hoc Corybates opus. Idē in Hero. Occurrēt
longo tibi Troades agmine matres. Iuuenalis Sat. 7. Tenet insa-
nabile multos Scribendi cacoëthes, & agro in corde senescit.

Es, à uerbo Sum, cum compositis corripitur: ab Edo, produciuntur,

Penes præpositio, breuis est.

- IS corripuntur. Excipiuntur** {
- Gentilia, & alia locorum propria: ut, Sannis, Curis, Opois, Simoix.
 - Datiuus & ablatiuus plurales in *is*: ut, Magistris, Musis.
 - Secunda persona presentis quartæ coniugationis. Ouid. Quid ualeam nescis, & te mea robora fallunt.
 - Item, *Sis, Vis, cum compositis.*
 - Item, *Velis, Possis.*
 - Vltima futuri subiunctiui. Ouid. de Arte: Credula si fueris, aliæ tua gaudia carpent. Idem in Fastis: Da mihi te placidum, dederis in carmina uires. Quis ablatiui casus. Virg. Quis ante ora patrum.
- OS producuntur. Excipiuntur,** {
- OS osis, Compos, Impos.*
 - Nominatiui Græci, quorum genitiuus in diphthongum exit: ut, Ios, Argos, Delos, Chaos.
 - Item genitiui: ut, Arcados, Thetyos.
 - Attica producuntur. Ouid. Viueret Androgeos utinam, nec facta luisse.
- VS corripuntur. Excipiuntur** {
- Fœminina genitiuis crescentia: ut Salus, uirtus, incus, pecus pecudis.
 - Genitiuus singularis, & casus plurales in *vs* quartæ.
 - Græca {
 - Nominatiui: ut, Hydrus, Amathus, Melampus, Panthus.
 - Genitiui: ut, Fatidicæ Mantûs.
- YS peregrina corripuntur: ut Capys, Libys. Excipitur Thetyos, pro uxore Oceani.**
- T, corripuntur. In uerbis interdum hæc litera producitur. Ouid. Non adijt apte, nec legit idonea credo Tempora. Martianus, in *x* ait esse communia.**

Georgii Fabricii Chemnicensis
partitionum Grammaticarum,
quæ Tabulis delineatæ sunt,
Liber Secundus.

DE SYNTAXI,
QUARTA GRAMMATICÆ
PARTE.

SYNTAXIS (quam Priscianus modò ordinationem, modò cõstructionem, modò dispositionem, modò structuram uerit: recentiores Complexum & coagmentationem nominant) est orationis perfectæ apta connectio, atque absoluta comprehensio. Seu est facultas quædam, sententiam animi citra ambiguitatem efferendi. Ea duplex est: aut

Absoluta & simplex, ἀπλή, uel (ut Priscianus) αὐτοῦ εἰδος, hoc est, ἰσχυμᾶτις, quæ communes sequitur regulas, nec defleuit à uulgi consuetudine: in qua scilicet nec

Figurata, ἐσχυμᾶτισμένη, in qua usitata regulæ non obseruatur, aut propter

Subauditione obscuratur aliquid.

Immutatione deprauatur.

Superfluitate redundat.

Omissionem deficit.

Traiectione claudicat.

Subauditionem,

Immutationem,

Abundantiam,

Defectum,

Traiectionem.

¶ Figurarum autem amplior sequitur diuisio, in initio libri Tertij.

DE SYNTAXI SIMPLICI ET ABSOLUTA.

<p>Syntaxis simplex seu absoluta, posita est in partibus orationis, & earum precipuis accidentibus: uidelicet</p>	Gene- re.	<p>In simplici Syntaxi considerantur quatuor in genere:</p>	<p>Consecutio, ἀκολουθία, ut pro usu ac consuetudine sermonis Latini, partes & earum accidentia cōiungantur. Quāuis enim pati damnum, aut furtum contrahere, secundum regulam uerborum dici potest: tamen Latinitas propter autoritatem bene & politē scribentium, eiusmodi phrasēs non admittit. M. Antonium reprehendit Cicero, qui facere contumeliam dixerit, cum eo tamen loquendi modo Terentius utatur.</p>	Imi- tatio- nis.	<p>Elegās et proprius.</p>						
	Numero		<p>Conuenientia, σύμβασις, quæ est partium concordia quædā, ut adiectiuum cum substantiuo, relatiui cum antecedente: item nominatiui cum uerbo, accusatiui aut ablatiui cum præpositione.</p>	Gene- rales.		<p>Congruus.</p>					
	Casu.		<p>Exigentia, ἀπαιτήσις, ἢ λήψις, quæ est casuum collocatio, ut adiectiua quædam exigunt genitiuum, quædam datiuum, quædam ablatiuum, eosq; omnes à tergo. Verbum exigit certos casus à fronte: coniunctio exigit certos modos atque tempora.</p>	<p>Pa- rit re- gulas</p>			Spe- ciales.	<p>vt ser- mo sit</p>	<p>Lati- nus.</p>		
	Modo.		<p>Ordo, τάξις, qui est positus uerborum usitatus, uel secundum naturam, uel secundum artem. aliqui enim positus omnino non admittuntur: ut, Domo ex uenit, contra naturam est: quamuis, Aedibus ex tuis egressus est, secundum artem, peruersè tamē & figuratè dicitur. Secundum naturam substantiuum anteponitur adiectiuo: relatiuum sequitur antecedens. Enn. Amicus certus in re incerta cernitur. Pub. Fortuna uitrea est, quæ cum splendet, fragitur. Secundum artem aliter fit. Horat. Maxima pars hominum morbo iactatur eodem. Terent. Populo ut placerent, quas fecisset fabulas.</p>				Sin- gula- res.			<p>Vsita- tus, aut certe exemplo non crearet.</p>	
	Tempore.										
	Perfona.										

REGVLÆ DE NOMINIBVS PROPRIIS.

<p>Nomen proprium</p>	<p>Eodem, ut cū iungitur aut cū</p>	<p>Alio proprio, uel</p>	<p>Prænomine: Cognomine: Agnomine:</p>	<p>Vt, M.</p>	<p>Antonius, Cn. Pompeius, Tullius, Tullius Cicero.</p>
		<p>Appellatiuo: ut, Vrbs Roma, amnis Eridanus, hostis Medus. Hoc mutatur a puâ poëtas more</p>	<p>Græcorum, qui mutant casum. Virg. Celsam Buthroti ascendimus areem. Et, Plurimus Eridani per siluam uoluitur amnis. Propert. Medorum pugnaces ire per hostes. Latinorum, qui in proprijs fluuiorum nominibus etiam genus mutant: ut, Flumen Rhenum apud Horatium: mare Oceanum, apud Catullum.</p>		

ponitur

ponitur
aut casu

Diuerso, uel

Genitiuo, cum proprio adiungitur nomen cognationis aut familiae, omisso tamen appellatiuo. Cic. Sophia Septimiae: id est, filia. Horat. Gratidia Albuti: id est, uxor. Seruius hoc genus figuram *πρωσως* nominat.

Ablatiuo, cum adiungitur nomen tribus, quod & Asconius & Seruius annotarunt. Cic. in Diuinatione contra Verrem: Inuentum esse fortem anicum ex eadem familia Q. Verrem Romulia. Idem pro Quint. L. Albutius Sexti filius Quirina.

REGVLÆ DE NOMINIBVS
SVBSTANTIUIS.

Rem eandem, & ponuntur in eodem casu: ut, Hyacinthus gemma, liliu herba, acer arbor.

Substan-
tium signi-
ficant, aut

Res diuer-
sas: eaq; rursus

Si substantia non manent, sed alteru adiectiuu ponitur, regulam adiectiuo-
rum sequuntur. Ouid. Hoc est, cur odio sit tibi serua manus. id est, manus seruilis.
Virg. Hinc populum late regem, bellisq; superbum. id est, populum late regnantem.

Qualita-
tem: ut,
Exemplum
discipline.

Hic
por-
ro ge-
niti-
uus,
aut

Contrahitur in unum proprium: ut,
Horat. i. Epist. Empedocles an Stertini
deliret acumen: Stertini acumen, pro
Stertino. Idem 2. Serm. Virtus Scipia-
de & mitis sapientia Laelii: pro, ipse
Scipio & Laelius.

Sin manent
substantia,
alterum est casus
genitiui: ut, Mife-
ra est magni cu-
stodia census. Fa-
cilis custodia re-
cti. Dos est ma-
gna parentium
uirtus. Hic au-
tem genitiuus si-
gnificat aut

Relatio-
nem: ut,
Socius iti-
neris.

Cir-
cūscri-
bitur,
idq; uel
per

Præpositionem & accu-
satiuum: ut, Custos ad limina:
pro, custos liminis. Procura-
tor ad elephantos: pro, ele-
phantorum procurator.
Præpositionem & abla-
tiuum: ut gubernator à nauis
pro, gubernatore nauis. Mer-
cenarius à uilla: pro merce-
nario uillæ.

Mensuram:
Pondus:
Possessionem:

Vt } Vini sextarius.
Vncia auri.
Arma Glauci & Diomedis.

REGVLÆ DE CASIBVS SVBSTANTIVORVM.

Substantiuis additur aut casus

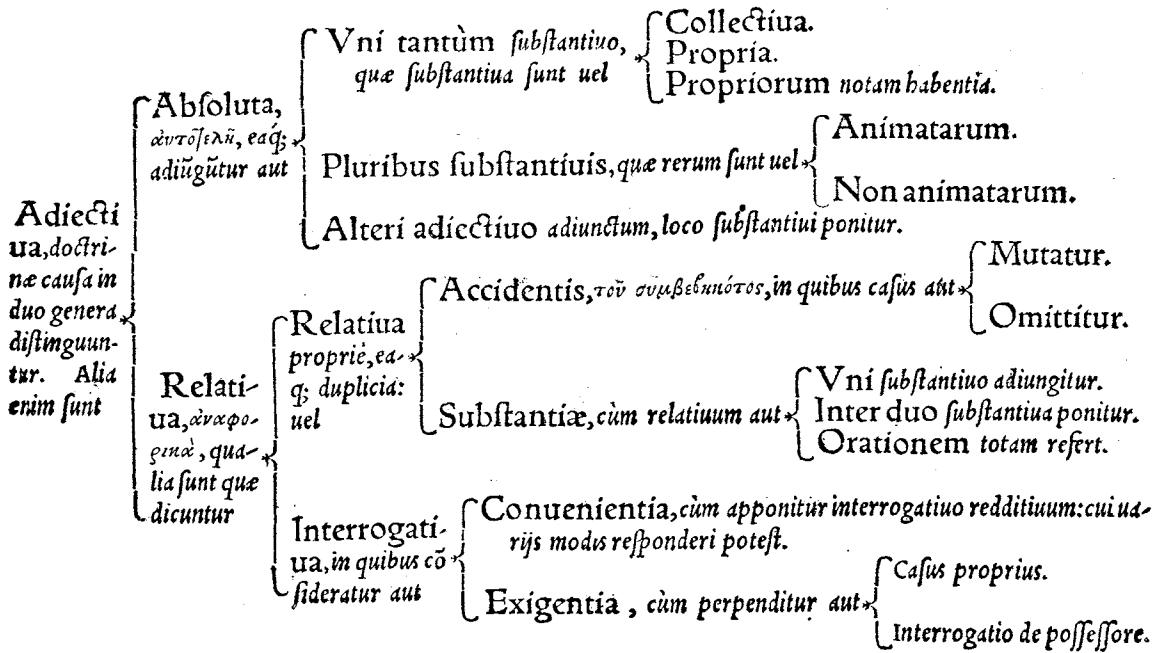
Simplex, genitiuus scilicet, uel ablatiuus, laudis aut uituperij. Eadem enim si-
gnificatione dicimus, Philosophus acris iudicij, & Philosophus acri iudicio.
Talia sunt, Parens prole, i. Aeneid. apud Virgilium: & Socer nata, 4. Trist.
apud Ouidium.

Duo simul, ijq; uel

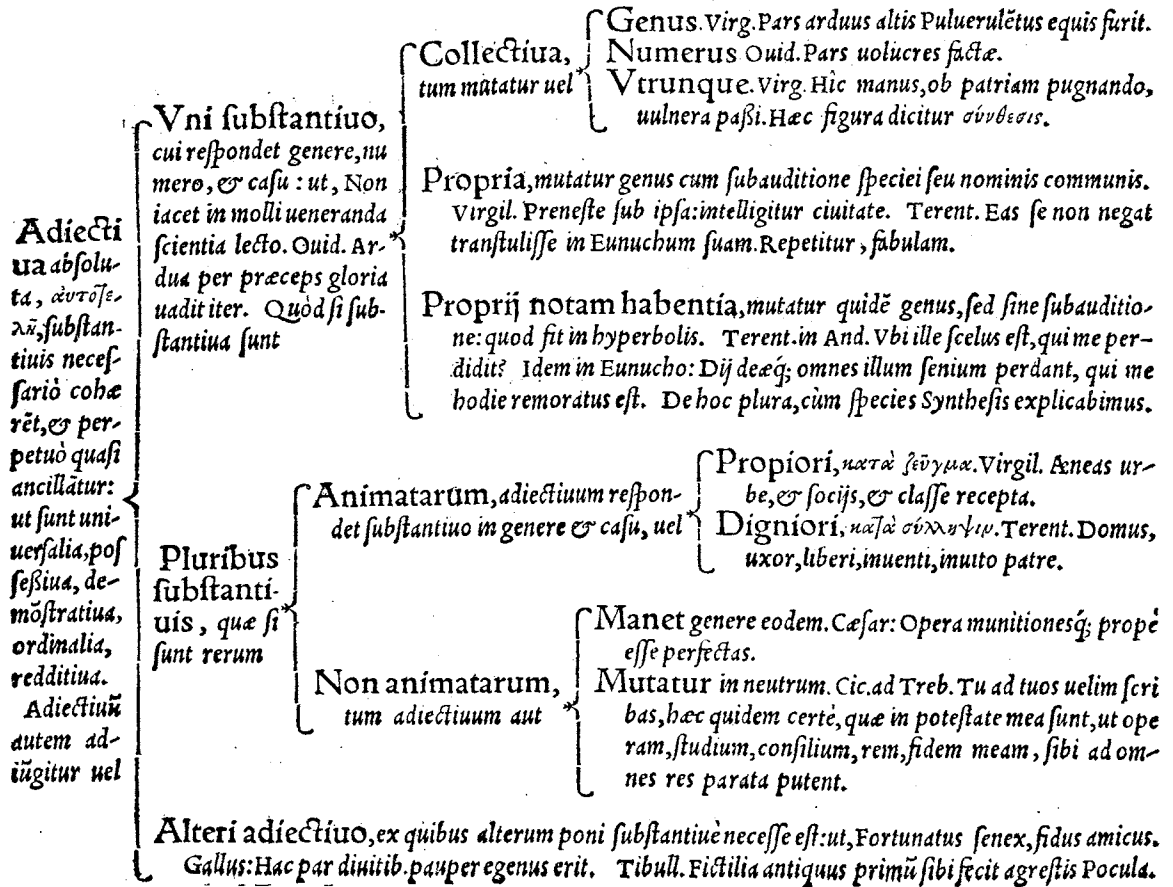
Natura, ut genitiuus: ut, Præfectus prætorij.

Adoptione, ut datiuus: ut, Præfectus prætorio.
Eodem modo Lucanus de Catone inquit: Vrbi pa-
ter est, urbiq; maritus.

GEORGII FABRICII
ADIECTIVORVM DIVISIO.

DE NOMINIBVS ADIECTIUIS ABSOLVTIS.

Adiectiua
relatiua,
ἀναφε-
ρμα,
quæ ad
aliud re-
spectum
habent,
neque
semper
in omni-
bus, sed
in qui-
busdam
tantum
interdum
cohae-
rēt. Qua
lia sunt
quæ di-
cuntur

Relatiua: ea sunt (ut Priscianus libro 1. de Syntaxi, ait) quæ secundam cognitionem significat: ideo eadem definit li. 12. credo aut Apollonij aut Herodiani uerbis: Relatiua sunt cognitionis antelatae representationes. Ea distincta sunt modis duobus. Alia enim appellantur relatiua

Accidētis, τοῦ συμβεβηκότος, quæ representat aut referunt rem aduenticiam. Ea cum substantiuis adiunctis, genere, numero, et casu conueniunt. Cic. Lent. Quales in republica principes sunt, tales reliqui solent esse ciues. In his casibus a poetis aut

Substantiæ, ἢ οὐσίας, quæ repetunt personam, aut res sensibiles. Relatiuum hoc, aut

Vni substantiuo antecedenti adiungitur, & cum eo conuenit uel Inter duo substantiua ponitur, quæ sunt generum diuersorum. In quibus aut

Orationem totam refert precedentem, & tum in genere neutro ponitur. Horat. lib. Ep. Fontesque lymphis obstreperunt manantibus, Sonos quod inuitet leues. Quod, id est, qui strepitus sonitum lymphis manantium.

Mutatur. Virg. 6. An. Tum Tartarus ipse Bis patet in præceptis tantum, tenditque sub umbras, Quantus ad æthereum cœli spectus Olympum.

Parte priore. Horat. in Canid. Quale non perfectius Meæ laborant manus. Hic nihil antecedit quod refrat.

Parte posteriore. Virg. in Sileno: Nec tantum Phœbo gaudet Parnassia rupes, Nec tantum Rhodope miratur et Ismarus Orpheia.

Genere, numero & casu. Plaut. in Bacchid. Mali sunt homines, qui bonis dicunt malè.

Genere tantum & numero. Lucan. Nulla fides pietasque uiris qui castra sequuntur.

Antecedenti respondet directe genere atque numero. Ouid. 1. Met. Vnus erat toto natura uultus in orbe, quem dixere Chaos.

Consequenti respondet minus directe, quia genus mutatur, quod præcipue conuenire necesse est. Cic. 6. de Rep. Nihil est illi principi Deo in terris accepto, quæ concilia coetusque hominum iure sociati, quæ ciuitates appellantur.

Orationem totam refert precedentem, & tum in genere neutro ponitur. Horat. lib. Ep. Fontesque lymphis obstreperunt manantibus, Sonos quod inuitet leues. Quod, id est, qui strepitus sonitum lymphis manantium.

Omittitur uel in

Relatiua interdum

Commutantur, quando mutantur accidentia, coniungunturque, aut diuerso

Genere, κατὰ ὄνομα. Virg. in Buc. cum Daphnidis arcum Fregisti, & calamos: quæ tu peruerse Menalca. Et cum uidisses puero donata dolebas. Numero, κατὰ ὄνομα. Ouid. 2. Met. Fumaturque polus, quos si uiolauerit ignis.

Traijciuntur, cum non collocantur loco solito idque etiam fit aut

Casu antecedentis manente. Virg. 1. Æneid Urbem quam statuo, uestra est. Casu antecedentis mutato. Terent. in And. Populo ut placerent, quas fecisset fabulas. Ouid. 2. de Arte: Sub qua nunc recubas arbore, uirga fuit. Rectum erat, fabulae quas fecisset. & Arbor sub qua recubas.

Permutantur, quando relatiuum possessorem, antecedens uero rem possessam significat. Ouid. de Pon. Nunc mea scripta legis, qui sum summotus ad Istrum.

Innouantur, cum antecedente substantiuo omissa, aliud assumitur. ut Virg. 6. An. Audacis Rutuli ad muros, quam dicitur urbem Acrisioneis Danae fundasse coronis. Idem: speculata locum, quo litore pulcher Insidijs cursuque, feras agitabat Iulus.

Abundant, cum otiose ponuntur uel

Per se. Cic. 1. Offi. Ludo & ioco uti illis quidem licet, sed sicut somno & quietibus ceteris. Cum repetitur antecedens. Terent. in Hec. Ita eam oppressit calamitas, Eam calamitate uestra intelligentia sedabit.

Desunt, cum plane omituntur, uel in

Initio. Tib. lib. 1. Quem referunt Musæ, uiuet dum robora tellus, Dum cœlum stellas, dum uehet amnis aquas. Medio. Virg. 3. Æneid. Est locus, Hesperiam Traij cognomine dicunt.

Interrogatiua, de quibus hæ tenendæ sunt regule

Interrogatiuum & reddituum casu conuenire necesse est. Aufon. Quis diues? qui nil cupiet: quis pauper: auarus. Respödet autem interrogatiuo reddituum, uel Si interrogatiuum regit casum diuersum, reddituum simili casu respondere non est necesse. Quanti indicauit: nummis centum. Quanti emisit: minis uiginti. Cum interrogamus de possessore, & per possessuum respondendum est, tum hoc cum casu uerbi conuenit: ut, Cuius est hæc domus? Mea est.

Eodem casu. Aufon. Quæ nam summa boni mens quæ sibi conscia recti. Quasi materialiter. Seneca in Aga. Vi flor timere quid potest? quod non timet. Per uerbum. Aufon. Quod prudentis opus: cum possit, nolle nocere.

ADIECTIVORVM SECUNDVM GRÆCOS VARIETAS, QUAM IMITATI SVNT LATINJ.

Parte orationis, quod fit nat' ἀντιμέθετα: ut cum

Neutra fiüt aduerbia, nempe ea quæ significant aut Casus nominis, uerbo permutatur modi infinitiui. Horat. Mox reficit rates Quassas, inäocilis pauperiem pati. Idem: Vix alius flectere equum sciens, Aequè conspicitur gramme Martio.

Morum animi. Virg. Infandæ furentem Armati circumfistunt: pro infandis modis. Idem, Hæret inexplētum lacrimans: pro inexplēbilitate. Tempus. Horat. Fallacem circum cum uestertinus oberro. Ouid. Hanc matutinos pectens ancilla capillos: id est, uestertino & matutino tempore.

Mutatur: uel in

Partiū accidentibus, quod fit nat' ἐξ ἀλλήλων ἢ ἀλλοίωσις. ut cū mutatur

Genus uel ratione

Dignitatis, τῆς ἀξιώσεως, cum respondet non uiciori, sed remotiori: idq; aut Consequentiæ, τῆς ἀποδοθείας, cum additur uel Inconsequentiæ, τῆς ἀναποδοθείας, cum ueluti materialiter subiungitur uel

Vsitate, ut in rebus animatis. Terent in Andr. Siccine me atque illam nuns opera tua miseros sollicitarier? Minus usitate, ut in rebus non animatis. Lucan. lib. 1. Mensuraq; iuris Vis erat: hinc leges & plebiscita coactæ. Fœmininis neutrum. Sallust. Nox & præda hostem remorata sunt. Mixtis neutrum. Idem: Diuitiæ, decus, gloria, in oculis sita sunt. Neutrum masculino. Claud. Triste, rigor nimius, Torquati despue mores. Neutrum fœminino. Silius: Patria & cõmune duobus Paupertas.

ADIECTIVA nomina aut

Casus in alium casum, ut nommatius in genitiuum: idq; aut

Communiter, κοινῶς. Plin. lib. 2. Canum degeneres caudam sub alium deflectunt. Idem lib. 8. Nigræ lanarum nullum colorem bibunt. Atticè, κατὰ τὴν γλωσσὴν ἢ διὰ λέξιν. Terent. in Hec. Quid mulieris uxorem habes? Cic. 2. Offi. Quid te malum rationis, in istam spem induxit? id est, quæ mala ratio.

Species, cum adiectiua neutra ponuntur pro substantiuis abstractis. Virg. 1. Georg. Simulacra modis pallentia miris Visa sub obscurum noctis. id est, sub noctis obscuritatem. Idem libro sexto: Pariter gressi per opaca uiarum: id est, per opacitatem inter uias.

Circum- scribun- tur: uel per	} Duo substantiua. Virg. <i>Hospitis Euandri sedem, et secreta petebat. id est, secretam sedem. Idem: ipse dolos tecti ambagesq; resoluit. id est, dolosas ambages.</i>	} Præpositio- nem & sub- stantiū, ut quæ significant	Habitum. Virg. 11. <i>Aneid. Duc. ait, et Rutulos equites Messapus in armis. Equites in armis, pro armatis equitibus.</i>
			Locum. Puer ex aula: pro aulico puero, apud Horatium. Ager sub urbe: pro agro suburbano, apud Terentium.
			Materiam. Virg. 11. <i>Aneid. Clypeumq; ex ære sinistrae Subligat. Clypeus ex ære, pro æreo clypeo.</i>
			Dignitatem. Cic. <i>Cæsari: Adolescens ex nobilitate. pro, adolescens nobilis.</i>
			Vicinitatem. Plaut. <i>in Aul. Vicini huius Euclionis senis è proximo. Vicinus è proximo: id est, uicinus proximus.</i>

DE CASIBVS ADIECTIVORVM.

Regulæ omnes quibus Latina co- gnoscitur oratio, aut sunt	} Generales, siue communes: quæ pertinent ad plura accidentia, et appellantur Regulæ con- uenientia: quales fuerunt, quæ modo expositæ de nominibus adiectiuis sunt.	
		} Speciales, quæ sunt casuum tantum, nec ad alia pertinent accidentia: et appellantur Regulæ exigentia, de quibus nunc agemus.
		} Singulares, quæ ad obseruationem pertinent, quas Regulæ exceptionum dicere licebit, quæ constant auctoritate et exemplis: quia cum consuetudine communi non conueniunt.

DE ADIECTIVORVM DIFFERENTIA, ET EORVM
CASIBVS IN GENERE.

Vnum tatum casum adsciscunt: ut	} Genitiuum, ut quæ sunt uel	} Certæ significationis. Certæ originis. Certæ affectus. Certæ generis.		
			} Datium, ut quæ sunt uel	} Certæ significationis. Certæ originis.
} Gradus pri- mi, quæ supra nominaimus et tina, id est, posi- tiua, primas sci- licet adiectiuorū uoces: ut, Inte- ger, doctus. Ea aut	} Ablatiuum, uel in	} Genere. Specie.		
			} Assumunt duos: ut	} Genitiuum Datium Accusatiuum Ablatiuum
} Admittunt casum nominis interueniente præpositione, uel	} Accusatiuum Ablatiuum,	} Cum præpositione.		
			} Plures casus habent, uel	} Sine præpositione. Interueniente præpositione. Casum nominis permutant uerbo.
Adiecti- ua nomi- na, quan- tum ad co- gnitionē ca- suum atti-				

net, distin-
guemus in
adiectiva

Graduum secundorum
quae dicta sunt, *συνηρημα*
& *ὑπερηρημα*, id est, com-
paratiua & superlatiua:
ut, *Integrior, doctior: in-
tegrerrimus doctissimus*. Ea
habent casus, aut

Communes, quos à suo positio sumunt, ipsa natura. Horat. in Arte:
O maior iuuenum, quamuis & uoce paterna Finzeris ad rectum, & per
te sapi. Virg. 7. Ausonijs olim ditissimus aruis.

Proprios, quos
sibi adsciscunt po-
testate confirmata
exēplis Scriptoriū.

- Comparatiua ad-
sumunt ablatiuum, uel
- Superlatiua adsci-
scunt genitiuum uel
- Simplicem.
- Duplicatum.
- Singularem nomi-
nis collectiui.
- Pluralem cuiusvis
nominis.

I.
DE ADIECTIVIS GRADVS PRIMI.

I.

DE CASIBVS SIMPLICIBVS.

<p>Vsita te natu- ra sua: ut quae sunt uel</p>	<p>Certae signifi- catio- nis, ut quae deno- tant aut</p>	<p>Scientiam. Virg. 1. Aeneid. Non ignara mali, miseris succurreve disco.</p>
		<p>Ignorantem. Idem 10. Nescia mens hominum fati, fortisq; futurae.</p>
<p>Ge- niti- uū, eun. q̄ aut</p>	<p>Certae ori- ginis, ut sunt</p>	<p>Memoriam. Pers. Viue memor lethi, perituraq; gaudia carpe.</p>
		<p>Obluionem. Cic. post reditum in senatu: Nemo gratiarum immemor, gratus est inuentus.</p>
<p>Minus usi- tate, consuetu- dine scilicet uel</p>	<p>Certae si- gnifica- tionis, ut quae signifi- cat aut</p>	<p>Cupiditatem. Horat. in Arte: Graijs dedit ore rotundo Musa loqui, praeter laudem nullius auaris. Ouid. 1. de Pont. Scilicet est cupidus stu- diorum quisque suorum.</p>
		<p>Partitionem. Cic. 1. Tusc. Nemo hominum tam immanis, cuius mentem non inbuerit deorum opinio.</p>
<p>Da- tiuū, ut quae sunt uel</p>	<p>Certae ori- ginis: ut sunt</p>	<p>Verbalia in AX desinentia. Ouid. Tempus edax rerum, tuq; in- uidiosa uetustas. Horat. Iustum & tenacem propositi uirum.</p>
		<p>Participialia. Sallust. Alieni appetens, sui profusus.</p>
<p>Adie- ctiua gradus primi, quae sim</p>	<p>Certae ori- ginis: ut sunt</p>	<p>Poetarum, ut quae sunt certi affectus. Horat. 2. Car. Notus in fratres animi pa- terni, uiuet extento Proculeius aeo. Virg. 10. Aeneid. Ignarus rerum, in gra- tusq; salutis. Idem 11. Fortunatusq; laborum, Egregiusq; animi. Catul. Le- porum disertus puer & facietiarum.</p>
		<p>Græcorum, ut ea quae certi sunt generis. Cic. post reditum ad Quirit. Supe- riorem esse contra improbos, minus est negotij, quam bonis exaequari. Ouid. Quid mihi fortune tantum, quid regna sine usu? Terent. Quid turbæ est apud forum? quot illic hominum liuigant?</p>
<p>Adie- ctiua gradus primi, quae sim</p>	<p>Certae ori- ginis: ut sunt</p>	<p>Commodum. Cic. Qui ita se armat eloquentia, ut non oppugnare commoda pa- triae, sed pro his propugnare possit, is mihi & suis & publicis rationibus utilissimus atque amicissimus ciuis fore uidetur.</p>
		<p>Incommodum. Idem: Si quis omnis honestissimis studijs rationis & officij, cōsumit omnem operam in exercitatione dicēdi, is inutilis sibi, perniciosus ciuis patriae alitur.</p>
<p>Adie- ctiua gradus primi, quae sim</p>	<p>Certae ori- ginis: ut sunt</p>	<p>Amicitiam. Terent. Neque amicus, neque beneuolens illi quisquam erat.</p>
		<p>Inimicitiam. Idem: Aduersus nemini.</p>
<p>Adie- ctiua gradus primi, quae sim</p>	<p>Certae ori- ginis: ut sunt</p>	<p>Facultatem. Nec uisu facilis, nec dictu affabilis ulli.</p>
		<p>Difficultatem. Ouid. Inuia uirtuti nulla est uia.</p>
<p>Adie- ctiua gradus primi, quae sim</p>	<p>Certae ori- ginis: ut sunt</p>	<p>Viciniam. Virg. Proximus huic longo, sed proximus interuallo.</p>
		<p>Verbalia desinentia in</p> <ul style="list-style-type: none"> AX: Contumax præceptori. EX: Supplex hosti. LIS: Ouid. 3. Trist. Quo quisq; est maior, magis est placabilis ira.
<p>Adie- ctiua gradus primi, quae sim</p>	<p>Certae ori- ginis: ut sunt</p>	<p>Participialia finientia in</p> <ul style="list-style-type: none"> TVS: Virg. in Buc. Nunc oblita mihi tot carmina. DVS: Ouid. 1. Trist. O mihi post nullos unquam memorande sodales.

plices casus

plices casus adsciunt, aut regunt

Accusatiuum, uel more	Latinorum, ut quæ significant, aut	Mensuram: ut, <i>Altus pedem, latus manum, crassus digitum.</i> Motum animi, adiecto uidelicet accusatiuo <i>VICEM, Liu. Sollicitis uicem imperatoris militibus. Et, Stupentes tribunos, & suam iam uicem magis anxios.</i>
	Græcorum, quod usurpant poëta tantum, ut in ijs quæ significant	Patriam, aut gentem. <i>Virg. 2. Æneid. Confertum tegmen spinis, at cætera Grauis. Idem lib. 5. Olli serua datur, operum haud ignara Mmeruæ, Cressa genus.</i> Habitus animi. <i>Horat. Docte sermones utriusq; linguæ. Idem: Nec Mauris animum mitior anguibus.</i> Partem corporis. <i>Virg. Os humerosq; Deo similis.</i>
Ablatiuum uel in	Genere, ut cum additur casus	Totius, uel partis. <i>Mart. Crime ruber, niger ore, breuis pede, lumine læsus.</i> Materiæ. <i>Virg. Duplicem gemis auroq; poposcit, impleuitq; mero pateram.</i> Causæ. <i>Idem: Felix nati pietate.</i> Patriæ. <i>ut, Achæmenides patria Ithacensis: Glycerium genere Andria.</i>
	Specie, ut quæ significant comparationem: item, quæ plenum aut uacuum. Sed quia id fit aut aliena potestate, quod illa sint graduum secundorum: aut non simpliciter, quod hæc unum tantum casum non habeant, de singulis iam in sequentibus dicemus.	

DE CASIBVS MULTIPLICIBVS. II.

Genitiuum et ablatiuum, ut quæ significant uel	Copiam. <i>Virg. Quam diues pecoris, niuei quam lactis abundans. Horat. Diues agris, diues positus in fœnore nummis.</i>
	Inopiam: ut, <i>Inops consilij, & consilio inops.</i> Absolutionem: <i>Infons cædis, & infons crimine cædis: Purus sceleris, & purus scelere.</i> Damnationem: ut, <i>Reus capitis, & reus capite.</i>
Datiuum & genitiuum, ut quæ denotant aut	Tempus. <i>Virg. 11. Hic annis grauis atque animi maturus Althes. Idem 7. Iam matura uiro, iam plenis nubilis annis.</i>
	Similitudinem. <i>Terent. in Heaut. An quia est consimilis moribus. Idem in Eunuch. Domini similis es.</i> Affectionem. <i>Idem: Quam paucos reperias meretricibus fideles euenire amatores. Virg. 12. Regina tui fidißima, dextra Occidit ipsa sua.</i> Culpam. <i>Liu. 4. ab Vrbe cond. dixit, Obnoxius crimini. & lib. 6. Dec. 3. Obnoxius criminis.</i>
Duo casus adiectiuo coniunguntur diuerso tempore. Quædam enim assuunt uel	Accusatiuum & ablatiuum, quæ significant magnitudinem: ut, <i>Longus pedem, & longus pede.</i>
Ablatiuum & genitiuum, ut quæ significant uel	Dignitatem. <i>Ouid. in Heroid. Simplicitas digna fauore fuit. Idem de Arte: Curia consilij quæ nunc dignissima tanti.</i>
	Indignitatem. <i>Virg. 1. Georg. Nec fuit indignum superis, bis sanguine nostro Emathiam, & latos Hemi pinguescere campos. Idem 12. Æn. Magnorum haud unquam indignus aurum.</i> Alienationem. <i>Cic. de Pro. Cons. Alienum dignitate imperij. Idem 1. de Fin. Quis alienum putet eius dignitatis, quam mihi quisque tribuit?</i> Plenum. <i>Horat. 2. Car. Nec seuos Lapithas, nec nimium mero Hyleum. Liu. Manlius nimius animi.</i> Vacuum. <i>Ouid. 14. Metamorph. Lumini orbis Rupibus incurfat. Idem in Fast. Multum animo uidit, lumine captus erat.</i>
Non mutata qualitate, cum idem consideratur gradus, et ijdem casus manent propter auctori-	Casus multiplices sunt, cum unum adiectiuum

diuersos
casus re-
git: id
quod ac-
cicit du-
plici mo-
do, aut

tatē. nihil
enim in-
terest in-
ter hæc,
Plenus ui-
ni, & ple-
nus uino:
item, lon-
gus pedē,
& longus
pede. Ca-
sus nō mu-
tatæ qua-
litate
sunt, aut
cūm.

Cōiun-
gitur ca-
sus nominis
cūm præpo-
sitione eo-
dem tēpore.

Quædam
enim admit-
tunt

Plures
unum ad-
iectiuum
casus ad-
mittit, e-
tiā diuer-
sis tempo-
ribus, uel

Mutata qualitate, cūm sunt di-
uersi gradus, & ijdem casus non ma-
nent propter exigentiam. Adiectiua
quædam casum duplicem regunt, uel

Accu-
satiuū
cum præ-
positione,
ut quæ si-
gnificant
uel

Ablatiuum
cum præpo-
sitione, ut quæ
significant uel

Sine
præ-
posi-
tio-
ne: ut

Opus, cum

Casum nomi-
nis permutant
uerbo, idq; rur-
sus aut

Cupiditatem. Terent. in Eunuch. Eius frater aliquantum ad rem audior.

Aptitudinem. Cic. in Offic. Si quid ab homine ad nullam partem utili, utilitatis tuæ causa detraxeris, inhumanè feceris, contraq; naturæ legem. Idem Tuscul. Alius ad alium morbum procliuor, sic alius ad alia uicia propensior. Idem in Epist. Ad eius optima studia uehementer accommodatus.

Causam: ut, Lautus à balneis, apud Plaut. Recens à uulnere, apud Virg. Ociosus ab animo, apud Terentium.

Ordinem. Virg. Tu nunc eris alter ab illo. Ouid. Proximus à domina, nullo prohibente, sedeto.

Materiam: ut, Firmus ab equitatu, paratus à pecunia.

Sollicitus monstrorum, Sollicitus monstris, Sollicitus uicem.

Nominatiuo. Cic. ad Cur. Dux & auctor nobis opus est.

Genitiuo. Planc. ad Ciceronē: Aliquantum nobis temporis, & magni laboris, & multæ impense opus fuit.

Accusatiuo. Quadrigarius in Annalibus: Militariis opus sunt, ligna, aquam, pabulum. Sed hoc τὸ ἀρχαϊκὸν dicitur.

Ablatiuo. Virgilius: Nunc animis opus Aenea, nunc pectore firmo. Hic autem casus maxime usitatus est.

Interueniente præpositione: ut, Vacuus curarum, uacuis curis, uacuis à curis. Ociosus animi, ociosus animum, ociosus animo, ociosus ab animo. Nullus hominum, nullus inter homines, nullus ex hominibus. Et Cic. 1. de Leg. De hominibus nulla gens est. & imitatione Græcorum, Nullus in hominibus.

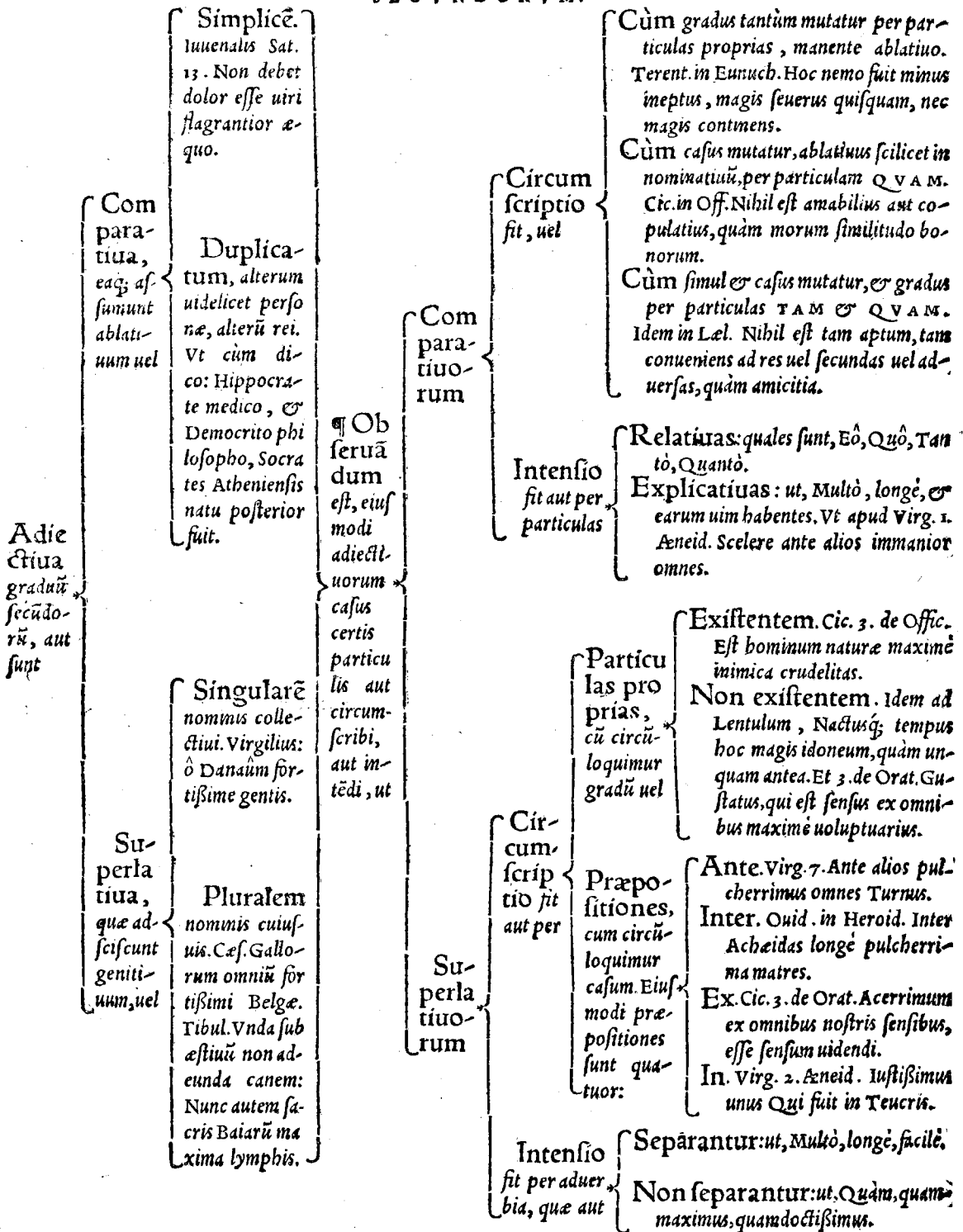
Vsitate, quod fit per relatiuum, & uerbum modi coniunctiu. Cic. de Leg. Qui modestè paret, uidetur, qui aliquando imperet, dignus esse.

Inusitate, quod figuratè fit, & imitatione Græcorum per uerbum modi infinitiu. Virg. in Buc. Et erat tunc dignus amari: id est, qui amaretur. hoc est, ut Latini loquuntur, amore dignus.

Natura sua: ut gradus primi, seu positiua.

Aliena potestate, ut graduum secundorum, comparatiua scilicet & superlatiua. Lucret. Digitum non altior unum. Iuuen. Tota cohors pede non est altior uno. primus casus communis est, alter proprius. Similiter in superlatiuis: Claud. Quem ratio, non ira mouet, Dijs proximus ille est. Terent. Orbæ qui sint genere proximi. Item Virgil. 9. Acerrimus armis Hirtacides. Catul. in Epigr. Disertissime Romuli nepotum. Sed de comparatiuis & superlatiuis dicendi tempus nunc oblatum est.

II.
DE ADIECTIVIS GRADVVM
SECVNDORVM.

Discernuntur autem facile casus positionis & comparationis, cum simul ponuntur in una sententia. Cicero Trebatio: Nec mihi amior P. Sillio quisquam est. Datiuus MIHI est casus positiui: ablatiuus SILLIO, casus comparatiui. Ouidius tertio Trist. Nobis usu sanctissime longo.

GEORGII FABRICII
DE PRONOMINE.

PRONOMI-
na significatio-
nem habent, uel

Simplicem, ut
que ponuntur aut

Substantiue, tum
more nominis substan-
tiui construuntur, uel

Eodem casu. Virg. Tunc ille Aeneas? Terent.
Hau obsecro mea Pythias.

Casu diuerso. Virgil. Tu mihi quodcumque
hoc regni est, tu scepra Iouemq; Concilias.
Terent. Quod isthic nam monstri est? Hoc
fieri imitatione Atticorum, supra annota-
tum est.

Adiectiue, tum more adiectiuorum in genere, numero; & casu, cum
substantiuo coherent: ut, Habet sua castra Cupido. Trahit sua quem-
que uoluptas. Sors est sua cuique ferenda.

Passiuam: ut isti genitiui, Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri, ea adduntur sub-
stantiuis affectionum, quorum significatio per resolutionem intelligitur.
Virgilius duodecimo Aeneidos: Victus amore tui, cognato sanguine uictus.
id est, amore quo à me tu coleris.

Cic. pro Rabirio: Tib. Gracchus magnum desiderium sui reliquit apud po-
pulum Romanum. id est, quo ipse desideratur à populo Romano.

Sui possessoris. Ouid. in Heroid. Et flecti,
& nostros uidisti flentis ocellos. Horat. in
Ser. Cum mea nemo Scripta legat, uulgo re-
citare timentis.

Aliorum pronominum, Istius, Ipsius:
quod fit in certis quibusdā possessiuis, qualia
sunt, Mea, Tua, Sua: Nostra, Vestra.

Possesiuiam, eaq; ad-
mittunt genitiuum uel

Non simpli-
cem, uidelicet uel

Certorum nominum, quantitatem si-
gnificantium: ut, Vnius, solius: duorum, plu-
rium: paucorum, omnium. Ut cum dico, Mea
unius factum opera. item, Tua solius effe-
ctum industria. Cic. de Orat. Qui uestris
paucorum respondeat laudibus.

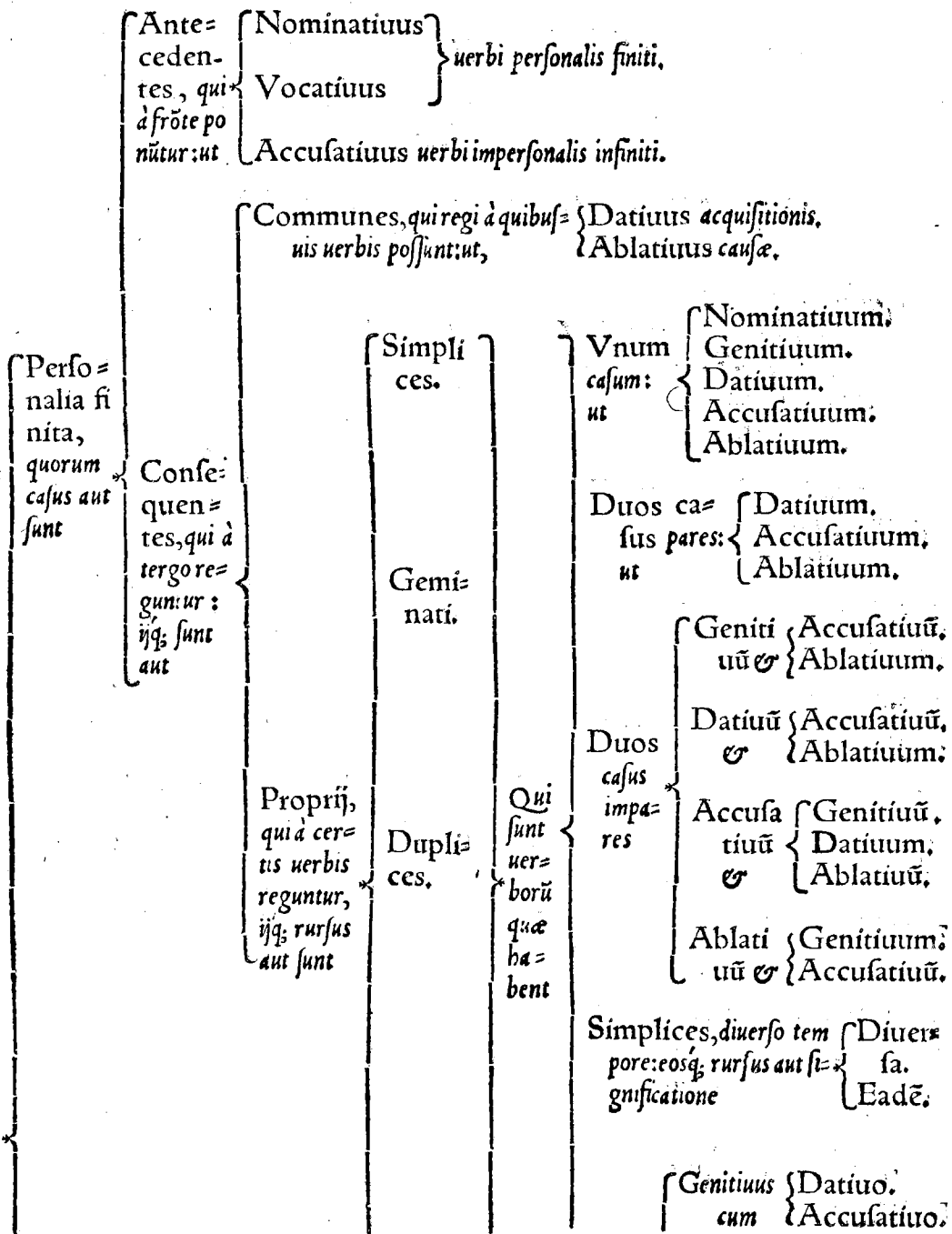
Reciprocam, eaq;
respondent uerbo ter-
tia persone, & in ean-
dem sensum retorquet
atque referunt, uel in

Vno membro. Cic. i. de Off. Expendere oportet,
quid quisque habeat sui: id enim maxime
decet, quod est cuiusque suum maxime. Publ.
Amans iratus multa mentitur sibi.

Duobus membris. Cic. i. de Legib. Amici-
cia est ea uis, ut simulatque sibi aliquid, quam
alteri, maluerit, nulla sit. Terent. in Eunuch. Ora-
re iussit, si se ames, hera, iam ad sese uenias.

DE VERBO.

GENERALIS DIVISIO EXIGENTIÆ VERBORUM OMNIUM.

VERBA omnia discernuntur, ut in Etymologia dictum est, uel natura, uel qualitate.

te. Idcoq; ap-
pellantur aut

Varij at
que mul-
tiplices

Ca-
sus,
aut

Eo-
dem
tem-
po-
re: ut

Copu-
lantur,
uel

Conne-
xos, qui
inter se
aut

Dati-
uus
cum

Accu-
fati-
uus
cum

Accu-
fati-
uus.
Abla-
tius.
Geni-
tius.
Dati-
uus.
Abla-
tius.

Diuersis tempori-
bus, cum alter casus ua-
riatur aliqua præpo-
sitione:

Permutatur,
quales sunt

Datiuus & ac-
cusatiuus.

Accu-
fati-
uus

Geni-
tius.
Abla-
tius.

Omnibus, ut uerba modi infinitiui.
Quorum regulæ sunt aut

Generales, quæ habent casus commu-
nes.
Speciales, quæ habent constructio-
nem propriam.

Imper-
sonalia
infinita,
eâq; ca-
rent aut
personis

Certis tan-
tum, eâq;
aut sunt
uocis

Acti-
uæ, quæ
regunt uel

Genitiuum.
Datiuum.
Accusatiuum.

Casus plu-
res: ut

Genitiuum & ablatiuum.
Accusatiuum & genitiuum.

Geminatos, ut quæ accusatiuum personæ
& rei.

Passi-
uæ, quæ
ponuntur aut

Absolute, cum nullum casum habent.
Casus uerborum personalium admittunt.

I.
DE CASIBVS PROPRIIS ANTECEDENTIBVS
VERBORVM PERSONALIVM.

Nominatiuus uerbi personalis finiti. Nominatiuus præcedit uerbū personale finitum, simili numero & persona.
Prop. Lethū non omnia finit. Seneca: Fraus sublimi regnat in aula. Idem: Aurea rūpunt tecta quietem. Hæc regula habet

Vnam obseruationem. Interdū enim nominatiuus antecedens

Triplicem exceptionem. Interdum enim mutatur

Geminatur, *κατὰ τὴν ἑξῆς ἰσοσύνην*. Virg. Formosum pastor Corydō ardebat Alexim.
Omittitur, *κατὰ τὴν ἀλλοίωσιν*, quod fere in pronomibus accidit. Virg. Moriamur, et in media arma ruamus. Deest, nos. Ouid. Perfer & obdura. Deest, tu. Terent. Ita prædicant. Deest, homines.
Subintelligitur, *κατὰ τὴν ὑπονοησίαν*, ut in uerbis quæ exemptæ actionis uocantur: ut, Tonat, fulgurat, pluit, ningit. Subintelligitur, Iupiter. Terent. in Heau. Lucescit hoc iam. Deest, coelum.
Circumscribitur, *κατὰ τὴν ἐπιφρασίν*, cum tota oratio uice nominatiui ponitur. Ouid. In facili est omnia posse Deo. Idem: Non facile est æqua commoda mente pati. Idem: Heu quam difficile est crimen non prodere uultu.

Numerus: id solet fieri duplici ratione. Aut enim

Præcedit

Vnum nomen singulare nominis collectiui, cui uerbum additur plurale, *κατὰ τὴν οὐσίαν*. Virg. Pars in gramineis exercet membra palaestris, Contendunt ludo.
Duo pluralia singularia, quibus respondet uerbum plurale, *κατὰ τὴν ἀλλοίωσιν*. Idem: Furor iraque, mentem præcipitant. Ouid. Nox & amor, unumque, nihil moderabile suadent.
Singularia & pluralia simul coniuncta *κατὰ τὴν σύνθεσιν*. Virg. Semper honos, nomenque tuum, laudesque manebunt.

Contrà præcedit

Vnum nomen plurale, & uerbum sequitur singulare, *τεχνικῶς ἢ ἰναλλακτικῶς*, ut: Vror, et insidiæ sunt pudor ille meæ. pro, ille pudor est. Item: Amantium iræ, amoris integratio est. pro, iræ sunt.
Duo præcedunt nomina, unum plurale, alterum singulare, quibus respondet uerbum singulare *συλληπτικῶς*. Virg. Hic illius arma, hic currus fuit.

Persona, cum plurale uerbum personæ primæ antecedit nominatiui uel

Vnius personæ, per Euocationem. Plaut. Tum denique homines nostra intelligimus bona, cum quæ in potestate habuimus, ea amissimus.
Diuersarum personarum, per syllepsin, cum respondet personæ digniori: prima autem persona dignior est secunda & tertia, secunda etiam dignior tertia. Plaut. Tu me, et ego te qualis sis scio. Virg. Diuellimur inde Iphitus & Pelias mecum. Cicero ad Terent. Si tu & Tullia lux nostra ualetis, ego & suauissimus Cicero ualemus.

dētes
sunt
tres:

Vtrunque,
cū duæ figu-
ræ cōcurrūt:
ut cūm

Nomen *singulare personæ tertiæ*, adiungitur uerbo *plurali personæ primæ aut secundæ*, per *synthefin* & *euocationem*. Ouid. In magnis læsi rebus uterq; sumus. Tibul. Ibitis Ægeas sine me Messala per undas.

Nomina *singularia primæ tertiæq; personæ*, adduntur uerbo *plurali respondenti personæ digniori*: hoc est, *primæ*, per *prolepsin* & *hylepsin*. Terent. Ego uapulando, ille uerberando, usque ambo desisti sumus.

Vocatiuus uerbi *personalis finiti*. Vocatiuus præcedit uerbum *finitum*, personæ *secundæ*, modi *imperatiui*, simili numero: idq; fit aut

Expressè, cū uerbum *adijicitur*. Virg. Disce puer uirtutem ex me, uerunq; laborem. Silius: Perge age, uince omnem miles uirtute dolorem.

Implicite, uel cūm

Particula *uocandi additur*, uerbum *omittitur*. Virg. O felix una ante alias Priameia uirgo. Idem: O uerè Phrygiæ, neque enim Phryges.

Omittitur *uterunq;*, uerbum *cum particula*. Idem: Nate Dea, quò fata trahunt, retrahuntq; sequamur.

Huc pertinent nomina quædam *uocatiuis* carentia, quæ *tertiam personam secundæ* more *uocatiui* commutant. Qualia sunt

Aliquis. Virg. Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor. Quilibet. Ouid. Quilibet huc dixit, confuge, tutus eris. Item pronomen Ille. Tibull. iam mihi libertas illa paterna uale.

Accusatiuus uerbi *impersonalis infiniti*. Accusatiuus præcedit uerbum *modi infinitiui*, qui *nominatiui* loco ponitur, quia per eundem *resolui* potest. Ouid. Turpe sequi casum. & fortunæ cedere amicum. Terent. Non ne flagitium est, te alijs consilium dare, foris sapere: tibi te non posse auxiliari?

II.

DE CASIBVS VERBORVM PERSONALIVM
CONSEQUENTIBVS.

I.

DE CASIBVS A TERGO COMMVNIBVS.

Casus
à tergo
commu-
nes sunt

Datiuus acquisitionis. Quodlibet uerbum, cui qualicumque modo aliquid acquiritur uel adimitur, admit tu datiuum

Personæ. Cic. pro Fonteio: Si qui ob emolumentum suum cupidius aliquid dicere uidentur, ijs credere non conuenit.

Rei. Claudianus: Desinat elatis quisquam confidere rebus.

Ablatiuus causæ. Verba admittunt ablatiuum, quæ significant

Causam. Ouid. Luxuriant animi rebus plerunq; secundis.

Instrumentum. Horat. Naturam expellas furca, tamen usq; recurret.

Modum actionis. Virg. Ille Sichæum, impius, ante aras, atque auri cæcus amore, Clam, ferro, incautum superat.

II.

DE CASIBVS A TERGO PROPRIIS.

I.

DE CASIBVS SIMPLICIBVS.

DE NOMINATIVO.

Nominati-
uus est casus
uerborū pro-
prius: de quo
hæ tenendæ
sunt regulæ:

Verba substanti-
ua, qualia sunt Sū,
Fio, Forem, Exi-
sto, præcedunt &
sequuntur nomina-
tiui. ut: Casta Deus
mens est, casta uult
mente uocari. Et:
Si Deus est ani-
mus, nobis ut car-
mina dicunt; Hic
tibi præcipue sit
pura mente colen-
dus. Interdum au-
tem

Nominati-
uus casus
circumscribi-
tur per uerbū
modi infiniti-
ui, uel

Antecedens. Ouid. Est uirtus placitis abstinuisse bo-
nis. id est, Abstinentia est uirtus.

Consequens. Horat. Virtus est, uitium fugere: & sa-
pientia prima, Stulticia caruisse. id est, Virtus est fuga
uitiorum: Sapientia est uacuitas stultitiæ.

Uterque simul. Pub. Fœminæ naturam regere, de-
sperare est omnium. id est, Imperium in fœminam ma-
xima est desperatio. Valerius: Fabij non dimicare, uir-
cere est. id est, cunctatio Fabij est uictoria.

In casu consequente genus mutatur,
ut priori non respondeat. Recte e-
nim ab Horatio dicitur: Mors ulti-
ma linea rerum. nec minus bene à
Cicerone: Omnium rerum mors est
extremum. Hoc autem fit, cum ca-
sus consequens uel

Explicationis loco additur:
ut, Homo est animal, Serra est
instrumentum.

Non ad uerba, sed ad senten-
tiam refertur: ut, Homo nata fue-
rat: Fœdum est Turcarum tyran-
nis.

Verbum ipsum substantiuum omittitur: ut, Sæpe acri potior prudentiæ
dextra, deest, est.

Dicor, Appellor, Nomitor.

Nuncupor, Vocor, Habeor.

Videor, Numeror, Iudicor, & similia. ut, Deiotarus socius
& amicus Pop. Rom. est habitus: Herodes ab Antonio
& Augusto rex Iudææ appellatus.

Verba substantiuorum uim ha-
bentia, constructionem sequun-
tur substantiuorum: qualia
sunt

Verba habituum eodem modo præcedunt &
sequuntur nominatiui: cuiusmodi sunt quæ mo-
tum, statum, situm, gestum ue significant. In
quibus aut præcedens nominatiuus

Omittitur, ut in his: Virg. Viuite felices,
quibus est fortuna peracta. deest, uos. Ma-
nil. Nascetes morimur, finisq; ab origine
pendet. deest, nos.

Additur, ut in his:

Homo incedit erectus.
Cyclops iacet supinus.
Prodigus uiuit securus.
Viator proficiscitur ar-
matus.

Personæ. nam si est genitiuus rei, potest transire in ablatiuum: ut in uerbis quæ significant

Memoriam: ut cum dicimus, Iucundum est meminisse præteritorum malorum.
Obluionem. Cic. ad Lent. Non potui magis obliuisci temporum, & meminisse actionum. * Memini huius rei, & memini hanc rem, dicere utrunq; possumus. Dicere non possumus, Memini illum, sed Memini illius.

Certæ significationis. In his uerbis ipsa significatione parit casuum uarietatem. Genitiuum enim esse necesse est aut

Speciei. nam si generis est, eodem modo ablatiuo uariari potest. ut in uerbis quæ denotant

Accusationem. Cic. in Verrinis: Apud Caium Sacerdotem rei capitalis accusatus.
Damnationem. Idem: Sceleris cõdemnat generũ suum.
Absolutionem. Idem: Non tu absolutus es improbitatis, sed ille damnatus est cædis.

Quantitatis. & præterea nominis adiectiui. nã si substantiuum additur, genitiuus in ablatiuum mutatur. Hoc fit in uerbis quæ significant

Emptionem. Iuuenal. Magnis illa iuuant, quæ pluris emuntur.
Venditionem. Cic. in Off. Vendo meum, non pluris quam cæteri, fortasse etiam minoris.
Æstimationem. Ouid. Pluris opes nunc sunt, quam præsci temporis annis. Genitiui autem isti aut sunt

Quãtitatis: ut, Magni parui.
Æstimationis: ut, Pluris, maioris, maximi, minoris, minimi, nihili.
Comparisonis: ut, Tanti, quanti, tãtius, quantius, tantidem, quantilibet, quanticumque.
Qualitatis: ut, Æquiboniq;

Genitiuus est casus uerborũ proprius: eũ regũt uerba uel

Materiæ, quales sunt, Nauis, flocci, pili, asis, teruncij, ut in iisdem uerbis æstimatione significantibus. Catull. Omnes unius æstimemus asis. Plaut. Ridiculos iam teruncij non faciunt. Terent. Illi inuidere, ego flocci pendere.
Loci, quales sunt Humi, militiæ, belli, domi. Virg. Nec prius absistit quam septem ingentia uictor Corpora fundat humi. Terent. Vnã semper militiæ & domi sumus.

Certæ qualitatis: ut uerbum substantiuum s v m, quod significat aut

Possessionem. ut: Chærea quam habet in domo Thaidis, Dori uestis est.
Officiũ. Cic. in Philipp. Est sapientis, quicquid homini accidere possit, id præmeditari. Idem de Orat. Clamare contra quã deceat hominis est impudentis.
Habitu. Idem ad Qu. Fr. Cato adolescens est nullius consilij.

Certi usus, quod fit imitatione Græcorum, ut in uerbis

Prohibendi, τοῦ κολύβειν. Silius: Nanque necis certus, captæ prohibere nequiret. Cum Pcenos aquilæ.
Abstinendi, τοῦ ἀπέχεσθαι. Horat. abstineto Dixit irarum calidæq; rixæ.
Desinendi, τοῦ ἀσθάνεσθαι. Virg. Tempus desistere pugna.
Sentiendi, τοῦ αισθάνεσθαι. Horat. Dulci laborum decipitur sono. Silius, Laudande laborum Quisquis es.
Admirandi, τοῦ θαυμάζειν. Virg. Iusticiæ ne prius mirer, belli ne laborum.
Imperandi, τοῦ ἄρχειν. Horat. Daunus agrestium Regnauit populorum.
Implendi, τοῦ ἐμπλήθειν. Silius: Atque urbem complet mæsti clamoris.

DE DATIVO.

Certæ significatiōis, ut uerbū substantiuū SVM, uel cum denotat

- Possessionem. Virg. 1. Aen. Sunt mihi bis septē præstanti corpore Nymphae. Ouid. in Heroid. Est tibi, sitq; (precor) natus, qui mollibus annis, In patrias artes erudiendus erat.
- Aequalitatem. Liu. Diuites conferrent, qui oneri ferundo essent. Idē: Deūm benignitate rempub. gratiæ referendæ esse.

Vsitate, ut quæ sunt uel

Certus usus, ut infinitiuus uerbi

Fieri. Horat. Serm. 1. Sat. 6. Quō tibi Tulli Sumere depositum clauum, fieriq; Tribuno Inuidia accreuit?

Esse, uel cum

Additur uerbis personæ tertiæ facultatem significantiibus, qualia sunt

Prodest. Ouid. 8. Met. Nec fortibus illiæ Profiit armentis, nec equis uelocibus esse.
 Dat. Idem ibidem: Vobis immunibus huius Esse mali dabitur.
 Licet. Idem 2 de Pont. Vrbe licet uestra ueribus esse meis.

Secum ipsum construitur: ut Idem 5. Trist. Esse bono facile est, ubi quod uetat esse, remotum est.

Interdum datiuus mutatur in accusatiuum. Idem 3. Trist. In causa facili quemuis licet esse disertum.

Certæ compositionis, ut uerba omnia quæ cum præpositionibus componuntur: quorum recensere exempla, foret prolixum. Diximus autem supra, Datiuum esse communem uerborum omnium.

Datiuus est casus uerborū proprius, quæ regunt uerba uel

Minus usitate, consuetudine & imitatione Græcorum. idq; aut

Simpliciter, nulla mutatione figuræ, ut sunt uerba

Pugnandi, τοῦ μάχεσθαι. Virg. 12. Mihi ius concurrere soli.
 Sequendi, τοῦ ἑπείθεαι. Plaut. in Amph. Ita Disi placitum, uoluptati ut mæror comes sequatur.
 Precandi, τοῦ εὐχεσθαι. Virg. 8. Cui me fortuna precari, Et uitta comptos uoluit prætere ramos.

Figuratè, κατ' ἐξάλλα γῆρ, cum datiuus ponitur aut loco

Accusatiui. Virg. 6. Aen. Stæt terræ defixæ hastæ. id est, in terram defixæ. Ouid. 5. Met. Procubuit terræ maciati more iuueni, id est, in terram procubuit.
 Ablatiui. Virg. 7. Ecl. Solstitium pecori defendite, iam uenit æstas. id est, à pecore defendite. Ouid. 1. Trist. Nec noscitur ulli Agminibus comitū, qui modò cinctus erat. id est, noscitur ab ullo.

DE ACCUSATIVO.

In genere actiua uniuersa, non solum quae terminatione actiua sunt, uerum etiam quae significatione. Cic. in Philipp. Violare amicitiam grauisimum crimen iudico. Stat. Nec tu diuinam Aeneida tenta, Sed longè sequere. Cic. Caelio: Potentissimorum uirorum exemplo, qui omnes Cassios Antoniosq; complexi sunt.

Accusatiuus, est casus uerborum proprius. Eum regunt uerba uel

In specie certa quaedam uerba, quorum Accusatiuus uel propter significationem, uel propter usum, communis non est, ut neutrorum & passiuorum: idq; accidit rursus aut

Usitate, ut cum

Inusitate, quod fit aut

Neutris additur accusatiuus, uel

Passiuis et neutris additur accusatiui certorum nominum: ut

Eiusdem speciei, more Atticorum. ut: Turare iusurandum. Ludere lusum, Seruire seruitutem.

Significationis cognatae. Horat. Ire uiam, quam monstrat eques. Virg. Gens inimica mihi, Tyrrhenum nauigat aequor. Cicer. 3. Off. Quisquam curit, eniti & contendere debet, quam maxime possit, ut uiuat.

Qualitatis non alienae. Prop. Lynceus ipse meus seros inuauit amores. Horat. Sulcos & uinea crepat mera. Catull. Saevaq; abhorrentes prisci praeccepta parentis. Iuuenal. Qui Curios simulant, & bacchanalia uiuunt.

Vicem. Cic. Lent. Vltus est ipse uicem suam per sese. Liu. Remittimus hoc tibi, ne uicem nostram irascaris.

Partem. Cic. Peto: Mihi licere arbitrarer has non omnino quidem, sed magnam partem relinquere. Lucr. lib. 3. Haec uulnera uita Non minimam partem mortis formidine aluntur.

Actiuis, eorumq; uim habentibus additur accusatiuus motum significans ad locum minorem. Ouid. Atq; aliquis, doctas iam nunc eat, inquit, Athenas. Nam illud Propertij poeticum est: Magnum iter ad doctus proficisci cogor Athenas. Quod si locus maior significatur, additur praepositio. Virg. Ilium in Italiam portans, uictosq; penates. Nam & illud eiusdem poeticum est: Italiam fato profugus, Lauinaq; uenit Littora.

Poeticè, ut cum uerba neutra loco actiuorum ponuntur. Virg. Marti currumq; rotasq; uolucres instabant. id est, instando perficiebant. Tibull. Fontibus ut dulces erumpat terra liquores. id est, erumpendo emittat.

Figuratè, ut cum uerbis passiuis additur accusatiuus, uel alicuius

Affectus animi. Virg. 4. Aen. Expleri mentem nequit, ardescitq; tuendo. Ouid. 2. Fast. Carpitur attonitos absentis imagine sensus.

Partis corporis. Virg. Illi ad surgentem conuersi lumina solem. Ouid. Asper equus duris contunditur ora lupatis. Hanc figuram Grammatici *οὐρανὸς* uocant.

More Graecorum, ut cum

Neutra passiuamq; uel praepositionis cum qua componitur, accusatiuum admittunt. Ouid. 4. Met. Despectat terras, totumq; superuolat orbem. id est, uolat super orbem. Idem 2. Populos alij plebemq; pererrant. id est, errant per plebem. Simili modo idem 4. Dextris adducor littora remis. id est, ducor ad littora. Et 2. Scythicas aduertitur oras. id est, uertitur ad oras.

Neutra pro actiuis ponuntur: & accusatiuus aduerbii naturam induit. ut, Horrendum clamat: et, Toruam tuetur.

DE ABLATIVO.

Certæ significationis, ut sunt uerba
 Affectuum. Ennius: Cui quod agat, institutum est, nullo negotio id agit. Teren. Ut malis gaudeant, atq; ex incōmodis aliorū sua comparent ut cōmoda.
 Copiæ seu inopiæ. Cic. Vacare culpa magnum est solatium. Sallust. Etiam ne aures nostras onerabis tuo odio?
 Comparationis. Cic. In Hortensij sententiā multis partibus plures ituros. Ita dicimus, Multis parasangis illum præcurrit.

Certi generis, ut illa deponentia cū suis compositis
 Dignor, Fungor, Fruor, Frustror, Glorior.
 Letor, Potior, Vescor, Vtor.
 Virg. Haud equidem tali me dignor honore. Cic. In sensibus hæc est sua cuiusque uirtus, ut ne quis impediatur, quo minus suo quisque sensus munere fungatur. Ouid. Ocia corpus alunt, animus quoq; pascitur illis.

Simpli-
 citer,
 ut quæ
 sunt uel

Certæ qualitatis, ut in uerbis
 Iudiciorū : qualia sunt
 Accusandi, Damnandi, Absoluēdi, } Si casus sequens generis, seu communio-
 ris uocabuli est.
 Cic. Gabinij literas insigni quadam nota et ignominia con-
 demnastis. Ita dicimus, Absolutus crimine cædis. Nam si
 species ponitur, solet genitiuus adiungi: ut, Absolutus cæ-
 dis.

Precij, qualia sunt
 Emendi, Vendendi, Aestimādi, } Si casus est nominis substantiui.
 Ut: Emit caro, uendit uili. Martial. Paruo cū precio diu li-
 cer. t. Nam si casus est nominis adiectiui, in genitiuo po-
 nitur, ut supra demonstratum est.

Certæ compositionis propter præpositionem, quæ poëticè adimitur suo casui, et ad-
 iungitur uerbo. Virg. Omnibus idem animus scelerata excedere terra. Ouid. Quæ si non
 tenuit, magnis tamen excidit ausis.

Ablati-
 uus est
 casus uer-
 borū pro-
 prius: eum
 regunt uer-
 ba uel

Certæ significationis, ut sunt uerba
 Pugnandi. Cic. pro Balbo: Cum hoste cominus in acie sæpe pugnauit.
 Liberandi. Idem de Vniuers. Deus motum cæli ab omni erratione liberauit.
 Abstinenti. Liu. Ab uno eo ferrū ignēq; et uim omnē hostiū abstinere iussit.
 Accipiendi. Terent. in Adelph. Abs quiuis homine, cū est opus beneficium accipere, gaudeas. Et horum uim aut similitudinem habentia.

Certi generis, ut passiuæ, et eorum uim habentia. Horat. Laudatur ab his, culpatur ab i lis.
 Quinū. Fabricius respondet, se à ciue spoliari malle, quàm ab hoste uentre.

Cū præ-
 posi-
 tio-
 ne: ut
 ea quæ
 sunt
 uel

Certæ qualitatatis, ut cū nomina significant
 Locum maiorem: ut cū dico, Fui in Italia, uixi in ocio, redij cum exercitu. Nam locum minorem significantibus non additur præpositio: ut, Negociatur Patris Tacitis regnauit Amyclis. Heri rure huc redij.
 Dissimulatur etiam interdum præpositio in alijs quoq; more poëtarum.
 Virg. Durate, et uosmet rebus seruate secundis. Sil. Et pace et bello cunctis stat terminus eui.
 Tempus. Terent. In tempore ad eam ueni, quod rerum omnium est primum. Iuuenal. Ut iugulent homines, surgunt de nocte latrones.

Certæ compositionis, ut cū præpositio cū quod uerbū est compositum, repetitur:
 Distantiam. Ouid. Millia qui nouies distat ab urbe, decem.
 A. Ouid. Adde, quod insidiæ sacris à uatibus absunt.
 C V M. Cic. Cum ipsa Repub. quasi collocutus sum.
 D E. Idem: Non ut aliquid de illa commendatione diminuum.
 E X. Idem: Ne tibi exire ex urbe sit necesse.
 I N. Idem: in oratore perfecto inest omnis philosophorum scientia.
 P R O. Idem: Cū equestris ordinis princeps esset, proq; mea salute acerri-
 mē propugnaret.

II.

DE CASIBVS GEMINATIS.

Datiuum, quorum alter significat

Personam ut cum dico, Lencinium est Sannioni lucro. Turpiliius in Demiurgo: Odio ac senio mihi hæ sunt nuptiæ.

Interdum casus prior mutatur τὸ ἀρχαιότερον. Terent. in Hec. Nos omnes (quibus est alicuius obiectus labor, omne quod est inter ea. tempus, priusquam id rescitum est) lucro est. Obsoletus sermo est dicere, Est me lucro.

Emolumentum uel detrimentum: ut, Victoria est Camillo inuidiæ. Terent. in Adel. Vtrum studio id sibi habet, an laudi putat fore, si perdiderit gnatum?

Interdum casus posterior, τὸ νεωτέρον. Quid. 4. Tristium: Quod uereare minus, ne sim tibi crimen amice. Simplex enim fuisset et uisatum, Ne sim tibi crimini. Propert. 3. Gloria Lysippo est animosa effingere signa. pro. Lysippo est gloria.

Vterque personæ est. Terent. Facio te apud illum Deum. Et: Abi, uirum te iudico.

Vterque rei est. Fabius: Mollis illa educatio, quam indulgentiam uocamus, neruos omnes et mentis et corporis frangit.

Accusatiuum personæ in ablatiuum cum præpositione: ut, Peto à te hanc rem.

Vetustissimi autem dixerunt, Peto te hanc rem: Et, consulo te hanc rem. Ad primum quoque uerbum omisso accusatiuo personæ, geminum addit accusatiuum rei, per appositionem. Quid. 1. Met. Petit hanc Saturnia munus.

Accusatiuum rei in ablatiuum sine præpositione: ut, Consulo te de hac re.

Quædam uerba mutant,

Vsitate, λωπός, ut in uerbis certis: qualia sunt, Cælo, Doceo, Flagito, Moneo, Oro, Posco, Rogo: et eorum composita, Edoceo, Efflagito, Admoneo, Exoro, Deposco, Interrogo. Terent. in Adel. Ea ne me cælet, consuefeci filium. Cic. in Tusc. Socrates pusionem quendam interrogat, quædam Geometrica.

Alter personæ est, alter rei: idque aut fit

Minus usitate, ἀρχαιότερον, cum alter accusatiuus ponitur loco aut

Genitiui. Terent. in Hec. Quod me accusat nunc uir, sum extra noxam. Hic accusatiuus rei, loco genitiui: id est, Cuius me accusat.

Datiui. Plaut. in Trin. Hic ego te artibus gratiam facio, neu colas, neu imbuas ingenium. Hic accusatiuus personæ, loco datiuui: id est, facio tibi gratiam.

Alter personæ, alter loci: ut, Refero me domum, recipio me rus. Tibullus 1. Non agnam uel sinum pigeat foetum uel capellam. Desertum, oblita matre referre domum.

Ablatiuum, quorum uterque necessario significat aut

Personam: sed in primo consideratur substantia, in altero accidens. Terent. in Adel. Me impulsore hanc emptam esse dicebat.

Rem: sed in primo materia, in altero denotatur habitus. Virg. 3. Aeneid. Dentibus infrendens, gemitu.

Geminati casus sunt, cum unum uerbum duos casus pares admittit: ut geminum

Accusatiuum, idque quadruplici ratione. aut enim accusatiuus

III.

DE CASIBVS DVPLICIBVS.

Casus duplices sunt, cum uerbum unū duos admittit, sed impares. In his casibus obseruandum, qui adhuc in uulgato usu sint: & qui uel tantū à ueteribus, uel solummodo à poetis, uel rarò etiam ab oratoribus sint usurpati. Re gunt igitur uerba quædam, uel

Genitiuum &	Accusatiuum: ut,	Memini. Virg. Nec memini ueterū laborum malorum. Idem: Forsan & hæc olim meminisse iunabit. Obluiscor. Virg. Oblitos sanæ melioris amantes. Idem: Amissos hinc iam obluiscere Gratos.	
	Ablatiuum: ut,	Aestimo. Cic. de Fin. Ne ego istam gloriosam uirtutem non magni aestimandam putem. Sen. Data magnò estimas, accepta paruò. Damno: ut, Damnatus capitis & capite.	
Datiuum &	Accusatiuum: ut,	Ignosco. Cic. Pul. Noli ignoscere hastitationi meæ. Plaut. Amph. Orant, ignoscanus peccatum suum. Præsto. Teren. Homo homini quid præstat? Varro: Qui primus in alterutra re præstat alios.	
	Ablatiuum: ut, Fido.	Virg. 9. Sed celerare fugam in siluas, & fidere non ei. Idem 6. Moliri iam testa uidet, iam fidere terra.	
Accusatiuum &	Genitiuum: ut,	Vereor. Pub. Legem nocens ueretur, fortunā innocens. Afran. Optandum uxorem, quæ uereatur uiri. Fastidio. Virg. Si te hic fastidit Alexis. Plaut. in Aul. Abij, nec me certio rem fecit, fastidit mei.	
	Datiuum: ut,	Moderor. Ouid. 6. Met. Auroq; graues moderantur habenas. Horat. 1. Epist. Qui non moderabitur iræ Infectum uolet esse, dolor quod suaserit, aut mens. Illudo. Virg. 9. An. 1. uerbis uirtutem illude superbis. Idem 2. Certant illudere capto.	
	Ablatiuum, ut sunt ea uerba quæ significant	Mensuram.	Cic. Catoni: Cum abessem ab Ameno iter unius diei. Virg. 9. Nec longis inter se passibus absunt.
		Tempus.	Virg. 1. Aen. Hic iam tercentum totos regnabitur annos. Idem 1. Ecloga: Hic tamen hac mecum poteris requiescere nocte.
Ablatiuum &	Genitiuum: ut,	Spacium. Cesar 2. bell. Gall. Tantū uirtute præstiterunt, ut cum primi eorum cecidissent, proximi iacentibus insisterent. Virg. 6. Nulli fas casto sceleratum insistere limen.	
		Angor. Cic. in Off. Dionysius maximo craciatu timoris angis solitus. Apollinaris: Animi sese angebat, facti poenitens.	
Accusatiuum: ut,	Compleo.	Virg. Vterumq; armato milite complent. Plaut. Erroris ambo ego illos & dementia complebo.	
	Egeo.	Horat. Non eget Mauri iaculis, nec arcu. Idem: Eget æris Cappadocum rex.	
Accusatiuum: ut,	Interdico: ut, Interdico domo: & interdico domum.		
	Ludo: ut, Ludo alea, & ludo aleam.	Huc pertinent antiqua illa: Olet unguento & olet unguenta. Item, Functus est officio: & Functus est officium. Virg. 8. Vescitur Aneas simul & Troiana iuuentus. Perpetui tergo bouis. Accius Atreo: Ne cum tyranno quisquam epulandi gratia Accumbat mensam, aut eandem uescatur dapem.	

III.

DE CASIBVS MVLTIPLICIBVS.

Casus multiplices sunt, *Ἀλλυτιῶς*, qui separatim apponi uerbis solent, & alter ab altero seiungi potest. qui inter se iunguntur aut *Συνθετιῶς*, qui in cōtextu connectuntur, & singuli possunt resolui, et inuicē separari.

DE CASIBVS ANALYTICIS, SEV SEPARATIS.

Diuersis uerbis: ut, Omnia assentari: et, Omnibus assentiri. Item, Misereor te: & misereor tui. nam Misereor tibi, non dicitur. Linacer & Caelius exemplum Ciceronis peperam adducunt ex secunda Tusculana. non enim legendum, Patris pestibus miserere, sed hoc modo distinguendum est atq; legendum: illacrima patris pestibus, miserere. Sed de his agendi nunc tempus non est.

Diuersa, quæ uarietas est aut in

Eodem uerbo. Verba enim quædam pro uarietate casuum uariè significant: ut ex pluribus pauca referamus. qualia sūt

Confulo, cum referatur ad

Personā, iungitur uel

Rem, uel

Datiuo: ut, Confulo tibi. id est, do consilium. Accusatiuo: ut, Cōsulo te. id est, in cōsiliū adhibeo. Accusatiuo et præpositio: ut, Confulo in te. id est, cōtra te cōsiliū quæro. Genitiuo: ut, Cōsulo boni. id est, in bonam partem accipio. Datiuo: ut, Cōsulo honori. id est, honori prospicio.

Cum uerbum unum plures quam duos casus admittit, id fit uel significatione

Genitiuo aut datiuo personæ, significat faueo. Staius Synephebis: Parentem habere illepidū, in liberos difficilē, qui te nec amet, nec studeat tui. Ouid. 9. Met. Cui studeat, Deus omnis habet.

Studeo, cum

Datiuo aut accusatiuo rei, significat operam impendo. Cic. de Orat. Demosthenes eius ipsius artis, cui studebat, primam literam non poterat dicere. Idem in Epist. Si nihil aliud studeat, nisi id quod agit. Idem significat cū præpositione: ut apud Fabium, In aliquam rem studere. Et apud Catonem, In aliqua re studere: Poëtice artis honos non erat, si quis in ea re studebat, aut sese ad conuiuia applicabat, grassator uocabatur.

Eadem: in qua rursus obseruandum, quid sit usitatum, quid ab usu remotum. In usitatis spectandum est, qui casus ad rem, qui ad personam, qui ad utrunque pertineant: in remotis ab usu, obseruandum quid dicatur antiquè, quid poëtice, quid peregrinè: in utrisq; etiam præpositionum uarietas est annotanda. ut,

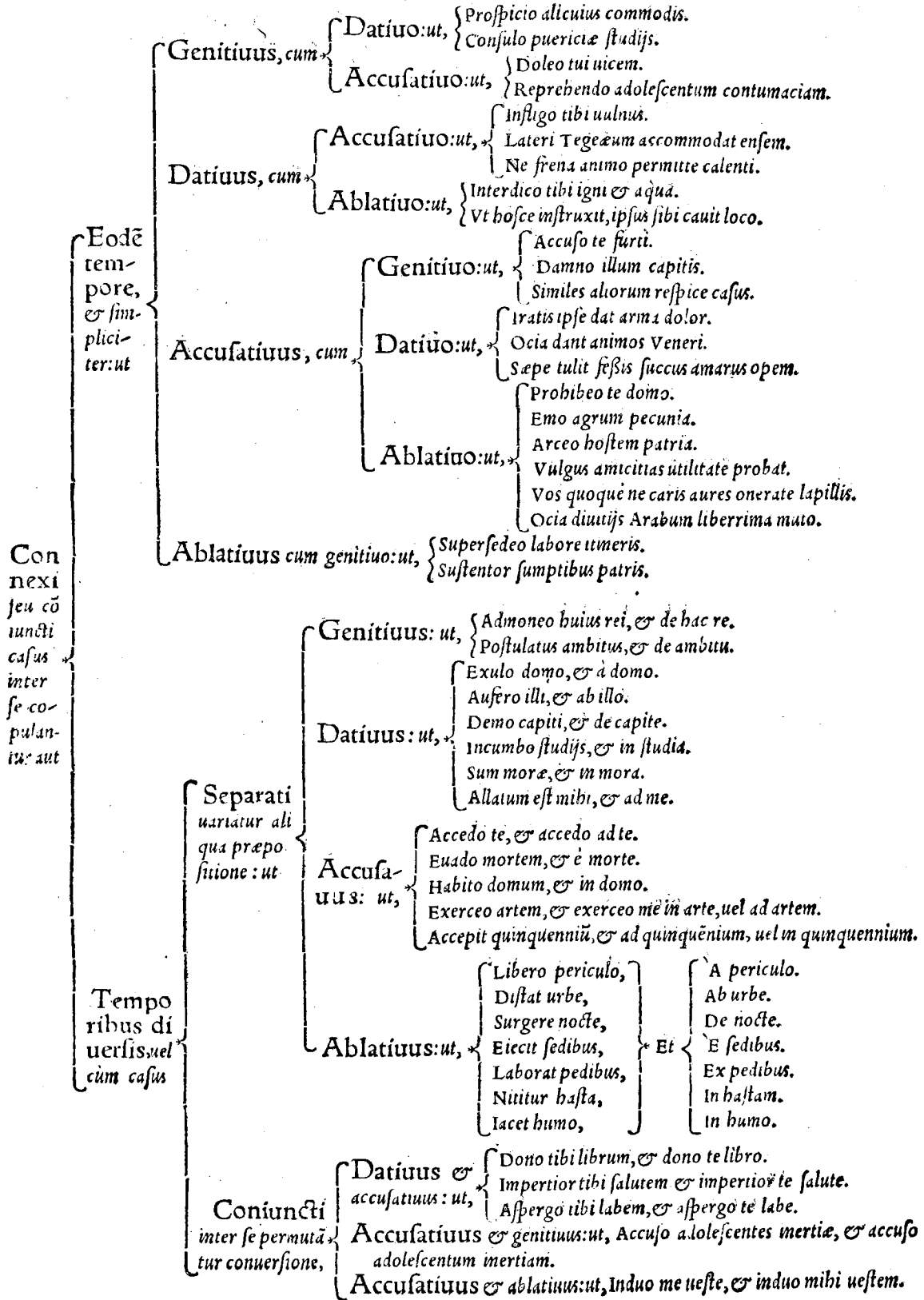
Recordor huius rei, hanc rem, de hac re: hæc omnia sunt usitata.

Potior regni & regno, usitata quidē sunt: sed magis tamen primo postremum. nam potior regnum, planè antiquatum est, & Comicum.

Abstineo iræ cum genitiuo, peregrinū est, ἀπέχω τῆς ὀργῆς: abstineo ira & ab ira, usitata sunt. & hi casus ad rem referuntur. Abstineo manū, etiam usitatè dicitur: abstineo illi & ab illo, casus sunt personæ: primus poëticus & Plautinus, alter usitatus.

¶ Verum huius uarietatis exempla, aut ex interpretum glossis, aut ex Grammaticorum lexicis sunt petenda. Multa huius generis collegit Linacer lib. 4. & ante ipsum Mancinellus, libello De constructione uaria.

DE CASIBVS SYNTHETICIS SEV CONNEXIS.

DE VERBIS IMPERSONALIBVS INFINITIS.

DE INFINITIVIS.

Verbum modi infinitiui eundem casum admittit, quem ipsius thema seu origo. Ouid. 2. de Pon. Conueniens hominum est hominem seruare uoluptas. Idem in Heroid. Est aliqua ingrato meritum exprobrare uoluptas.

Generales: quales sunt,

Infinitiuis more Græcorum ponitur interdum loco

Nominatiui antecedentis. Pers. Scire tuum nihil est: nisi te scire, hoc sciat alter. pro. scientia tua est nihil.

Accusatiui consequentis. Ouid. 2. de Remed. Et poteris. modò uelle tene. id est, modò retine uoluntatem constantem.

Infinitiuum præcedit casus accusatiuus, qui per nominatiuum resoluitur. Horat. 1. Epist. Metiri se quenque suo modulo ac pede, uerum est. id est, ut quisque se metiatur. Tibul. lib. 2. Præda uago iussit geminare pericula ponto. id est, ut pericula geminentur.

INFINITIUIORUM uerborum regule aut sunt

Infinitiuos uerborum quæ gestum aut habitum significant, præcedunt & sequuntur accusatiui. Terent. in Eunuch. Parmenonem incedere tristem uideo. id est, quòd Parmeno incedat tristis. Accusatiuus autem posterior mutatur interdum in

Nominatiuum. Lucan. 9. Tutumq; putauit iam bonus esse socer. Ouid. 2. Trist. Acceptum refero uersibus, esse nocens.

Datiuum. Cic. Licuit esse ocioso Themistocli, licuit Epaminundæ. Martial. Nobis non licet esse tam disertis. Plura exempla allata sunt supra de Datiuo certi usus.

Speciales: cuiusmodi sunt,

Vnus infinitiuus, qui significat aut

Infinitiuus adiungitur alijs uerbis, nempe cum uerbo apponitur aut

Facultatem. Ouid. Felix qui potuit rerum cognoscere causas.

Voluntatem. Claudiam. Non pete præscriptos homini transcendere fines.

Sensum. Virg. Sub Cebalæ memini me turribus altis Corycium uidisse senem.

Hæc exponitur, uel per particulam

UT, τελικῶς, quia actionis ostendunt finem: ut quæ uoluntatem & facultatem significant.

QUOD, ἀδινῶς, quia actionis ostendunt speciem: ut quæ significant sensum.

Duplicatus infinitiuus. Terent. in And. Quod iussi ei dare bibere, & quantum imperaui, datè. Virgilius sexto: Desine fata Deum flecli sperare precando. Vltimus prioris exempli exponitur per gerundium: id est, quod iussi ei dare ad bibendum. Posterioris per coniunctiuum, & particulam QUOD: id est, sperare quod fata Deum flectantur.

Infinitiuus apponitur etiam nominibus aut

Substantiuus, & ponitur pro gerundio in DI. ut Virgil. Tempus desistere pugnæ: id est, tempus desistendi.

Adiectiuus, & ponitur pro gerundio in DVN, uel pro uerbo modi coniunctiuui. Lucanus O: faciles dare summa deos, eademq; tueri Difficiles. id est, faciles ad dandum, & ad tuendum difficiles: uel faciles qui dent, difficiles qui tueantur.

DE IMPERSONALIBVS ACTIVÆ
ET PASSIVÆ VOCIS.

Impersonalia sunt autem {
 Observacione, quæ positum impersonalia fiunt, cum ponuntur absolute: ut Virgil.
 Stat cõferre manum Aeneæ. Et, Certum est in silvis inter spelea ferarum Malle pati.
 Natura sua, quæ uerè sic dicuntur. Eaqu; aut actiuæ uocis sunt: ut, Refert, oportet.
 aut passiuæ: ut, Statur, curritur.

DE ACTIVIS.

Est. Martial. Non est (crede mihi) sapientis dicere, Viuam. {
 Est uerbum, unam habet obseruatione.
 Terent. in Andr. Tuum est, si quid præter spem euenit, ignoscere. Deest, munus uel officium.

Genitium, ut hæc tria: {
 Interest. Cic. de Em. Interest omnium rectè facere. {
 Refert. ut in uersu antiquo: Refert bonorum, exemplis puniri improbos. {
 His adijciuntur interdum {
 Genitiui quantitatis: Tanti, quanti, parui, magni, plurimi, minimi. Varro de Re rustica: Permagni interest, ut bene positæ sint uille.
 Ablatiui pronominum possessiuorum, Mea, Tua, Sua, Nostra, Vestra. Terent. in Hec. Tua quod nihil refert, percontari de finas.

Observandum est, quod infinitiuus qui superadijcitur casibus, resoluitur aut per particulam {
 V T: Interest omnium rectè facere: uel, Interest omnium ut rectè faciant.
 A N: Nihil interest hominis putrescere humi an sublimi. Quod Cic. i. Tusc. ita extulit: Theodori quidem nihil interest, humi ne an sublime putrescat.

Casum unum & simplicem, ut {
 Datium, quæ numerantur à Grammaticis huiusmodi {
 Accidit, Competit, Conducit, Contingit, Constat, Conuenit, Euenit, Expedit, Libet, Licet, Liqueat, Nocet, Obest, Patet, Placet cum compositis: Præstat, Prædest, Restat, Sufficit, Vacat. Cic. Tacere præstat Philosophis, quam loqui. Terent. Non hercle uacat mihi nunc auscultare. {
 Hic casus interdum mutatur more antiquo. Plaut. in Merc. Aetatem aliam aliud factum conuenit.

Impersonalia uocis acti- {
 Accusatiuum, ut ista quatuor {
 Decet. Sallust. Omnes homines summa ope niti decet, ne uitam silentio transeant. {
 Delectat. Cic. In primis me delectauit tan. um studium bonorum in me extitisse. {
 Iuuat. Plaut. Neque unquam quidquam me iuuat, quod edo domi. {
 Oportet. Quintil. Mendacem memorem esse oportet. {
 In quibusdam uerbis idem casus mutatur, aut more {
 Græco. Terentius in Adel. Ut uobis decet. ὅμιον ὁρῶσα.
 Antiquo. Plaut. in Cistell. Quando ita tibi iuuat, uale atque salue.

uæ aut
reguntGenitiuum & ablatiuum. Cic. ad Att. Mea
magni interest te ut uideam. Item: Tua solius refert.Ablatiuus interdum mutatur in præ-
positionem cum suo casu. Cic. Magni ui-
debatur interesse ad eam necessitudinem,
quam nobis fors tribuisset.Casus
plures,
idq; eo-
dem tem-
pore: utAccusatiuum
& genitiuum:
ut sunt uerba *ῶα*
ῶῖνα, id est, alicu-
ius certi affectus.
Qualia suntMiseret. Terent. in Eun. Miseret me tui, qui hunc
tantum hominem facias inimicum tibi.Piget, pudet. Idem in Adel. Fratris me quidem
piget, pudetq;.Pœnitet. Cic. Suae quæque fortuna pœnitet. Te-
rent. Nostrorum nosmet pœnitet.Tædet. Cic. Sunt homines, quos libidinis infamiaeq;
suae neque pudeat, neque tædeat.Genitiuus inter-
dum mutatur in
infinitiuum. ut, Tæ-
det me uita, tæ-
det me uiuere.
Pœnitet me facti,
pœnitet me fe-
cisse.

Casum geminatum, uel

Vsitatè: ut, Miseret. Terent. in Heaut. Menedemi uicem miseret me.

Inusitatè & antiquè: ut,

Pudet. Terent. in Adel. Non te hæc
pudent?Pœnitet. Pacuu. in Accio: Neque
id sanè me pœnitet.Observanda in impersonalibus duo
sunt: nonnunquam enim ponuntur uelAbsolutè, omisso scilicet casu. Prop. Non inuat ex humili lecta co-
rona iugo. Virg. Neque enim numero comprehendere refert. Terent.
More hominum euenit.Actiue, casu actiui uerbi personalis addito, et omisso infinitiuo. Te-
rent. in Eunuch. Dij immortales homo homini quid præstat, stulto
intelligens quid interest? Iuuen. Sat. 15. Sæuis inter se conuenit ursis.
Cic. 1. Offic. Id maxime quæque decet, quod est suum cuiusque ma-
ximè. Terent. in And. Quæ assolent, quæq; oportet signa ad salu-
tem esse, omnia huic esse uideo.

D E P A S S I U I S.

Absolutè ponuntur, cum nullum casum habent. Terent. Quid agitur? Statur.

Impersonalia
uocis passivæ, autCasus uerborum per-
sonalium admittunt: idq; uelSimpli-
citer, utGenitiuum. Plin. lib. 10. Nisi cum præsidio
earum indigetur.Datiuum, ut in dicto prouerbiali: Mihi neque
feritur, neque metitur.Ablatiuum. Claudian. Viuitur exiguo melius,
natura beatis Omnibus esse dedit.Cum præpositione. Terent. in Adel. Factum à uobis du-
riter. Ouid. 1. Metamorph. Viuitur ex raptu. Idem 2. Fast.
Luditur in castris.

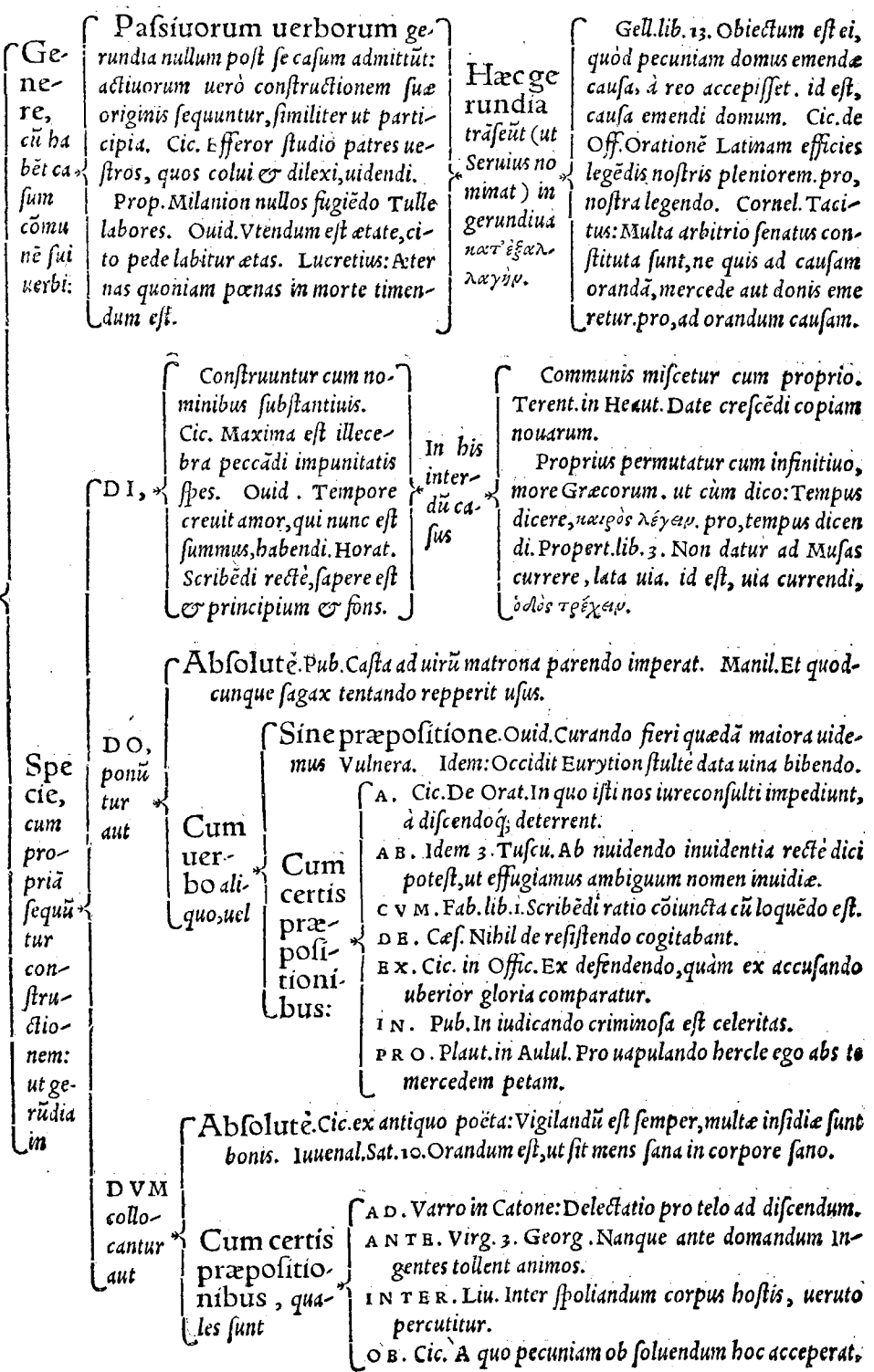
DE GERUNDIIS.

Significatione. ut enim actiuus & passiuus uerbis accidunt, ita actiuorum & passiuorum significationem retinent: ut, Homines nihil agendo male agere discunt. id est, dum nihil agunt. Virg. Exuperat magis. ardescitq; medendo. id est, dum illi medicina affertur.

Terminatione: primum enim gerundium terminationem habet genitiui, secundum datiui uel ablatiui, tertium accusatiui, nominum declinationis secundae.

GERVNDIA (quae Priscianus nomina, Charisius uerba, Donatus uerba participialia, Diomedes participiales modos uerborum, Seruius modos gerundiuos, Linaer participialia nomina appellat: quaeq; alij, teste Charisio, aduerbia esse qualitatatis annotarunt) distinguuntur uel

Regulis, construuntur aut in

Supina
(quæ uerba participialia nominat Fabius) aut significant

Acti
ue: ut

In VM supinum primū, quod sequitur uerbi sui cōstructionem, & adiungitur ijs præcipuè uerbis quæ motū ad locum significant: & resoluitur aut per modum coniunctiui, aut per gerundiū in DVM.
Virg. 2. Aen. Non ego Myrmidonum sedes, Dōlopum ue superbas Aspiciam, aut Graijs seruitum matribus ibo. id est, ibo ut seruiam: uel, ibo ad seruiendum.

Interdum
supinum

Ponitur, & casus uerbi omittitur. Oui. 1. de Arte: Spectatum ueniunt, ueniunt spectentur ut ipse. id est, ueniunt ut spectent adolescentes, uel ad spectandum adolescentes.
Ponitur pro sua origine simplici, cum alio uerbo, more antiquo: & præsertim Comicorum. Sallust. Bonos omnes perditum eant. id est, perdant. Terent. in And. Quid agis, cur te is perditum: id est, cur te perdis? Plaut. in Aulul. Nam si opulentus ut petuum pauperioris gratiam, id est, si opulentus petit.

Nominibus
significantibus aut

Facultatem. Sallust. 3. Hist. Si quas ædes ignis cepit acriter, haud faciles sunt defensu, quin comburantur proxum.e.
Modum. Ouid. de Pon. Turpe quidem dictu, sed si modò uera fatemur, Vulgus amicitias utilitate probat.

Passiue, ut supinum secundum, quod habet constructionem duplicem. Aut enim adijcitur

Verbis motum de loco significantibus. Cato de Rustica: Primus cubitu surgat, postremus cubitum eat. Scat. 1. Achill. Quem tunc uenatu rediturum in limine primo Audierat.

DE PARTICIPIO.

PARTICIPIVM
adiungitur aut

Nomini: quia habet casus & genera, & imitatur constructionem nominis adiectiui, uel in casu

Quouis, eidemq; respondet in genere pariter ac numero. Ouid. Flectitur iratus uoce rogante Deus. Idem: Nullus ad amissas ibit amicus opes. Prop. Est mala, sed cunctis ista terenda uia est.

Tantum ablatiuo, cum designat consequentiam: hoc est, ita in oratione ponuntur, ut ad sententiæ perfectionem aliquid desideretur. Pub. Bona, imperante animo, fiet pecunia. Sen. in Medea: Qui statuit aliquid parte inaudita altera, æquum licet statuerit, haud æquus fuit.

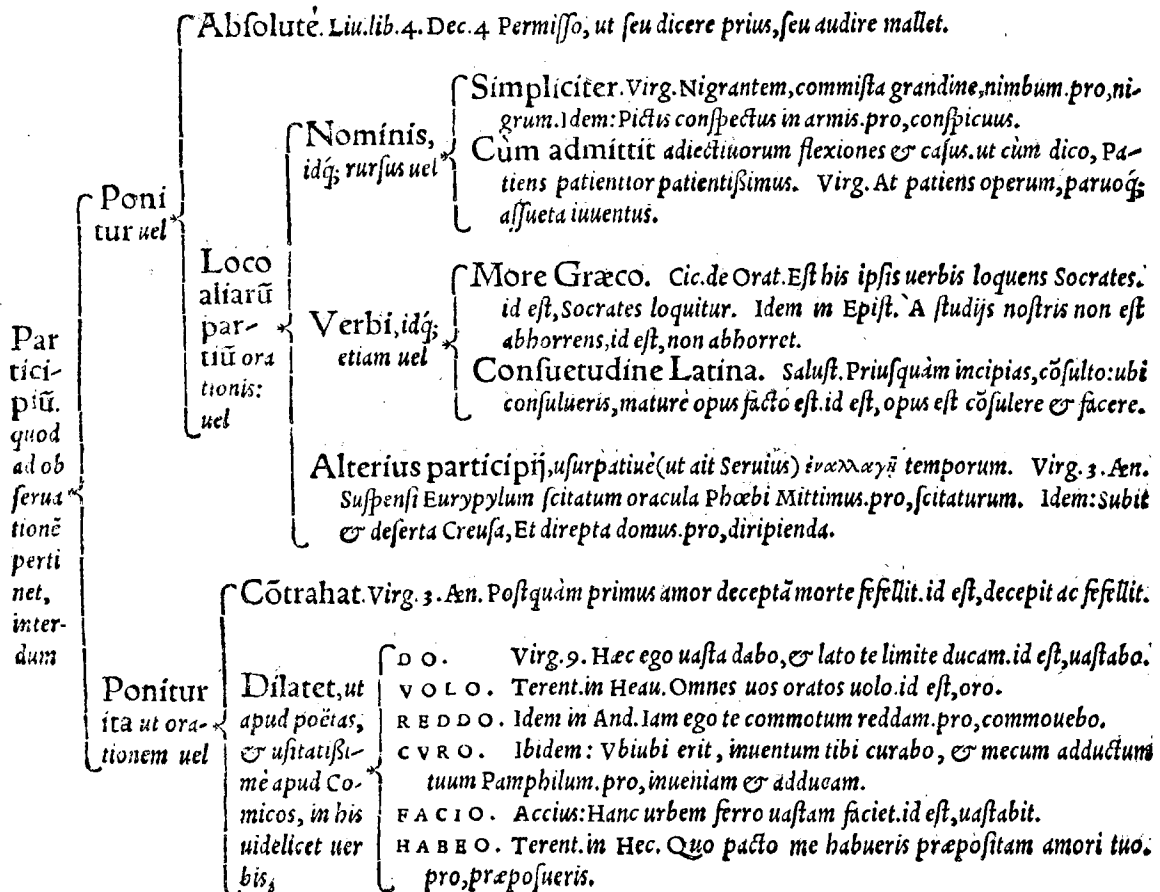
Verbo, quia habet tempora & significationes: & tunc imitatur constructionem uerbi sui, siue ponatur

Simpliciter. Tib. Et uanum metuens hominum genus, omina noctis Farre pio placant. Virg. Coniugio Acicidæ Pyrrhi sceptrisq; potitum.

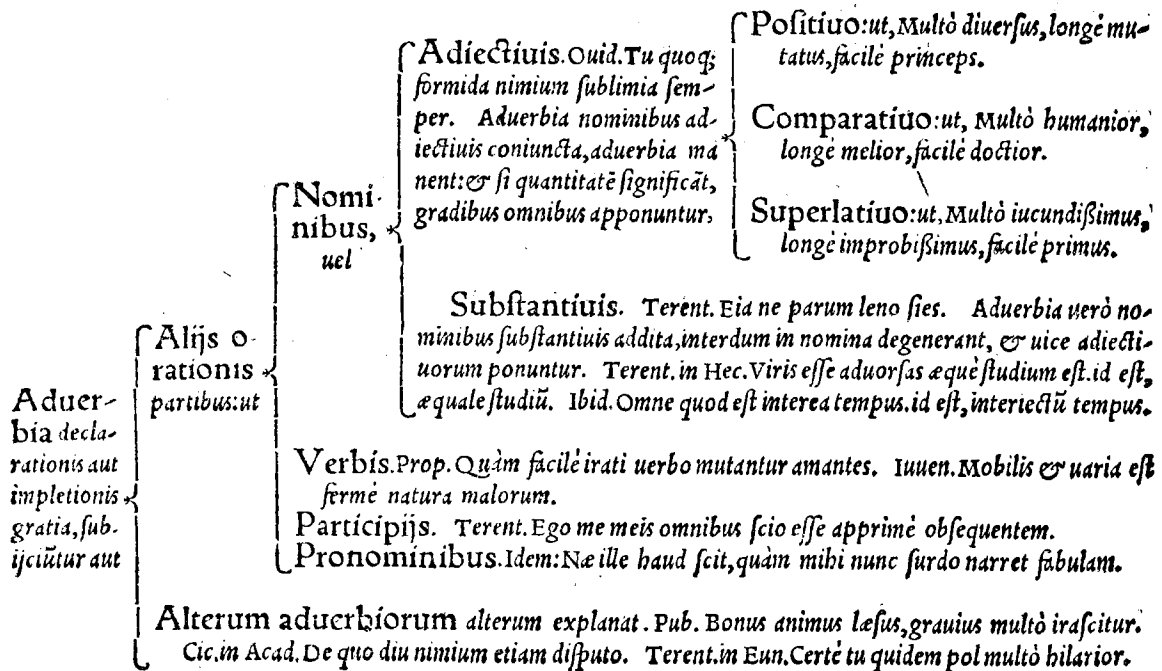
Figuratè. Ouid. Spectantem specta, ridentem mollia ride. *ἄρτα δὲ σπυρδοχθῆν*. Virg. Nulli exaudita decorum Vota precesq; mea. *ἄρτα δὲ τῆσσι*.

Participio alteri, quo modo alterutrum fieri necesse est. Pub. Amans quod suspicatur uigilans, somniat. Idem: Amans iratus, multa mentitur sibi. Amans, pro amatore.

DE PARTICIPII OBSERVATIONIBVS.

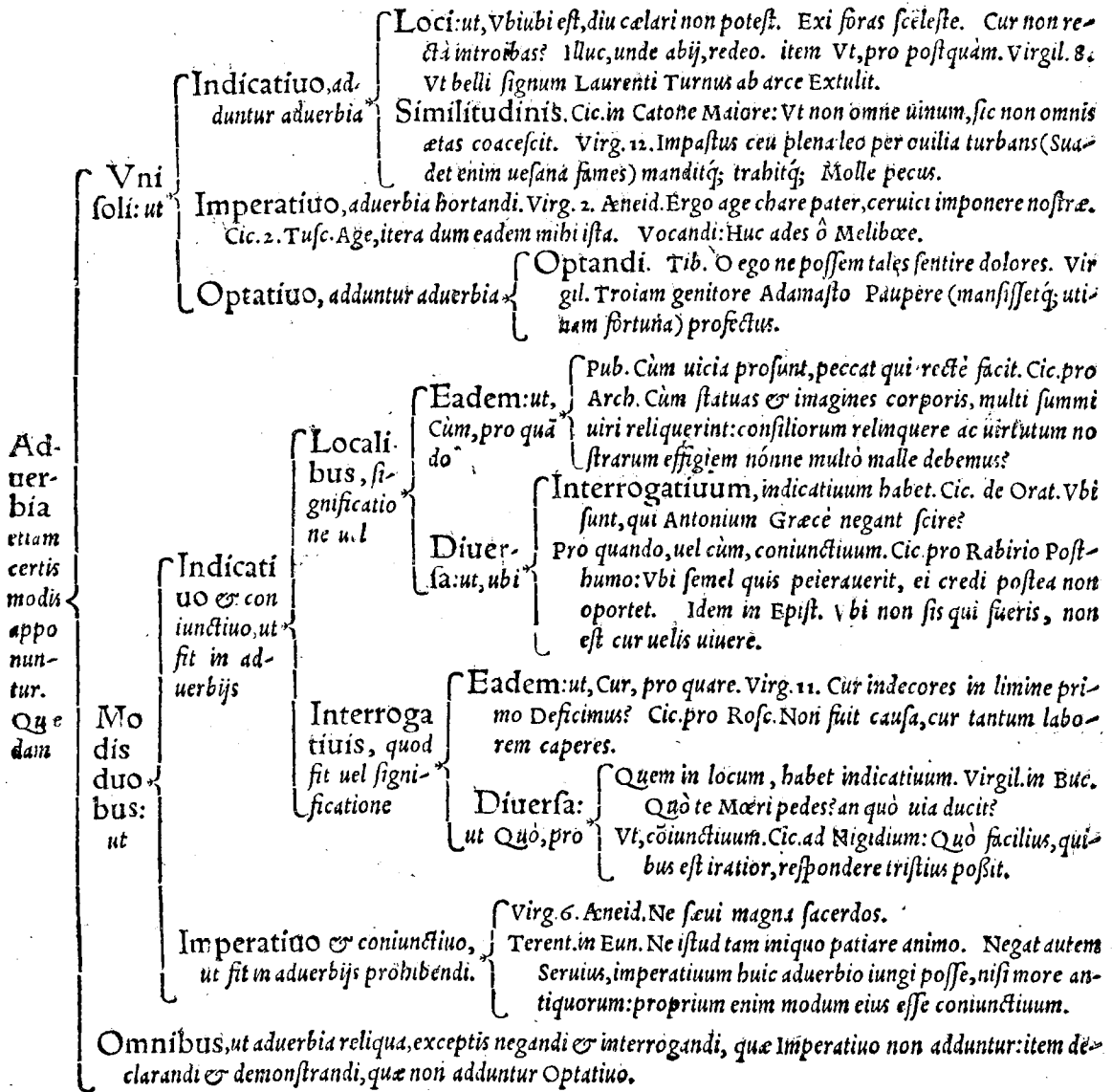

DE ADVERBIO.

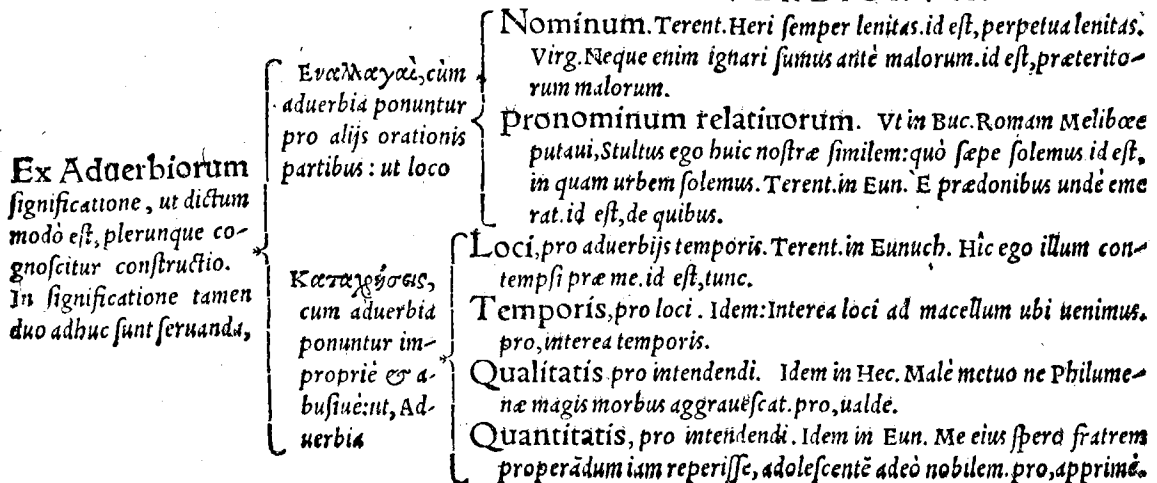

<p>Ad- uer- bia post se caius admit- tunt, aut</p>	<p>Natura sua, cū cer- tos casus as- sumūt, quos recipit scri- ptorū pro- batorū au- ctoritas. Ea autē as- ciscūt uel</p>	<p>Origine sua, cū se- quuntur constructionem primitiuorū : qualia sunt pleraque qualitatis aduer- bia. Ea autē postulant aut</p>	<p>Vnum casum, quales sunt</p>	<p>Casus uarios: cuiusmo- di sunt</p>	<p>Genitiuum: ut aduerbia copia. Virg. 7. Terrorum & fraudis abunde est. Plau. in Rud. Largiter mercedis indipiscar.</p>	
					<p>Dati- uū: ut</p>	<p>Aequalitatis. Horat. Viuere naturæ si conuenienter oportet. Propinquitatis. Aemil. Propius Tiberi quam Thermopylis, de summa imperij dimicasset. Commodi. Ouid. Vtiliter Phrygibus uicisse Pelasgos.</p>
					<p>Accusatiuum: ut ab aduerbio Clam, diminutiui clanculum. Terent. in Adel. Alij clanculum patres quæ faciunt.</p>	<p>Loci: ut, Nusquam gentium, Vbique terrarum. Pers. Huccine rerum Venimus.</p>
					<p>Geniti- uus, qui est aduer- biorū cer- tæ signifi- cationis, cuiusmo- di sunt</p>	<p>Temporis: ut, Tunc temporis, Interea temporis. Intentionis: ut, Eò impudentiæ, Eò ingratiudinis. Quantitatis. Sallust. in Catil. Satis loquentiæ, sapientiæ parum. Similitudinis. Ouid. in Trist. Antè uolebatis, gratiq; erat instar honoris Carminibus nostris nomina uestra legi. Comparisonis. Varro: Quæ suo quæque loco sunt posita, ea minus loci occupant. Partitionis. Cic. de Orat. Eorum partim in pompa, partim in acie illustres fuerunt. Terent. in Hec. Partim sum earum exactus, partim uix steti.</p>
					<p>Datiuus. Cic. pro Milone: Obuiam fit ei Clodius expeditus, in equo.</p>	<p>Accusatiuus: ut</p>
					<p>Accusatiuus: ut</p>	<p>Hem, cū est demonstrandi aduerbium. Terent. in And. Hem Dauum tibi. Vsq; Terent. in Adelph. Miletum usque obsecro.</p>
					<p>Vocatiuus: ut Heus, cū est uocadi. Virg. 1. Aen. Heus, inquit, iuuenes mōstrate.</p>	<p>Nominatiuus & accusatiuus.</p>
					<p>Genitiuus & accusatiuus: ut, Pridie Calendarum, & pridie Calendas. Nominatiuus, datiuus, accusatiuus: ut, Ecce. Cic. in Verr. Ecce autem noua tur- ba & rixa. Idem in Offic. Ecce tibi, qui rex populi Romani esse concupierit. Idem de Finib. Ecce miserum hominem, si dolor summum malum est.</p>	<p>En. Virg. 1. Aeneid. En Priamus: Sunt hic etiam sua premia laudi. Idem in Buc. En quatuor aras. O. Terent. O frater frater, quid ego nūc te laudem? Idem in Phor. O audaciam, etiam ne ultrò accusatum aduenis?</p>
					<p>* Vnum aduerbium est, nempe vsq; quod etiam certis pr. positionibus adiungitur, quales sunt</p>	<p>A. Cic. de Nat. deor. Vsq; à Talete enumerasti sententias philosophorum. AB. Idem de Diuin. Vetus opinio est iam usque ab heroicis ducta temporibus. AD. Idem: Ab hora octaua usque ad uesperum. ANTE. Liuius 5. Bel. Pun. Vsq; ante diem quintum cal. Maias. EX. Terent. in Eun. Ex Aethiopia est usque. EXTRA. Plin. lib. 8. Vsq; extra solitudines deductus. IN. Vt cū dico: In Armeniam usque uenit Imperator barbarossa. SUB. Virg. 1. Georg. Vsq; sub extremum Brumæ. SUPER. Idem 11. Longus in occasum, fines super usque Sicinos. TRANS. Cic. pro Quint. Trans Alpes usque transfertur.</p>
					<p>Aduerbia itaque primorum graduum iuam casum retinent: ut cū dico, Prope- illum: secundorum uerò graduum, aut</p>	<p>Suæ originis casum retinent. Cic. in Off. Proximè & secundum deos, homines hominibus maximè utiles esse possunt. Naturalem casum gradus assumunt. Virgil. in Georg. Quod sepe ui- dentes Agricola, propius stabulis armenta tenerent.</p>

DE MODIS ADVERBIORVM.

DE SIGNIFICATIONE ADVERBIORVM.

DE PRÆPOSITIONE.

Ac- cusa- tuo, trigin- ta:	Ad. Ouid. Confugit interdum templi uiolator ad aram. Aduersus. Cic. Adhibenda est quædam reuerentia aduersus homines. Ante. Virg. Ante focum, si frigus erit: si messis, in umbra. Apuđ. Martial. Scæuola tu cœnas apud omnes, nullus apud te. Circa. Plin. Nec amplius, quàm circa eum mensem uisuntur. Circiter. Curt. Multi eo bello capti, circiter duo millia desiderati. Circum. Terent. Quæ circum illam essent, manent nouitiæ puellæ. Cis. Vt: Italia cis Padum, cis Alpes. Loci enim notationem significat. Citra. Horat. Sunt certi denique fines, Quos ultra citraq; nequit consistere rectum. Contra. Terent. Inscitia est contra, stimulum calces. Erga. Idem: Si unquam erga te animo esse amico sensisti eam. Extra. Pub. Homo extra corpus est suum, cum irascitur. Infra. Horat. Nomentanus erat supra ipsum, Porcius infra. Inter. Idem: Inter cuncta, leges & percontabere doctos. Intra. Ouid. Cõscia mēs ut cuiq; sua est, ita cõcipit intra Pectora, pro facto sp̄c̄q; meiũq; suo. Iuxta. Varro de Lucretia: Cum interea lucubrando faceret iuxta ancillas lanam. Ob. Cic. Ob delictum dij pœnas expetunt. Penes. Ouid. Me penes est unum uasti custodia mundi. Per. Idem: Tuta frequensq; uia est per amici fallere nomen. Pone. Plaut. Pone ædem Castoris sunt, quibus credas malè. Post. Prop. Omnia post obitum fingit maiora uetustas. Præter. Ouid. Qui rapitur fati, quid præter fata requirit? Prope. Horat. Summus ego & prope me Viscus. Propter. Plaut. Aliquid mali, propter uicinum malum. Secũdum. Cic. Omnia quæ secundum naturam fiunt, sunt habenda in bonis. Secus. Cato: Secus decursum aquarum seruntur salices. Supra. Pub. Ius omnem supra iniuriam positum scias. Trans. Horat. Cœlum, non animum mutant, qui trans mare currunt. Vltra. Iuuenal. Ultra Sauromatas fugere hinc libet, & glaciale Oceanum. Vsq̄ue. Cic. Quintus usque Puteolos uenit.
--	---

PRÆ-
positio-
nes aliæ
seruiūt
accusa-
tuo, a-
liæ utri-
que ca-
sui.

Abla-
tuo,
quin-
decim.

Abla- tuo, quin- decim.	A. Ouid. Adde quòd insidiæ sacris à uatibus absunt. Ab. Manil. Nascētes morimur, finisq; ab origine pendet. Abs. Terent. Abs quiuis homine, cum opus est, benefi- cium accipere gaudeas. Absq̄. Idem: Nam absq; eo esset, rectè ego mihi uidißè. Clam. Plaut. Peculi probam nihil habere addecet, clam uiro. Coram. Iuuen. Cantabit uacuis coram latrone uiator. Cum. Hora. Et genus & uirtus, nisi cū re, uilior alga est. De. Ouid. Nauita de uentis, de tauris narrat arator. E. Enn. Pellitur è medio sapientia, ui geritur res. Ex. Pub. Ex uicio alterius sapiens emendat suum. Palam. Ouid. Marte palam, simul est Vulcanū imitata. Præ. Terent. Credo, ut fit, misera præ amore exclusisti hunc foras. Pro. Auson. Incipe quicquid agas, pro toto est prima operis pars. Procul. Columella: Illud procul uero est, quod plerique crediderunt, facilimam esse, nec ullius acuminis rusticationem. Sine. Propert. Omnis enim debet sine uano nūcius esse. Tenus. Ouid. Primaq; libato summo tenuis attigit ore.
----------------------------------	---

Ex ijs
quæ A-
blatio
seruiūt,
tres exci-
piuntur:

Clam, quæ interdū ad-
mittit accusatiuū, more an-
tiquo. Cic. in Sall. Timens
ne facinora eius clā uos es-
sent. Accius in Eurysace:
Id quod miser est, clam es-
se censet alteros.
Procul, quæ cõstruitur
cū genitiuo, etiā more anti-
quo: ut, Procul hostiū, di-
xit Sisenna lib. 4. Hist. ut
est apud Nonium.
Tenus, quæ interdū as-
sciscit genitiuū. Virg. 10.
Cui laterum tenuis hispida
nāi Frōs hominē præfert.
Hoc autē in plurali tan-
tū numero fieri, Grāma-
tici annotarunt. Sed Ouid.
contrā, s. Metamorph. Pe-
ctoribusq; tenuis molles
erectus in auras.

Vtrique

Vtrique casui

Diuerfis significacionibus quatuor,

In. Horat. Dum licet, in rebus iucundis uiue beatus. Ouid. Liur inters uicium, mores non exit in altos.

Sub. Cic. de Orat. Omnia sub acumen stili subeant necesse est. Manilius lib. 4. An dubium est, habitare Deum sub pectore nostro?

Subter. Cic. in Tusc. Plato iram in pectore, cupiditatem subter præcordia locauit. Virg. 9. Aneid. Omnes Ferre libet densa subter testudine casus.

Super. Virgil. 6. Sed te super omnia dona Vnum oro. Idem 4. Nec super ipse sua molitur laude laborem.

Eadem significacione: ut, Clam apud ueteres: ut, Clam patrem, clam patre. item Tenus. Flac. in Argon. Et Tanaim tenus, immenso descendit ab Euro. Virg. 2. Aneid. Lateri capulo tenus abdidit enssem.

DE VARIETATE PRÆPOSITIONVM IN CONSTRUCTIONE:

Omittuntur *κατ' ἐνδοξον: ut*

Propter. Terent. in Eunuch. Nunc id prodeco, ut conueniam Phormionem.

Ab. Virg. 1. Aneid. Cum Iupiter æthere summo Despiciens mare.

In. Idem 12. Saxum antiquum, ingens, campo quod fortè iacebat.

Cum. Idem 9. Præceps saltu sese omnibus armis In fluuium dedit.

E. Idem 6. Projice tela manu sanguis pius.

Inter se, cum præpositio præpositioni iungitur: quod fieri posse negat Seruius. id ego sic intelligo: natura præpositionis fieri non posse, sed aduerbij in quod trāsit. Eiusmodi autem præpositiones sunt tres tantummodo:

Ante. ut in uetere Epitaphio: Neque abante aliter ponat, nec commoueat. Prop. lib. 2. Hic dominam exemplo ponat inante suam.

Versus. Velleius: A Lupercali in palatium uersus theatrum facere instituit. Cæs. 6. belli Gall. Ad Oceanum uersus in eas partes, quæ Menapios attingunt, proficisci iubet.

Usque: sed tum in aduerbium transit, cuius paulo ante exempla enumerauimus.

Præpositiones, quod ad constructionis uarietatem attinet, aut

Geminantur *κατ' ἀναφοράν, ἢ παλινογίαν, idq; uel*

Cum eadem præpositio repetitur, cum qua uerbū ipsum est cōpositum. Eiusmodi præpositiones apud Ciceronem sunt nouē:

- AD.
- CUM.
- DE.
- EX.
- IN.
- PRO.
- PER.
- SVB.
- TRANS.

Bruto: Qui ad nos intempestiue adeunt, molesti sepe sunt.

De Nat. deor. Luna tum congregiendi cum sole; tum digrediendi.

Appio: Ne quid de summo meo erga te amore detractum esse uideatur.

In Bruto: Nihil non consideratum exibat ex ore.

Dolabella: Incidit in ea ipsa mala, quæ summo studio uitauerat.

De Inuent. Ut non oppugnare commoda patriæ, sed pro his propugnare possit.

Att. Perrexi in Ciliciam per Cappadociæ partem.

In Top. Quod sub ea causa subiectum est.

Pro Quint. Neuius trans Alpes usque transfertur.

Traijcuntur *κατ' ἀπέβαλον, uel (ut Seruius) κατ' ὑπεροχὴν γίαν.* Casui enim suo uel

Postponuntur in fine, idq; aut

Collocantur in medio inter duos casus: idq; rursus aut

In compositione: ut in illis, Quicum partiri curat. Et, Mecum erit iste labor. Et, Sacra hæc celebrate fauētes Nobiscum.

Extra compositionem. Virg. 3. Georg. Te sine nil altum mens inchoat. Idem: His accensa super.

In cōpositione: ut, in Quemadmodū, et quāobrem, et quādecausa.

Extra cōpositionem, quod Ciceroni admodū est usitatum: ut, Ceteris in rebus se acerrimū tui defensorē fore ostēdit. Item: Familiaritas tanta nullo cum hospite. Item: Quibus ex omnib. acriter excitata indignatio. Virg. in Buc. Fronde super uiridi, sunt nobis mitia poma. Tib. 1. Flaua Ceres tibi sit nostro de rure corona.

Detrahuntur

Detrahuntur casibus, & apponuntur uerbis, *κατὰ συντάξεως*. Cic. Pato: Dionysius tyrannus cum Syracusis expulsus esset, Cormithi dicitur ludum aperuisse. Pro, pulsus e Syracusis. Virg. 7. Tutari Italiam, detrudere finibus hostem. Pro, trudere de finibus. Cum compositum uerbum caret origine, detrabi non potest. Idem: Quas uento accesserit oras. pro, ad quas oras. Hic tamen casus interdum poetice mutatur in alium *κατὰ ἀντιπρῶτον*: ut apud eundem, Et tandem Euboicis Cumarum allabitur oris. pro, labitur ad oras Cumarum.

¶ De uarietate autem significationum in uno etiam casu, tradi alijs locis solet: quam qui cupit cognoscere, uel petat e Lexicis communibus, uel breuitatis causa legat Coelium Secundum.

DE CONIUNCTIONE.

CONIUNCTIO, aut annectit orationem orationi: aut copulat similes orationis partes, uel similia partium accidentia. Cic. 3. de Fin. Mundus regitur numme Deorum, estq; quasi communis urbs & ciuitas hominū. Ouid. 3. Trist. Nil ita sublime est, supraq; pericula tendit, Non sit ut inferius, suppositumq; Deo. In priore parte utriusq; exempli oratio orationi coniungitur, in altera connectuntur similia accidentia.

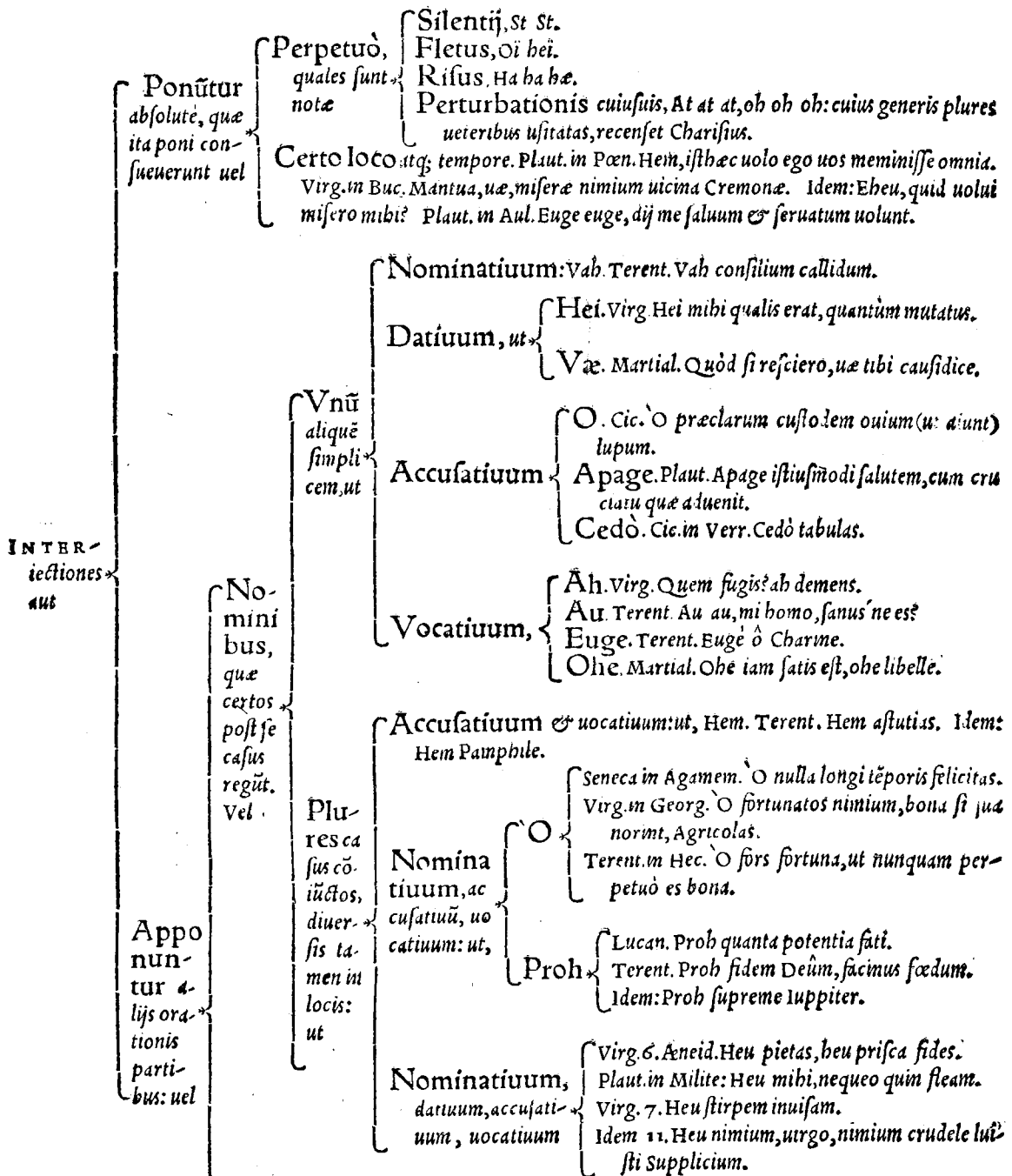
In con- iunctio- ne obser- uanda di- uersitas est. nam interdum	Non con- nectuntur	Similia par- tium acciden- tia, idq; fit cum mutatur aut	Eadem orationis partes, ut in priore exēplo: Non sit ut inferius, suppositumq; Deo.	Gradus: ut cum cōiunguntur positius & superlatius. Brutus Cice- roni: Genus hominum aduersariorum seditiosum & inertissimum. Casus: cum connectuntur possessiua & substantiua. Terent. in And. Meo praesidio atque hospitio. Numerus: ut cum dico, Venetiæ & Erfurdia eodem anno condite sunt. Modus. Ouid. in Heroid. Non pudet Aloide, uictricem mille labo- rum Raslibus calathis imposuisse manum, Crassaq; robusto dedu- cis pollice fila. Tempus. Tibul. lib. 1. At nobis pax alma ueni, spicamq; teneto, Perfluat & pomis candidus ante sinus. Persona. Idem: Sic ego sim, liceatq; caput candescere canis.

DE MODIS CONIUNCTIONVM.

Coniun- ctiones adduntur in orationis contextu, modis duo- bus:	Indicatio, quales sunt	Subcontinuatia: Quoniam, quando, quandoquidem. Continuatia: Nisi. Collectia: Scilicet, uidelicet, nempe. Dubitatio: Vtrum, an.		
			Coniunctiuo, quales sunt	Causales: Si, ne, quum, ut. Rationales: Ni, nisi, siquidem, quia, quod, quippe qui.

¶ De connexionione autem, & ordine atque usu coniuñctionum tradi breuiter non potest, si modò tradi omnino potest. Latini enim sermonis uis & elegantiā, in cognitione particularum, & proprietate earum antiqua est posita: earumq; explicatio potius est *ωργανισμῶν*, quàm *θεωρητικῶν*: magisq; pertinet ad interpretem, quàm ad doctorem Grammaticum.

DE INTERIECTIONE.

Verbis, cum quibus interiectiones coherere posse negat Seruius: qui coherere affirmant, sequi eadē aiunt uerba modi infinitiui. Terent. in And. Ah, tantam ne rem tam negligenter agere? Virg. 2. Aneid. Heu nihil inuitis fas quenquam fidere Diuis.

Aduerbijs, quibus recte adduntur interiectiones. Terent. in Heaut Ohe iam desine Deos, uxor, gratulando obtundere. Idem in And. Hui tam cutò. Idem in Adel. Phy, domi habuif undè disceret.

Interiectionibus, quod fit in uehementiore affectu. Virg. 4. Aneid. Eia age, rumpe moras: uarium & mutabile semper Fœmina. Horat. 1. Carm. Heu, heu quantus equis, Quantus adest uiris Sudor.

GEORGII FABRICII
DE INTERIECTIONVM OBSER-
VATIONIBVS.

OBSERVANDVM est, loco interiectionum poni alias quoque orationis partes, cum amissis suis substantiuis aut casibus, affectũ aliquem animi significant.

Nomina cum per parentheses interponuntur orationi: qualia sunt

Verba, cum absolute ponuntur, & affectuose: eaq; tantum aut Indicativi aut Imperatiui modi.

Infandum. Virg. 1. Aen. Nauibus (infandum) amissis, unius ob iram Prodimur.

Indignum. Ouid. 5. Metamorph. Iffet, & (indignum) scelerato profuit ara.

Malum. Plaut. in Aul. Quid tu (malum) curas, utrum crudum an coctum edam?

Mirum. Lucan. 4. Ruituraq; semper Stat (mirum) moles.

Miserum. Virg. 6. Tum pendere poenas Cecropidae iusi (miserum) septena quotannis Corpora natorum.

Miserabile. Idem 12. Quatit (miserabile) caesis Hostibus insultans.

Turpe. Horat. 9. Epod. Interq; signa (turpe) militaria Sol aspicit Conopeum.

Mirabile. Ouid. 3. Metamorph. Deq; uiro factus (mirabile) femina septem Egerat autumnos.

Nefas. Virg. 8. Aeneid. Vires oriētis, & ultima secum Baetra uehit, sequiturq; (nefas) Aegyptia coniunx.

Odiolum. Terent. in Hec. Ita usque aduersa tempestate usi sumus, odiosum.

Precor. Ouid. 3. Trist. Propositiq;, precor, contrabe uelae tuae.

Obsecro. Terent. in Eunuch. Non uides? Videam, obsecro, quem?

Amabo. Ibid. Habes ne hominem amabo?

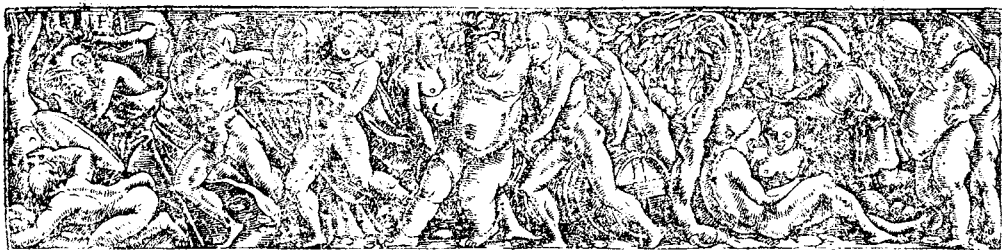
Sodes. Plaut. in Aul. Dic sodes quis ea nam est, quam me uis ducere?

Age. Terent. in Adel. Age scis quid loquar?

Agite. Propert. 3. Ite, agite, expertae bello, date linea proae.

Cedo. Terentius in Eunuch. Cedo alios, ubi centurio est Sanga?

Huc pertinent illa apud Catullum: Eheu quid faciant (dij) homines, cui ue habeant fidem? Dij, per exclamationem interponitur, quasi affectus rei non credibilis.

Georgii Fabricii Chemnicensis
Partitionum Grammaticarum,
quæ Tabulis delineatæ sunt,
Liber Tertius.

DE FIGVRIS
GRAMMATICIS.

DE FIGVRIS Grammaticis dicturo, per eas partes, in quas Grammaticam distinximus recurrentum est, ut totum de figuris negotium, semel, & (ut Græci dicunt) *συνόψις* comprehendatur. Primum igitur proponemus Figurarum diuisionem communem: quam deinceps per suas partes secabimus, ut sit earum & facilior perceptio, & plana magis intelligentia.

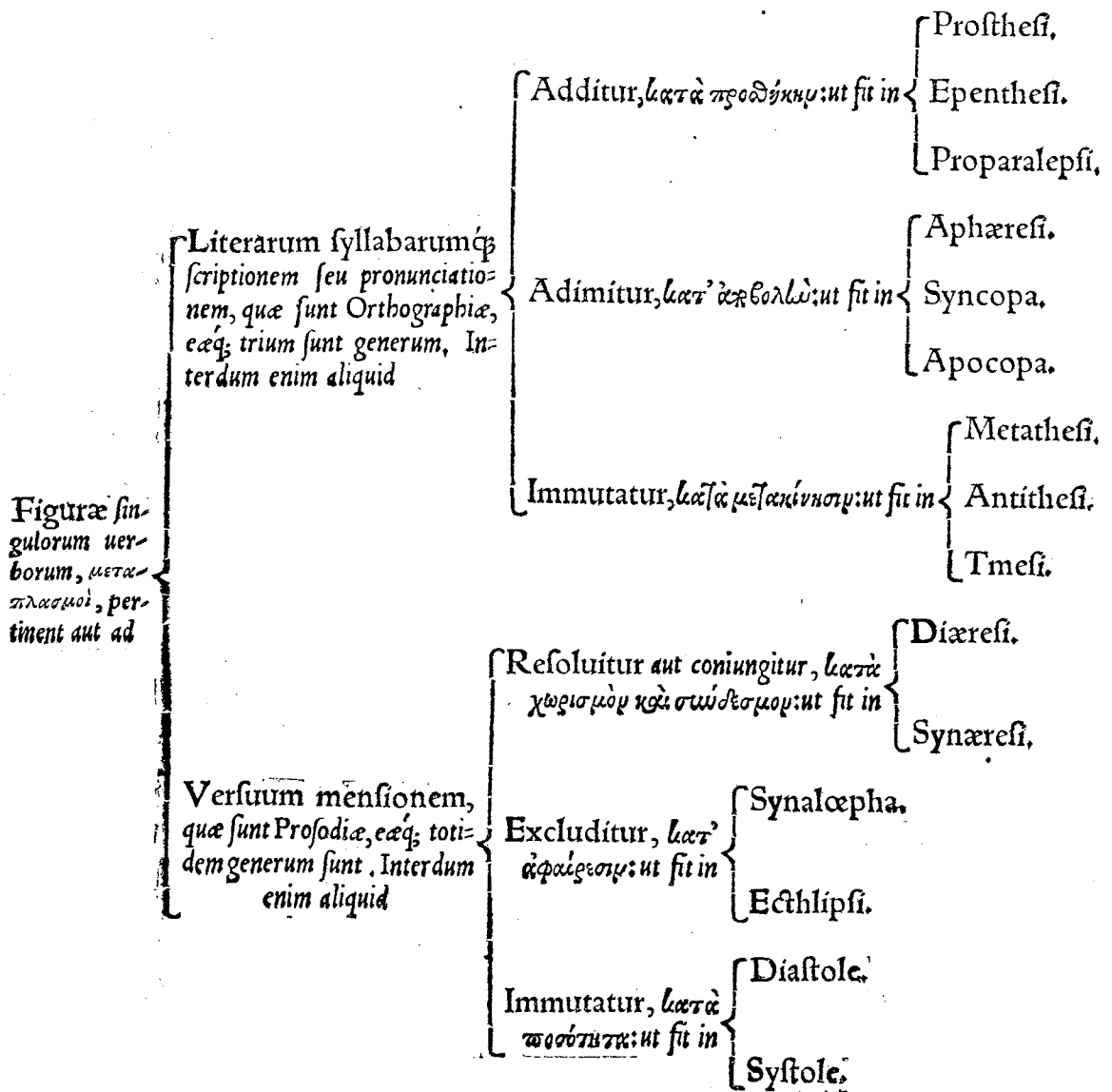
FIGVRARVM OMNIVM PARTITIO
GENERALIS.

<p>FIGVRARVM Grammaticarum in uniuersum sunt generum duorum. Aut enim sunt uerborum</p>	<p>Singulorum, quæ ΜΕΤΑΠΛΑΣΜΟΙ nominantur, & ab antiquissimis <i>μεταπλασμοί</i>. Eæ autem uel sunt</p>	<p>Orthographiæ, cum scribendo litera syllabæ uel</p>	<p>Additur. Adimitur. Immutatur.</p>
	<p>Coniunctorum, cum in oratione mutatio fit insolita: quæ figuræ uel sunt</p>	<p>Profodiæ, cum metiendo litera syllabæ uel</p>	<p>Resoluitur, coniungiturue. Excluditur. Immutatur.</p>
	<p>Etymologiæ, propter qualitatem: quia pertinent ad uerborum uel</p>	<p>Syntaxis, propter quantitatem: quia habent plus minus ue, aut mutationem loci: quæ nominantur ΣΥΝΗΜΑΤΑ à Grammaticis, & <i>ἑταρταζαὶ</i> ab Aristotele, ut cum aliquid</p>	<p>Subauditur. Immutatur. Abundat. Desideratur. Trajicitur.</p>
	<p>Tractationem, cum forma dictionis arte aliqua nouatur, quæ figuræ appellari possunt ΤΥΠΟΙ.</p>	<p>Significationem, cum uerbum ad rem aliam transfertur, quæ ΤΡΟΠΟΙ à Grammaticis, speciali nomine <i>μεταφοραὶ</i> dicuntur ab Aristotele.</p>	

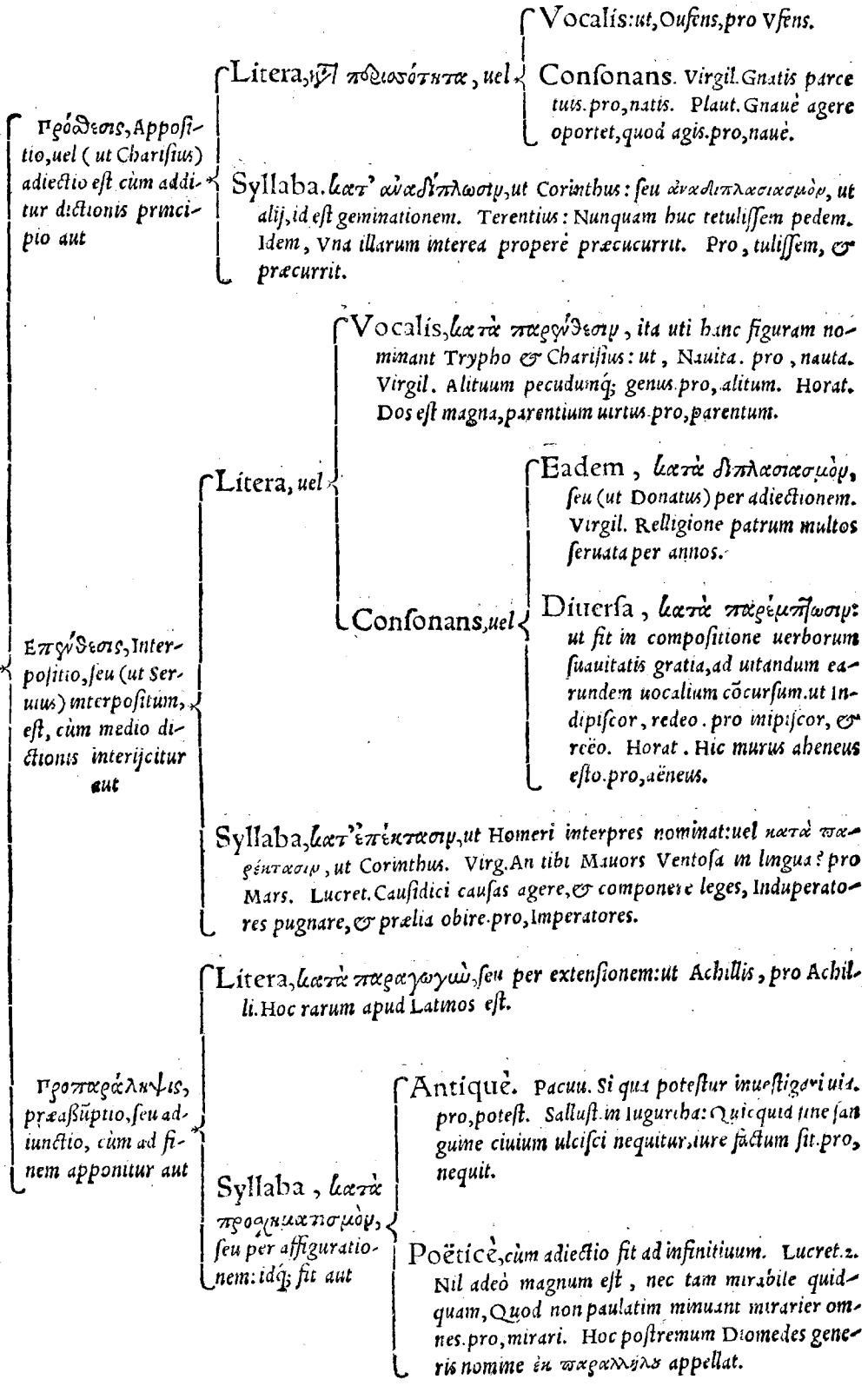
DE FIGVRIS VERBORVM SINGVLORVM.

FIGVRÆ uerborum simplicium uel singulorum, τ̄ ῥημάτων ἀπλῶν, ἃ Græcis πάθη τ̄ λέξεις, seu (ut Priscianus) passionēs dictionum dicuntur, & generali nomine μεταπλασμοί: quibus poëtae utuntur potissimum. in oratione enim soluta plerunque pro barbarismis habentur, quos in uicijs orationis explicabimus. Pertinent autem εἰ μεταπλασμοί ad priores Grammaticæ partes duas: Orthographiam & Profodiam.

FIGVRARVM QVÆ SVNT IN VERBIS
SINGVLIS PARTITIO GENERALIS.

DE FIGVRIS ORTHOGRAPHIÆ PRIMI GENERIS,
IN QVIBVS ALIQVID ADDITVR.

Figuræ quibus adijcitur aliquid dictioni, uocantur σχήματα πλεονασμικά, ἢ ἐν τοῦ παραλλήλου, & numero tres sūnt:

Πρόθεσις, Appositio, uel (ut Charisius) adiectio est cum additur dictionis principio aut

Ἐπιθέσις, Interpositio, seu (ut Seruius) interpositum, est, cum medio dictionis interijcitur aut

Προπρόσληψις, προἰσῆψις, seu adiunctio, cum ad finem apponitur aut

Litera, ἢ πλειοσύνητα, uel
 Consonans. Virgil. Gnatis parce
 tus. pro, natis. Plaut. Gnaue agere
 oportet, quod agis. pro, nauè.
 Syllaba, κατ' ἀνάδipλωσιν, ut Corinthus: seu ἀναδιπλασιασμοῦ, ut
 alij, id est geminationem. Terentius: Nunquam huc tetulisset pedem.
 Idem, vna illarum interea properè præcurrit. Pro, tulisset, &
 præcurrit.

Vocalis, κατὰ παρέμψησιν, ita uti hanc figuram no-
 minant Trypho & Charisius: ut, Nauita. pro, nauta.
 Virgil. Alituum pecudumq; genus. pro, alitum. Horat.
 Dos est magna, parentium uirtus. pro, parentum.

Litera, uel
 Eadem, κατὰ διπλασιασμοῦ,
 seu (ut Donatus) per adiectionem.
 Virgil. Religionem patrum multos
 seruata per annos.

Consonans, uel
 Dittersa, κατὰ παρέμψησιν:
 ut sit in compositione uerborum
 suauitatis gratia, ad uitandum ea-
 rundem uocalium cōcursum. ut In-
 dipiscor, redeo. pro mipiscor, &
 recō. Horat. Hic murus aeneus
 esto. pro, aeneus.

Syllaba, κατ' ἐπέκτασιν, ut Homeri interpres nominat: uel κατὰ πα-
 γέντασιν, ut Corinthus. Virg. An tibi Mauors Ventosa in lingua? pro
 Mars. Lucret. Causidici causas agere, & componere leges, Induperato-
 res pugnare, & praelia obire. pro, Imperatores.

Litera, κατὰ παραγωγήν, seu per extensionem: ut Achilles, pro Achil-
 li. Hoc rarum apud Latinos est.

Antiquè. Pacuu. Si qui potestur inuestigare uia.
 pro, potest. Sallust. in iugurtha: Quicquid sine san-
 guine ciuium ulcisci nequitur. iure factum sit. pro,
 nequit.

Syllaba, κατὰ
 προσκειασμῶν,
 seu per affigurationem:
 idq; fit aut
 Poëticè, cum adiectio fit ad infinitiuum. Lucret. 2.
 Nil adeo magnum est, nec tam mirabile quid-
 quam, Quod non paulatim minuunt mirarier om-
 nes. pro, mirari. Hoc postremum Diomedes gene-
 ris nomine ἐν παραλλήλου appellat.

DE FIGVRIS ORTHOGRAPHIÆ SECVNDI GENERIS, IN QVIBVS ALIQVIO ADIMITVR.

Αφαιρέσις, Ablatio, seu (ut Charisius) Detraçtio, qua tollitur de initio dictionis, aut

Litera, quæ communi appellatione à Tryphone dicitur *ὀδρα*. Virg. Mitto ea, quæ muris bellado exhausta sub aliis. pro, omitto.
Syllaba, *κατ' ἀφ' οὐ*, ut Corinthus. id est, per abiectionem. Horat. Ieiunus stomachus raro iulgaria tenuit. pro, contemnit.

¶ Obseruandum est, si dictiones sint simplices, rectè dici Aphæresin: ut, Prenestinis (sicut apud Plautum est in Truculento) conia dicitur. pro, ciconia. Et rustico adolescenti apud eundem, Rabo, pro Arrabo. Sin uerba sunt simplicia: rectius dici *ὀδρα*, κατ' οὐ, de qua postea docebimus.

Figuræ quibus dictioni aliquid detrahitur, appellatur σχήματα ἑλαττωσίνας: quarum figurarum etiam tres sunt, tribus prioribus eregionè oppositæ:

Αφαιρέσις, Ablatio, seu (ut Charisius) Detraçtio, qua tollitur de initio dictionis, aut

Prope uocalem, *κατ' ἐλάττωσιν*, ut Corinthus: uel *κατὰ σωμαίωσιν*, ut uult Seruius. Ouid. Cælestium uis magna iubet. pro, cælestium.

Vocalis, uel

Inter consonantes, *κατ' ἑλλειψιν*, ut nominat Trypho. Horat. Caldior est, acres inter numeretur. pro, calidior. Virg. Non illis epula nocuere repostæ. pro, repostitæ. Ouid. Turpe putas abici, quia sit miserandus, amicum. pro, abijci. Catul. Regium adeptæ es Coniugium, quo non fortius aufit alis: pro, alius.

Συγκοπή, Concisio: uel (ut Helenius) detraçtio: uel (ut Cicero) imminutio: uel (ut Virgilius) mutilatio, cum auferatur de medio dictionis aut

Litera, uel

Consonans, uel

Eadem, *κατὰ πλάγην ἑλλειψιν*: ut in pronomine Ille, præma consonans liquida tollitur apud Comicos.
Diuerfa, *κατὰ πλάγην ἐλάττωσιν*: uel, ut interpret Lycophronis, *κατ' ἑλλειψιν*. Virg. Matrisq; uocauit Nomine Casmille mutilata parte, Camillam.

Vocalis consonansq; simul, *κατ' ἐνδριψιν*, quod fit in mensione uersuum: ut in figuris de Profodia mox dicitur.

Syllaba, quæ generali nomine appellatur *συνοπί*, ἢ ἀ Corintho *ὀδρα*, eaq; uel est

Usitata, cum adhibetur suauitatis gratia: ut, Amassem. pro, amaui sem.

Poëtica, quæ usurpatur propter uersum. Terent. in Phor. Commorat omnes nos. pro, comouerat. Ouid. 2. Amor. Roma nisi immensum uires promosset in orbem. pro, promouisset. Virg. 11. Cætera, quæ iusso, mecum manus inferat arma. pro, iussero.

Αποκοπή, amputatio, seu resectio, cum adimi-

Litera, uel

Vocalis, uel

Usitata. Horat. Est inter Tanaim quiddam, socerumq; Viselli. pro, Visellij.

Non amplius usitata, ut apud uetustissimos. Pacuu. Haud facul foeminam inuenias bonam. pro, facile. Tinnius in Prælia: Ne date illi biber, iracunda est. pro, bibere. Catul. in Epig. Inger mi calices amariores. pro,ingere. Hoc uicio laborant *λεπρότα*

tur de fi-

tur de fine,
aut

Consonans. Terent. Archonidi filiam. pro, Archonidis. Varro apud Non. Qui te plus urget: pisces ut sæpe minutos Magnū comest, ut aues enecat accipiter. Magnū pro magnus.

Syllaba, idq; fit uel *κατὰ*

Συμῆρεσις. Virg. 9. Venatu inuigilant pueri. pro, uenatui.
Ἀπόστροφος. Idem 6. Viden' ut geminæ stent uerticæ cristæ? pro uides ne.

DE FIGVRIS ORTHOGRAPHIÆ TERTII GENERIS,
IN QUIBUS IMMVTATVR ALIQVID.

Μεταθεσις, trāspō-
sitiō, seu (ut Donatus
& Fabius) transmū-
tatiō, seu (ut Diome-
des) trāslatiō: est aut

Literæ unius, *κατ' ἀλλάξιν*, per immutationem: ut, Pistris pro Pristis, *ἀπό τ' ἑπίσειν*. Codrus pro Cordus: Ius, pro Vis.

Literarum plurium,
*κατ' ἀναγραμμάτισ-
μόν*, qui fit uel

*Καδ' ὑπέρθεσις ἢ ὑπερθε-
λασμόν*, per traiectionem:
ut, Aurelius, Valerius: Iulia,
Liuiā: Interim, Mentiri: Lau-
dator, Adulator.
Καδ' ἀνὰ καμψίαν, per inuer-
sionē, cū omnes retrō agun-
tur literæ: ut, Amor & Roma,
Laban & Nabal.

His figuris
latini non utū-
tur, nisi risus
gratia: sæpe
accidunt erro-
re aut casu.

Figuræ
quibus in di-
ctiōne im-
mutatur ali-
quid, τὰ
*ὑπερθετικὰ
σχήματα*
quæ uocan-
tur, tres
sunt:

Ἀντιθεσις,
seu (ut Dio-
medes) com-
mutatiō, est
literæ pro li-
tera colloca-
tiō. Aut

Vocalis, quod fit uel *κατ' ἀντίθεσιν*, ut Seruius nominat: uel *κατὰ μεταθεσιν*, ut Pindari: uel *κατὰ μετασχηματισμόν*, ut Homeri interpres: id est (ut Donatus) per immutationem. Virgil. Olli remigio noctemq; fatigant. pro, illi. Idem: Impete nunc uasto, ceu concitus inbribus annis. pro, impetu.

Consonantis, *κατ' ἐτροπήν*,
per conuersionem, qua ueteres
usi, ut Festus annotauit, Fædus
pro hædus, solus pro holus dixe-
runt. Hæc nunc adhibetur aut

Suauitatis gratia: ut pro Magaribus Pœno-
rum, Magalia dixit Virgilius: pro Iccirco, mol-
lius scribunt Idcirco peritiores.

Irrisionis causa. ut, Hirrum quendam, Hillum
appellat ad Curionē Cicero: & Tiberius Ne-
ro, per risum Biberius Mero appellatus fuit.

Τμήσις, seu sectiō, cū dictiō aliqua di-
uiditur, & conuulsu quasi dislocatur.
ea tantū fit per syllabas, aut more

Vsitato: ut in cōpositis *ἐπιθεσις* seu interpositiō ne alterius
partis orationis. Virgil. Nulla dies pacem hanc Italis, nec
fœdera rumpet, Quo res cunque cadant. pro, quocunque.
Idem 9. Hanc ego nunc ignaram huius quodcunque peri-
cli est, Inq; salutatam linquo. pro, in salutatam.

Non amplius usitato: ut in dictionibus simplicibus,
καταρρήψις seu conuulsione dictionis integræ. Enn. Saxo-
cere comminuit brum. pro, cerebrum. Et ē recentioribus
quidam, Luci quæ scripserat Anus. pro, Lucianus. Hoc imi-
tandum non est.

DE FIGVRIS PROSODIÆ PRIMI GENERIS.

Figuræ quibus aliquid resoluuntur, contrahiturq; sunt duæ, et propriæ τ φωνηέντων η τ διφθόγγων, quæ ad uocales & diphthongos pertinent:

Διαίρεσις (quæ alijs nominibus διαίρεσις & διαχώρισις nominatur, id est diuisio: uel, ut Donatus, discessio) est distractio uel

Συναίρεσις, seu contractio, seu (ut Donatus) cōglutinatio, quæ alijs nominibus ἐπίσβεσις, συμφώνησις, συνεικφώνησις, & συναλοιφή α. & π. pud Fabium, est uocalium inter se complexio & coitus. Hæc fit aut κατά

Vocalium coniunctorum, quod fit διαλύσει, id est (ut Seruius) dissolutione. Horat. 13. Epod. Niuesq; deducunt Iouem Nunc mare, nunc siluæ pro, siluæ. Seneca in Troad. Misit infestos Troiæ ruinis, pro, Troiæ.

Diphthongorum, quod fit ἀνάλυσει, seu resolutione. Virg. Paurumq; reliquit æthereū sensum, atq; auræ sit plicis ignæ, pro, auræ.

Duæ breues. Virg. Nec tantum Rhodope miratur & Ixionius Orpheus.

Σωίζισιν, per compressionem, cum ponitur pro una syllaba longa, uel

Breuis & longa. Idem: Dat Salio, uillis onerosum atque unguibus aureis.

Ἐπισωαλοίφην, per complexionem, cum faciendâ contractio est, quia ponuntur in carmine pedes improprii, attamen cognati atque æquales. Pers. Non prætoris erit stultis dare tenuia rerum Principia. Horat. Vehemēs & liquidus, puroq; simillimus anni. Proceleusmaticus in priore exemplo fit resolutione spondei: anapæstus in altero inuersione dactyli.

Κεράσιον, per commixtionem, cum faciendâ contractio est, quia ponuntur pedes alieni καὶ συγγράμματα, & qui ab Hermogene appellantur ἀνοήτοι. Virg. Vna eademq; uia sanguisq; animusq; sequuntur. Prop. Eosdem habuit secum, quibus est elata capillos: Eosdem oculos, lateri uestis adusta fuit. Lucret. Et sonitu sterilia, & succo ieiuna feruntur.

DE FIGVRIS PROSODIÆ SECUNDI GENERIS.

Figuræ quibus excluditur aliquid, itidem sunt duæ, & propriæ τ ἀγνώσιαι, id est, lectionis seu pronunciationis:

Συναλοιφή, collisio, seu (ut Quintilianus) complexio, seu (ut nonnulli) extrusio & detritio, est abiectio uocalis propter aliam sequentem. Mart. Sera nimis uita est crastina, uiue hodie.

Ἐκθλιψις, elisio seu exclusio, est uocalis cum consonante abiectio propter uocalem sequentem. Idem: illud quod medium est, atque inter utrunque, probatur.

DE FIGVRIS PROSODIÆ TERTII GENERIS.

Figuræ quibus ali-

Διαεσολή (quam Sisenna extensionem, Helenius productionem uertit) est, cum syllaba natura breuis protrahitur, idq; fit aut

Nulla mutatione literæ, κατά τὴν ἑκτασίαν, id est, per porrectionem, seu (ut Donatus) per extensionem. Ouid. Ferrum Diana uolanti Abstulerat iaculo. Horat. Nec fortuitum spernere cessitem Leges sinebant.

Mutatione literæ, κατά τὸν ὀπίθην. Virg. Venit & Vpilio, tardi uenere bubulci.

quid immu-

quid immu-
tatur, toti-
dē sunt, &
proprie &
χρόνου, quia
spacio atq;
correptione
sunt:

Συστολή, seu
correptio est,
cum syllaba
natura longa
pro breui po-
nitur: idq; fit
aut

πρὸ φύσιν, con-
tra naturam, ut in

Κατ' ἄρ' ἑλολλώ, ademptione literæ: ut in diphthongis, cum altera uocalis tollitur. Virg.
Prima Syracosio dignata est ludere uersu. Idem: Cum subito assurgens fluctu nim-
bosus Orion. Hic ὀ diphthongus amittit u.

Κατὰ τροπήν, mutatione literæ, cum breuis pro longa ponitur. Lucan. Edonis Ogy-
gio decurrit plena Lyæo. Hic ο mutatur in ο.

Coniugatione. Horat. Quouis sermone molestus Com-
muni sensu plane caret, inquit pro, inquit.

Præteritis. Idem: Dij tibi diuitias dederunt, artemq; fru-
di. pro, dederunt.

Secunda persona quartæ. Prop. Me soror, & cum qua
dormis amica simul.

Gerundijs. Tibull. Aufer & ipse meum pariter medicando
dolorem.

Aduerbijs. Stat. Serò memor thalami.

DE FIGVRIS VERBORVM
COMPOSITORVM.

Materia, quòd primum genus unius uocis est, alterum totius orationis.

Collocatione. Figura enim uerborum simplicium & natura & do-
ctrina, figuris compositorum anteferuntur.

Partibus artis. Figura uerborum simplicium sunt Orthographiæ &
Prosodiæ: coniuكتورum, ad Etymologiam & Syntaxin pertinent.

Forma: quam differentiam innuit Priscianus, ut cum distinguit Apocopan
ab Ellipsi: illam ait tollere literam & syllabam, hanc uero dictionem aut
orationem.

Vsu. Figura uerborum simplicium sunt Poëtis familiarissimæ, quibus utun-
tur necessitate, propter carmen. Verborum coniuكتورum non Poëtarum
modò sunt, sed et aliorum Scriptorũ, quas adhibent ad uitandam ἀντίθεσιν
seu ἰσομετρίαν, seu (ut Hermogenes appellat) λόγων μονοειδή: ne plane
simplex & rustica sit oratio: sed aut uarietatis, aut ornatus, aut iucun-
ditatis aliquid habeat.

Figuræ uerborum simplicium ac
compositorum differunt inter se mul-
tis modis:

Figuræ uerborum coniuكتورum & συνδιδίων ηἰς
συμπλεκτικῶν, diuiduntur eis

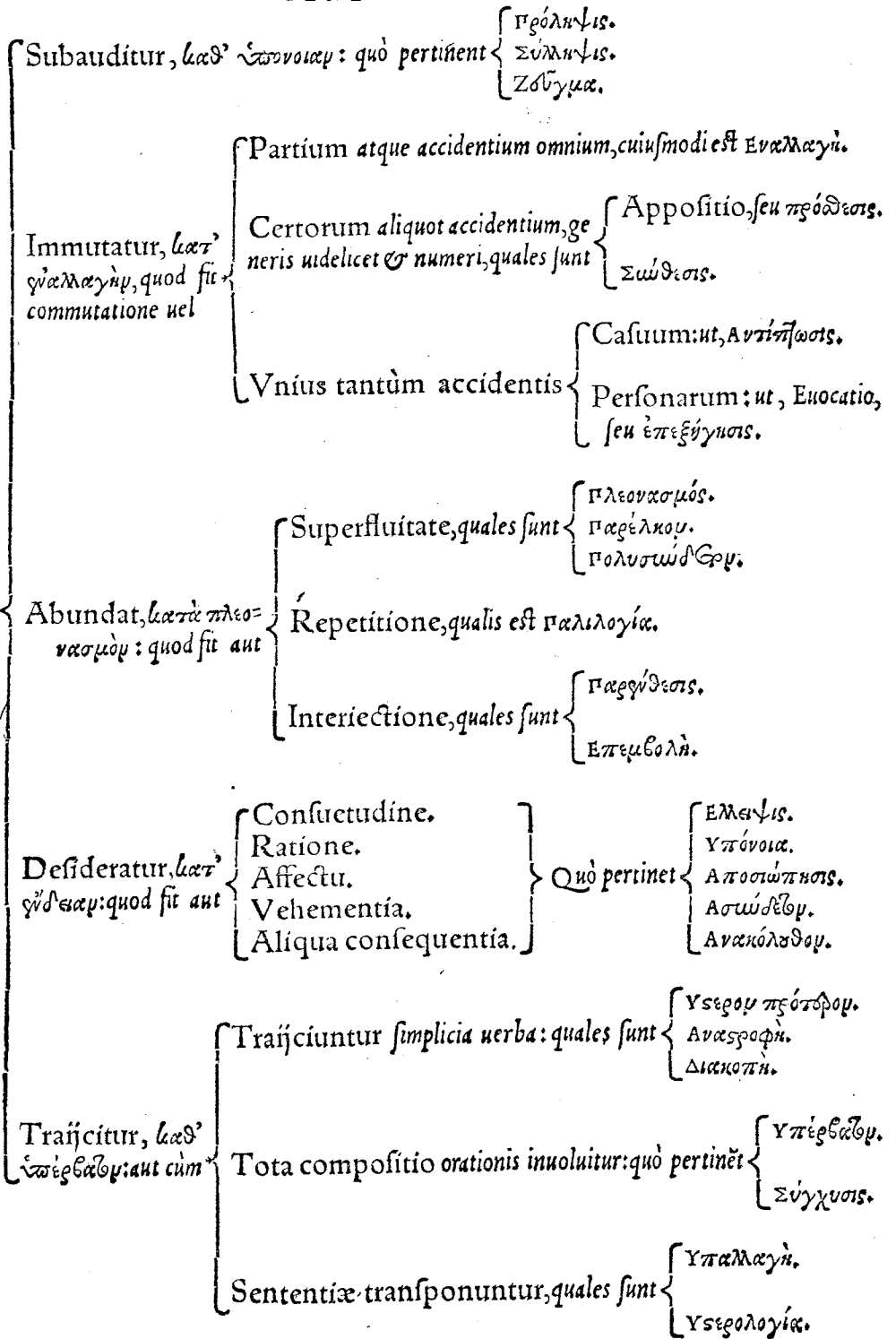
{ σχήματα, & sunt Syntaxis.
τύπος, } & sunt Etymologie.
τρόπος,

DE FIGVRIS SYNTAXIS.

Figuræ Syntaxis, σχήματα & λόγος, nominantur ab Aristotele ἑξ ἀλλαγῶν, hoc est, commutationes, cum à consuetudi-
ne uulgari, & præceptis communibus receditur. Hæc uersantur circa quantitatem, nam uel propter plus minus ue,
uel propter locum, regulæ usitate non obseruantur: quæ res ἀνακαταστάσει, parit in sermone populari, uel abundantia
& inopia, uel immutatione & traiectione insolita. Syntaxis autem figuras præposuimus figuris Etymologiæ,
imitati ueteres: quia superioribus figuris connectuntur commodius, & sunt propriè tractationis Grammaticæ: Ety-
mologiæ autem, etiam cum Rhetore communicant.

FIGVRARVM SYNTAXIS PARTITIO
GENERALIS.

Figuræ Syntaxis; seu uerborum compositorum, quinque in uniuersum sunt generum. Aut enim in oratione aliquid

DE FIGVRIS SYNTAXIS PRIMI GENERIS, IN QVIBVS ALIQVID SVBAVDITVR.

Figuræ constructionis in quibus aliquid subauditur, sunt tres: Prolepsis, Syllepsis, & Zeugma. Illa subauditio fit non ἐλλείπει, ita ut omnino desit pars necessaria: sed fit ἐπανάφορα, id est, repetitione eius quod positum seu assumptum est.

DE PROLEPSI.

<p>Vna, quæ uarietatem admittit ἐφαλλακτικῶν: quæ appellari solet Prolepsis locutionis, in qua totum quod diuidendum est, præponi solet aut</p>	<p>Usitatè, κατὰ πλάγιασµὸν, ut Hermogenes appellat, cum uidelicet casum præponimus obliquum, secundum regulam partitionis supra annotatam. Ut cum dico, Philosophorum alij sunt Stoici, alij Peripatetici, alij Epicurei.</p> <p>Minus usitatè, κατ' ὀρθωσιµὸν, cum genitiuus mutatur in casum rectum. ut cum dico, Philosophi alij sunt Stoici, alij Peripatetici, alij Epicurei.</p>	<p>Plurali, ut in exemplo modo allato.</p> <p>Singulari, si sunt nomina collectiua: ut, Pars adolescentium bonas literas colunt, pars indulgent ocio & uoluptatibus.</p>			
<p>Ἐπόλησις, id est (ut Diomedes) præsumptio: ut Priscianus, præceptio, est duplex:</p>	<p>Altera, quæ intellectionem habet ἡνωτικῶν, uerbi uidelicet antecedentis, quæ appellari solet prolepsis constructionis, in qua totum in partes diducitur: & in singulis partibus idem quod de toto dictum est, ad absoluendam sententiam, resumptione repetitur. Hæc igitur constat uel ex</p>	<p>Totius cōgregatione, uel collectione ἐν τῷσιν ὑποτάξεσιν.</p> <p>Prolepsis autem duorum est generum,</p> <p>Partitione uel determinatione, ἐν ἑκείνοις.</p>	<p>Prolepsis autem duorum est generum,</p>	<p>Expressa, ἐντελής, in qua mutatur numerus tantum, in eaq; ἡ πρὸτασις uel</p>	<p>Præponitur, cum repetitione uerbi antecedentis. Virg. in Buc. Compulerantq; gregem Corydon & Thyrsis in unum: Thyrsis oues, Corydon distentas lacte capellas.</p> <p>Consequitur, cum assumptione aliorum uerborum. Idem in 12. Continuo reges ingenti mole * Latinus Quadrijugo uehitur curru (cui tempora circum Aurati bis sex radij fulgentia cingunt: Solis aut specimen) bigis it Turnus in albis. Hinc patet Aeneas (Romæ stirpis origo) Et iuxta Ascanius (magnæ spes altera Romæ) * Procedunt castris.</p> <p>Implicita, ἀτελής, in qua mutatur non tantum numerus, sed etiam persona: neque uerbum antecedens repetitur simpliciter, sed resoluitur. Terent. in Adel. Curemus æquam uterque partem, tu alterum, ego item alterum. Resoluitur hoc modo: Tu alterum cura, ego alterum curabo: mixta autem in hoc exemplo est cum Prolepsi Syllepsis.</p>

DE SYLLEPSI.

ΣΥΛΛΗΨΙΣ, seu cōprehēſio, uel (ut Priscianus) conceptio est, cūm de uarijs subiectis unum aliquod prædicatur, quod desideratū in altero reſoluēdo repetitur, sed accidēte diuerso. Nomen habet ἀσύνθετος, id est, à comprehendendo: quia enim accidens aliquod mutat, in se comprehendit ἀσύνθετος: & quia ex subauditione repetit, etiam ἀσύνθετος. Quamobrem prudenter Seruius: Nulla Syllepsis est, inquit, quæ non & casum mutet, & egeat subauditione. Ea distinguitur modis tribus:

Generibus: Syllepsis omnis aut est

Forma: Syllepsis omnis aut est

Connexione: Aperta enim Syllepsis aut est

Simplex, cūm omnia genera paria sunt. Ut apud Horat. Eupolis, atq; Cratinus, Aristophanesq; poetæ.

Varia cūm sunt diuersi genera, et id quod prædicatur digniori respōdet. Ut si dicam: Alceus, Sappho, & Alcman sunt poetæ Lyrici antiqui. Nam resoluendo esset dicendum, Alceus poeta est, item Alcman, Sappho poetria.

Aperta, φαεινομένη, cūm aut adiectiuū unū pluribus substantiuis, aut unum uerbū pluribus nominibus ita est additū, ut semper respōdeat digniori: quod in exemplis eregione positus apparet.

Minus aperta, λαϊνοπεπεπής, quæ nouitate aliqua decora est: ut cūm fit accidētis mutatio, & quod subauditur repetendū pluribus est. Virg. Vos o Calliope precor aspirate canenti. Quasi dicat: Vos o Musæ aspirate, & tu Calliope Musarum princeps aspira.

Directa, ἀσύνθετος, cūm per coniunctiones copulatiuas nomina connectuntur: ut, Ego & tu ibimus deambulatum: Pallas & Neptunus edificarunt Athenas.

Indirecta, πλάγια uel ἀντεσφαμμένη, cūm connectuntur nomina per prepositiones: ut, Ego tecū ibo deambulatum: Pallas cū Neptuno Athenas edificauit.

Hæc poetica est, & tantūm in casib. fieri solet. Virg. Remo cū fratre Quirinus iura dabunt. Ouid. Vel Hectora fratrem, Vel cū Deiphobo Pulidamanta roga. Sil. Necnō cum Venetis Aquileia perſurit armis. Cic. i. Tusc. Dicæarchū uerō cū Aristoxano equali et o discipulo suo doctos sanè homines omitamur.

Syllepsis (cui in libello de schematibus Donatus scribit) fieri solet uel per

Accidentia partium orationis, siq; modis tribus: uel per

Partes orationis, uel cūm

Casus diuersus repetendus est: ut cum uerbis dissimilibus additur casus, qui uni tantūm respōdeat. Vel in primo commate. Terent. in And. Quamobrem abs te oro & postulo Chreme. pro, te oro, & abs te postulo. Vel in secundo commate. Idem in Adel. Verūm si augeam, aut etiam adiutor sim eius iracundiæ. id est, si augeam iracundiam, aut adiutor sim iracundiæ.

Casus diuersus intelligendus est. Virg. in Geor. Nec semine iacto Concretam patitur radicem affigere terræ. id est, nec semen patitur.

Animatarū tunc adiectiuum respōdet digniori, uel nomine Expresso. Ouid. Mulciberis capti Marisq; Venusq; dolis.

Animatarū tunc adiectiuum respōdet digniori, uel nomine Suppresso. idem: Impletui laqueis nudus uterque iacet.

Genera, si substantiua uerbum sunt

Non animatarum: tūc adiectiuū, uel quod adiectiuo loco ponitur, nulli respōdet, sed uniuersis in neutro genere addi solet. Cic. in Off. Regna, imperia, nobilitates, honores, diuitiæ, opes, in casu ita sunt. Idem de Orat. Genus, forma, uires, opes, diuitiæ, cæteraq; quæ fortuna dat, aut extrinsecus, aut corpori, non habent in se ueram laudem.

Numeros: uel eam

Antecedentibus singularibus uerbum adijcitur plurale. Cic. in Pison. Sua quæque fraus, suum facinus, suum scelus, sua audacia, de mente ac sanitate deturbant.

Antecedenti plurali uerbum adijcitur singulare. Terent. in Eunuch. Adeon' homines immutauer ex amore, ut non cognoscas eundem esse?

Antecedentibus singularibus pluralibusq; uerbum apponitur plurale. Liu. Cūm terra Nabis Lacedæmonijq; mari Romana classis urgebant.

Personas, uel numero

Retento. Cic. Penè ille timore, ego risu corruui. Eodem non retento uirgul. Egregiā uerō laudem & spolia ampla referis Tuq; puerq; tuus.

DE ZEUGMATE.

Zeugma (quod à Priscia no modò Adiunctio, modò Coniunctio ueritur) est, cum uno uerbo plures comprehendimus sententias. Hæc figura à Græcis interpretibus, & ab Ascōnio Pædiano, ἀπὸ τῶν λόγων nominatur, quia in clausulis similibus aliquid commune positum in una, in alijs immutatum desideratur. Habet autem diuisionem quadruplicem: unam quæ ad qualitatem, alteram quæ ad materiam, tertiam quæ ad ordinem, postremam quæ ad consequentiã pertinet.

Prima diuisio τεχνικῆς, in qua iudicatur de adiunctionis qualitate, aut enim

Alterā ὁμοίαν, in qua agitur de materia, in quibus uidelicet accidentibus Zeugma fiat. Fit autem in his quatuor:

Tertiam diuisionem τακτικῆς, in qua de uerbi aut nominis positu agitur. Positus cum fit in

Postrema diuisio ἀνακινῆς, in qua consideratur consequentia, aut enim idē uerbum

Vni uerbo plures adduntur clausule, quod uerbum in singulis absq; mutatione repetendum est. Cic. Vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia.

Substantiuus pluribus unum adijcitur

Nomen adiectiuũ, quod respondet propiori. Virg. *Æneas urbe, & socijs, & classe relicta.*

Verbum, quod propinquiori eodem modo respondet. Ouid. *Tityrus, & segetes, Æneiaq; arma legentur, Roma triumphanti dum caput orbis erit.*

Genere. Terent. *Vitam aut hic surdus, aut hæc muta facta sit.*

Numero. Ouid. *Cum mea sint illo currus & arma loco.*

Persona. Horat. *Tu quid ego & populus mecum desideret, audi.*

Casu. Teren. *Si illum minus norat, quippe homo iam grandior, pauper.*

Initio, appellatur πρόzeugμα ἢ πρωτόzeugμα, ἢ ζεύγμα τοῦ ἡγχομένου. id est, Adiunctio (ut Terentij interpretis) à superiore. Virg. *Sunt nobis mitia poma, Castaneæ molles, & pressi copia lactis.*

Medio, nominatur μέσzeugμα, ἢ σύσσεις, ἢ ζεύγμα τοῦ μέσου. hoc est, interpositũ (ut Seruius) à medio, uel (ut idem) utriusq; lateris. Virg. *Ca per tibi saluus, & hædi.*

Extremo, dicitur ἐπίzeugμα, ἢ ὑπερόzeugμα, ἢ ζεύγμα τοῦ ὑπομένου. id est, subiunctio ab inferiore, seu posteriore. Horat. *Non Torquate genus, non te facundia, non te Restituet pietas.*

Ubique subauditur. Virg. *Troiugena interpret Diuũ, qui mĩmina Phœbi. Qui tripodas Clarij, lauros, qui sidera sentis.*

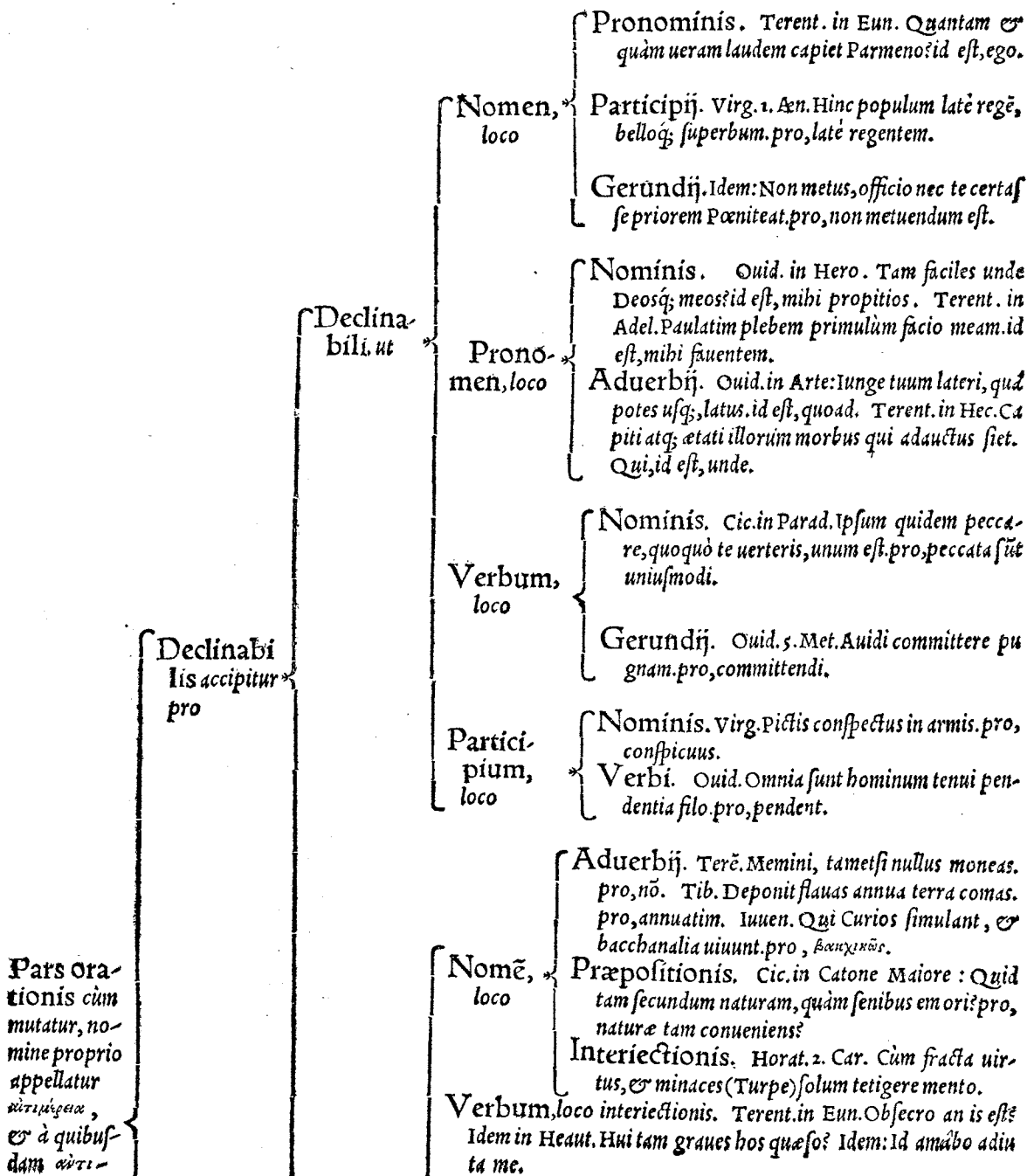
Non subauditur, sed alienum atque diuersum asciscitur. Idem: *Disce puer uirtutem ex me, uerumq; laborem: Fortunam ex alijs. In extremo, non disce fortunam: sed Opta, aut experire, aut quid aliud consentaneum, est subintelligendum.*

DE FIGVRIS SYNTAXIS SECVNDI GENERIS,
IN QVIBVS ALIQVOD IMMVTATVR.

DE ENALLAGE.

Ἐναλλαγή (quæ ab Aristotele in Rhetoricis ἐναλλαγή, à Diomede παραλλαγή, à Quintiliano ἑτέρωσις, à Prisciano ἀλλοίωσις dicitur, uerti potest Commutatio uel Alteratio: uel, ut Charisius, transmutatio: uel, ut Priscianus, uariatio) est, cùm aut pars orationis, aut accidens aliquod immutatur.

DE PARTE ORATIONIS.

κατάλλασίς.
Hæc autem
fit, uel cum
pars

Non decli-
nabilis po-
nitur pro

Declinabi-
li. ut

Nō de-
clina-
bili.

Pronomen loco coniunctionis. Terent. in Hec. Id quod me derepen-
te aspexerant. Id, ob id, uel propterea. Cic. Terentia: In uiam quod
te des hoc tempore, nihil est. Quod, propter quod, uel quare.

Participium loco aduerbij. Virg. Quò ruitis? que tanta repens di-
scordia uenit? pro repente.

Nominis. Terent. in Hec. Viris esse aduersas æque stu-
dium est. pro, æquale. Idem in Adel. Mea est sic ratio.
pro, eiusmodi. Tibul. 1. Hunc maris & lethi mille re-
pentè uia. pro, uia repentina.

Aduer-
bium
loco

Pronominis. Plaut. in Stich. Si quis me quæret, in-
de uocatote aliqui. Inde, id est, à maiore filia.

Præpositio loco uerbi. Virg. Nec fuga iam super ulla pericli. pro,
superest.

Coniunctio loco nominis. Cic. de Optimo genere oratorum: Eum
donari uirtutis ergo, beneuolentiæq; pro, causa uirtutis & beneuo-
lentiæ.

Aduerbum loco coniunctionis. Virg. 2. Æn. Vnâ ingens Peri-
phas, & equorum agitator, Achillis Armiger Automedon, unâ
omnis Scyria pubes Succedunt tecto.

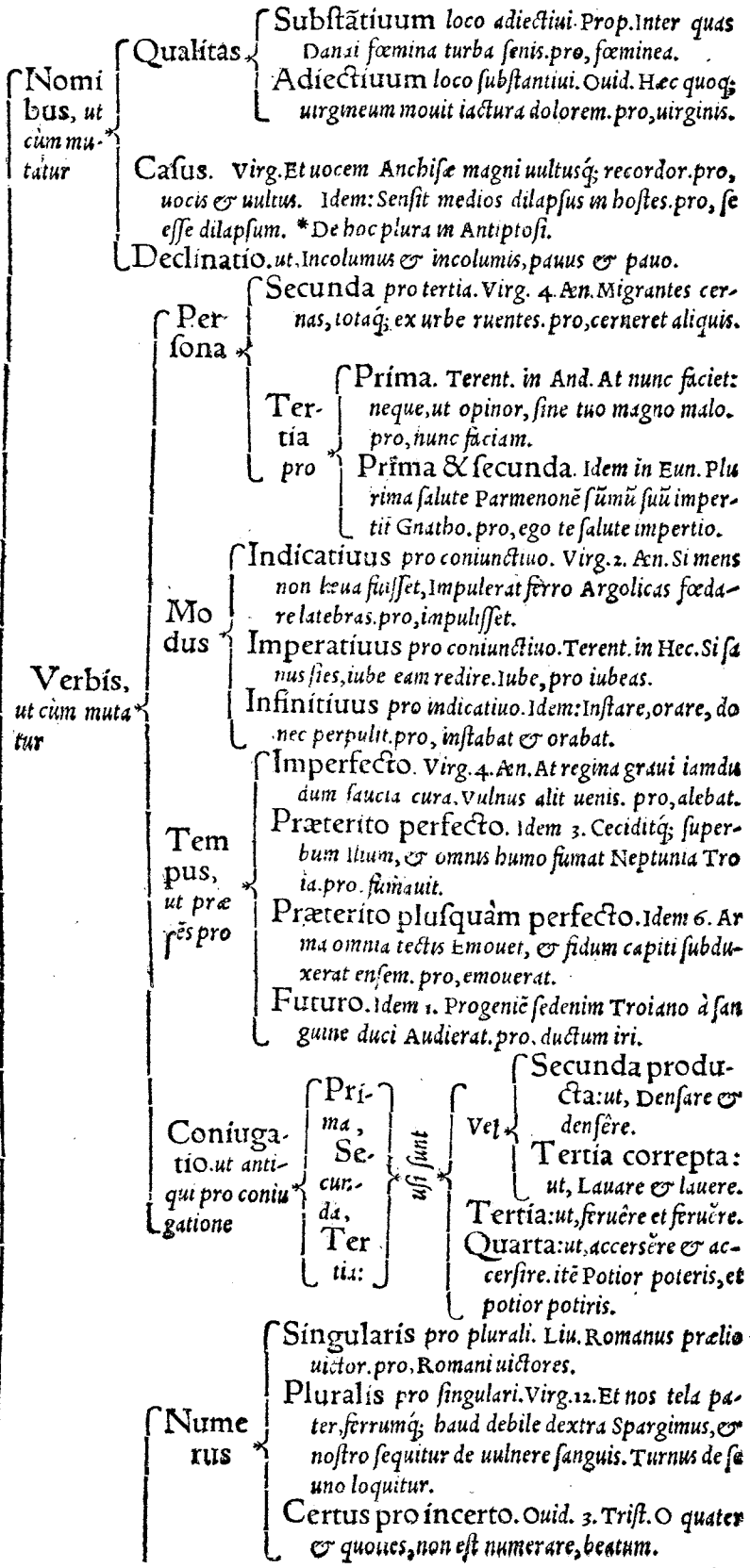
Præpositio loco aduerbij. Virg. Tu contra audentior ito, Quam
tua te fortuna sinet.

Coniunctio loco aduerbij. Terent. in Adel. Cum placo, aduersor
sedulo & deterreo. pro, quando.

¶ Interdum miscetur aut geminatur horum aliquod, estq; Enallage in uno uerbo duplex. Virg. 3. Æn. Dum
trepidi, crudelia limina linguunt. trepidi, pro trepidantes: & trepidantes, pro trepidatè. κατάλλασίς
ἀντιπλήξ, primùm nomen pro participio, deinde participium pro aduerbio. In his autem mutationibus
obseruandum est, quid sit usitatum, quid minus nunc usitatum, & quid planè pœticum.

DE PARTIVM ACCIDENTIBVS.

Non declinabilem, quæ supra appellauimus βαταχ φούσας, ut cum aduerbium loci sumitur pro aduerbio temporis. & contrâ: item coniunctio copulatiua pro disiunctiua, & contrâ.

Partium accidentia, cum mutantur, id est βαταχ φούσας & αν παύσας reuera nominari uolunt. Porphyrio maluit circum loqui, qui non dicit βαταχ φούσας, sed σχήματα των ανιδμων & των ανιδμων. & eodem modo Charisius, schema per numerũ, aut schema per ge-

Declinabilem, quæ nunc appellabimus βαταχ φούσας, sicuti re-

nus. Sunt autem partium accidentia rursus, uel partium

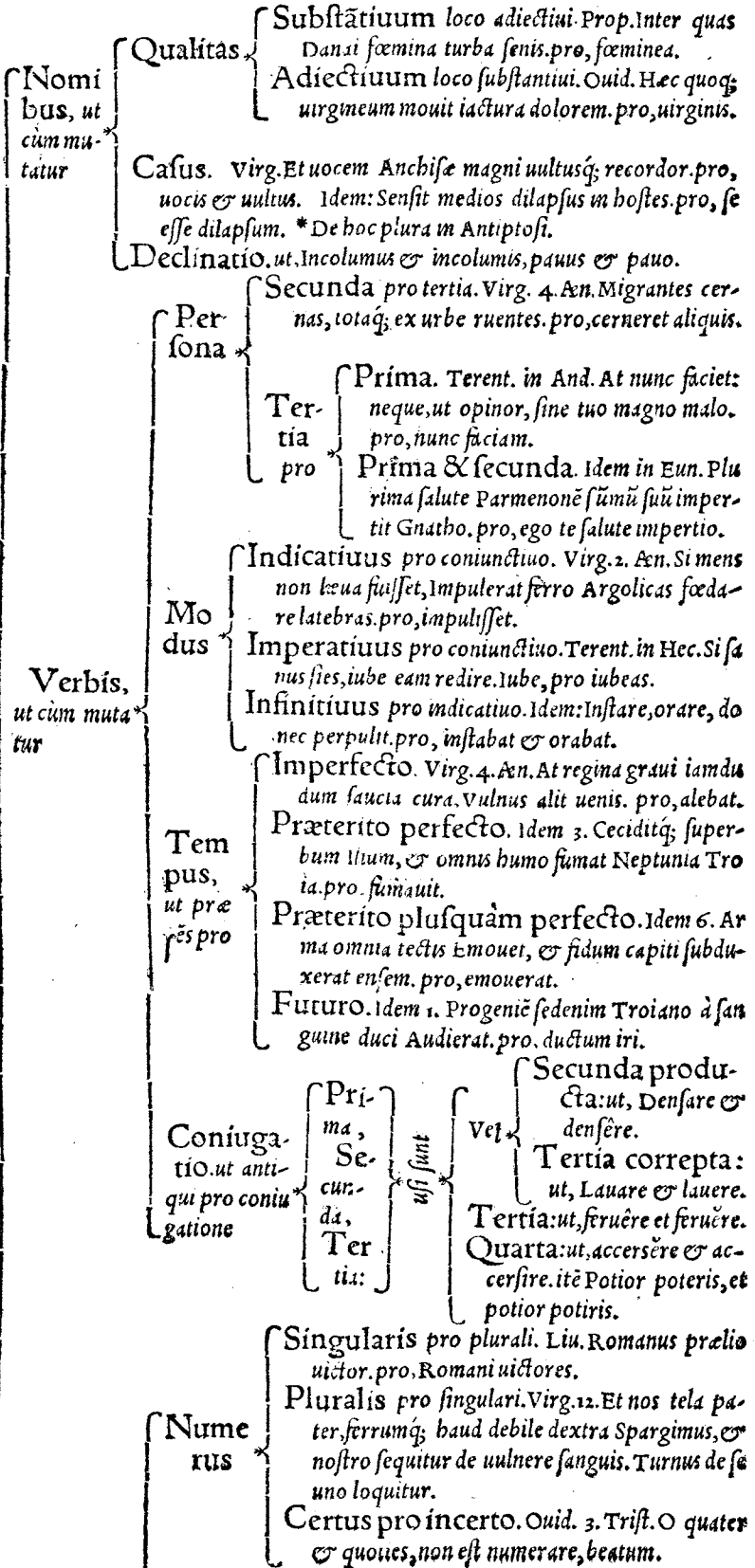
et appellari uidentur, quae sunt uel in

Nominibus & uerbis. ut cum mutatur

Genus	Nominis, ut neutrum loco	Masculini. Terent. in Adel. In eo me oblecto, solum id est charum mihi. pro, solus ille est charus.			
		Feminini. Virg. Exercentque uices, quod cuique tuendum est. pro, quae tuenda sunt.			
Verbi, ut	Acti loco	Passiui. Virg. Tum proa auertit, et undis Datus latius. pro, aueritur.			
		Neutri. Idem: Nox humida caelo Praecipitat.			
		Passiui loco actiui. Idem: Pictis bellantur Amazones armis. pro, bellant.			
		Neutrum loco actiui. Tibull. 2. Sed tunc pascebant herbose palatia uaccae.			
Figura	Nominis, ut cum dictionem compositam simplicibus circumloquimur. Terent. in Eun. Maximo te orabat opere. pro, maximo opere.	Verbi, ut			
			Simplex pro composito. Cic. Ponit personam amici, cum induit iudicis. pro, deponit.		
Species	Nominis,	Pro	Compositum pro simplici. Prop. Sed quoniam non es ueritus concedere nobis. pro, credere.		
			Primitiuum pro possessiuo. Virg. 4. Aen. Non seruata fides cimeri promissa. Sich. eo. pro, Sich. eo.		
			Possessiuum pro primitiuo. Ouid. 3. Trist. Si filius eius Stultus, Achilleos non adamasset equos. pro, Achillis.		
			Abstractum pro adiectiuo. Ter. in Adel. Tu nihil nisi sapientia es, ille somnium. pro, tu sapiens, ille somnolentus.		
			Distributiuum pro simplici. Virg. 1. Georg. Per duodena regit mundi sol aureus astra. pro, duodecim.		
			Positiuus	Comparatiuus. Horat. Ne ue putes alium sapiente bonoque beatum. pro, beatiorum.	
				Superlatiuus. Virg. Sequimur te sancte deorum, Quisquis es. pro, sanctissime.	
			Comparatiuus	Pro	Positiuus. Virg. 1. Aen. Tristior, et lacrimis oculos persusa nitentes. pro, tristis.
					Superlatiuus. Ibid. Scelere ante alios inmanior omnes. pro, inmanissimus.
			Superlatiuus	Pro	Superlatiuus pro comparatiuo. Idem: Iustissimus unus Qui fuit in Teucris, et seruantissimus aequi. pro, iustior et aequior ceteris.
Verbi. Frequentatiuum loco primitiuo. Ter. in Phor. Non is obsecro es, quem semper te esse dixitasti. pro, dixisti.					

DE PARTIVM ACCIDENTIBVS.

Non declinabilem, quæ supra appellauimus *ἄκλιτον*, ut cum aduerbium loci sumitur pro aduerbio temporis. & contrâ: item coniunctio copulatiua pro disiunctiua, & contrâ.

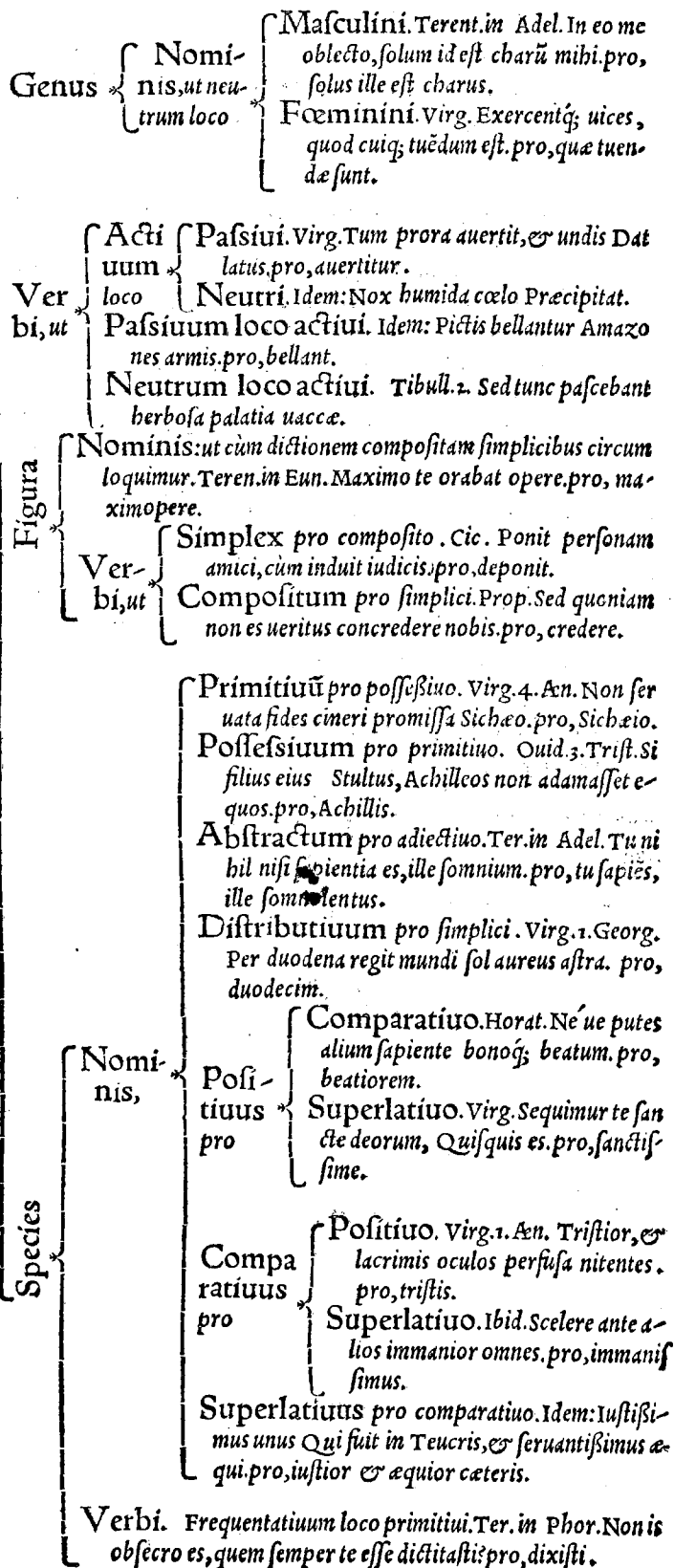

Partium acci-
dentia, cum
mutantur, id
ἑταλλαζομεν & ἀλ-
λαζομεν reuera
nominari uo-
lunt. Porphy-
rio maluit circū
loqui, qui non
dicit *ἑταλλαζομεν*
πο ἀριθμῶν ἢ πο-
θῆναι, sed σχῆμα
παρ' ἀριθμῶν ἢ
παρὰ τῶν: &
eodē modo Cha-
risius, Schema
per numerū, aut
schema per ge-

Declinabi-
lium, quæ
nunc appella-
bimus *ἄκλιτον*,
sicuti re-

mus. Sunt autem partium accidentia rursus, uel partium
 et appellari uidetur, que sunt uel in

Nominibus & uerbis. ut cum mutatur

DE APPOSITIONE.

Appositiō, *πρόσθεσις*, seu *ἐπιθέσις*, est duorum substantiuorum connexio, quorum alterū ab altero explicatur aut discernitur. Hæc diuiditur uel secundum

Formam, qua omnis appositio aut est

Tractationē, qua appositio omnis aut est

Simplex, *ἑμφανητικὴ*, cum unum tantum substantiuum coniungitur cum altero, declarandi gratia. Horat. Et genus & formam regina pecunia donat. Virg. Fam. malum, quo non aliud uelocius ullum.

Concinna, *ἐγκρατικός*, cum substantiuo additur noua oratio, illustrandi gratia. Ouid. 3. de Ponto: Liuor, mors uicium, mores non exit in altos. Hæc rursus secundum quantitatem aut est

Vnica. Horat. 4. Car. Donarem tripodas, premia fortium Graiorum. Propert. 3. Magna uiri merces parat ultima terra triumphos.

Duplicata. Virg. 6. Æn. Quis Gracchi genus? aut geminos duo fulmina belli Scipiadas, cladē Libyæ. Idem 2. Equorum agitator, Achil-
lus Armiger, Automedon.

Perfecta, *ἐμφαντικὴ*, quæ respondet genere, numero, & casu. Virg. 1. Æn. Troës te miseri, uentis maria omnia uecti, Oramus.

Generis. Idem 8. Hunc tibi præterea (spes & solatia nostri) Pallanta adiungam. Idem 11. Hastam cum uirgine, uictor, Gramineo (donum Triuix) de cespite uellit.

Imperfecta, *ἀτελής*, in qua fit mutatio

Numeri, uel
cum ponitur cum

Simplex collectiuum. Ouid. Turba ruunt in me luxuriosa proci.

Integro defectiuum. Virg. Corydon ardebat Alexin, Delicias domini.

Imperfectissima, *ἀτελεστάτη*, cum fit mutatio casus. Virg. 3. Æn. Immemores socij, uasto Cyclopi in antro Deseruere: domus sanie dapibusq; cruentis Intus opaca, ingens. Rectum erat, in antro deseruere, domo uidelicet opaca & ingente.

¶ Appositionem nonnulli subiiciunt *ἰδέσθαι* nam cum simplex est, subintelligi uolunt participium. ut, Regina pecunia: scilicet existens. Nonnulli referunt ad *ἐπιθέσιον*, cum adiectione aliqua adhibetur quasi interpretatio sententiæ, ut in reliqua huius figure distinctione est cernere.

DE SYNTHESI.

Σύνθεσις
seu compositio
est, cum ratio
habetur non uocū aut
uerborū, sed
sententiæ &
intellectus.
Hæc quoque
est aut

Simplex, quæ fit
in uno aliquo ac-
cidente, ut in

Genere, quando id muta-
tur uel

Numero, cum ad nomen
collectiuū aut partitiuum
singulare, adiicitur uerbū
plurale.

Κατ' ἐπιρροήν, quia subintelligitur ali-
quid. Virgil. Centauro inuehitur ma-
gna. Supple, naui.

Κατ' ἀντιμέθεσιν, quia pars orationis
mutatur. Idem: Pars arduus albis Pul-
uerulentus equis furit. Pro, partim fu-
riunt.

Κατὰ μερισμὸν, quia propter distribu-
tionem fit mutatio. Idem: Æratasq;
acies in prælia cogit, Quisque suos,
pro, suam aciem.

Καθ' ὄλλω, cum sumitur materialiter re-
latio. Terent. in Heaut. Vel uirtus tua
me, uel uicinitas (quod ego in propin-
qua parte amicitiae puto) facit, ut te au-
dacter moneam. Quod, pro quam uir-
tutem uel uicinitatem.

Ad nomen collectiuum. Virg.
Triplici pubes quam Dardana uersis
Impellunt.

Ad nomen partitiuum. Ouid.
Quò ruitis? uestras quisq; redite do-
mos.

¶ Collectiuorum uim habent etiam propria, cum uidelicet unum alloquimur & plures
intelligimus. Tib. 1. Ibitis Ægeas sine me Messala per undas. Horat. de Arte: Vos ô
Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non Multa dies & multa litura coërcuit.
Cic. 1. De Orat. Insperanti mihi & Cottæ, sed ualde optanti utriq; nostrum cecidit, ut
in istum sermonem Crasse delaberemini.

Duplicata, quæ fit in utroq; accidente pariter, & genere & numero. Sallust. Maxima pars uulne-
rati aut occisi. Virg. 6. Titania pubes Fulmine deiecti fundo uoluuntur in imo.

¶ Synthesin igitur, quia mutationem accidentium habet, alij comprehen-
dunt sub Enallage: quia Subauditionem nonnulli referunt ad Syllepsin.

DE ANTIPTOSI.

Casu recto.

Casus rectus, *ἡ δὲ ἰσοψηία*, cum pro casibus ceteris usurpatur

Nominatiuus loco

Genitiui. Liu. lib. 1. Dec. 5. Quando duo ordinarij consules eius anni, alter morbo, alter ferro periisset. pro, duorum ordinariorum consulu.

Datiui, quod fit antique. Terent. in Hec. Nam nos omnes (quibus est alicunde aliquis obiectus labor) omne quod est inerea tempus, priusquam id rescium est, lucro est. pro, nobis omnibus lucro est.

Accusatiui. Catull. in Epigr. Phaelus iste quem uidetis hospites, ait fuisse nauium celerrimus. pro, celerrimum.

Vocatiui. Virg. 1. Aen. Ad sis letitiæ Bacchus dator, & bona Iuno. pro, Bacche.

Ablatiui. Horat. 1. Ser. Occurrunt animæ: quales neque candidiores Terra tulit. pro qualibus.

Vocatiuus loco nominatiui, poëtice. Virg. 2. Aeneid. Quibus Hector ab oris Expectate uenis. pro, expectatus.

Genitiuus, loco

Nominatiui, more Græco, atq; poëtice. Ouid. in Heroid. Nec uehit Actæas Sithonis unda rates. pro, Sithon.

Datiui, etiam more Græco. Horat. 3. Car. Et quæ pauper aquæ Daunus agrestium Regnauit populorum pro, agrestibus populis. * Quæ Marcellus adducit exempla, falsa omnia sunt, & ad ablatiuum pertinent.

Antique. Afran. in Emancipato: Optandum uxorem, quæ non uereatur uiri. pro, uirum.

Atticè. Lucret. lib. 2. Qualibus in tenebris uitæ, quantisque periculis Degitur hoc æui. id est, hoc æuum.

Græco. Idem: Implentur ueteris Bacchi, pinguisque ferinæ. pro, ueteri Baccho & pingui ferina.

Antiquo. Varro in Eumenidibus: Ego autem qui effem plenus uini & Veneris, sic desipiebam mentis. pro, mente.

Nominatiui. Virg. At puer Ascanius, cui nunc cognomen Iulo. pro, Iulus.

Genitiui. Idem 7. At iuueni oranti subitus tremor occupat artus. pro, iuuenis orantis.

Communiter. Horat. in Ser. Quò tibi Tulle, Sumere depositum clauum, fierique tribuno? pro, tribunum.

Poëtice. Virg. 8. Sic effata facem iuueni coniecit. pro, in iuuenem.

More Græco. Terent. in Adel. Facite ut uobis decet. pro, uos. pres Her-

Αντιπτοσῶ -
σις, quam
Priscia -
nus uer -
tit Proci -
dentiam:
seu (ut in
terpres
Homeri)
ἡ δὲ ἰσοψηία
σις, seu
(ut Pinda -
ri) ἡ δὲ ἰσοψηία
σις, est
(ut inter-

Casibus obliquis.

Casus obliquis

Datiuus, loco

Accusatiui, uel

pres Her-
mogenis)
ἀνομιῶν ἢ
ἁνομιῶν,
id est, ca-
sus pro al-
tero casu
usurpa-
tio. Hæc
fit uel in

liqui, αἰ
ἁνομιῶν
ἁνομιῶν
eandē ua-
rietatem
habent:
cum uide-
licet poni-
tur

Ablati-
ui, uel

More antiquo. Varro de uita p. r. Tanta porrò inuasit cu-
piditas honorum plerisque, ut uel cœlum ruere, dummodo ma-
gistratum adipiscantur, exoptent. pro, plerosq; inuasit.

Figuratè. Horat. Corticem astrictum pice dimouebit Am-
phoræ. pro, ...uebit de amphora.

Poëtice. Virg. Filius huic Pallas, olli comes ibat Achates.
pro, ibat cum hoc, ibat cum illo.

Accusa-
tius, loco

Nominatiui, poëtice. Terent. in Eun. Scin' me in quibus sim gaudijs? pro,
ego sim.

Genitiui. Virg. Horum unum ad medium (teritur quæ futilis aluo Baltheus,
& laterum iuncturas fibula mordet) Transadigit costas. pro, unius horum.

Datiui. more antiquo. Lucil. Tu qui iram indulges nimis, manus abstinere
à muliere melius est. pro iræ indulges.

Ablatiui, itidem more antiquo. Titinn. Vti eum oportet libertatem, qui
sapit. pro, libertate.

Ablati-
uus, loco

Nominatiui. Ouid. 2. Met. Caucasus ardet, Ossaq; cum Pindo. pro, Ossa
& Pindus.

Genitiui, poëtice. Virg. in Georg. Et acuto robore ualles. pro, acuti roboris.

Datiui. Idem in 11. Æn. Nec sospite durum Optabis nato funus pater. pro,
sospiti.

Accusatiui. Idè. Querenti, et tectis u. bis sine fine furenti. pro, per tecta.

Ablatiui, nempe cum ablatiuus singularis cum plurali iungitur more an-
tiquo. Plaut. in Amph. Nec nobis præsente aliquis nisi seruus adest. Terēt.
in Eun. Nescio quid profectò absente nobis turbatum est domi. pro, nobis
præsentibus & absentibus. Propert. 3. Miremur, nobis & Baccho & A-
polline dextro. pro, dextero mihi.

In hac figura obser-
uandi diligentissime
sunt ἀρχαιομοί et ἁ-
νομομοί. hoc est, &
quid ueteribus tan-
tum concessum sit,
& quid mutuatum à
Græcis sit, ut in duo
ne incidamus uicia:

Κανονία, dum
antiquitatis ni-
mium & cum
fastidio studiosi
habeamur.
Σωραϊσμοί, dum
peregrinitatis
ineptè amantes
uideamur.

Hæc autem
casuum ua-
riatio cum
fit

Vsitatè. appellatur ab Apollonio συμπαθεῖα: ab Ho-
meri interprete, συγγίνασι τῶν ἁνομιῶν. ut cum dico,
Memini huius rei, & hanc rem.

Inusitatè,
refertur
uel ad

ἀρχαιομοί, si casus antiquus est.
ἁνομομοί, si casus alienus.

DE SYNECDOCHE.

Συνεκδοχή, seu comprehensio est, cum id quod partem substantiæ significat, ei cui adiungitur, in casu usitato non respondet. Hæc figura nomine generali dici potest ἁπλοῦς, speciali uero ἀπλοῦς: quia sumpta tota à Græcis est, & præsertim ab Atticis: apud Latinos in poetarum tantum consuetudine mansit. Ea fit uel in

Nominibus, uel

Substantiuus, patriam significantibus. Virg. 5. Cressa genus Pholoë. Idem 3. Consertum tegmen spinis, at cætera Græcius.

Adiectiuus, significantibus habitum corporis aut animi. Virg. 12. Oculos horrêda in uirgine fixus. Idē 1. Os humerosq; Deo similis. Horat. 3. Car. Nec Mauris animum mitior anguibus. Virg. 9. Tumidusq; nouo præcordia regno.

Neutris. Virg. in Georg. Micat auribus, & tremit artus.

Verbis. uel

Passiuis. Ouid. in Met. Figitur huic duplici Gryneus luminâ ramo.

¶ Hæc autem ita exponuntur, ut interdum extrinsecus assumatur præpositio. Virg. Tempora nudus adhuc pro, secundum tempora. Interdum uerò resoluendo, uerbum addatur aliquod. Horat. Miles ait, multo iam fractus membra labore pro, habens membra labore fracta.

DE EUOCATIONE.

Euocatio, quæ à recentibus tradita Grammaticis est, & à Græcis non annotata, à Seruio appellatur ἐπισημνωσις, & subiicitur appositioni. Est autem Euocatio, cum pronomen primæ aut secundæ personæ præponitur nomini substantiuo personæ tertiæ. Hæc aut

Integra est ἐφυστηνὴ, quæ expressam personam habet. Virg. Nos animæ uiles, inhumata infletaq; turba Sternamur campis. Idem: Vos ò mihi manes Este boni.

Eodem

Numero. Ouid. 1. Met. Me miserum, quod amor non est medicabilis herbis.

Genere. Horat. in Epod. Nos numerus sumus, & fruges consimere nati.

Defectum habet, ἀλειπτική, in qua persona nõ exprimitur. Horat. Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum. Virg. Coram quem queritis adsum, Troius Æneas. Hæc fit, uel

Diuerso

Numero. Ouidius 2. Fast. Hoc dedimus nos tibi nomen Eques.

Genere. Virg. 1. Æn. Nos tua progenies, cæli quibus annuis arcem.

DE FIGVRIS SYNTAXIS TERTII GENERIS,
IN QVIBVS ALIQVID ABVNDAT.

DE PLEONASMO.

Πλεονασμός, seu
Abundantia (te
ste Fabio) est
in uerbis su-
peruacuis,
quibus onera-
tur oratio,
quæ inter spe-
cies inornati
numerarunt
Grammatici.
Fit autem plu-
ribus modis:
uel in

Nomi-
nibus,
cùm addi-
tur

Substantiuo aliud substantiuum, tanquam speciei genus. Ter. in Phor. Seruum ho-
minem causam orare, leges non sinunt. Hominem abundat.

Adie-
ctiuo,
uel

Adiectiuum, quod idem significat. Idem in And. Quod plerique
omnes faciunt adolescentuli. Plerique omnes, altera uox superua-
cua.

Substantiuum,
uel in casu

Eodem: cuius substantiui in se significa-
tionem comprehendit. Idem in Hec. Ne
mini ego plura acerba esse credo ex a-
more homini oblata unquam, quàm mi-
hi. Homini abundat. Talia sunt, cùm
Cicero dicit, bonam beneuolentiam: &
Plautus, malam infamiam.

Genitiuo. Virg. 1. Æn. Cerealiq; arma
Expediunt fessi rerum. Genitiuus rerum
abundat.

Relatiuo suum antecedens. Cicero pro Cluentio: iubet lex ea, qua lege hæc quæstio
constituta est.

Diminutiuo adiectiuum diminuens. Idem in Parad. Nullum sequitur florem oratio-
nis, neque dilatat argumētum: sed minutis interrogatiunculis, quasi punctis, quod pro-
posuit, efficit.

Pronomi-
nibus, uel
cùm

Vnum ociose ponitur. Virg. 5. Æn. Nunc dextra ingeminans iclus, nunc
ille sinistra. Ter. in Phor. Qui mihi ubi ad uxores uentum est, tum fiunt senes.

Vnum bis ponitur. Ter. in Eun. Id amabo adiuta me, quò id fiat facilius.

Plura simul ponuntur. Pacuuius in Armorum iudicio: Canis quando est per-
cussa lapide, non tam illum appetit qui se icit, quàm illum eum ipsum lapidem,
quo ipsa icta est, petit.

Verbis, uel
cùm additur

Absoluto casus actionis propriae. Catull. Pro qua mihi sunt magna bella pu-
gnata.

Absoluto aliquid quod idem significat. Ter. in Hec. Hanc habere orationem
mecum à principio institit.

Verbo sensum significanti, sensus ipsius instrumentum. Virg. 4. Æn. Vocemq;
his auribus hausi. Idem 11. Tristes Latonia uoces Ore dedit. Terent. in Hec.
Partim quæ perspexi his oculis, partim quæ accepi auribus.

Participijs, cùm participium uerbo apponitur ἰσαδυναμῶντι. Virg. 2. Æn. Et Diuum amplexæ sim-
lachra tenebant.

Παρελκον, id est (ut Γονατος) productio uel adiectio (sicuti ex interpretibus Terentij licet animaduertere) est, cum aut abundant particula: aut alijs partibus non declinabilibus, declinabilis aliqua absq; necessitate adijcitur. Citatur autem ab ijs parelcon sextum, hoc est, sexti generis: item secundum, tertium, quartum, quintum: quos secuti nos, reliqua annotare conabimur. Parelcon autem fit, cum

Aduerbijs adiunguntur genitiui. Plaut. in Pseudolo: Interea loci si lucrum quod datur, potius rem diuinam deseram. Talia sunt, Quoquo terrarum, minime gentium, nusquam locorum.

Apponuntur particulae expletivae, uel

- Pronominibus. Virg. 3. Aen. Equae nam puero est amissae cura parentis? Idem in Buc. Capreoli sparsis etiam num pellibus albo.
- Verbis. Terent. in Adel. Hoc tu facitodum animo cogites.
- Aduerbijs. Plaut. in Aul. Eleusium huc intro abi, abidum ad nos.

Coniunguntur aduerbia uel

- Verbis idem significantibus. Terent. Vbicunque datum erat spatium solitudinis, ut colloqui mecum una posses.
- Aduerbijs idem significantibus. Idem in Hec. Ego pol quoque etiam timida sum.

Aduerbijs uox superuacua additur. Virg. 12. Haud quidquam mihi dulce meorum Te sine frater erit. Terent. in Phor. Nihil uidi quidquam letius.

Congeruntur aduerbia uel

- Affirmandi Plaut. in Menech. Tu quidem hercle certe non satis sanus.
- Negandi. Terent. in And. Neque tu haud dicas tibi non praedictum.
- Temporis. Idem: Age, nuc iam ego pol hodie, si uiuo, tibi ostendam.

Iterantur praepositiones cum uerbis compositae. Idem: Accedo ad pedisequas.

In conclusione ponuntur connectendi particulae. Idem: Non ne haec iusta tibi uidentur potest? Et: Omnia haec nunc uerba huc redeunt deniq;

Aduerbio quantitatis aduerbium intendendi apponitur. Virg. 9. Aen. Tantum infelicem nimium dilexit amicum. Aut contra. Cic. in Orat. Sales in dicendo nimium quantum ualent.

Comparatiuo additur suae potestatis aduerbium. Plaut. in Capt. Nec quisquam est, equae melius cui uelim.

DE POLYSYNDETO.

Πολυσύνδετος est, cum oratio abundat coniuunctionibus, uel

- Isdem, ut sunt
 - Copulatiuae. Virg. 1. Georg. Urget ab alto Arboribusq; satisq; notus, pecoriq; sinister.
 - Disiunctiuae. Ibid. Ille flagranti Aut Atho, aut Rhodopen, aut alta Ceraunia telo Deijcit.
- Diuersis. Idem 1. Aen. Multum ille et terris iactatus et alto, Multa quoque et bello passus. Pers. Sat. 3. Disciteq; o miseri, et causas cognoscite rerum. Proper. 3. Deiphobumq; Helenumq; et Polydamantas in armis.

DE PALIOLOGIA.

Παλιολογία est, eiusdē uocis quasi resumptio aut repletio: quā apud ueteres uariam fuisse, docemur ex Terentij interprete, qui παλιολογίαν primam dum annotat, plures eiusdem fuisse species ostēdit. Hęc autem iteratio, seu (ut auctor ad Herennium) repetitio, multiplex est: fitq; aut in

Vna parte, et distinguitur nominibus apud Græcos. nam quę accidit

Partibus duabus, quę eodem modo distincta apud Græcos nomina habet: nā quę accidit

Initio, dicitur relatio, uulgo ἀναφορά, à Ruffiniano ἐπαναφορά, à Rutilio ἐπιβολή, in Græcorum commentarijs ἀπὸ τῆς ἀναφορῆς. Prop. Aurum omnes uicta iam pietate colunt: Auro pulsa fides, auro uenalia iura, Aurum lex sequitur. Ouid. 1. de Arte: Tuta frequensq; uia est, per amicti fallere nomen: Tuta frequensq; licet sit uia, crimen habet.

Medio, nominatur ἐπαναφορὰ ab Hermogene. Cic. O fortunatam natam me consule Romam.

Fini, appellatur à Rutilio ἐπιφορά, ab Aquila ἀναφορὰ, à Ruffiniano ἐπιφορὰ, ab Hermogene ἀντιφορὰ: à Latinis conuersio. Ouid. ad Liuiam: Fortuna arbitrijs tempus dispensat utrunq;: Quaq; ruit, furibunda ruit. Idem 4. Met. Quiq; à me morte reuelli Heu sola poterat, poteris nec morte reuelli.

Initio & fini, appellatur ab Aristotele λέξις, à Grammaticis ἐπαναλήξις ἢ ἐπαναδίπλωσις: à Latinis modò resumptio, modò inclusio. Ouid. Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. Idem 2. Fast. Vna dies Fabios ad bellum miserat omnes, Ad bellum missos perdidit una dies.

Fini & initio: hęc uulgo ἀνάδιπλωσις seu geminatio, à Ruffiniano generali nomine παλιολογία. Tibull. Abstineas auidas mors precor atra manus, Abstineas mors atra precor. Ouid. 3. de Arte: Perfidus ille abiit: quid mihi fiet? ait. Quid mihi fiet? ait, sonuerunt cymbala toto Littore.

Medio, ijsdem dictionibus recurrentibus, quę dicitur ἀνάκλισις, ἢ συνεικείωσις, à Charisio ἀντιπαραβολή. Vt apud Poëtam antiquum: Homo locum ornat, non ornat hominem locus.

Regressio, ἀπολογία ἢ ἐπιδόσις, id est (ut auctor ad Herennium) conduplicatio. seu (ut Capella) replicatio. Terent. in Phor. Negat Phanium esse hanc sibi cognatam Demipho? Hanc Demipho negat sibi cognatam? Ouid. 1. Trist. Quid nisi tot lusus, & tot mea serua nosse: Tot nossem lusus, seruaq; ipse tuas

Complexio, συμπλοκή uel (ut Rutilius) λειψότις, Cic. 2. Philip. Doletis tres exercitus populi Ro. interfecit: interfecit Antonius, Desideratis clarissimos ciues? eos quoq; eripuit uobis Antonius. Auctoritas huius ordinis afflicta est? afflixit Antonius.

Geminatio, ἐπίστροφis, cum eadem dictio repetitur, uel
 { Sine aliqua dilatione. Horat. O ciues ciues, querenda pecunia primum.
 { Exigua dilatione. Silius: ibimus omnes, ibimus, immensis urnam quatit Æacus umbris.

Intentio, ἀντιθέσις, ut nominat Sulpitius Victor: διαφορά, ut Rutilius: ἀντιτύπη, ut Dialectici: ἡμυνομία, ut idem. cum eadem dictio repetitur sensu diuerso. ut cum dico, Hospitē non semper hospitem esse oportet. ἀλλὰ ξενον ἀπὸ ξενον εἶναι, ut est apud Aristotelem. Cic. ad Q. Fratrem: Cato adolescens nullius consilij, sed tamen ciuis Romanus, & Cato.

Distinctio, ἀκρίβεισις, cum quod propositum est, iteratur & diuiditur. Virg. 2. Æn. Iphitus & Pelias mecum: quorum Iphitus euo iam grauior. Pelias & uulnere tardus Vlyssi. Ouid. 3. Trist. Illa meos casus aggrauat, illa leuat: Aggrauat hoc quod abest, leuat hoc quod præstat amorem.

Copulatio, πλοκή, ut Fabius, cum idem repetitur quadam inuersione. Cic. Vestrum iam hic factum reprehenditur, non meum: ac pulcherrimum quidem factum, uerum (ut dixi) non meum, sed uestrum.

Recensentur præterea sex alię & παλιολογίας species.

¶ Interdum etiam
παρηγορία fit, in-
terposita paren-
thesi: eaq; est tri-
plex. aut enim
uerbum

Idem manet, αὐτὸ καὶ ἑαυτὸ. Cic. pro Marcello: Non uita hæc dicenda est, quæ corpore
& spiritu continetur: illa inquam, illa uita est, quæ uiget memoria seculorum omnium. Virg.
Huc pater ô Lenæe (tuis hic omnia plena Muneribus, tibi pampineo grauidus autumnus Flo-
ret ager, spumat plenis uindemia labris) Huc pater ô Lenæe ueni.

Aliud sumitur, κατὰ συνωνυμίαν. Cic. 1. Tusc. Confirmato illo (de quo si mortales animi
sunt, dubitare non possumus, quin tantus interitus in morte sit, ut ne minima quidem suspicio
sensus relinquatur) hoc igitur probè stabilito & fixo, illud excutiendum est. Idem in Catil.
Nam tum, cum ex urbe Catilinam eieciẽbam (non enim iam uereor huius uerbi inuidiam, cum
illa magis sit tinnenda, quòd uiuus egressus est) sed tum, cum illum exterminari uolebam.

Antecedens pluribus effertur, κατὰ περιγραφὴν. Idem lib. 9. Epist. Quidquid arte
fieri potuerit (non enim iam satis est consilio pugnare, artificium quoddam excogitandum est)
sed tamen quidquid elaborari aut effici potuerit.

D E P A R E N T H E S I.

παρήθεσις, seu (ut Fabius) interpositio:
ut Capella, digressio: ut Græci quidã,
διὰ λόγου: ut Porphyrio, σχῆμα διὰ
μίσου: est interiectio alieni sensus,
quæ cum quidem distrabit, non impe-
dit tamen. quamuis enim dematur,
manet tamẽ nihilominus integra sen-
tentia. Hæc est aut in

Verbo simplici. Plaut. in Aulul. Quid tu (malum) curas, utrum ego
coctum an crudum edam? Ouid. de Arte: (Turpe) nisi hoc matris preci-
bus tribuisset Achilles, Veste uirum longa dissimulatus erat.

Tota oratione. Virg. 1. Aen. Aeneas (neq; enim patrius consistere men-
tem Passus amor) rapidum ad naues præmittit Achaten.

D E E P E M B O L E.

Επεισόδιον, seu παρεμβολή, seu (ut Hermo-
genis interpres) μεταβολή, quæ e-
tiam eodem referente à ueteribus ἑπο-
σοφὴ, & à nonnullis κατακλιπὴ di-
cta fuit: est, interiectio alieni sensus,
quæ eum continuat. etsi enim inter-
expositionem rei excurrit, subito ta-
men insistit. Hæc est aut

Simplex. Ouid. 4. Trist. Nil adeò firmum est, adamas licet alligat illud:
Ut maneat rapido firmitus igne Iouis. Ter. in Hec. Olim quidem te cause
impellebant leues, Quod nunc mimitare facere, ut faceres.

Duplicata. Cic. pro Marcello: Diuturni silentij, patres conscripti, quo-
eram his temporibus usus: non timore aliquo, sed partim dolore, partim
uerecundia: finem hodiernus dies attulit. Idem pro Roscio Comædo: Nō
ex pactione uerborum, quibus iusiurandum comprehenditur: sed ex per-
fidia & malicia, per quam insidiæ tenduntur alicui, Dij immortales ira-
sci ac succensere consueuerunt.

¶ Parenthesin & epembolem, alij inter species hyperbati posuerunt: quòd ijs interrumpatur sermonis continuatio:
sed quia utraq; figura auget orationem, adeò ut sublato eo quod interpositum est, sententia perfici & intelligi pos-
sit, rectius in hac classe το παρηγορίας poni uidetur.

DE FIGVRIS SYNTAXIS QVARTI GÈNERIS,
IN QVIBVS ALIQVIO DESIDERATVR.

DE ELLIPSI.

Καθολικῶς, cūm
omittitur id, quod
intellectu statim
percipitur, & ad-
dere semper nō est
neceffe. intelligun-
tur autem in

Nomi-
nibus

Proprijs appellatiua: ut in nomine Mæliboci, intelligitur
mons: Danubij, fluuius: Ianuarij, mensis.
Appellatiuis communiā: ut in nomine Delphini, pi-
scis: in nomine Elephantis, bellua.
Adiectiuis substantiua. Tibull. lib. 2. Dicam: is bona
uerba (uenit natalis) ad aras. deest, dies. Ter. in Eun. Salute
Parmenonem summum suum imperit Gnatho. intelligitur
amicum. Tacitus lib. 5. Neq; fœmina amissa pudicitia, alia
abnuerit. deest, flagitia, uel quid simile.

Pronominibus relatiuis antecedens. Ouid. in Heroid. Certus in hospiti-
bus non est amor, errat ut ipsi. scilicet, hospites.

Verbis personalibus
pronomina personæ eiusdem

Primæ. Ouid. Nitimur in uetitum sem-
per, cupimusq; negata.
Secundæ. Virg. Nec curare Deum
credis mortalia quenquam.

Nomi-
nibus,
præcipue
cūm omit-
tuntur ca-
sus,

Nominatiuus: ut in his loquendi formulis. A pedibus: deest, seruus.
A cura amicorum. deest, libertus. Item cūm dicimus, Non est sa-
pientus dicere, Non putaram. supple, uox. Et, Mentiri non est meum:
deest, munus. Et, At pol tam aderit, se quoq; etiam cūm oderit: deest,
tempus.
Genitiuus. Ter. in Eun. Quidquid huius feci, causa uirginis fecit:
deest, rei. Postulatus repetundarum lege Iulia: supple, pecuniarum.
Datiuus. Ter. in Hec. Quæ nec opinanti accidunt: deest, mihi.
Accusatiuus. Ter. in Adelp. Non posteriores feram: id est, partes:
Idem in And. Antiquum obtines: id est, ingenium. Huc pertinent, ad
Dianæ apud Terentium: ante Castoris, apud Ciceronem: circum Con-
cordiæ, apud Sallustum: in Veneris, apud Plautum. deest, ædem uel
templum.
Ablatiuus. Virg. 8. Ex illo celebratus honos: deest, tempore. Idem
11. Paucis (animos adhibete) docebo: deest, uerbis.

Prono-
mini-
bus,
cūm de-
est uel

Relatio. Virg. Est locus, Hesperiam Graij cognomine dicunt: deest
quem.
Casus uerbo necessariō apponendus. Ter. in And. Memini
uidere: deest, me. Horat. Seruet, in ambiguo qui consulit, & tibi &
urbi Iuppiter: deest, seruet eum.

Ελλῆσις, seu
ἐκλειψις (quæ
generali no-
mine in dicitur,
à Quintilia-
no μέσσις, id
est, defectus
seu diminu-
tio dicitur)
est, cūm uox
aliqua deest,
quam consue-
tudine adde-

Μεγιστῶς, cūm
est in parte ali-
qua orationis,
quæ ad senten-
tiæ integratē
omitti non de-
bet. Ea multi-

Verbis uel

Impersonalibus. Ter. Tantam ne rem tam negligenter agere: deest, oportet.

Perfo-
nis &
nume-
ris.

Ter. in And. Egomet continuo mecum: certè captus est,
habet. deest, cogito. Ibid. Ne tu hoc posterius mi-
hi, Dau factum consilio, aut dolis. deest, dicas, uel
obijcias. Virg. 1. Aen. Querētī talibus ille Suspirās,
imoq; trahens à pectore uocem. deest, dicit. uel re-
spondet. Ter. in And. Vos semote, nos soli. Vos
semote, scilicet fuistis: Nos soli, scilicet, sumus.

re erat ne
cessse. Hec
accidit om
nibus ora
tionis par
tibus, &
accipitur
uel

plex est:
& primæ
Ellipsis
mentio
fit apud
interpre
tem Terē
tij. Est au
tem uel in

nali
bus,
eaq; fit
in omni
bus

Modis
atque
tempo
ribus

Virg. 1. Æn. Sed uos qui tandem? quibus aut uenistis ab
oris? deest, estis. Idem 3. Georg. Dij meliora pijs, erro
remq; hostibus illum. deest, dent aut faciant. Idem 8. Ta
lia per Latium: quæ Laomedontius heros Cuncta uidens.
deest, talia fiebant, aut curabantur.

Indicatiuus. Ter. in Heaut. Ego dicam quod mihi
in mentem, tu dijudica. deest, uenit.

Imperatiuus. Idem in Hec. Imò quod constitui me
hodie conuenturam, non posse. deest, nuncia.

Optatiuus. Virg. 5. Æn. Nec uincere certo, Quan
quam ò. deest, uincere possem.

Coniunctiuus. Ter. in And. Et uultu Sofia, adeò
modesto, adeò uenusto, ut nihil supra. deest, dici queat.

Infinitiuus. Cic. ad Att. Horribile est quæ loquan
tur, quam mimitentur. deest, audire.

Participiis. Liuius: Ea modò quæ restinguendo igni forent, portantes. deest, cõuenien
tia, aut necessaria. Cic. Att. Epistola librarij manu est. deest, scripta. Ter. in Adelp.
Cui rei est, ei rei hunc sumamus diem. Cui rei est: deest, dictus seu constitutus dies.

Aduerbijs. Liuius de bello Macedonico: Altera die, quam à Brundusio soluit. deest,
post: ut sit, postquam soluit.

Præpositionibus. Virg. 3. Georg. Hunc quoq; ubi aut morbo grauis, aut iam se
gnior annis Deficit, abde domo. deest, in. De his actum pluribus est de Varietate præposi
tionum, in Syntaxi.

Coniunctio
nibus, ut
cùm desidera
tur

Copulatiua. Horat. Ludere par impar, equitare in arundine lon
ga. deest, &.

Coniunctiua. Ouid. Inuigiles igitur nostris pro casibus oro. deest,
ut.

Causalis. Iuuen. Græculus esuriens, in cœlum iusseris, ibit. deest, si.
Redditiua. Cic. Ut enim æquè doleamus animo, cùm corpore do
lemus. deest, atq; cùm corpore dolemus.

Disiunctiua. Catul. Per impotentia freta Herum tulisse, leua siue
dextera Vocaret aura. Deest, siue leua.

Simplex & recta, ut in exemplis modò enumeratis.

Retrograda, cùm refert consequens. Ouid. 3. Trist. His ego commotus, dixi tibi protinus
ipsi, Scena manet dotes grandis amice tuas. His, id est, dotibus: assumendum à posteriore
quod deest, continuatiuum ipsius relationis.

Duplicata, cùm duæ pluresue in oratione occurrunt. Ter. in And. Verbum unum caue de
nuptijs, ne ad morbum hoc etiam. pro, caue dicas uerbum de nuptijs, ne hoc quoque ad mor
bum accedat. Cic. Attico: Rhodum uolo puerorum causa, inde quamprimum Athenas. pro,
Rhodum uolo proficisci, inde redire Athenas constitui.

¶ Ellipsis
igitur di
uidi po
test secun
dum

Quan
titatē,
qua aut
est

Cõsue
tudinē,
qua est
aut

Usitata, qua uel communi consuetudine, uel lege aliqua certa utimur, quales multæ sunt apud
Ciceronem & alios: ut & in simpli apparuit, & modò in duplicata uidetur.

Minus usitata, qua Poëta tantum uti consueuerunt, uel ornatus uel necessitatis gratia.

DE HYPONCEA.

Initio, quam ἀπὸ τοῦ νομοῦ nominat: cum aliquid in priore mēbro ponitur, quod in altero est re-
petendū. Ter. in Phor. *Quietus esto, inquam, ego curabo.* Pro, *quietus esto, ego inquam cura-
bo.* Hæc transit in *ἑὺμα*, cum idem semper repetitur, ut Cicero in Cat. Maiore: *Non cura
uires meas desiderat, non rostra, non amici, non clientes, non hospites.*

Υπόθεσις, seu subau-
ditio est, cum in o-
ratione intelligi-
tur aliquid, quod
aliunde sit peten-
dum. Hæc ab a-
lijs Grammaticis
omissa, annotatur
ab interprete Ly-
cophronis, cum e-
iusmodi distinctio-
ne, quod sit aut in

Fine,
eaq; rur-
sus du-
plex, aut
enim est
in

Verbis, quam ap-
pellat *συνοδω-
χῆ*: cum aliquid
intelligendum ab
initio est, quod in
parte posteriore
ponitur. Ea rur-
sus est duplex:
aut

Aperta, cum idem uerbum repetitur. Cic. pro lege Mani-
lia: *Homini timide de potestate Deorum, & pauca dicen-
da sunt.* Pro, *timide dicendum est, & dicenda pauca.*

Minus aperta, cum assumitur aliud. Ter. in Adelpb.
Nam qui mentiri, aut fallere insuerit patrem, aut aude-
bit: tanto magis audebit ceteros. Hic ad uerbum *Menti-
ri* consequens casus non pertinet, sed est mutandus in a-
lium: *Mentiri patri, & fallere patrem.* in repetendo a-
liud assumendum. Brutus Antonio: *Non enim decet, aut
conuenit nobis, periculo ulli submittere animum. Dicen-
dum, decet nos, & conuenit nobis.*

Sententijs, quam uocat *παρεπιγραφή*, cum ex cōsequenti, aliqua colligitur sen-
tentia antecedens. Ter. in Adelpb. *Iubet frater: ubi is est? tu ne tubes hoc?* Virg.
1. Æn. *Mene inccepto desistere uictam, Nec posse Italia Teucrorū auertere regem?*
Ex abruptis enim admirantium aut indignantium initijs, sermonem aliquem, aut
cogitationem certe, præcessisse apparet, ad quæ subito aliquid infertur.

DE APOSIOPESI.

Ἀποσιώπησης (quam auctor ad Herennium præci-
sionem, Cicero reticentiam, Celsus obticentiam, Fa-
bius ex nonnullorum sententia interruptionem nomi-
nauit) est, cum quid in oratione omittitur, propter
motum animi, sine quo absoluta esse sententia non
potest. Hanc interpretes Terentij tripliciter diuidit:
nos duplici diuisione comprehendemus. Aut enim ta-
cet aliquis, uel

**Per
se, uel
cum**

Nihil ultra dicit. Ter. in Adelpb. *Profundat,
perdat, pereat, nihil ad me attinet: iam si uerbum
unū posthac. Deest, dixero, uel conquestus fuero.*

Ad aliud transit. Virg. *Nec requieuit enim,
donec Calchante ministro: Sed quid ego hæc au-
tem, nequidquam ingrata reuoluo? De est, donec
Calchante ministro, quod uult, perfecit.*

Alterius personæ interuentu. Ter. in Phor. *Demi-
phonem, si domi est, uisam: ut quod. D E. At nos ad te iba-
mus. Deest, ut quod numerandum est, ab eo exigam.*

¶ Idem interpretes alijs locis reticentiae species quatuor enumerant, quarum duae sunt in

Verbis, ut cum

Sententis, ut cum

Non exprimuntur, rebus minoribus, uel a

Dolente. Idem in Phor. Ille, qui illam amabat fidicinam: tantummodo satis scita est, noster uero. D. A. Iam scio. Noster uero, efflictim deperire eam coepit.

Indignante. Idem in Eun. Tibi illam reddat, aut tu eam tangas? omnium? Deest, sceleratissime.

Prætermittuntur uerba, quasi festinatione quadam. Idem in Phor. Saluum uenire. Deest, gaudeo. In Adolph. Quid facias? si non ipsa re tibi isthuc dolet, simulare certe est hominis. Deest, quid facias, rogas?

Interrumpitur sententia, quasi admirantis aut increduli. Idem in Adolph. Sperabam iam defuisse adolescentiam. gaudebam: ecce autem de integro: nisi quidquid est, uolo scire.

Non tota sententia effertur, quasi haesitantis aut incerti. Idem in Eun. Profecto non plus biduum, aut. Et in Phor. Tu amicus, tu parens, tu.

Υπεριστάσιον, ut nominat Vlpianus: uel παρασιώπιον, ut Rutilius, id est, subiticiam: uel ἀναρταπίδοτον, ut Attici, quorum haec figura propria est, cum quid tacetur prorsus, quod tacitum tamen intelligitur. Cic. ad Terentiam: Si perficitis quod agitis, me ad uos uenire oportet: sin autem. Sed nihil est opus reliqua scribere.

¶ Reticentia autem omnis habet uel

Μετανοια, ut Rutilius, id est, resipiscenciam, cum res subitetur indigna. Ter. in Heaut. Quamobrem? me rogas? homini. Cum negaret malo et profuso adolescenti filiam.

Εὐφροισμόν, ut Donatus, cum boni omnis causa, id quod tristius est, non profertur. Ouid. in Laodamia: Me tibi uenturam comitem quocumque uocaris, siue, quod haec timeo: siue superstes eris. Deest, siue occideris, in membro primo. Cicero ad Cassium: Brutus Martine uix iam sustinebat, qui si conseruatus erit, uicimus: sin (quod Dij omen auertant) omnis omnium cursus est ad uos.

DE ANACOLVTHO.

Ἀνακόλουθον, seu ἀνατάλλιον, inconsequētia est, cum nulla sit ἀνάδοσις, seu redditio: aut si fit, non fit cō-

Nulla fit redditio, ut cum: omittitur uox aliqua, quae sine altera in oratione non collocatur.

Hoc autem fit, in

Coniunctionibus

Copulatiuis, συμπλεκταίς, quod primum nominant ἀνακόλουθον, Iulius Romanus, et interpres Terentij. Virg. 5. Aen. Tali remigio nauis se tarda ferebat: Vela facit tamen, et plenis subit ostia uelis. Deest, quanquam. Horat. in Epist. Militiae quamuis piger et malus, uilis urbi est. Deest, tamen.

Adiunctiuis, συζευκταίς. Ter. in Phor. Quot me censes homines iam deuerberasse usque ad necem, hospites, tum ciues? Deest, cum: ut sit, cum hospites, tum ciues. Hoc appellat ἀνακόλουθον secundum Interpres.

Præpositionibus, cum repetendo aliqua omittitur. Ter. in Hec. Propè iam remotum iniuria aduersarium Ab studio, atque ab labore, atque arte Musica. Deest, ab arte.

Ordinis. Cic. Celio: Primum tibi, ut debeo, gratulor, letorque: cum praesenti, tum etiam sperata tua dignitate. Idem Thermo: Eum tibi penitus commendo atque trado, primum ut omnibus in rebus ei commodes, quoad fides tua, dignitasque patietur. Deest in his exemplis, deinde, aut postea, aut quid simile.

Aduerbijs

Numeri. Virg. 2. Aeneid. Millia quot magnis nunquam uenere Mycenis. ueniente

ueniente uerbo. Interpretes Terentij quartum ἀναλόγητον an notarunt, nos in genere dupliciter hanc figurā diuidemus, in qua aut

Idem 10. Quot prius æratæ steterant ad littora proræ. In his exemplis deest, tot. Ouid. Si, quoties peccant homines, sua fulmina mittat Iuppiter. In hoc deest, toties.

Quantitatis. Idem in Buc. Nec tantum Phœbo gaudet Parnasia rupes, Nec tantum Rhodope miratur & Ismarus Orphea. Deest, quantum cantante stupebant Sileno.

Similitudinis. Idem 10. Æn. Tela manu iaciunt: quales sub nubibus atris Strymonicæ dant signa grues, atq; æthera tranant Cum sonitu.

Verbis, cum aliquoties id repetitū, in extremo membro non repetitur. Ter. in Eun. Fac periculum in literis, fac in palestra, in Musicis. Deest in postremo membro, fac.

Cum loco relationis ponitur aduerbium. Ter. in Hec. Omnem rem narrabit scio continuo sola soli, quæ inter uos interuenit, unde ortum est initium iræ. Vnde. pro, ex qua re. Hoc nominat tertium ἀναλόγητον interpres Terentij.

Nominibus,

Cum relatio non ad propinquū, sed ad remotius respondet. Cic. 1. Tusc. Quomodo igitur, aut cur mortem malum tibi uideri dicis: quæ aut beatos nos efficiet, animis manentibus: aut non miseros, sensu carentes. Cum rectius fuisset, sensu carentibus.

Cum oratio non ad uerba refertur, sed ad sententiam. Cic. Planco: Quæ ne singula enumerem, totam tibi domum commendo; in his adolescentem filium, pro, in hac domo.

Cum oratio tota sine casu usitato ponitur. Tibull. 1. Nam ueneror, seu stipes habet desertus in agris, Seu uetus in triuiu floreæserta lapis. Dicendum erat, Veneror stipitem, seu lapidem.

Redditio fit, non conueniente uerbo, ut cum uox aliena collocatur. Hoc quoque fit, in

Verbis, cum mutatur aliquod accidens: ut cum coniunguntur

Diuerſi modi, quod idem nominat quartum ἀναλόγητον. Ouid. Nec tibi turpe puta, crinem ut Phylleia mater Soluere, & effusis colla re flecte comis. Pro, reflectere. Ter. in Phor. Si hoc caletur, in metu: sin patefit, in probro ut siem. Pro, patefiat.

Diuerſa tempora, cuius supra exempla posita sunt de Coniunctione.

Aduerbijs & Coniunctionibus, cum non adduntur ἀπὸ τοῦ ἴδιου, sed aliena. Cic. Gallo: Primum ipsas ego Musas nunquam tanti putassem, atq; id fecissem Musis omnibus approbantibus: sed tamen erat aptum bibliothecæ, studijsq; nostris congruens. Inferendum erat post Primum, deinde, uel quid simile. Ter. in Hec. Non hercle Parmeno uerbis dici potest tantum, quam re ipsa nauigare incommodum est. Post tantum, ponendum erat quantum. Tibull. 1. Hic ego pastoremq; meum lustrare quotannis, Et placidam soleo spargere lacte Palem. Dicendum erat, & lustrare & spargere soleo. nam Que cum Et, coniunctum, ἀναλόγητον est, minus tamen sentitur in carmine.

Ἀσύνδετον, quod Charisius διὰλυτον, Rutilius διὰλυσι, interpres Hermogenis modò τμήσειν, modò λέμμα nominat, est (ut Fabius lib. 9. ait) copulata dissolutio: seu (ut in Partitionibus Cicero) constructio uerborum dissolutionibus relaxata: cum uidelicet (ut ipse in Oratore se interpretatur) demptis coniunctionibus dissolutè plura dicuntur. Ἀσύνδετον fit dupliciter: aut in

Simplicibus uerbis, & nominatur ab auctore ad Herennium Articulus, à quibusdam ἀρθερον: ut, Balnea, Bacchus, amor, iuuenilia corpora firmant: Corpora debilitant, balnea, Bacchus, amor.

Membris orationis, & ab eodem dicitur dissolutio, ab alijs λῶλον seu λέμμα: generalibus etiam nominibus interdum συντομία, interdum βραχυλογία appellatur. Martialis: Frange thoros, pete uina, rosas cape, tingere nardo: Ipse iubet mortis te meminisse Deus.

DE FIGVRIS SYNTAXIS QVINTI GENERIS,
IN QVIBVS ALIQVID TRAIICITVR.

DE HYSTERO PROTERO.

Υστερον πρότερον, quasi dicas posterius prius, quodq; alij προδύστρον cōiunctum, alij ἀντεστραμμένον uocant, est, cum uerba permutantur, quod ad positum ipsorum pertinet. ut cum

Præponitur, quod poni in medio solet. Teren. in Hec. Etenim lassam oppiò tum aiebant.

In medio ponitur, quod ponendum in initio est. Silius lib. 3. Quantum etenim diſtiant à morte silentia uitæ?

In fine ponitur, quod in initio est locandum. Ter. in Phor. Vereor ue isthæc fortitudo in neruum erumpat deniq;.

¶ Multi hoc nomine generaliter utuntur, præsertim recentiores, ut quamuis traiectionem, tam uerborum quam sententiarum, huius figure uocabulo nuncupent.

DE ANASTROPHE:

Pronominibus, cum relatiuum sequitur, quod natura antecedit. Cic. ad Att. 8. Hoc nostra grauior est causa, qui domi sumus, quam illorum una qui transierunt. Pro, qui una transierunt.

Aduerbijs, cum dubiam significationem habent. Varro Eudæmonib. Tu non insanis, qui tibi uino corpus corruppis mero. pro, nonne tu insanis?

Præpositionibus, cum casus antecedit, qui sequi debet. Virg. 4. Georg. Illius ira modū supra est. pro, supra modum. Propert. 3. Primum ego ingredior puro de fonte sacerdos. pro, de fonte puro.

Coniunctionibus, cum non solito loco ponuntur. Cic. ad Att. Non id actum, beata & honesta ciuitas ut esset. Id est, ut esset beata. Plaut. in Aul. Quam ad probos propinquitate proximè te adiunxeris, tam optimum est.

Geminata, cum est in duabus partibus orationis. Virg. 5. Aen. Solus qui Paridem solitus contendere contra. pro, qui solus contendere solitus contra Paridem. Cic. 1. Academ. Sic philosophiam latinis literis persequitur, nihil ut iisdem de rebus Græcia desideret. pro, ut nihil de iisdem rebus.

Αναστροφή (quæ à nonnullis ἀναστροφῆς, ut auctor ad Herennium, peruersio: ut Fabius, reuersio: ut Diomedes, inuersio: ut Charisius, transmutatio) est duorum uerborum, nullo interposito, mutatus ordo. Hæc aut est

Simplex, siq; uel in

¶ Omnis autem anastrophe, quod ad usum eius attinet, aut est

Accersita, quæ adhibetur studio, uel

Propter ornamentum, ut ab Oratoribus. **Causa compositionis**, ut à Poëtis.

Necessaria, quæ adhibetur iudicio, ad uitandam ambiguitatem. Terent. in Phor. Ancillam emptum, dudum quam dixit Geta. Nam si dixisset, quam dudum, posset coniunctè intelligi.

DE DIACOPE.

Nomen cum præpositione. Virg. 10. Ille pedem referens, & inutilis, inq; ligatus Cedebat. pro, illigatus.

Verbum cum præpositione. Cic. Pulchro: Perfere accomodatum tibi, si ad Sidam maritimam partem prouincie nauibus accessissem. pro, peraccomodatum.

Præpositio cum aduerbio. Terent. in Hec. Per pol quam paucos reperias fidesles. pro, perpaucos.

Verbum cum aduerbio. Cic. Marcello: Me certè in omnibus rebus satis nostræ coniunctioni, amoriq; facturū. pro, satisfacturum.

Aduerbiū cum aduerbio. Idem Attico: Postea uerò quam ipse Atticus ad me uenit. pro, posteaquam.

Inusitata, cum dictio simplex diuiditur, quæ ex una parte nihil significat. Virg. 3. Georg. Talis Hyperboreo septem subiecta trioni. De hoc genere tmesis supra annotatum est in Metaplasms.

Resolutione ἀναλύσει: eaq; est uel

Usitata, cum dictio composita diuiditur, quæ diuisa certam significationem retinet, ut

Διακοπή, seu τμήσις, (seu, ut Terentij interpretatur, ἀναλύσει: ut Corinthus, ἀλύσει: ut Donatus, sectio: ut Diomedes, dissectio: ut Fabius, diuisio: ut alij, intercessio) est, uocis alicuius separatio, disinctione, interposito extrinsecus uerbo. Hæc fit aut

Interpositione, παρεμβολῆ. Ter. in And. Per ego te Deos oro, ut ne illis animum inducas credere. pro, ego te per Deos oro. Virg. 4. Aen. Per ego has lacrimas dextramq; tuam te Oro. pro, ego ore te per lacrimas.

Peruersione, ἀναστροφῆ. Ter. in Hec. Ne reuereatur minus iam quo redeat domum. pro, Quo minus iam redeat.

DE HYPERBATO.

Interiectione, *ὑπερβέσει*, qua interruptur sententiæ continuatio. Tibul. ad Mes-
salam: Languida non noster peragit labor ocia: quamuis Fortuna (ut mos est illi) me
aduersa fatiget. Sed de hac figura supra dictum est, de figuris in quibus abundat a-
liquid.

ὑπερβατορ, seu *ὑπερβολή*,
(ut auctor ad Heren-
nium, transgressio: ut
Donatus, transcensio)
est, compositionis con-
tra ordinē naturalem
transpositio. seu trans-
mutatio. Ea fit, secun-
dum Hermogēnem, aut

**Traie-
ctione**,
*ὑπερβέ-
σει*, qua
disiungū-
tur, quæ
coniungē-
da sunt.
idq; fit
aut

**Usita-
te:**

Relatiuum à suo antecedente. Publ. Malè secum agit
eger, medicum qui heredem facit.
Substantiuum ab adiectiuo. Cic. 5. Epist. Nulla un-
quam fuit liberis amissis, tam imbecillo mulier animo.
Adiectiuum ab adiectiuo. Idem 13. Quam scis mihi iu-
cundissimam cum patre tuo, & summam fuisse.
Verbum substantiuum à participio. Ibidem: Si Romæ
fusses, etiam salutem A. Cæcinnæ essemus (ut opinio mea
fert) per te consecuti.

**Inusita-
te:**

Præpositio à suo uerbo. Virg. 9. Impastus ceu plena
eo per ouilia turbans. pro, perturbans.
Coniunctio ab ea parte, ad quam pertinet. Tibull.
1. Messalā terra dum sequiturq; mari, pro, dum sequitur
terra & mari. Horat. 2. Carm. Leniter atterens Cau-
dam & recedentis trilingui Ore pedes, tetigitq; crura.
pro, tetigit ore pedes, cruraq;.

¶ Est autem nomen Hyperbati apud multos generale, & has traiectionis figuras
omnes complectitur.

DE SYNCHYSI.

Σύγχυσις, Confusio,
seu perplexio,
uel (ut auctor ad
Herennium) tra-
iectio, est, totius
orationis perple-
xa turbata uel cō-
structio. Hæc
aut est

Viciosa, propter obscuritatem, *διὰ τὸ ἀσαφές*. Horat. Frui paratis ò ualido mihi Latoë do-
nes, at precor integra Cum mente: nec turpem senectam Degere, nec cithara carentem.
Ordo est: Ò Latoë precor dones mihi ualido frui paratis, nec degere senectam turpem, nec
carentem cithara: idq; cum mente integra.

Decora, propter affectum, *διὰ τὸ πᾶθος*, cum tale aliquid tempus ipsum desiderat. Virg.
2. Æn. Iuuenes fortissima frustra Pectora, si uobis, audentem extrema, cupido Certa sequi:
quæ sit rebus fortuna uidetis. Excessere omnes, adytis arisq; relictis, Dij, quibus imperiū
hoc steterat: succuritis urbi Incensæ, moriamur, & in media arma ruamus. Ordo est: Iu-
uenes, fortissima pectora, uidetis quæ sit fortuna: frustra succuritis urbi incensæ: omnes
Dij, quibus steterat hoc imperium, relictis adytis & aris excessere. Si cupido certa uobis, se-
qui audentem extrema, moriamur, & ruamus in arma mediâ.

DE HYPALLAGE.

Epithetorum: ut cum ad rem refertur, quod ad personam pertinet. Virg. 6. Misenum in littore Teucris Flebant, & cineri ingrato suprema ferebant. Non enim cinis ingratus est, sed homo mortuus, qui caret beneficii sensu. Ouid. 4. Trist. Ne noceam grato uereor tibi carmine, neue Intempestiuus nominis obstet honor. Grato carmine, id est, ipse gratus.

Casuum, ut in uerbis permutandi et prohibendi. Horat. 2. Carm. Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes Permutare uelis crine Liciniae. pro, uelis permutare crinem opibus. Idem 1. Tollite barbarum Morem, uerecundumq; Bacchum Sanguineis prohibete rixis. pro, rixas prohibete à Baccho.

In uerbis: eaq; rursus per immutationem, aut

Υπελλαγή, quasi dicas Submutatio, uel subalternatio, seu conuersio, & (ut nonnulli Graeci) μεταποίησις, est sententiae, facta aliqua uerborum immutatione, inusitata peruersio. Haec duplex est, aut enim fit

In tota sententia, transpositione partium: ut cum praedicatum sumitur loco subiecti. Ter. in Hec. Non maximas, quae maximae sunt interdum irae, iniurias faciunt. pro, maximae iniuriae non faciunt maximas iras. Horat. 1. Car. Oda 23. Nam seu mobilibus ueris inhorruit Aduentus folijs. pro, seu folia mobilia inhorruerunt aduentu ueris. Ouid. 3. Trist. Cepisset genitor si Phaethonta Merops. id est, si Meropem genitorem cepisset, seu accepisset Phaethon.

Usitata & elegans: ut in immutatione epithetorum. Virg. 1. Aen. Conueniunt quibus aut odium crudele tyranni, Aut metus acer erat. id est, odium crudelis tyranni.

Haec figura tantum ad poetam pertinet, estq; aut.

Minus usitata, ut quae in casibus uerborum est, de graeco sermone sumpta: item quae in sententijs, quae propter obscuritatem aut nunquam aut rarissime est adhibenda.

DE HYSTEROLOGIA.

Peruersione, καὶ ἀναστροφῆν. Virg. 7. Dat euntibus ingens Silua locum, & magno cedunt uirgulta fragore. Prius enim cedebant euntibus uirgulta, tum silua locum dabat. Idem 3. Postquam altos tetigit fluctus, & ad aequora uenit.

Υστερολογία est, cum sententia quae praeponi debet, naturae ordine inuerso consequitur. Haec fit aut

Perturbatione, καὶ ὑποστροφῆν. Ter. in Heaut. Qua causa id fiat, obsecundato in loco: sed pater egreditur, caue quidquam admiratus sis. Ordo est: Qua causa id fiat, caue quidquam admiratus sis: sed pater egreditur, obsecundato in loco.

DE FIGVRIS ETYMOLOGIÆ.

FIGVRÆ ETYMOLOGIÆ pertinent ad dictionis uel orationis qualitatem, quæ est in uerborum formis ac modis: eaq; sunt non tam orationis emendatæ, quæ in syntaxi spectatur atque requiritur: quàm elegantis, quæ uarietate quadam solet esse iucunda. Quamobrem eas etiam cum Rhetore communicare, diximus suprâ. Itaq; factum est, ut eas & Grammatici tractarint, sed nudè atq; breuiter: & Rhetores simul ad sua præcepta adhibuerint, maiore ornatu & copia exemplorum.

Figuræ Etymologiae generum duorum sunt: aliæ enim dicuntur

τύποι, id est, formæ orationis. Hoc autem nomine uidemus usum Hermogenis interpretem.

τρόποι, id est, modi seu conformationes, quas speciali nomine μεταφορὰς appellat Aristoteles.

Differunt inter se modis tribus:

In primo genere, proprietas manet: in altero, in locum proprii substituitur alienum.

Primum genus tantum æqualitatē habet uocum, & ad earum tractationem attinet: alterum similitudinem quandam significationis, & pertinet ad uerborum uim atq; potestatem.

Primum genus uoluntarium est: nam eo uti possumus, aut non possumus, alterū necessarium: nam cum proprijs destituimur, est ad alieha cōfugiendū.

DE TYPIS DITIONVM.

τύπος τῷ λόγῳ est, forma dictionis arte nouata. Sunt autem formæ eiusmodi aut

Simplices, quæ nullam, aut certè exiguam habent mutationem, cuiusmodi sunt

Propter sonorum aut modulationis æqualitatem, quæ appellari possunt τύποι παρομοιωτικοί: ad quod genus pertinent

Propter similitudinem aut collusionem litterarum, syllabarum ue, quas τύπος παρωνομαστικός dicere licebit. Ad hoc genus pertinent

- Σχέσις.
- Κλίμαξ.
- Εἰρμός.
- Ενδύαδλις.
- Ισοδυναμία.
- Ιδιωτισμός.
- Γάρισον.
- Ομοίωσις.
- Ομοιοτέλετον.
- Πολύωσις.
- Παρωνομασία.
- Παρομοίωσις.
- Αντανάκλασις.
- Προσωνομασία.
- Πλοκή.
- Απτικισμός.

DE SCHESI.

Σχέσις est habitus earundem partium mobilium, uel

Nominum, τῶν ὀνομάτων,

Cum nominum multitudo coaceruatur, absque aliqua copula. *Martial. 6. Argentum, mensas, prædia solus emit. Ouid. 10. Trames Arduus, obscurus, caligine densus opaca.*

Cum singulis nominibus substantiuis epitheton apponitur. *Ennius, Marsa manus, Peligna cohors, festina uirum uis.*

Cum plures periphrases aut antonomasie uni substantiuo, uno in loco adduntur. *Virg. 11. Alma tibi, hanc nemorum cultrix, Latonia uirgo, Ipse pater famulam uoueo.*

Verborum, τῶν ῥημάτων,

Cum eorum multitudo congeritur. *Martialis, Rape, congere, aufer, posside: relinquendum est.*

Cum eorum crescit magnitudo. *Lucilius 30. Fluctus inflarit, exere- rit, extuleritq;.* *Horatius: Cum loca iam recitata reuoluimus irreuocati.*

DE CLIMACH.

Κλίμαξ, ab Her- mogene κλιμακω- τὸν, ab Aquila ascē sus, à Cicerone gra- datio, à Rutilio ἐπι- πλοκή, est, cum à uerbo, quo supe- rior sensus claudi- tur, nouus incipit, & ueluti per gra- dus ascendit. Hæc tripliciter diuidi- tur. Secundum

Materiam, qua est aut in

Nominibus. *Virgilius in Bucol. Torua læna lupum sequitur, lupus ipse capellam.*

Verbis. *Ouid. 3. Amorum: Cedere iussit aquam, iussa recessit aqua.*

Verbis participijsq;. *Idem 12. Metamorph. Profiliit, terraq; ferox sua uiscera traxit, Tractaq; calcauit, calcataq; rupit.*

Compositionem, qua omnis gradatio est uel

In membris duobus, & uerbis ijsdem. *Ouidius 1. Fast. Querere ut absument, absumpta requirere certant.*

In membris pluribus, & uerbis diuersis. *Idem 15. Me- tamorph. Heu quantum scelus est, in uiscere uiscera condi, Congestoq; audum pinguescere corpore corpus, Alteriusq; animantem animantis uiuere letho.*

Formam, qua est aut

Pura, quæ tantum habet repetitionem uocis antecedentis.

Mixta, quæ pecu- liariter appellatur παράθεσις, cum alias figuras parit,

Ἰσωνομασίαν, ut exemplum Ouidij proximum.

Ἐπικνωροδώσεις, ut sequens Ciceronis ex 12. Philippi- ca: Quid enim, per Deos immortales, potest reipub- licæ prodesse nostra legatio? Prodesse dico? quid si obfutura esset? Obfutura? quid si iam nocuit?

Εἰγμός, series, seu connectio, seu (ut Charisius) tenor, est orationis quasi eodem filo deductæ, tractus & continuatio & casus unius, usque ad clausulam observatio. Est autem eiusmodi connectio, aut

Cōtinuata, συνεκτιμή, quæ nihil interiectum habet, in eaq; species aliqua & ὁμοιοματῶς semper inest. nam uerbum uel ponitur in

Initio. Virg. 6. Interea uidet Aeneas in ualle reducta Seclusum nemus, & uirgulta sonantia filuis, Letheumq;, domos placidas qui prænata, amnem.

Medio. Idem in Bucol. Hinc lapides Pyrrhæ iactos, Saturnia regna, Caucasæsq; refert uolucres, furtumq; Promethæi.

Fine. Idem 6. Principio cælum ac terras, camposq; liquentes, Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; astra, Spiritus intus alit.

Interrupta uel discreta, ἰσπλάτνῃ, in qua inest ἰσπλάτνῃ, aut ἀποσπλάτνῃ. Idem: Vos quoque Pergamæ iam fas est parcere genti, Dijsq; Deæq; omnes, quibus obtulit illum, & ingens Gloria Dardaniæ: tuq; ὀ sanctissima uates, Præscia uenturi, da (non indebita posco Regna meis fati) Latio considere Teucros.

DE HENDYADE.

Nomine eodem, aut substantiuo, aut in suum possessiuum mutato. Cic. ad Lentulum: Hæc profecto uides quanto expressiora, quantoq; illustriora futura sint, cum aliquantum ex prouincia, atque ex imperio laudis accesserit. id est, ex prouincia imperio. Virg. 3. Georg. Nec mihi displiceat maculis insignis, & albo. id est, albis maculis.

Vniformis, ἁμοιομοτῆς, quæ unius generis est, sed interpretationem diuersam habet: aut enim explicatur

Nomine inuerso. Ouid. in Phædra: Enixa est utero crimen onusq; suo. id est, onus criminis. Propert. 3. Omnia fausta cano, Crassos cladesq; piate. id est, clades Crassorum.

Ἐνδ' ἑαυτῆς dicta est, secundum Seruium, quod res una in duas diuidatur: ab interprete Terentij appellatur hæc forma δύο ἀσπίδες: ab alijs muerse, ἢ ἑνὶ ἀσπίδι δύο: quia due res pro una ponuntur. Hæc quidem est aut

Nomine diuerso. Virg. 5. Hic membris & mole ualens. id est, membris uastis & robusti. Ibidem: Quid, si quis cestus ipsius, & Herculis arma, Vidisset: id est, Herculem cestibus armatum.

Diuersa, ἑτερομοτῆς, quæ adiunctam aliam figuram habet, & interpretationem magis remotam. Plaut. in Aulul. Qui creta & uestitu se occultant, quasi sint prohi. Creta & uestitu, id est, cretaceo uestitu: & per ἁπλοῦς, candido: per ἁπλοῦς, simplici atque honesto.

Materiam, ut cum affirmamus per

Contraria, ἐναντία. Virgilius 1. Aeneid. Non ignara mali, miseris succurrere disco. pro, malis maximè exercitata, atque edocta.

Privantia, ἑσθησιμὰ. Cic. de claris Orat. Fannius nunquam est habitus elinguis. id est, semper habitus disertus.

Contradicentia, ἀντιειρήνεα. Ovidius 1. Trist. Causa mea est melior, quia non contraria fovi Arma. id est, fidus Cesari sui.

Relatiua, ἀναφορική. Virgilius 4. Aeneid. Nec dulces natos, Veneris nec premia noris? pro, detrectas esse mater & coniunx?

Comparatiua, συγκριτική. Cic. de Offic. Timotheus belli laude non inferior fuit, quam pater. pro, patri æqualis, aut etiam superior.

ἰσοδυναμία apud Grammaticos est, cum negatio pro affirmatione ponitur, atque æquipollet: unde aliqui æquipollentiā, uel æquivalentiam uertūt. Hæc diuiditur secundū

Vsitatē. Ouid. 3. Trist. Denique non possum nullam sperare salutem. pro, maximè spero aliquam salutem. Dicitur à quibusdam affirmatio in ὑπερδύναμις.

Antiquē. Lucilius 17. Sat. Cætera contemnit, & in usura omnia ponit Non magna, proprium uerò nil neminem habere. Pro, nihil quæquam habere proprium: uel, neminem quidquam habere proprium.

Poëtice. Terent. in Andr. Neque tu haud dicas tibi non prædictum, caue. Triplicata negatio ad contentionem maiorem facit.

Formam, ut cum affirmamus negatione, aut

Cumulata ἑπιπλησιμὸς. idq; fit aut

Repetita, ἐμφορτικὸς. Cicero libro decimo ad Atticum: Non sunt ab obsequio nostro, non: habent suas radices. Idem libro septimo ad Curium: Quæ si uideres, lacrimas non teneres, non: quid si cætera scribam? Propert. libro secundo: Non, non humani sunt partus, talia dona, Ista decem menses non peperere bona. Huius generis plura exempla apud Terentium & Virgilium, in nostris Lectionum obseruationibus, annotata sunt.

Ἰδιωτισμὸς,
seu τὸ ἰδιωτικὸν
Aristotelis &
Iamblichi, quod
generali nomi-
ne ὀρθῶς, est,
plebeium ali-
quid, & (ut Te-
rentij interpre-
s ait) consuetudi-
nis peruulgata.
Quātum au-
tem ex eodem
interprete col-
ligimus, idiotis-
mus est aut in
uerbis, aut in
sententijs popu-
laribus. In

Verbis, ijsq; aut

Simplicibus, ut in

Coniunctis, ut in

Sententijs, cum sunt uel

Improprijs. Terent. in Adelpb. Vestram ne-
queo mirari satis rationem. *idioticus* malam,
cum non sit ratio, nisi bona: sed sic loquitur po-
pulus, ut ait interpres.

Barbaris. Idem in Eunuch. Risu omnes qui ade-
rant emoriri. pro, emori.

Peregrinis, quomodo *figus sceleratum*, di-
cunt uolunt a Virgilio idiomate Mantuano.
Ab eodem, *Timauum fluiuum*, appellatione Il-
lyrica, mare & pelagus nominatum.

Incredibilibus. Terent. in Adelpb. Me pu-
gnis miserum, & istam psaltriam usque occi-
dit. Occisus non loquitur, ait interpres.

Superfluis. Idem in Hec. Percontumax redi-
sti huc nobis Pamphile. τὸ nobis abundat.

Reciprocationum abusu. Catul. Nulla
fides ullo fuit unquam fœdere tanta, Quanta
in amore suo, ex parte reperta mea est. In amo-
re suo: pro, in amore ipsius.

Phrasi impropria. Terent. in Adelpb. Tam ex-
coctam reddam atque atram, quam carbo est.
Reddere excoctam, pro excoquere.

Syntaxi non usitata. Ibidem: Hoc mihi do-
let, nos penè serò scisse. pro, ego hoc do!eo.

Syntaxi antiquata. Idem in Phor. Tum An-
tipho me excruciat animi. id est, ego propter
Antiphonem excrucior.

Adiectione non necessaria. Ibidem: Verum si
cognata est maximè, non fuit necesse habere. Non
dicitur maximè cognata, aut cognata minimè:
sed aut est cognata, aut non est.

Particularum abusu. Idem in Hec. Vt cum
matre sua plus esset. id est, diu uel maiorem par-
tem esset.

Impropria. Idem in Phor. Quam iniquè comparatum est, hi
qui minus habent, ut semper addant aliquid ditioribus. Morem
pro lege interpretatur.

Abfurda. Idem in Eunuch. Ille erat honesta facie & liberali.
Muliebriter dicitur, quasi amplius non esset.

PARTITIONVM GRAMMATIC. LIB. III. 161
DE TYPIS PAROMOEOTICIS.

Παρομοίωσις Aristoteli est, cum sunt casus exitu similes. Πρώσις autem ipse uocat flexiones tum nominum, tum etiam uerborum, quas Terentij interpres γόβη appellat. Est igitur hæc æqualitas in casibus, generibus, & modis: neque solum in fine alicuius membri, sed etiam in terminatione & exitu quarumuis dictionum. Eius species diximus esse quatuor.

DE PARISO.

Ἐξήρισον seu (ut Hermogenes) ἑξήρισσις, Martiano dicitur æquatum, auctori ad Herennium & cæteris compar. est, sonorum indifferenter omnium similitudo. Hæc forma accidit aut

Initio, & ab Hermogenis interprete appellatur ἑξήρισον: ut, Curre curriculo.
Finis, & ab eodem dicitur ἑξήρισσις: ut, Sustine & abstine.

DE HOMOEOPOTO.

Ὁμοιοπώτορον, simile casibus, ab auctore ad Herennium similiter cadens, est nominum similis terminatio. Terentij interpres ἑμῶν τῶ γόβη nominat. Id fit aut in uerbis

Duobus: ut cum dico, Honores mutant mores. Livi: Posthumiam Vestalem incestus crimine absolutam, pro collegij sententiæ pontifex admonuit abstinere iocis, Deosq; colere sancte potius quam scite.
Pluribus. Virg. 5. illum & labentem Teucris, & uidere natantem, Et falsos rident reuomentem pectore fluctus.

¶ Hæc autem figura aut est

Simplex, ut in exemplis superioribus.

Mixta: raro enim absq; figuræ alterius ponitur coniunctione. Coniungitur autem cum ea

Contrarium, ἀντίθεσις. Cicero ad Catonem: Ut ex alienissimis socijs amicissimos, ut ex infidelissimis firmissimos redderem.

Repetitio, ἀναφορά. Accius in Deiphobo: Qui neque amico amicus unquam grauis, neque hosti hostis fuit.

Agnominatio, παρανομασία. Virg. 1. Aeneid. Haud aliter puppesq; tuæ, pubesq; tuorum, Aut portum tenet, aut pleno subit ostia uelo.

Compar, ἰσονωδία. Cic. ad Lentulum: Summa dissensio est, sed dispar contentio.

DE HOMOEOTELEUTO.

Ὁμοιοτέλετος, simile sine: ab auctore ad Herennium, similiter desinens: a Martiano, simili modo determinatum: est, uerborum aut aliarum uocum similis terminatio. Id aut est

Simplex, quando est in binis membris. Cic. Lentulo: Vel adiuuando confirmares, uel negligendo impedires. Arterius apud Senecam: Quo modo hunc senatum intrare poteris, exhaustum crudeliter, repletum turpiter?

Geminatum, quando est in ternis quaternis ue membris. Cicero Lentulo: Si cecidisset, ut uolumus & optamus, omnes te sapienter & fortiter: sin aliquid esset offensum, eosdem illos & cupide & remere fecisse dicturos.

Purum, ἀπλόν, quod solitariè ponitur.

¶ Rursus omne ὁμοιοτέλετος aut est

Mixtum, συμμιχτόν, quod cū superiore figura est coniunctum, nominibus similiter & uerbis eandem terminationem retinentibus: idq; etiam aut in

Paucis membris. Seneca in Thyeste: Leue est miserias ferre, perferre graue. Martial. 10. Hunc seruare modum nostri nouere libelli, Parcere personis, dicere de uicijs.

Membris pluribus. Cic. pro Roscio Amerino: Quid tam est commune, quam spiritus uiuis, terra mortuis, mare fluctuantibus, litus eiectis? Ita uiuunt dum possunt, ut ducere animam de caelo non queat: ita moriuntur, ut eorum ossa terra non tangat: ita iactantur fluctibus, ut nunquam abluantur: ita postremo eijciuntur, ut ne ad saxa quidem mortui conquescant.

DE POLYPTOTO.

Diuersitate, μεταπρωσία, eadem uidelicet significatione manente. Virgil. 4. Aeneidos: Littora littoribus contraria, fluctibus undas Imprecor, arma armis pugnent. Ouid. 8. Metamorph. A siluis siluas, & ab aruis arua reuelli.

Πολύπυτος, est commutatio casuum. Hæc fit dupliciter:

Traductione, μεταγωγῆ, eadem significatione non manente. Hanc alij ἀντίπρωσιον nominant, de qua supra in Palilogia dictum est. Cic. 3. Offic. Quid cum eo differas, qui omnino hominem ex homine tollat? In prima parte homo qualitatis est, in altera substantiæ. Accius in Medea: Fors dominatur, neque uita ulli propria in uita est. Virgilius in Bucol. Ex illo Corydon, Corydon est tempore nobis.

DE TYPIS PARONOMASTICIS.

Τῶτοι παρωνομαστῶδι sunt positi in uerborum collusionibus: neque tantum extremæ alicuius syllabæ, quæ æquale sonum faciat, sed aliarum uocum similium, quæ alienum aut diuersum, significant. Eius species sunt sex: quæ etiam si cognationem maximam habeant, tamen doctrinæ causa possunt distingui, ita uti à ueteribus distinctæ sunt.

DE PARONOMASIA.

Παρωνομασία (quam Aristoteles παρὰ γράμμα, Hermogenes παρὶ χροῖον, Ruffinus παρὰ γένος nominat: Diomedes denominationem, Cicero immutationem, Cornificius traductionem uertit) est, commutatione quadam uenustas quaesita. Eaq; est aut

Simplex, quæ fieri potest multis modis: uel

Vocalis commutatione, μεταθέσει. Terent. in And. Inceptio est amentium, haud amatium. Plaut. in Aul. Inanijs sunt oppletæ, atque araneis.

Literæ uel

Consonantis collusionione, παίσει. ut de occiso fratre suo dixit Bassianus imperator: Sit diuus, modò ne uiuus.

Syllabæ interiectione, ἐπιενθέσει. Terent. in Heaut. Tibi erunt parata uerba, huic homini uerbera.

Literæ syllabæ uel productione, aut correptione. Nero dicere solitus est, desisse Claudium inter homines morari, cum non moraretur amplius. Mōrari prima longa, stultum agere, deruatione Græca à nomine μῶρος: prima breui, teneri aut agere aliquo in loco significat.

Item, si diceretur, Aliquem esse aptiorem ad haram, quàm ad aram.

Geminata, eaq; rursus uel

Repetitionem habet rerū diuersarum. Cic. 1. ad Att. Consul autem ipse paruo animo & prauo, facie magis quàm facietijs ridiculus. Rerum earundem. Catul. Bona te Venus luuerit, quoniam palam, Quod cupis, capis.

Nullam repetitionem habet, sed tantum mutationē elementi, & quantitatis: ut si quis ludens dicat: Inter Germanos uiuere nunc, bibere est.

Παρόμοιον, quod Latini uertunt
assimile, est perpetua parono-
masia, sed tamen in uerbis po-
tius quam in sententijs que-
sita collatio: dicitur alio nomi-
ne παραλογία, eaq; aut est

Simplex, cum fit in dua-
bus tantum dictionibus, uel

Simul coniunctis, cum fini respondet ini-
tium. Virg. 4. Aeneid. Fama malum, quo non al-
liud uelocius ullum.

Initia. Ibidem: Multa uiri
uirtus animo, multusq; re-
curfat Gentis honos.

Medium & finis, quod est
in inciso. Ouid. 5. Trist. Pel-
libus & laxis arcent mala
frigora braccis. Propert. 3.
Troia bis Cetei numme ca-
pta Dei.

Distinctis, ut
cum conueniunt

Finis & initium. Virg.
4. Arma parent, & quæ sit
rebus causa nouandis Dis-
simulent. Luserunt in hoc
genere ueteres, ut Aufonius.

Multiplex, cum fit in pluribus dictionibus,
aut etiam omnibus: & dicitur à quibusdam
ἀδύνατα, quasi reuentia: idq; rursus

Initio. Ouid. 5. Fast. Mense
malū Maio nubere uulgus ait.

Fine. Propert. Et galea hir-
suta compta lupina iuba.

Decorum habet, estq;
ἀσπείρις, quando seruit

Sententiæ, ut saepe apud Poëtas. Accius in
Thyeste: Impius hortatur me frater, ut meos
malis miser Manderem natos.

Risui, ut plerunque apud Comicos. Plaut.
Anum doliarem, crassam, claudam, cæsiam.
Terent. Magnus, rubicundus, crispus, crassus,
cæsius.

Omne igitur παρόμοιον aut

Naturam imitatur, estq; ἀσπείρις, cum quasi casu excidit. Accius, *ιδὲ νεοστὶ
μύχης*: Probis probari potius, quam multis malo. Virg. 12. Qui cursu portas pri-
mi irrupere patentes.

Fortuitum. Ouid. in Heroid. Et si quis
quæra, quare pugnare recuses.

Affectationem ostendit, estq;
λενδύριον: quod etiam est aut

Studio quæsitum. Plaut. in Pseudo-
lo: Memorem immemorem facit, qui mo-
net quod memor meminit. Ennius: Stul-
tus est, qui cupida cupiens cupiëter cupit.

DE ANTANACLASI.

Ἀντανάκλασις (reciprocatio, seu re-
fractio: seu, ut alij, commutatio) est eius-
dem uerbi in una sententia, uel multi-
plex, uel contraria significatio. Ea fit
dupliciter: aut

Mutatur uerbum, uel

Simplex cum composito. Martialis 9.
Nam uigilare leue est, peruigilare graue.

Cum composito compositum. ut
si quis dicat: Immorari studijs probo, im-
mori non probo.

Manet uerbum, sed diuersa significat. ut cum Procleius quereretur de
furo, quod is mortem suam expectaret: & filius dixisset, Se uero non
expectare: Imò, inquit, rogo expectes. Expectare, significat primo, loco
expetere, altero praestolari.

DE PROSONOMASIA.

Ἰροσωνομασία, uel (ut Fa-
bius uertit) Agnomimatio, est
ex uicinia quadam nominis
praedicti, ducta casibus decli-
natio. Haec fit, aut

Verbo, τῷ ῥήματι, uel cum

Casus mutatur. Catul. Dux bonae Vene-
ris, boni Coniugator amoris. Terent. in
Phor. Ut ni uis boni in ipsa messet forma,
haec formam extinguerent.

Casus non mutatus diuersa significa-
tione ponitur. Quid. Talis erat mater, si
modò mater erat. Primum matris nomen
naturae est, alterum beneuolentiae.

Sensu, τῆ ἀλλάσει, cum diuersa sunt uer-
ba, eadem tamen sententiae complexio.
Eaq; rursus est aut

ὀνομαστικῆ, quae expressa nomina
habet. Terent. Quid mulieris uxo-
rem habes, aut quibus moratam mo-
ribus? Extremum membrum est ex-
plicatio primi. Mulier enim qualita-
tis uox, uxor substantiae.

Ἀποδεικτικῆ, quae in demonstratio-
ne est, quia subintellectionem habet no-
minis alterius. Idem in Eunuch.
Quid hoc hominis? quasi diceret:
Hic homo qualis est homo?

Ἔλαξιν, id est copulatio, seu continuatio, secundum Aquilam & Donatum, est, cum uox continuo posita, propter diuersas orationis partes, diuersa significat. Hæc fit in ipsa diuersitate, uel notione

Eadem: & distinguitur uel

Sensu, ut in

Nomine & participio. Terent. in Eunuch. Nullum est iam dictum, quod non dictum sit prius. Dictum, in primo membro nomen est, in altero participium.

Pronomine & aduerbio. Idem ibidem: ut, Vestem cum eo mutem, & pro illo iubeam me illo ducier. Illo, primū pronomen est additum præpositioni: illo alterum, aduerbium est, pro illuc, signatum accentu.

Verbo & nomine. Quale est quod affertur à Fabio: Amari iucundum est, si curatur ne quid insit amari. In primo membro Amari uerbum est, in altero nomen.

Casu, ut in

Aduerbio & nomine. Terent. in Hec. Neque ille hoc animo erit atatem, neque pol tu eadem isthac atate.

Præpositione & cōiunctione. Idem in Eunuch. Quæ cum amatore suo cum coenant, liguriunt.

Diuersa: & distinguitur quantitate, ut cum fit in nomine & uerbo. Catul. in Epigrammate: Volo ad Serapis Ferri mane: mane, inquit, puellæ. Mane primum, nomen est: id est, matutino tempore. Mane alterum, uerbum est, pro resiste aut expecta.

DE ATTICISMO.

Atticifimus est, figura loquendi ab Atticis sumpta. Hæc fit uel

Cum nomen actionis cum uerbo ipso iungitur. Virgilius 12. Hunc sine me furere ante furorem. Cic. ad Metellum: Magna uoce iuravi uerissimum, pulcherrimumq; iusurandum.

Cum epitheton nomini idem significanti apponitur. Plaut. in Aulul. Certè edepol equidem te ciuem sine omni mala malicia semper sum arbitratus, & nunc arbitror. Cic. libro 13. Epist. Illis temporibus quibus facilimè bonam beneuolentiam hominum potui perspicere. Hoc etiam referri ad pleonasmum potest.

DE TROPIS.

TROPI, seu, ut Latini nominant, modi: ut Cicero, immutationes: (sic appellatur speciali nomine *μεταφορα*, ab Aristotele: *λεξαι μεταφορικαι*, ab Hermogene: id est, uerba mutuata, ut Cicero: accersita, ut Fabius: uel detorta, ut Horatius) duorum generum sunt, aut in

Rebus, ut quid ducitur a

Simili,	Metaphora.
Causis,	Metalepsis.
Signis atq; adiunctis,	Metonymia.
Toto & partibus,	Synecdoche.

Verbis simplicibus, *ἐν τῇ λέξει*, quorum alij sumuntur a

Verborum qualitatibus, ut quid ducitur a uerbo

Extraneo,	Antonomasia.
Improprio,	Catachresis.
Nouo uel facto,	Onomatopœia.
Maiore,	Auxesis.
Incredibili,	Hyperbole.
Minore,	Miosis.

Adhibetur utrunq; genus Troporum tribus de causis:

Venustatis, cum aliquid dicitur pulchrius aut decentius, propter similitudinem aliquam: ut, Flos ætatis, pro adolescentia: Procrustes, pro latrone: auis longis inuisa colubris, pro ciconia.

Necessitatis, cum destituimur proprijs aut usitatis: ut, Oculus seu gemma in uite, corymbus in plāta aut arbore, pro eo uidelicet, quod primo inde protruditur aut protuberat.

Tale est, cum extinctum aliquem dicimus, impulsore sulphure & igne globo. quæ bombardam ictum significamus. Ita quod in teclis Italicis, tubo & calatho affurgit, denotat infumibulum, ut barbari loquuntur,

Verbis coniunctis, *ἐν τῇ διαστολῇ*, usq; rursus aut sunt in

Ipsa oratione, ut	Periphrasis.
	Allegoria.
Dicentis gestu, & pronuntiatione: ut	Ænigma.
	Ironia.
	Sarcasmus.
	Mimesis.

Significationis, cum translatum proprio est melius, aut illustrius. Inflammari iracundia, uehementius est quam irasci. Monstrum hominis, grauius est quam homo monstruosus. Ebrius successu rerum secundarum, euidentius quam elatus fortuna.

METAPHORA est uerbi proprii in quandam rem alienam, cum uirtute translatio, per similitudinem. Differt autem à similitudine translatio, quod illa comparatur rei quam uolumus exprimere: hæc uerò pro ipsa re ponitur atque effertur. Aristoteles in Arte poetica, ait esse μεταφοράν, ὅνδ' οὐ μὲν ἀλλοφίει ἐπιφέρειν, id est, nominis alieni illationem. Metaphora diuiditur multipliciter.

Metaphora secundum Materiam. fit enim aut ex

Nominibus, quæ habet λέξαις ὀνομαστικαῖς, eaq; aut est in

Nomine simplici. Terent. in Heaut. Quid stas lapis? cum hominem stupidum appellaret. Idem in Eunuch. Satis diu hoc iam saxum uoluo: id est, Thrasionem saxo similem.

In nominis epitheto. Tibul. Quis fuit, horrendos primus qui protulit enses? Quam ferus, & uere ferreus ille fuit? Homo ferreus, pro crudeli & immani.

Verbis, quæ habet λέξαις ῥηματικαῖς. Ouid. i. Eleg. Labitur occulte, fallitq; uolatilis ætas. Idem 3. de Arte: Discite, eunt anni more fluminis aquæ. Ætas labitur, & anni eunt, uerba sunt à rebus alienis sumpta, per similitudinem.

À corporis sensibus integris: ut, Sentire, pro intelligere. Terent. in And. Ab uix tandem sensus stolidus.

Propinqua, ἢ ἐγγύς, quæ est in eadem specie, quam in Rhetoricis Aristoteles appellat ἐκ τῶν συγγενῶν, à rebus cognatis sumpta: ut in homine, uel

Visu. Cic. pro Cælio: Pro dii immortales, cur interdum in hominum sceleribus maximis coniuuetis? Coniuuere, pro dissimulare.

Auditu. Idem ad Cælium: Tecum loquere, te adhibe in consilium, te audi, tibi obtempera. Audire, pro obtemperare. 7. Epist. lib. 2.

À singulorum sensuum partibus: ut à

Gustatu. Idem de Claris oratoribus: M. Piso hominum ineptias & stultitias, quæ nobis deuorandæ sunt, non tulit. Deuorare, pro perferre cum aliqua molestia.

Olfactu. Idem de Orat. Odoror, quam sagacissime possum, quid sentiant iudices. Odorari, pro inuestigare.

Tactu. Idem ad Appium: Ad omnia accipe, & cognosce equitatem expostulationis mee. Accipere, pro intelligere.

Metaphora secundum Qualitatem, aut est

Remota, ἢ πόρρωθεν, quæ est in diuersis speciebus, quam idem nominat ἐκ τῶν ὁμοειδῶν, à rebus equalibus, accidentibus in diuersis speciebus, ut diximus, sumpta. Hæc transfertur

Ab animali ad animal, ἀπ' ἐμψύχου ὡς τὸ ἐμψύχου: ut ab homine ad brutum: ut cum canem secundum Xenophontem φιλόνηρωπον dicimus, qui obseruat dominum. aut contra, à bruto ad hominem: ut cum dicimus, latrare eum qui est maledicus: gannire, qui ineptus.

Ab animali ad non animal, ἀπ' ἐμψύχου ὡς τὸ ἀψύχου: ut cum poëta dicunt, prospicere turrim, audire currus, gemere cymbas, flere pinus, parturire arbores. Tibul. i. Arida nec pluuio supplicat herba Ioui. Ouid. i. Met. Fluctibus ignotis insultauere carinæ.

À non animali ad animal, ἀπ' ἀψύχου ὡς τὸ ἐμψύχου: ut cum dicimus, florere adolescentiam, decrescere senectutem.

À non animali ad non animal, ἀπ' ἀψύχου ὡς τὸ ἀψύχου: ut, Orationem fluere, studia uigere.

Metaphora secundum Proportionem. Hæc diuisio asfertur ab Aristotele de re Poëtica, eaq; est generalis: neque tantum refertur ad metaphoram, sed ad omnes tropos in genere: quos, ut dictum est, μεταφορὰς nominat Aristoteles. Sumitur igitur ex eius sententia omnis metaphora, aut

A re finita ad finitam, κατὰ τὸ ἀνάλογον, competentia quadam. ut cum mutua est in rebus trāslatio: ut, Quod est in die uespera, idem est in uita senii. unde uespera, senium diei dici potest: contra senium, uespera uitæ. Similiter, quod flos est in herbis, idem in adolescente est pubertas: unde et pubertatem herbarum, et florem iuuentutis dicit Virgilius. Ex hac Aristotelica, alia diuisio à Grammaticis desumpta est, quæ potest dici secundum consecutionem, qua quidem omnis Metaphora aut est

A re finita ad infinitam, ἀπ' εἶδος ἐπὶ γένος. Virg. 9. Ex quo mille die uictor sub tartara misi. Mille uictor, pro sepius: numerus finitus pro infinito, κατὰ συνέθεσιν.

A re infinita ad finitam, ἀπὸ γένος ἐπ' εἶδος. Idem 6. Stat ferrea turris ad auras. Stare, uerbum commune est rerum fixarum: hoc in loco particulatim de turri dicitur, eadem synecdoche.

A re infinita ad infinitam, ἀπ' εἶδος ἐπ' εἶδος. Idem: Spolia occidis direpta Latinis. Diripere, pro exuere. utrunque autem, et diripere, et exuere, detrahere est, κατὰ μεταλλασιν.

Nomen reciprocum habet, ὀνομασμένον ἐστὶ: ut, Palladis hasta, et Bacchi thyasus. sicuti enim Palladis thyasus. ita Bacchi quoque hasta dici potest.

Metaphora secundum Appellationem, aut

Nomen non habet, ἀνόνομος ἐστὶ, cum uidelicet translatum pro proprio collocatur, quia proprium non extat. Ita dicimus florere rempublicam, cum tamen florere stirpium arborum ue sit. Item literas coli, cum cultus agrorum et terre sit proprius. Alia enim non extant uocabula, quibus melius significes, aut bene esse constitutam rempublicam, quam si eam florere dicas: aut literarum studium exerceri, quam si dicas coli literas.

Consequens, uel reciproca, uel (ut Grammatici dicunt) communis, ἀνάλωθ' καὶ ἀντίστροφ', quæ conuertitur, et in utranque partem ualet: ut, Auriga, pro gubernatore. Virgilius, Typhm aurigam celeres fecere carine. Contra, gubernator pro auriga: Cuius gubernator magna contorsit equos ui. Ita dicimus, Naues uolare in equore, et aues natæ in aere.

Non consequens, aut reciproca, ἀνανόλωθ' καὶ μὴ ἀντίστροφ', quæ uni tantum parti conuenit: ut, uertex qui est capitis, pro montis cacumine accipitur: sed acumen capitis, ut uertex montis dici non potest. Eodem modo ignis pro amore, uel ira ponitur: sed contra, nequaquam pro igne dicitur amor uel ira. Terentius punctum temporis dixit, pro momento: cum dici usitate non possit momentum lineæ, pra puncto.

Metaphora secundum Modum, quo uel

Absoluta est, quæ nullam habet adiectionem: ut Ouidius 1. de Ponto: Candor in hoc. æuo res intermortua.

Cum adiectione est, cum quid apponitur aut

Interpretationis gratia, *καὶ ἰσορροπία ἢ καὶ ὁμοιοπαρομοίωσις*, ad tollendam ambiguitatem. Ouid. lib. 3. Trist. Quisq; est in charis animi tibi candor amicis. Animi candor, quia etiam corporis candor est. Idem: Sunt animo cuncta uidentia meo. Videmus oculis, cum intuemur: uidemus animo, cum cognoscimus.

Mitigationis causa, *ἢ προειρηλαξίη, ἢ ἢ προσηκουσία*, ad uitandam insolentiam. Cic. in Tusc. Est in animis tenerum quiddam, quod ægritudine quasi tempestate quatitur. Quasi additur, ne durior uideatur metaphora.

Metaphora secundum Quantitatem, aut est

Continuata, *συνεχὴς*, quæ ab eare in qua cœpit, ad finem deducitur. Columella libro quarto: Veluti ignorantie tenebris occæcata, luce ueritatis caruit. Cicero 1. de Legibus: Nullius agricolæ cultu stirps tam diuturna, quam pœtæ uersu seminari potest. Virgilius tertio Georg. Si quis ferro potuit rescindere summum Vlceris os, alitur uicium, uiuitq; tegendo, Dum medicas adhibere manus ad uulnera pastor Abnegat.

Cum diuersæ res coniunguntur. Ouid. 1. Trist. Dum fauet, et uultu ridet fortuna sereno, Indelibatæ cunctis sequitur opes: At simul intonuit, fugiit, nec noscitur ulli, Agminibus comitum qui modo cinctus erat. Cic. in Vatinius: Medici membrum sepe putrefactum incidunt, atque in totum eradicant, ne aliam corporis partem labefactare aut corrumpere possit.

Interrupta, *διεστυμμένη*, quæ non manet in eadem re usque ad exitum: uel

Cum nomen aliquod trāsferitur, & deinde ex re, non quam alieno in loco, sed quam proprio significat, conclusio infertur. Ouid. in Paride: Quis enim calauerit ignem? Lumine qui semper proditur ipse suo. Primum ignis pro amore ponitur: sed non ab amoris, sed ab ignis natura, hoc est, à proprio uerbi significato concluditur. Cōtra in Medea: Quis enim bene calat amorem? Eminent indicio prodita flamma suo. Primum loquitur proprie, in altera parte metaphoricè concludit. Miscet utrumque in Leandro: Ut procul aspexi lumen, meus ignis in illo est: illa meum (dixi) littora lumen habent. In primo uersu primum proprie, tum metaphoricè loquitur: in altero rursus proprie. Hoc genus metaphoræ primum annotauit in libris de Inuentione Rodolphus Agricola.

Metaphora
secundū Formā,
similitudinem ha-
bet, quæ est uel

Euidens, ὄρα φησὶς, quæ statim ferit animum, & intellectum apertum habet. Virgilius in Bucol.
Omnia nunc ridet, nunc formosissimus annus.

Minus euidens, σιωπεδοχικὴ, quæ collectione affert incunditatem. Terent. in Adel. Si id te
mordet, sumptū filij quem faciūt. Ouid. in Hero: *Pectora legitimus casta momordit amor.* Mor-
sus cupiditatis in auaro, aut amante, cogitatione quadam perceptus intelligitur, atque delectat.

Ficta, προσωποποιητικὴ: ut cum rebus non animatis, aut animantibus brutis, uis agendi, intel-
ligendi ue attribuitur. Quod genus Metaphoræ, ut est secundum Fabium, audax: ita laudatur plu-
rimū ab Aristotele, & Hermogene. Ouid. in Cenone: *Aspicit immensum moles natiua pro-
fundum.* Hic promōtorio sensus tribuitur. Virgilius in Æthon *It lacrimans, guttisq; hu-
meffat grandibus ora.* Hic equo tribuitur intellectus.

Communis & per-
uulgata, οἰκεία καὶ εἰς
πάντας ἵκετα, quæ intel-
ligentiam habet propter con-
suetudinem. ut Virgilius in
Georg. de libri sui exitu ca-
nit: *Sed nos immensum spa-
ciji confecimus æquor.*

Operosa, κεραιώ-
δης μὴ μετεῖως ἔχουσα,
quæ per quandam quasi ima-
ginem, continuatur lasciuus.
Plaut. in Mostell. illico oppi-
dō uenit ignauia: ea mihi tem-
pestas fuit: ea mihi aduentu
suo grandinem imbremq; at-
tulit: hæc uerecundiam mihi,
& uirtutis modum deturba-
uit, detexitq; me illico.

Meta-
phora se-
cundum V.
sum, aut est

Non rectè affcita,
μὴ λαλῶς περιουδῶν,
quæ humilis absurdæ est,
& ideo minus usitata. Pers.
Sat. 5. *Nescio quid tecum gra-
ue cornicaris inepte.* Cor-
nicari, pro cornicum more
garrire, humile est, & prope-
modum ineptum, si ad homi-
nem transferatur.

¶ Obser-
uanda au-
tem sunt tria
in omni Me-
taphora, ex
præceptis
Aristotelis.
Vult enim
nos

Primum εἰ μεταφῆσαι, ut ratione fiat transla-
tio, ne inuasisse, sed immigrasse in alienum uideatur.

Deinde μὴ τὸ ἐξ ὄψεως, ἀλλ' αὐτῶθεν, ne lon-
gius ducta sit, sed desumpta ex proximo.

Sono, φωνῆ, quando uidelicet
aut est tumida, aut abiecta.
Pers. Sat. 5. *Hic satur irriguo
mauult turgescere somno.* Ho-
rat. 1. Epist. *Hæc ego dictabam
post sanum putre Vacunæ.*

Significatione, δλωάμεν,
quæ uel ab ignotis peregrinis ue
petitur: ut, *Syrtis patrimonij,*
pro dilapidatione: *Euripus for-
tunæ,* pro mutabilitate. Vel à
rebus dissimilibus, ut *Horatius
de Meuio quodā inquit: Perni-
cies & tempestas, barathrumq;
macelli.*

Postremo ὅτι
λαλῶν, ne sit in-
decorè aut incon-
uenienter sumpta,
ne ue offendat uel

Sensu aliquo ingrato,
ὅτι εἰ ἢ ἄλλῃ τι καὶ αἰδοῦσαι,
quæ à rebus turpibus sumitur:
ut, qui *Glauciam* nominauit
stercus curiæ: item, *Clodium*
prægustatorem libidinum.

A causa efficiente, hoc est, à propinqua. Ouid. 3. Metamorph. Attenuant uigiles corpus miserabile curæ. Curæ uigiles, quia sunt causa uigiliarum. Cic. de Senect. Non sunt ista uicia senectutis, sed inertis, ignaue, et somniculose senectutis. Quòd uidelicet faciat homines inertes, ignauos, somniculosos, senectus.

Ortū,
quæ sumitur

A causa finali, hoc est à remota. eaq; rursus est aut

Συνεδοχικὴ, quæ gradationem habet, in sensu, aut in intellectu. ut quæ sumitur

A signo ad signatum. Proper. 3. Sera sed Aufonijs ueniet provincia uirgis. Virgæ, pro fascibus: fascis, pro imperio.
Ab effectu ad causam. Idem 1. Sed pater omnipotens speluncis abdidit atris. Ex atris, intelliguntur nigræ: ex nigris, tenebrose: ex tenebrosis, profundæ.

Καταρρησιαὶ, quæ improprietatē habet transitionē aliqua. Idem 12. Voluitur ater odor testis. Primum accipitur odor pro fumo: deinde per atrum fumum intelligitur obscurus, per obscurum densus, per densum amarus. Ab oculis autem ad nares fit transitus.

Μεταλήψις, quam Fabius transumptionē, alij commutationem appellant, dicitur (ut ait interpres Terentij) cum ab eo quod sequitur, intelligitur id quod præcedit. Rectius igitur cæteris annotauit Philippus Melanthon in Rhetoricis, eam non sumi à simili, sed à causa. Metalepsis distinguitur secundū

Simplex est, quæ unam tantum habet causam, uel efficientem, uel finalem: ut in exemplis propositis est cognoscere.

Quantitatem, quæ aut

Duplicata: eaq; rursus est uel in

Verbo uno. Ouid. 1. Eleg. Ipse ego segnis eram, distinctaq; in ocia natus. Distincta ocia, quia faciunt homines distinctos: est causa efficiens. Distinctus autem pro negligente, negligens pro tar-do. est causa finalis.
Verbis plurimis, sed uno in loco. Virg. 1. Aneid. Tum siluis scena coruscis Desuper, horrentiq; atrum nemus imminet umbra. Siluæ coruscæ pro raris, raræ pro perspicuis, perspicuæ pro paucarum arborum seu excisis. Item, atrum nemus pro nigro, nigrum pro denso, densum pro umbroso, umbrosum pro incæduo, seu arborum pleno.

Nominibus. Virg. 1. Aneid. Cæcumq; scelus domus omne retexit. Cæcum pro latente, latens pro occulte commisso. Plura in superioribus exemplis de hoc acta sunt.

Materiam, quæ est aut in

Verbis: eaq; rursus aut est

Simplex. Terent. in Adelp. Fœneratum isthuc beneficium pulchrè tibi dices. Dices, pro intelliges: intelliges autem, pro experieris et senties. Non dicimus, nisi quod intelligimus: nec intelligimus, nisi quod ratione aut sensu aliquo percipimus.
Duplicata, id est, bis uno in loco posita. Virgil. 7. Aut terram rastris domat, aut quatit oppida bello. Significat, eos aut ut agricolas terram colere, aut ut milites oppida euertere.
Mixta, quæ dici potest μεταλήψις συνειδοχικὴ. Idem: Nec componere opes norant, nec iungere tauros. Qui componunt opes, partes iam habent: unde ponitur hic consequens pro antecedente. Qui tauros iungunt, opus rusticum facere parant: unde antecedens uicissim ponitur pro consequente.

DE METONYMIA.

Μετωνυμια, quae ab auctore ad Herennium denominatio, à Diomedea transnominatio, ab alijs traductio dicitur, est commutatio nominis, cum nomine proprio: quae commutatio ab aliquo adiuncto, aut signo est desumpta. Metonymia omnis aut est

Recta, *εὐθεία*, cum antecedentia pro consequentibus sumuntur, eaq; uero nomine dicitur *μετωνυμια*. Ea est aut

Personarum, ut quae ab adiunctis sumitur, quando uidelicet ponitur

Rerum, ut quae ex signis fit, quando ponitur

Indirecta, seu inuersa, *πλάγεια*, uero *ἀντιστροφος*, cum consequentia ponuntur pro antecedentibus: eaq; alio nomine appellatur *πλάγεια*. Eadem quoq; est aut

Deus pro templo. Horat. i. Car. Quid dedicatum Apollinem Vates? Dedicatum Apollinem, pro dedicatum Apollinis templum.

Inuentor pro re inuenta. Catul. in Atym: Somnum capiunt sine Cerere. id est, sine cibo.

Auctor pro opere. ut cum dicimus, Suetonium aut Martialem potenti & pudico non esse legendum: significantur Suetonij & Martialis scripta.

Dux pro exercitu. ut cum dicimus, Cæsa ab Hannibale ad Cannas sexaginta Romanorum millia: id est, ab Hannibalis exercitu.

Possessor pro re possessa. Terent. in Eun. Hunc comedendum & deridendū uobis propino. Hunc comedendū, id est, huius bona cōsumenda.

Causa efficiens pro effecta. Virg. 3. Aen. Qui iaculo incedit melior, leuiusq; sagittis. Sagittarius, pro arte sagittandi.

Materia pro re confecta: ut cornus pro hasta, linteā pro uelis. Propert. 4. Stetit æquore moles pinea. id est, classis.

Continens pro contento. Virgil. 1. Aen. Ille impiger hausit Spumantem pateram. Patera, pro uino.

Locus pro substantia. Idem 7. Venatu inuigilant pueri, siluasq; fatigant. Silua, pro feris.

Instrumentum pro actione. Idem 12. Tardante sagitta Genua labant. Sagitta, pro uulnere.

Signum pro re signata. Ouid. Magna fuit quondam capitis reuerentia cani, inq; suo precio ruga senilis erat. Cani & rugae, indicia sunt senectutis, ponuntur pro ipsa senectute.

Abstractum pro concreto. Virg. 2. Aen. Dum stabat regno incolumis, regnumq; uigebat Consilij. Consilij, pro consultoribus.

Facultas pro habitu. Idem 7. Is genus indocile, & dispersum montibus altis Composuit. Indocile, pro indoctum.

Personarum, quando ponitur

Res inuenta pro inuentore. ut in illo exemplo, quod à Grammaticis omnibus adducitur: Vinum precemur, nam hic Deus praesens adest. Vinum, pro Baccho.

Res possessa pro possessore. Virg. 12. Tuq; optima ferrum Terra tene. Terra, pro Tellure.

Opus pro auctore. Stat. lib. ult. Nec tu diuinam Aeneida tenta, Sed longè sequere. Aeneis, pro Virgilio.

Rerū, quando ponitur

Effectum pro causa efficiente. Horat. i. Car. Pallida mors æquo pulsat pede, pauperum tabernas. Regumq; turres. Pallida, quod pallidos efficit.

Contentum pro continente. Virg. 2. Aeneid. Iam proximus ardet Vcalegon. pro, domus Vcalegontis.

Res pro materia. Idem 1. Crateras magnos statuunt, & uinā coronant. Vinā, pro pateris.

Simplex, ut in exemplis modo recitatis.

Metonymia quoque aut est

Geminata: ut, Vulcanus in cornu, apud Plautum: Bacchus in auro, apud Ouidium.

Continuata, quae similis allegoriae. Terentius: Sine Cerere & Baccho friget Venus. id est, sine cibo & potu nulla excitatur libido. Neuius: Cocus edit Cererem, Neptunum, Venerem. id est, panem, pisces, & olera. nam Veneri dicati horti sunt.

Minus dicitur, et plus intelligitur: ut quando intelligitur, ex

Parte totum. Ouid. Igne quid utilius: si quis tamen urere lecta. Apparatus, armatas instruit igne manus. Tecta, pro domibus.

Specie genus. Virgil. 1. Georg. Poculaq; inuentis Acheloia miscuit undis. Acheloia, pro quibusuis.

Priore posterius. Idem 3. Aeneid. Sed fugite o miseri, fugite, Miseri enim eritis, nisi fugeritis.

Vno plura: ut cum dico Sybaritam luxuriosum, et omnes intelligo: item Scytham ebrium et gentem uniuersam noto.

Antecedente consequens. Virg. 6. Furiarum maxima iuxta Accubat, et manibus prohibet contingere mensas. Pro, cibum capere.

Materia res confecta. Virg. 12. Sonitum dat stridula Cornus, et auras certa secat. Cornus, pro sagitta.

Naturam suam, qua Synecdoche est triu generum praecipuorum. Aut enim

Plus dicitur, et minus intelligitur, ut quando intelligitur e

Toto pars. Virg. 12. Labris splendentibus annem Inficit. Annem, pro aqua ex anne hausta.

Genere species. ut cum poetam nomino, et intelligo Homerum.

Pluribus unum. Tibul. lib. 2. Nec nos sacrilegos templis admouimus ignes, Nec cor sollicitant facta nefanda meum. In primo uersu de se uno loquitur numero plurali, in altero id corrigit.

Posteriore prius. Virgil. Nec scuta aut spicula densi Deponunt. Densi, pro frequentes.

Consequente antecedens. Terent. in Phorm. Quid nam ille commotus Venit? Commotus. id est, celer. nam qui properat, commouetur.

Re confecta ipsa materia. Virg. 11. Fundam tereti circum caput egit habena. Habena, pro corio.

Alienū dicitur, et proprium intelligitur: quae si gura etiam videtur, et ab auctore ad Herennium significatio appellatur: uel

Cum altiore praebet intellectu oratio, quam quem uerba per se ipsa declarant: id quod Fabius laudat lib. 4. cap. 3. Ouid. 3. Metamorph. Longo caput extulit antro Ceruleus serpens. Antri appellatione et magnitudine, quantus fuerit serpens significatur. Virg. 3. Aen. Cervicem inflexa posuit, iacuitq; per antrum Immensum. Antri spacio et longitudine, Polyphemi uastitatem depingit.

Cum ex historia ostenditur numerus aut tempus. Iuuen. Rari quippe boni: numero uix sunt totidem, quot Thebarum porta. uel diuitis ostia Nili. Hoc est, septem. Ouid. At mihi iam uideor patria procul esse tot annos, Dardana quot Graio Troia sub hoste fuit. Pro, annis decem.

Cum ex loco significatur formae alicuius praestantia. Terent. in Eunuch. Elephantis quem Indicis praefecerat. Pro, maximis. Propertius lib. 4. Blandiciaeque fluant per mea colla rose. Pro totius Italiae odoratissimis. Talia sunt poetis usitatissima, Thus Sabaeum, mel Hymettium, spica Cilissa, uinum Falernum, cos Naxia, aper Marsus, ursus Lucanus, et his similia.

Suauis dicitur, comprehensio, seu (ut auctor ad Herennium) intellectio: est, cum aliud ex alio pl minus uel significante, aut alie num qd signifi-

Consecutione, aut est

Ανακόλοσθ, quae inuerti nunquam potest: ut, Abies pro nauis dicitur: sed non contra, nauis pro abiete. Ακόλοσθ, quae inuertitur uel

Vsitate et frequenter, ut cum antecedens cum consequente, et consequens cum antecedente commutatur: ut, Religio pro metu. Virg. 2. Aen. Antiqua cupressus Religionem patrum multos seruata per annos. Contra, metus pro religione. Idem 7. Laurus erat tecti medio, in penetralibus aliis, Sacra comam, multosq; metu seruata per annos.

Minus usitate, cum uidelicet obstat consuetudo, uel auctoritas: ut, Totum pro parte non saepe legitur: et res confecta pro ipsa materia ponitur rarissime.

cante col-

câte col-
ligimus.
Hæc di-
uiditur
secundū

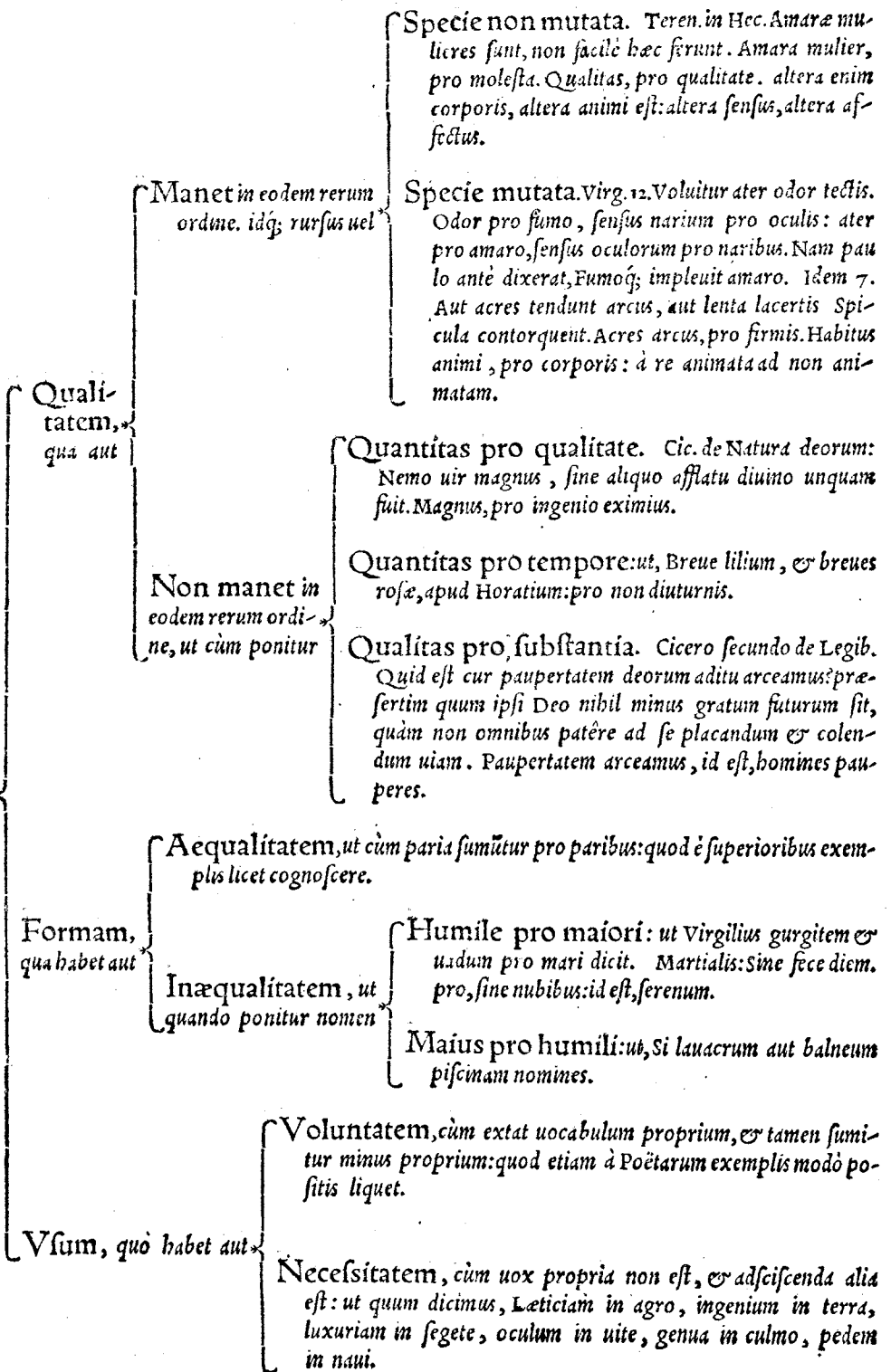
- Quantitatem, aut** { Simplex est, de qua iam satis exemplorum est positum.
Duplicata est. Horat. 2. Non ita Carpathiæ uariant Aquilonibus aure. Carpa-
thium mare, pro quouis æquore: aure Aquilonis, pro quibusuis uentis.
- Habitus, aut est** { Vulgaris & usitata, ἄχρηστος, qua in quotidiano sermone recte utimur. Ouid. 3. Trist.
Nū ita cælabas, ut non ego conscius essem, Pectoribusq; dabas multa tegenda meis.
Pro, pectori meo. Terent. ô lepidum caput: pro, ô homo lepide.
Singularis & inusitata, ἀχρηστος, qua Poëtæ crebrius atque licentius utuntur, aut ra-
ritatis aut uenustatis gratia. Verùm quid usus communis postulet, quid sit ab eo remo-
tum, exercitati iudicabunt.

DE ANTONOMASIA.

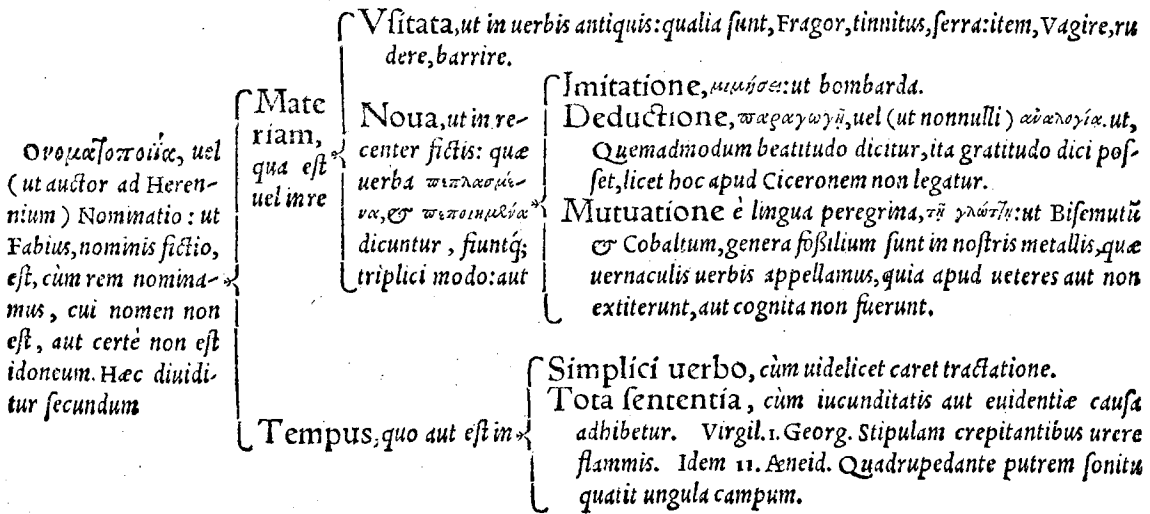
Ἀντωνομα-
σία, quam
auctor ad He-
rennium, eūq;
secuti Gram-
matici, pro-
nominationē
ueritū: est, cū
pro proprio
nomine, po-
nitur id quod
potest esse
cū proprio,
quamuis sit
extra id po-
situm. Hæc
diuiditur aut
secundum

- Qualita-
tem, qua
Antonoma-
sia est duo-
rum gene-
rum. Uti-
mur enim
loco**
- Patronymi-
co, hoc est aui
aut patris no-
mine: uel in** { Vno uocabulo: ut, Leda, modò pro Helena,
modò pro Hermione: hoc est, pro filiæ uel neptis
nomine.
Diuersis: ut, Aæcides pro Achille, quia fuit Aæci
nepos: Pelides pro eodem, quia Pelei fuit filius.
- Nominis
proprij, uel** { Patronymici circuitione: ut, Ouid. Strophio atq; Agamemno-
ne nati: pro, Pylade & Oreste.
Patri aut loci appellatione: ut, Pataræus aut Cynthius: pro,
Apolline.
Adiectione qualitatis. Virgil. 4. Æn. Thalamo qua fixa reli-
quit impius. Per impium intelligitur Aeneas.
Nomine aliquo generali, quam figuram nominatim uocant
ἄχρηστος, ἢ ἁπλῶς ἁποχρηστος: ut Poëta, pro Homero aut Virgilio: sa-
piens, pro Socrate, aut Lælio: senex, pro hero: item domina, pro ma-
trefamiliâs, apud Comicos.
- Appellatiui proprio: ut, Margites pro fatuo, Samia pro meretrice.**
- Quantitatem,
qua est aut** { Simplex, que in uno uerbo est, ut iam uidimus.
Duplex, que duo complectitur pro uno. Virg. 2. Æn. Iam summas arces Tri-
tonia (respice) Pallas Insedit. Tritonia, pro Minerva, à loco: Pallas, pro
eadem, ab officio.
- Materiam,
qua sumitur uel** { Ab animo. Virg. 5. Æn. Nunc nunc incumbite remis, Hæctori socij. pro, uir-
tute Hæctori pares.
A corpore: ut, Polyphemus pro homine uasto, Therfites pro deformi.
A realiqua externa. Ouid. Irus & est subitò, qui modò Cræsus erat. Irus,
pro paupere: Cræsus, pro fortunato.
- Vsum,
quo est aut** { Illustris, cum aliquid dicimus significantius: ut si uirum facundia, sapientia, aut atate
uenerabilem, Nestorem quis appellet.
Vulgaris. Cic. pro Murena: Non multa peccas, inquit ille fortissimo uiro, senior ma-
gister: sed si peccas, te regere possum. Per uirum fortissimum Achillem, per seniore
magistrum, Chironem Achillis præceptorem intelligit.
Usitata tantum Poëtis, ut cum nomen generis, uel loci appellatio, loco pro-
prij sumitur: ut, Anchisiades uel Troianus, pro Aenea.

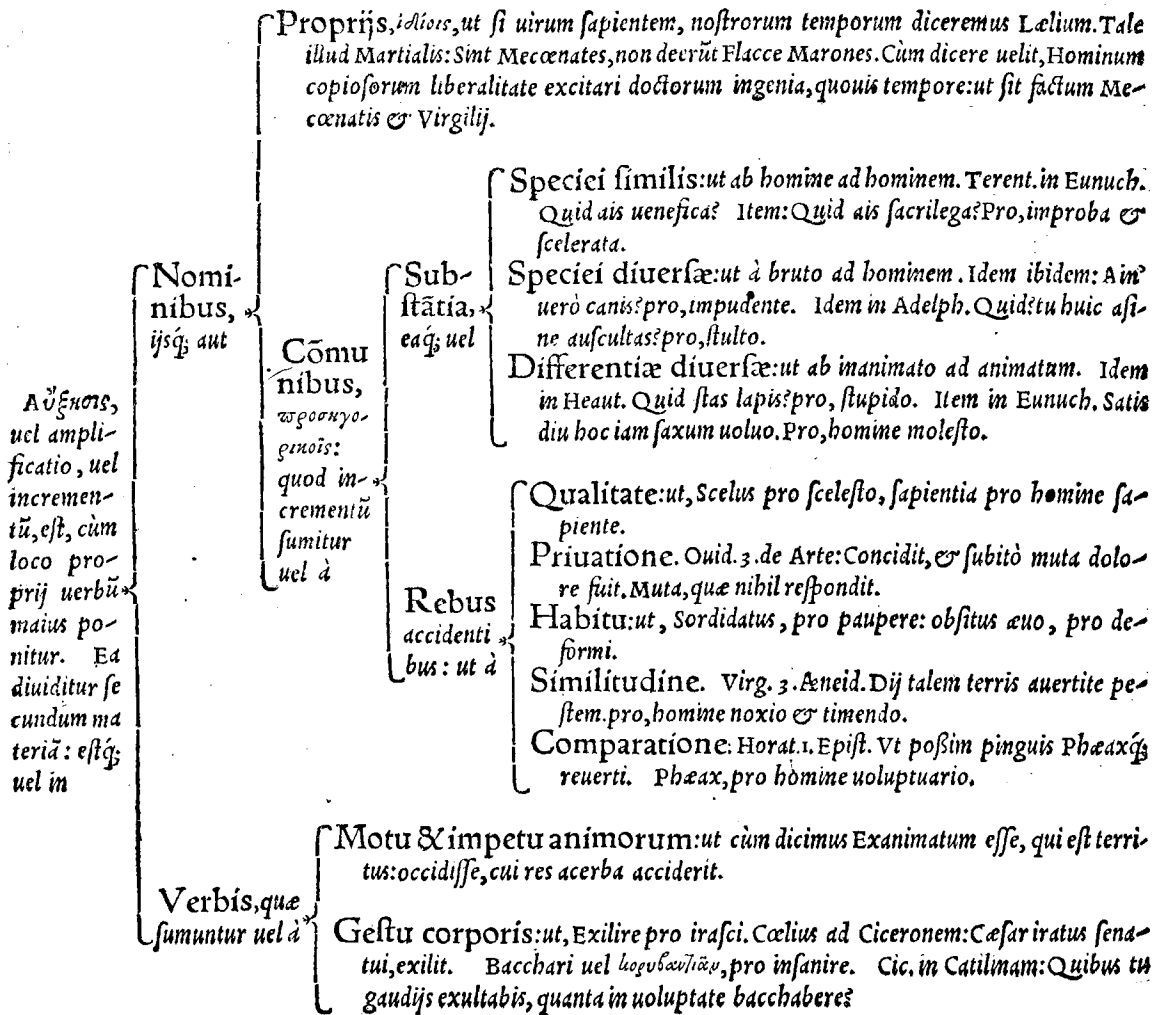
Καταχρησις,
seu (ut Cicero de
Oratore) Abu-
sio, est uerbi in
significatu non
proprio usurpa-
tio. Hæc dividi-
tur aut secundum

DE ONOMATOPŒIA.

DE AVXESI.

Υπερβολή, (quæ ab au-
ctore ad He-
rennium quo-
dam in loco
Exuperatio:
ab eodem, et
à Cicerone
3. de Orato-
re, superlatio:
à Fabio
lib. 3. super-
iectio uerti-
tur: & à re-
centioribus
excessus no-
minatur) est,
quum loco
proprij uer-
bum exce-
dens, uel in-
credibile po-
nitur. Hæc
diuiditur se-
cundum

Formam,
qua sumitur
aut à

- Similitudine, quæ est parisi, habetq; εἰκασμῶν. Terent. in Adelp. Tam excoctam red-
dam, atque atram, quam carbo est.
- Comparisonem, quæ est maioris, & habet ἀντιπαρομοίαν. Virgil. 12. Ante notos Ze-
phyrosq; uolant. Vult enim dicere, equos esse uelocissimos.
- Excessu, quæ est plus quam maioris, qui excessus habet ὑπερβαίνει, estq; aut rei
 - Veræ, τὸ ὄντως. Virg. 8. Aen. Fugit illicet ocyor Euro.
 - Fictæ, τὸ ἄλογον. Idem: Pedibus timor addidit alas.
 - Veræ fictæq; simul, τὸ μίκτον: Ocyor & uentis, & ful-
minis ocyor alis. Idem: Qui candore niues anteirent, cur-
sibus auras.

Compo-
sitione,
qua est aut

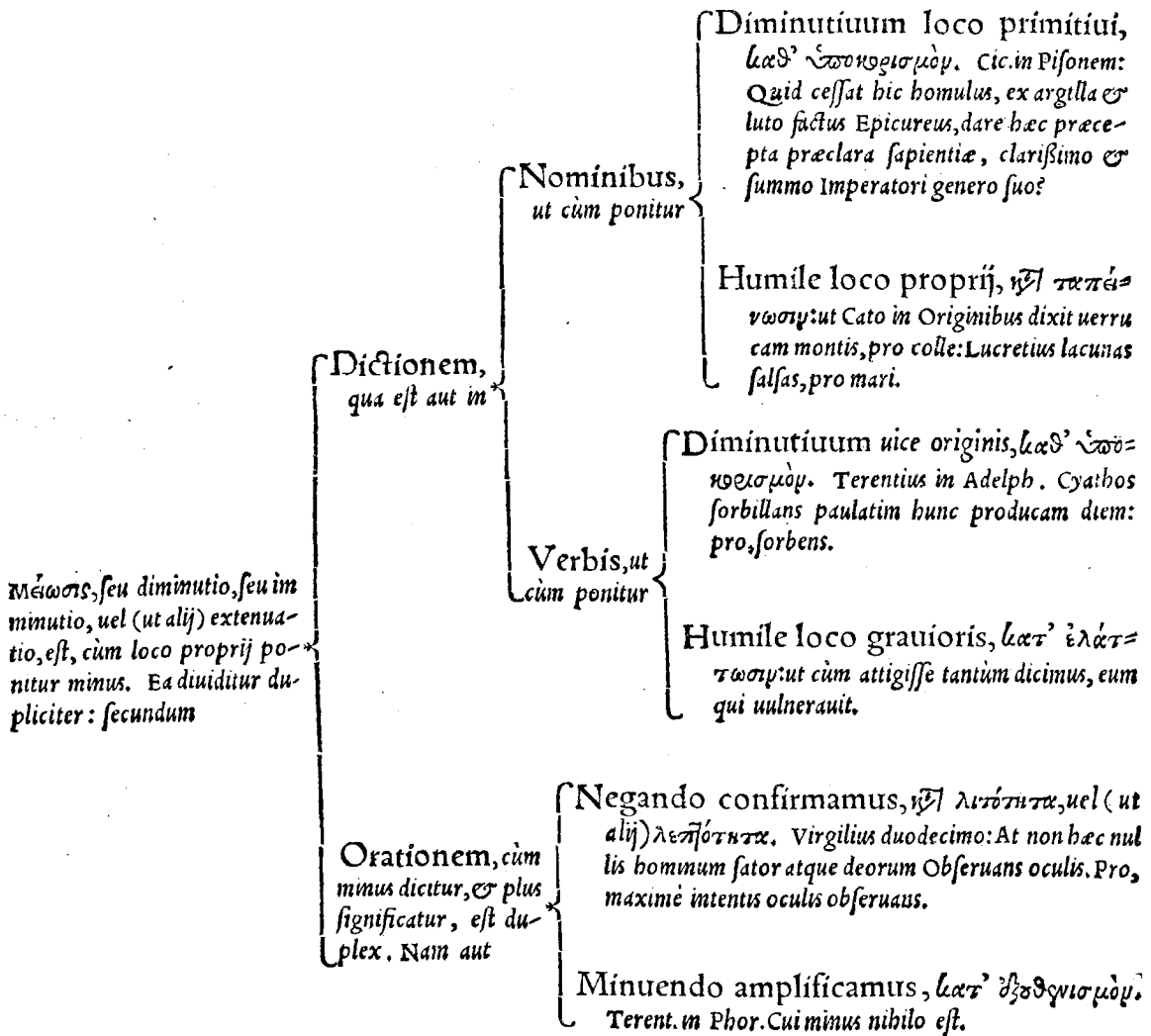
- Simplex, quæ unius tantum rei est. Horat. 1. Car. Quod si me Lyricis uatibus inseris,
Sublimi feriam sidera uertice, id est, ad cœlum usque celebris ero.
- Duplex, eaq; rursus fit, uel cum
 - Duæ simul adhibentur hyperbolæ. Virg. 1. Aeneid. Illa uel intactæ
segetis per summa uolaret æquora, nec teneras cursu lesisset aristas:
Vel mare per medium, fluctu suspensa tumentis Ferret iter, celeres nec
tingeret æquore plantas.
 - Vna uni superadditur. Cic. in Antonium: Quæ Charybdidis tam uorax?
Charybdim dico, quæ si fuit, fuit animal unum. Oceanus mediusfidius
uix uidetur tot res, tam dissipatas, tam distantibus in locis positas, tam
citò absorbere potuisse.

Usum
auctorum,
quo aut
est

- Oratoria, quæ excedit fidem: sed tamen graui-
tatem habet, & est ἀ-
σφάλεια, eaq; uel est in
 - Verbo simplici: ut cum Platonem, Deum philosophorum
Cicero appellat.
 - Integra sententia. Idem: Plerisque senectus ita grauis
est, ut onus se ætæna grauius dicant sustinere. Onus ætæna
grauius: pro, maxima ætatis molestia.
- Poëtica, quæ excedit modum, neque adhibe-
tur ut fides narrationi habeatur, sed ut quantum
in re sit demonstratur. & est, secundum Aristotelem, μεγαλιώδης. Eadem quoque est uel in
 - Verbo simplici. Ut cum Virgilius
Scipiones, duo fulmina belli fuisse canit.
 - Integra sententia. Idem: Gradi-
turq; per æquor iam medium, necdum
fluctus latera ardua tingit.

Respectum diuer-
sum, quo habet aut

- Intellectum simplicem, qualem uidimus in omnibus modò enu-
meratis exemplis.
- Intellectum ambiguum, quæ potest dici ἀμφιπρόσωπα. Virgil. 3.
Æneidos: Ipse arduus, altaq; pulsat sidera. Hoc si referas ad cor-
pus, est hyperbole maior, quasi erigendo se impingat in sidera: sin ad
animum & mores torqueas, est hyperbole minor, quasi tantæ ferocita-
tis sit, ut etiam cœlestes impetat conuicijs, ut apud Homerum & Euri-
pidem de Cyclope legitur. Ambiguitatem autem in hyperbole spon-
te captauit Poëta, ad insolentiæ incrementum. ut & in alio uersu: Ætæni
fratres, cœlo capita alta ferentes.

¶ Interdum inter se opponuntur Hyperbole & Miosis. Terent. in Eunuch. Qui mihi nunc uno digitulo fores aperis fortunatus: næ tu istas saxo calcibus sæpe insultabis frustra. Interpres utrunque genus nominat *ἰσχυρισµόν.*

DE TROPIS VERBORVM CONIUNCTORVM.

DE PERIPHRAZI.

Περίφρασις (ut auctor ad Herennium, circumlocutio: ut Diomedes, circumlocutio: ut Fabius, eloquendi circumcitus: ut nonnulli recētiore, elo cutio, aut dilatatio) est uerbi simplicis circūscriptio aut dilatatio. Hęc diuiditur secundum

Orationis genus, quo est aut in

Dictionis circumscriptione, cum simpliciter plura pro uno ponuntur: ut, Obscurus aer, pro nube: dare ad aliquem literas, pro scribere. Sententię dilatatione, cum effertur multis uerbis, quod dici paucioribus poterat. Ouid. 4. Fast. Cum Phrygis Assaraci Tithonia fratre relicto, Susulit immenso ter iubar orbe suum. id est, cum ter orta fuerat aurora.

Materia, qua est aut in

Nominibus, ea que rursus uel in

Proprijs: ut, Tenerorum scriptor amorum: Ouidius de sese. Ille uir haud magna in re, sed fidei plenus: Cicero de Ennio.

Appellatiuis, uel quum circumloquimur simplex

Quoquo modo. Ouid. 4. Trist. Cuius inest animo patrij candoris imago. Pro, patrius candor. Idem: Quod quisque est maior, magis est placabilis irę. Pro, placabilior. Explicando. Virg. 9. Quis globus o ciues, caligine uoluitur atra? caligo atra, pro nebula. Distingendo. Terent. in Hec. Pugilum gloria, funambuli eodem accessit expectatio. Pro, pugiles gloriosi, & gratius funambulus.

Verbis, uel cum circumloquimur

Partem. Ouid. 1. Trist. Atque utinam possent pro te mea uota ualere. Pro, utinam ualere. Idem 3. Spes igitur superest facturum, ut molliat ipse Mutati pœnam conditione loci. Pro, Spes superest ipsum molliurum. Huc faciunt περιουσια, & μακρολογία comicę. Totum. Cic. 1. Off. Turpe diffuere luxuria, & delicatę ac molliter uiuere. Pro luxuriari, uel luxuriosum esse. Idem in Vatinius: Tantam potentiam ueritas habuit, ut nullis machinis, aut cuiusquam hominis ingenio, aut arte, subuerti potuerit. Id est, tam potens ueritas est, ut sit inuicta.

Formam, qua fit aut

Explicatione nominis, κατ' ἔτυμολογίαν, uel, ut alij, κατ' ἀντίληξιν, qua utuntur Grammatici: cum originem interpretamur. ut, diuorum sermonum interpret, pro theologo. Virg. in Bucol. Descripsit radio totum qui gētibus orbem. Pro, Geometra. Definitione nominis, κατ' ὀρισμὸν, uel κατ' ὀνομασίαν, qua Dialectici: cum quid res sit ostendimus. Tibull. 1. Pax aluit uites, & succos condidit uuę. Succus uuę, pro uino. Ouid. 8. Metamorph. Fertur, ut excussis elisus nubibus ignis. id est, ut fulmen. Notatione, κατ' ἰσυχολογίαν, uel κατ' ἰσογραφίαν, qua Rhetores utuntur: cum rem quampiam per notas accidentium. describimus. Virg. 3. Aneid. Dentibus infrendens gemitu. Pro irato. Idem 5. Alternatq; iactat Brachia protendens, & uerberat istibus auras. Pro pugile.

Quantitatem, qua est aut

Vnius membri, quę fit dilatatione, κατ' ἐκτετασίαν: ut cum descriptio ponitur loco simplicis. Virg. 1. Aneid. Corpusq; exanguie sepulchro Reddidit Hęctozeum. Corpus exanguie, pro cadauere. Multorum membrorum, quę fit assumptione, κατὰ πρόσληψιν: cum non nominatur persona, sed circumstantijs quibusdam indicatur. Idem 3. Priameia uirgo Hostilem ad tumulum, Troię sub mœnibus altis, Iussa mori. Pro Polyxena. Ouid. 4. de Ponto: Et qui Penelope rescribere iussit Vlysem, Errantem seuo per duo lustra mari. Pro, Sábino poëta. Virg. 1. Aneid. Ama uirumq; cano, Troię qui primus ab oris Italiã fato profugus, Lauiamq; uenit Littora: multum ille & terris iactatus, & alto, Multa quoq; & bello passus. Pro, Aenea.

Qualitatem:
qua secundum di-
uisionem Diome-
dis, aut

Breuitatem splendide producit, *λεπτὴ ἕκαστον*. Ouid. 4. Fast. Nox ubi transierit,
cælumq; rubescere primò Cœperit, & tactæ rore querentur aues: Semustamq;
facem uigilata nocte uiator Ponet, & ad solitum rusticus ibit opus. Hæc omnia
ponuntur pro tempore diluculi.

Fœditatem circuitu demittit, *λεπτὰ πρὸς τὸν λόγον*. Idem in Heroid. Est aliquid plenis
pomaria carpere ramis, Et terram primo deligere ungue rosam.

Situm, quæ cõ-
sideratione ora-
tionis simplicis,
aut est in parte

Prima, hoc est, in nomine, seu in subiecto. Horat. Qui cupit optatam cursu con-
tingere metam, Multa tulit, secutiq; puer. Id est, qui progredi in studijs uult, patiens
& laboriosus sit oportet.

Secunda, hoc est in uerbo, seu in prædicato. Cic. 1. Offic. Homo consequentia
cernit, causas rerum uidet, earumq; progressus & quasi antecessiones non ignorat,
similitudines comparat, rebusq; præsentibus adiungit atq; annectit futuras, facile to-
tius uitæ cursum uidet. Hoc nihil aliud est, quàm Homo est rationis particeps.

Vtraque, id est, in subiecto simul, & prædicato. Ouid. Adde quòd ingenuus
didicisse fideliter artes, Emollit mores, nec sinit esse feros. Id est, Doctrina pa-
rit humanitatem.

Compositio-
nem, quæ est
aut

Solitaria, cum sine alterius figuræ adiectione ponitur: ut in tot exemplis est ma-
nifestum, quæ posuimus.

Mixta, cum iungitur cum antonomasia. Ouid. in Trist. Maius apud Troiam for-
ti quid habemus Achille, Dardanij lacrimas non tulit ille senis. Dardanus pro Pri-
amo, *ἀντὶ τῶν μακρῶν*. Dardanius senex, pro eodem, *πρὸς τὸν ἄλλο*.

Vsum, quo
adhibetur aut
propter

Necessita-
tem, uel cum

Simplex non extat, & circumscripto utendum est. Ut cum
nomino artem cudendi libros notis æneis uel plumbeis, quæ no-
mine Græco Typographia: studium sapientiæ, quæ Philosophia:
facultatem differendi, quæ dicitur Dialectica.

Simplex extat quidem, sed turpitudinis uitandæ causa cir-
cumscribitur. Plaut. in Aulul. Etiam ne obturat inferiorem gut-
turem?

Ornatum uel uarietatem, quæ Poëta utuntur frequentissimè, & non rarò
Oratores: sed hi astrictius, & maiore cum delectu.

DE ALLEGORIA.

- Parte orationis**, cum aliqua pars intelligitur simpliciter, aliqua profertur obscure.
Cic. *Mirror*, querorq; quęquam hominem ita pessundare alterum uelle, ut etiam nauim perforet, in qua ipse nauigat.
- Materiam**, qua est aut in
- Tota oratione**, quę plerunq; fit in
- Prouerbijs**, ut si dicerem, *Fœnum in cornu habet, acetum in pectore*: de homine cupido uindictę, & nequaquam stupido.
- Apologis**, Horat. in *Arte*: *Parturient montes, nascetur ridiculus mus*. De magna expectatione, quę tandem exit in ludibrium.
- Symbolis**, ut in illo *Pythagorico*, *Panem ne frangito*: hoc est, ne dissoluito pacem & communionem, quę præstant hominum uitę tranquillitatem.
- Continuata**, συνεχής, quę continentem habet obscuritatem. Horat. 1. *Car.* *Heu quoties fidem, Mutatosq; deos flebit, & aspera Nigris æquora uentis, Emirabitur insolens: Qui nunc te fruitur credulus aurea, Qui semper uacua, semper amabilem Sperat, nescius aure Fallacis.* Describit Poëta mulierum inconstantiam, quę aure maris ritu, modo fauent amatoribus, modò eisdem quasi uentorum impetu sunt obstaculo.
- Quãtitate**, cuius ratione aut est
- Interrupta**, διεσπυμένη, quę interpretatione eget propter obscuritatem, aut in
- Parte prima**. Propert. 3. *Quid me scribendi tam uastum mittis in æquor? Non sunt apta meę grandia uela rati: Omnia non pariter rerum sunt omnibus apta.* Hic sententię obscurę adiungitur apertior, quę à posteriore explicatur.
- Parte secunda**. Horat. 3. *Car.* *Rebus angustiis animosus, atq; Fortis appare: sapienter idem Contrahes uento nimium secundo Turgida uela.* Hic apertę sententię subiungitur obscurior, quę lucem accipit ab antecedente.
- Mixta**, μίχτη, cum proprijs & apertis uerbis interponuntur permutata atq; obscura. Cic. pro *Sestio*: *Cum hominibus eneruatis atq; exanguibus Consulatus, tanquam gladius esset datus: qui per se pungere neminem unquam potuissent, hi summi imperij nomine armati, rempublicam contrucidauerunt.*
- Formam**, qua aut habet
- Μεταφορὰν**, estq; ὁμοιωτικὴν, in qua inest similitudo, ut ita dicam, specialis. Tibull. 3. *Quid fraudare iuuat uitem crescentibus uuis, Et modò nata, mala uellere poma manu? Loquitur de ætate florente, quam uuis & pomis nondum maturis comparat.*
- Περίγασιν**, estq; παραδειγματικὴν, in qua est similitudo exemplaris. Iuuen. *Tertius è cœlo cecidit Cato.*
- Tractationem**, qua aut est
- Usitata**, quę similitudinem uel exemplum notum habet. Cic. pro *Quintio*: *Quò fit, ut ego, qui tela depellere, & uulneribus mederi debeam, tum id facere cogor, cum etiam telum aduersarius nullum iecerit: & si qua in re falsum crimen, quasi uenenatum aliquod telum iecerit, medicinę faciendę locus non erit.*
- Minus usitata**, in qua similitudo aut exemplum propter obscuritatem accedit ad enigma. Idem pro *Roscio Amerino*: *Te pugna Cannensis accusatorem sat bonum fecit: multos casos non ad Thrasymenum lacum, sed ad Seruiliu uidimus. Quis ibi non est uulneratus ferro Phrygios?*

Ἀλλυγορία, quã auctor ad Herenium permutationē, Fabius inuersionem nominat: dicta est, quasi ἄλλα ἀγορεύουσα. aliud enim dicitur, aliud intelligitur. Hęc dicitur κατὰ τὸν Ἰσοκράτην, ab Aristophanis interprete. Diuiditur autem secundum

DE ENIGMATE.

Αἰνιγμα est tecta & inuoluta allegoria. *Αἰνιγμα* uete res appellasse scirpos, scribit lib. 12. Gellius. aliqui etiā uerūt obscuritates. *Αἰνιγμα* alij subiiciūt Allegoriæ: sed separari eadem ratione possunt, ut à Metaphora Catechresis fuit separata. Allegoria usitata est, & aliquo modo ad sententiam declarādā facit, per rem aliam: *Αἰνιγμα* uerò minus usitatum, & ad intelligētiam obscurandam affertur. Hæc igitur est aut in

Compositione pugnantium, quod genus figuræ Asconius Pædianus & Terentij interpret nominant *ἄσυνωρον*. Cic. in 1. Verrina: si tacent, satis dicunt. Ter. in Eun. Nihil cū est, nihil deficit tamen. Virg. 7. Æn. Num capti potuere capi? num incensa cremauit Troja utros?

Continuatione prouerbiorum. ut si dicatur ei, qui ob uitæ genus durius tacitis curis se affligat & excruciet: *Ἄρκτον* annulum gestans, cor ne edito. Aut de eo qui propter cupiditatem aliquam impeditam, ad uindictam promptus sit: Si bolum hunc ei è faucibus eripueris, Fumantem nasum uiui tentaueris urfi.

Implicatione sermonis, quod genus sophistarum uocabulo *γρίψος* nominant: Gellianus adulescens, *αἰνιγμάτων ἀναφορὰς θεωρίας*. Quale est illud apud Ausonium, cū ait de interprete *αἰνιγμάτων*, qui Theoni suo
 Cadmi nigellas filias,
 Melonis albam paginam,
 Notasq; furuæ sepia,
 Gnidiosq; nodos protulit. Cū dicere uellet, scriptas
 literas in charta atramento & calamis. Diomedes hoc affert exemplum: Mare cōcretum in creta, & in campo ligneo, in quo caro humana ludit osibus. Idq; interpretatur hoc modo: Salem in uase fictili mensæ appositum, in quem manus coniuuorum talos conijcerent.

Obscuritate rei externæ, quæ diuinatione egeat. Virg. in Buc. Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo) Tres pateat cœli spaciū non amplius ulnas.

TROPI PRONVNCIATIONIS.

DE IRONIA.

Εἰρωνεία, uel dissimulatio. uel (secundum Fabium) illusio. est irrisio festiua, cū quadā urbanitate. Hæc duorū generū est:

Simplex, τὸν τρέπῃ, quæ est ἀποφαιτική, & nihil habet obscuri. Eā quæ uel est in

Verbo uno, quæ appellatur *ἀντιφρασίς*: ut cū bellum dico, & rem minime bellam intelligo. Item, cū Pontum Euxinum, & significo *ἄσπρον* seu inhospitalem.

Verbis pluribus, *ἀντιφροσύνη*, ita ut Homeri interpret nominat, cū copulantur contraria: ut apud Horatium, Amando perdere.
 eaq; rursus aut habet *παράφρασμα*, ut nominat Aristoteles, cū connectuntur ambigua. Cic. pro Roscio: Nisi ijdem sint sectores bonorum, & collorum.

Formata, τὸν σχηματός, quæ est ὑπεργετική, & in gestu ac pronuntiatione consistit. Huius tres sūt species:

Cū mitigantur aspera gratiosis, *χαλαρευτικός*. Ter. in Eun. Bone uir Dore, salue: dic mihi, Augustine? satine id tibi placet? Virg. 6. Egredia interea coniunx, arma omnia tectis Emouet.

Cū natiuis supponuntur aliena, *ἀστυμὸς*. ut, Vectius quidam spreta religione sepulchrorum, in agro patrium monumentum aratro effoderat: de quo Augustus Cæsar dicebat, Vectium patris monumentum uerè colere.

Cū uera componuntur cum non ueris, *ἀστυμὸς*. Ter. in Adelph. Nunquā uidi iniquius certationem comparatam: ego uapulando, ille uerberando usque ambo defessi sumus.

DE SARCASMO.

Σαρκασμός, siue exacerbatio, est dicacitas cū morfu & iracundia, uel (ut Seruius) risus cum amaritudine, & quaedam quasi hostilis insultatio. qualis uox Turni ad hostem occisum. 12. Æn. En agros, & quam bello Troiane petisti, Hesperiam meti re iacens. Huius species sunt,

Μυκτηρισμός, uel subsannatio, quæ est illusio, cum risu simulato, non tamen obscuro aut latente. Virg. 7. Cura tibi, diuim effigies & templa tueri, Bella uiri pacemq; gerant. Turni uerba sunt ad anum sacerdotem, quæ bella suadebat.

Χλευασμός ἢ ἐπιχειρόμενος, uel (ut rectius alij existimant dici) χλευασία, idest, insectatio, quæ est cum risu tæsto & inopinato. Idem in Buc. Qui Bauium non odit, amet tua carmina Mæui: Atq; idem iungat uulpes, et mulgeat hircos.

DE MIMESI.

Substantiæ ueræ, quod genus figuræ multa habet nomina. dicitur enim Διατύπωσις, εἰκὼν, ἀπεικασμός, προσωπογραφία, χαρκτηρισμός, χρεστηρισμός: ab auctore ad Herennium, effatio & notatio: à Ruffiniano, figuratio seu expressio. Hæc aut est,

Imperfecta. Terent. in Phor. Si quis me quæret, ruffus.

Perfecta. Plaut. in Pseud. Ruffus quidam, uentriosus, crassus, subniger, magno capite, acutis oculis, ore rubicundo, admodum magnus pedibus. Virg. 3. Æn. Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum.

Substantiæ non ueræ, uel cūm personæ

Nouæ finguntur: ut Arcturi sideris, apud Plautum. hæc dicitur προσωποποιία, & ab interprete Terentij σαυατοπωποιία. Defunctæ inducuntur: ut Atræi & Thyestis, in tragœdijs. Hæc appellatur ἀδωλοποιία, uel σχιδιασμός, uel ὑποκρίσεις.

Simplex, ut cūm describitur morum uel ingenij qualitas, ea dici potest Διατύπωσις, uel ἀποσημείωσις, uel ἰδιολογία. Ouid. 11. Met. Autolycus furtiu ingeniosus ad omne: Qui facere assuerat, patriæ non degener artis, Candida de nigris, & de cadentibus atra. Virg. 11. Æn. Drances, quem gloria Turni, Obliqua inuidia stimulisq; agitabat amaris: Largus opum, & lingua melior: sed frigida bello Dextera, consilijs habitus nec inutilis auctor, Seditioe potens.

Nostrium ipsi sermonem repetimus, quæ dici potest μίμησις διαλογικὴν. Ter. in Eun. Quid igitur faciam? non eam? ne nunc quidem cū accersor ultro? An potius ita me comparem, non perpeti meretricium contumelias?

Alienum sermonem referimus, quæ figura ab interprete Terentij μίμησις πραγματικὴν dicitur. Idem: At ego nesciebam quorsum tu ires, paruula Hinc est abrepta, eduxit mater pro sua, Soror est dicta: cupio abducere, ut reddam suis.

Facimus utrunque, quæ μίμησις διδυμικτικὴν appellatur ab eodem interprete. Idem in Hec. Ut quisq; uenerat, accedebat: Adolescens dicendum quæso, es tu Myconius? on sum. at Callidemides? Non. Hospitem ecquem Pamphilum hic habes? omnes negabant.

Oratio exprimitur, ut cūm ut

Mitiores describuntur affectus, quæ dicitur ἰδωποιία, ut in Phidippo apud Terentium: Etsi scio Philumena meum ius esse, ut te cogam, quæ ego imperem, facere: ego tamen patrio animo uictus, faciam ut tibi concedam, neque tuæ libidini aduersabor. Item in Chryside, apud eundem: Mi Pamphile, huius formam atque etatē uides: Nec clam te est, quā illi utræq; res nunc utiles, Et ad pudicitiam, & ad tutandam rem sient.

Ardentiores motus ante oculos ponuntur, quæ appellatur παρομοιία, & ὑποτύπωσις, & ab Aristotelicis πρὸ ἐμμετρου ποίησις. Celsus uertit euidentiā. Virg. 4. Æn. Nec tibi diua parens, generis nec Dardanus auctor, Perfide: sed duris genuit te cautibus horrens Caucasus, Hyrcanæq; admorūt ubera Tigres. Ter. in Eun. Et quod nunc tute tecum iratus cogitas, Egōne illam? quæ illum? quæ me? quæ non? sine modo? Mori me malim? sentiat, qui uix sient.

Animum: ex est uel

Conformationem habet. Ea generum duorum est. aut enim hominis

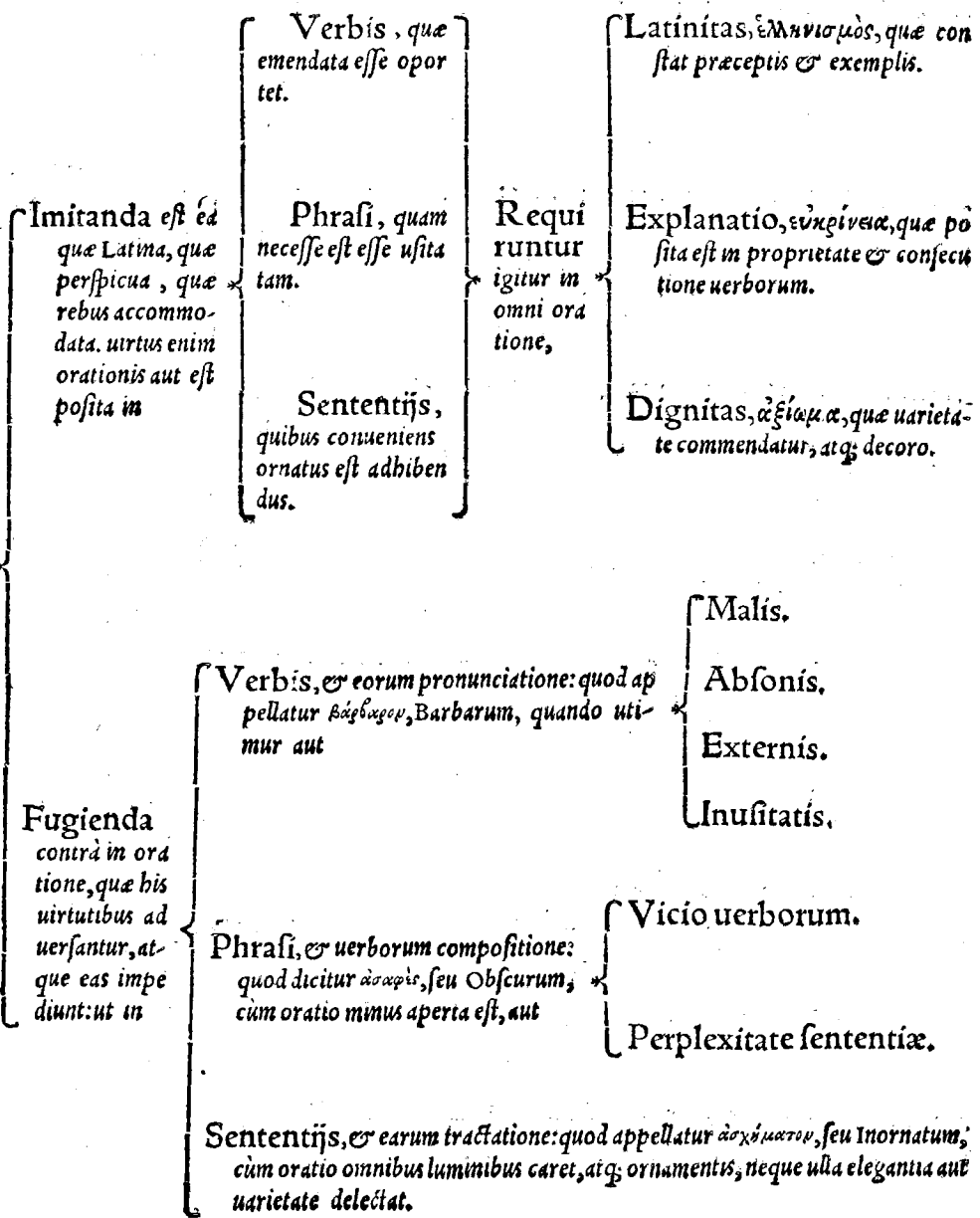
Mores exprimitur, uel cūm

Mimesis que pertinet ad corpus, fit, uel cūm describitur

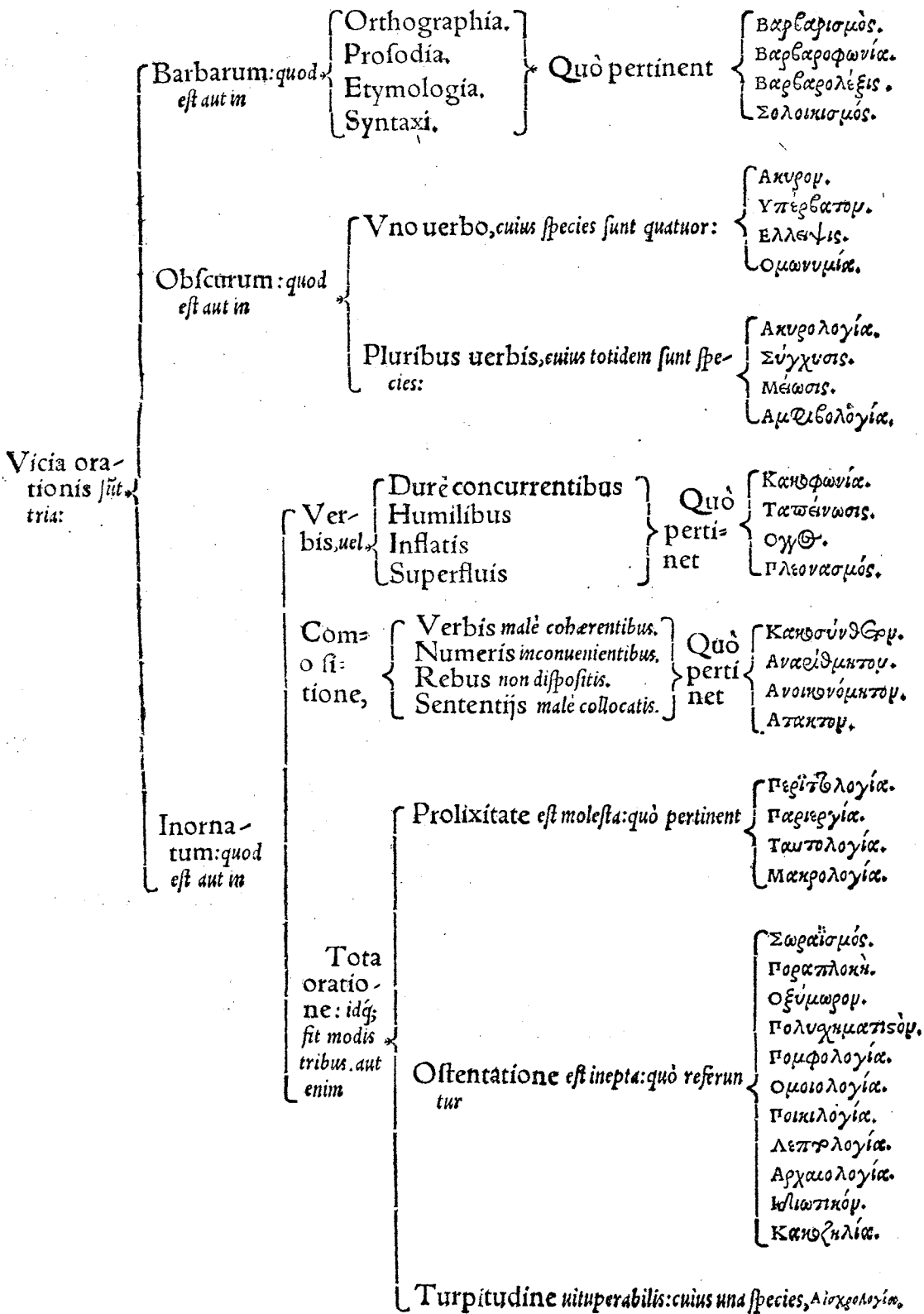
Mimesis, seu imitatio, est corporis animiq; ad alienum sensum expressio.

DE ORATIONE IMITANDA, FUGIENDA QVE.

ORATIO
omnis uel ad imitandum, uel ad fugiendum proponitur.

DE VICIIS ORATIONIS.

I.
DE BARBARO.

Βαρβαρισμός est in orthographia, cum additur demiturq; aliquid, aut immutatur in uerbo, uel contra auctoritatem ueterum, uel contra consuetudinem uulgi & multitudinis. Huc pertinent μεταπλασμοί, de quibus supra dictum est, qui poetis concessi in carmine sunt, uel ratione, uel usu: quibus tamen in sermone communi uti non licet. Ut si dicam ἐπευθέσει Induperator, cum dicendum sit Imperator: ἀφαιρέσει, si conia dicam, ubi ciconia: μεταθήσει, si adulator, ubi laudator.

Syllabarum breuitate, productione ue insolita. Ad hoc genus pertinent διαστολή & συστολή, de quibus in Metaplasmis agebamus: cum correptione aut mora syllabarum peccatur.

Aspirationis expressione deprauata. Propter hoc uicium notat Arrium quendam Catullus: Chommoda dicebat, si quando commoda uellet Dicere, & insidias Arrius hnsidias. & que sequuntur.

Literæ eiusdem repetitione & molestia. Hoc uicium est in earundem literarum positione, quod uarias secundum literarum nomina, appellationes accepit apud Græcos, ut, ἀλφαισμός seu πολύαλφα, cum a litera sepius ponitur. Virg. 1. 2. Perq; ærea suta per tunicam squalentem auro, latus haurit apertum, Ita & in cæteris: ut, γαμματισμός, ιωτατισμός, κωππατισμός. Ennius in Phœnice: Cupida cupiens cupienter cupit. Hoc supra relatum est ad τύπος παρωνομασµούς.

Con-
suetudi-
nema-
la, aut ab
imperitia
profectū.
id fit, uel

Βαρβαρισ-
φωρία est
in profo-
dia, quod
uicium à Ca-
ribus dicitur
esse de-
riuatum.
Estq; aut
à

BARBARVM
est, quoduis uicium, contra usitata Grammaticorum præcepta commissum: totidem enim species barbari annotari possunt, quot Grammaticæ partes numerantur.

Naturæ defectu, oris ue uel linguæ deprauatione, quod uicium in scribendo non deprehendatur, sed est tantum ἐν λόγῳ μετάφωρις, ut Aristoteles inquit, hoc est, in sermone quem ore proferimus. Cuiusmodi sunt nominata uici. ἰλα πλαττισμός, ἰχνοφωρία, νοιλοσομία, σιληροσομία, ψελλότης, τραυλότης, κλεβωτισμός.

Βαρβαρολέξις est in etymologia seu dictione, cum uox peregrina, & Romanis auribus insueta afferitur: quarum tamen multæ per consuetudinem ciuitate donatæ sunt. It Cateia, pro telo, apud Virgilium: Framea, pro gladio, apud Tacitum: Teutonice uoces sunt. Satrapes, pro præfecto, Persicum uocabulum: Riscus, pro cistella, Phrygium: quibus Terentii uititur. Cesium, Esseda, Sarracum, pro certis uehiculorum generibus: primum Gallicum, alterum Britannicum, tertium Alanicum est: quæ apud Ciceronem leguntur.

Σολομισμός, est malus & incompotus sermo, quod uicium à Cilicibus ferunt esse dictum, atq; deductum. A quibusdam, teste Diomede, Stribiligo nominatur. Hoc autem est aut in

Syntaxi, cum negliguntur præcepta, & dicitur σολεμισφωρις, ut Virg. Pars arduus altis Puluerulenus equis furit. Cic. 3. de Natura deorum: Si medicus sciat cum ægrotum, cui iussisset unum sumere, meracius sumpturum. In exemplo Virgij synthesis fit, pro pars ardua & puluerulenta: uel ἀντιμέρεα, pro, partim ardui & puluerulenti. In Ciceronis exemplo ἰλλομισμός est, Cui iussisset: pro, quen iussisset. Diomedes secundum accidentia peritum exempla enumerat, Quintilianus etiam alia addit. Possunt ad Solocisimum referri omnes figurae Syntaxis, nisi usum auctorum habeant.

Phrasi, cum non obseruatur mos & elegantia ueterum: & dicitur interdum σολεμισφωρις: ut si dicas, Pati damnum, pro, damno affici. Item, facere epistolā, pro componere: ferri non debet. Sine enim ueterum auctoritate nouas formas orationis fingere, nemini est concessum.

Ακυρογ, seu improprium, cum uox in significatione usitata non ponitur. Terent. in And. Quod tu speras propulsabo facile. id est, quod times. Idem in Heaut. Satis scite promittit tibi. id est, tibi minatur. Spes autem & pollicitatio cum de futuro bono dicantur, hic traducuntur ad malum imminens. Virgil. i. Aeneid. Neque enim ignari sumus ante malorum. Pro, non sumus obliti. Ignarus est, qui nescit: oblitus, qui non meminit. Huc etiam pertinet *κατάχρησις*.

Υπερεξαιτεγ, seu traiectio, cum uox loco solito non ponitur. Cic. Nihil iam sum pridem admiratus magis. Pro, nihil iam pridem magis sum admiratus. Virg. in Bucol. Aggressi iniiciunt ipsis ex uincula fertis. Pro, uincula ex fertis.

Verbo uno:

cuius quatuor
sunt species

Ελλειψις, seu defectio, cum uox quae necessario ponenda est, plane non ponitur. Cic. Quid possum de Torquato? nisi aliquid à Dolabella. Horat. i. Carm. Sapiens, uina liques, & spacio breui Spem longam refeces. Pro, si sapiens.

Ομωνυμία, seu equiuocatio, cum uox multa significans, sensu incerto ponitur. Rex dicitur, ut loquitur uulgus, qui regnum possidet: ut, Stoici sentiunt, & Tragicus scribit in Thyeste, Rex est qui metuit nihil. Inter sacrificos rex est, qui antistat: inter parasitos, qui alit & largitur. Apud Romanos, qui è Martia familia erant: apud Praenestinos, qui è Rupilia, Reges cognomento dicti sunt. Unde cum canit Horatius libro primo Sat. 7. Proscripti regis Rupili pus atque uenenum. Propter equiuocationem locus obscurus est: nec intellectus suisset, sine antiquis interpretibus.

Obscurum est, uicium quod intelligentiam impedit, aut proprietate, aut perplexitate, aut imperfectione, aut ambiguitate. Est autem interduum uel in

Verbis pluribus, & totam cōrumpit sententiam, cuius totidem sunt species, quae & nominibus & rebus distinguuntur à superioribus.

Ακυρολογία, sermo improprius, qui propter abusione uerborū, et continentem obscuritatem, habet aliquid allegoriae affine. Virg. 5. Aen. Tenues Teu crūntres eripe letbo. Id est, Serua naues ab incendio. Res Teucrorum de nauibus dicit, quasi in ijs essent fortuna ipsorum posita. Mortem, quae tantum animantibus accidit, nauium trabibus hic attribuit.

Σύγχυσις, sermo perturbatus, qui propter uerborum confusionem, minus intelligitur. Virg. i. Aen. In saxa latentia torquet, Saxa uocant Itali, medijs quae in fluctibus, Aras. Pro, torquet in saxa, quae saxa in fluctibus medijs latentia, Itali uocant Aras.

Μείωσις, sermo imperfectus, qui propter omissionem uerborum, intelligentiam apertam non habet. *Μείωσις* autem hoc uicium nominat Quintilianus. Cic. ad Att. Antonius de lege quid egerit: liceat modò rusticari. Viraque pars sententiae non est absoluta.

Αμφιβολογία, uel (ut Aristotelici) ἀμφιτερίστωσις: uel, ut Terentij interpretes, τὸ δίπλον, est sermo ambiguus, qui potest in partem utranque intelligi. Terent. in Hec. Omnes socrus oderunt nurus. Idem in Adelph. Neque metuit quenquam, neque legem putat tenere se illam. Incertum est, an lex Aeschinum teneat, an Aeschinus teneat legem

III.

DE INORNATO.

Ver-
bis, cuius
quatuor
sunt spe-
cies:

Κακοφωνία, seu absonum, cum uel literæ duriter sonant, uel syllabæ deorfiter concur-
runt. Hanc alij uocant generali uocabulo τραχὺτητα. Næuius: Libera lingua oqui-
mur ludis Liberalibus, ἢ λαδανισμῶ. Plaut. in Mercat. Si quid faciendum est malie-
ri male & maliciose, ea sibi immortalis memoria est meminisse. Ludunt interdum in
hoc poëta non illiberaliter. Græci Grammatici in primis annotarunt καλίστημα seu
σηματισμῶν, ut minime suauem, est enim (ut Halicarnasæus scribit) ἄχαρι καὶ ἀειδὲς
τὸ Σ. Virg. 1. Georg. Et sola in sicca secum spaciatur arena. Eurip. in Medea: ἔσωσα
ὄϊς ἰσασίην ἑλλήνων δοσι. quo uersu risus in theatro exciatus dicitur.

Τεπεινωσις (seu) ut Fabius, humilitas, cum res magna uerbo humili effertur: ut, Lacunæ
false pro mari, apud Lucretium. Virg. 2. Æn. Ingentem lato dedit ore fenestram. Fe-
nestra, pro ingentis ædificij ruina. sed hoc loco humilitas corrigitur epibeto.

ὀγκος, inflatio, cum rei mediocri uerbum tumidū apponitur, ut, Lacunæ Neptuniæ, pro
mari: quod citat auctor ad Herennium.

Πλεονασμός, { Syllabarum superuacanearum adiectione: ut, Iteradum eadem
superfluum, mibi ista. Et, Facit dum eadem hæc memineris.
quod est aut } Dictionis non necessariae appositione. Virg. Sic ore locuta est.
in } Ter. Hisce oculis uidi.

Ver-
borum
compo-
siti ne,
cuius
quatuor
sunt spe-
cies:

Κακοσύνδεσς, incompositum, cum uerba male coherent, aut fluctuant: cuius Fabius
hoc affert exemplum de 9. Æn. Versaq; iuuençum Terga fatigamus hasta. Tibul.
Semper ut inducar blandos offers mibi uultus. Carmen fluctuans est frequen-
sorum. est enim πινδυμιμῆς, ἰσπινδυμιμῆς, ἰννεαμιμῆς.

Αναείδμετρον, dissolutū, cum oratio iustis caret numeris. Quale esset, Filij temeritas
probauit dictum sapiens patris. Quod cum C. Carbo in concione ita dixisset, & r-
ctum sapiens temeritas filij comprobauit: propter numerorum cōcinnitatem cla-
totius concio nis excitatus est, ut inquit Cicero.

Ανορθόμετρον, inditatum, cum res ordine non borto distribuuntur. In Terentio re-
prehendunt quiam, in Demea dixerit fratri de certamine & raptu Æschini, quod
post eam narrationem tandem certamen & raptus in scenam consequantur.

Ατρακτόν, indi-
spositum, cum
proprium sedē
non habent
aut } artes orationis, ut si ponatur ratio anti-
refutatio ante narrationem.

Ατρακτόν, indi-
spositum, cum
proprium sedē
non habent
aut } Sententiæ, ut, si quæ ad mouendum accommodatæ sunt, in oratio-
nis initio: quæ uerò ad conciliandum, in extremo collocentur:
item si sententiæ quæ docere debent, careant beneuolentiæ &
fide.

Inornatū,
est uicium ui-
lilitatis, quod
omni elegan-

ita enlarē
tate / et
Idē aut st

Prolixi-
tate est
molesta,
cuius spe-
cies sunt

Περὶ Τολογία, est uerborū sine ulla uī sententiæ superuacua adiectio. Var-
ro Atacinus: Omnia noctis erant, placida cōposita quiete. Postremā ad-
iectiōnem reprehendit Ouidius: melius enim fuisse, Omnia noctis erant.
Ouid. 1. Met. Omnia pontus erant, deerant quoque littora ponto. In
Ouidio eandem adiectiōnem reprehendit Scaurus orator, qui dixit, ab-
solutius fuisse: Omnia pontus erant. Idem Scaurus notauit rhetorem
Montanum, quōd sententias repetendo corrumpet.

Περὶ γυγία (quā alij etiam λαλοπιισμὸν, Hermogeniani πρὶς οὐσιον nominant)
est cultus nimis operosus, et exquisitus, quem in poēta Pindaro risit Co-
rinna: in Arellio Fusco oratore Seneca notauit. Tale uolunt esse illud
Ouidij 2. Met. Aureus axis erat, temo aureus, aurea summa Curuatura
rotæ, radiorum argenteus ordo, Per iuga chrysolithi, positæq; ex or-
dine gemmæ.

Ταυτολογία, uel (ut Vlpianus) ἀετιλογία uel (ut Helenius) λατὰ τὸ αὐτὸ, est u-
nius rei repetitio. Cic. 16. ad Att. Multum potes nos apud Plancū iuuare:
noui humanitatem tuam, scio quā sis amicis iucundus: nemo nos in hac
causa plus iuuare potest, quā tu.

Μαγνηλογία, quæ et generali nomine περιβολή, est nimis tracta, et prolixi-
tate inanis oratio. Cic. ad Lent. Scripsi etiam (nam ab orationibus dis-
iungo me ferē, referōq; ad mansuetiores Musas, quæ me maximē, sic iam
at a prima adulescentia delectat) scripsi igitur Aristotelico more, quē
admodum quidem uolui, tres libros in disputatione ac dialogo de Ora-
tore. Teren. in Hec. Ad aures haud inuito sermo mihi accessit tuus. Pro
recte loquutus es, senili loquacitate, ut inquit interpret.

Σωρατισμὸς, est multarum linguarum confusio. Quale illud Aufonj ad Pauli
num: Qui ioca παντοδαπῶν nouit tractare παλαίτερα. Hoc uisio rectissime
poētā notat Lucilius: ipsum Lucilium Horatius

Παραπλοῦς, est oratiō soluta ac poëtica, res ab in xi. o, ἢ τῶν εὐμῶτων μὴ
πρὸς λόγῳ μὲν καὶ μὴ πλοῦς, ut definit ne ipse pres Hermoenis. Cic. ad
Q. Fratrem Cursum corrigam tarditatem, ut cum equis, tum tero quadrigis
poëticiis. Hæc pertinet, si quando imprud entibus uersu integri excidit:
ut Ciceroni in pistolis lib. 1. ad Lentulum. His ego consilijs si te presen-
tem habuissē. Lib. 2. ad Curionē: Quare da te homini, complectetur
mihi crede. Item ad Atticum lib. 2. Displecti eo mihi, nec sine summo scri-
bo dolore. Et ad undem lib. 15. Ita credo, sed mihi totum Eius consiliū
ad bellum spectare uidetur.

Ὁξυμωγοί, cum coniunguntur, quorum alterum aut esse, aut non esse fuerit
neesse. Cic. in Bruto: Subito in ciuitate cum alia occiderunt, tum etiam
ea ipsa (de qua disputare ordimur) eloquētia obmutuit. Tale est dictū il-
lud antiqui, quod Festus citat: Vetus nouū sinū bibo, ueteri nouo morbo
medeor. Eodem modo Horatius dixit, Strenuā inertiam: Ouidius, Con-
cordem discordiam. Hæc suo loco propter personas aut res ipsas, dicun-
tur nec ineleganter, nec incommode.

Tota
oratio-
ne, quod
in genere
fit tribus
modis. O-
ratio e-
nim aut

Osten-
tatione
est inepta.
Quò refe-
runtur

Πολυχηματισμὸν, est cumulus figurarum, qui obscuritatem parit. Teren. in Hec. Teq; ante, quàm me amare rebar, & rei firmasti fidem. Primum est ἀνακόλουθον, Quàm ante rebar te amare me, ei rei firmasti fidē: pro, tam ei rei firmasti fidem. Deinde ἀνεργον, Quàm pro quantum. Postremò ἀμπίβελον, Te amare me: id est, quòd tu me ames. Vt sit sensus: Quantum rebar tuum esse erga me anorem, tantum iam factò probasti. Id est, Non dubium mihi fuit, me amari abs te: idq; ita esse, nunc re ipsa ostendisti.

Πομφολογία, seu (ut alij scribunt) βομφολογία, seu τὸ μφασίς, quod Æschylo uicium obiecit Aristophanes, est tumor orationis immodicus. Silius: Ordior arma, quibus cœlo se gloria tollit Æneadum. Statius: Magnanimum Æacidē, formidatamq; Tonanti Progeniem canere incipio. Horatius in Arte poetica, de Cyclico quodam scriptore loquens, hiatus nominat, & falsè irridet.

Ομοιολογία, ubiq; sui similis, absq; uarietate ac suauitate, oratio: nec ullis figuris, aut ulla compositione grata: qualis esse solet hominum non exercitatorum.

Ροικολογία, immodicè uariata, ideoq; toto genere impropria oratio: qualis est Sidonij, Apuleij, Capellæ. Seneca de Oscio quodam: Non incommode dixit (inquit) sed sibi nocuit: & cum nihil sine schemate diceret, oratio eius non figurata erat, sed praua.

Λεπτολογία, humilis & contempta rei grauis explicatio, carens neruorum καὶ τῆ ἀγάν. Reprehendit hoc uicium Cicero in Callidio, Seneca in Persio oratore.

Αρχαιολογία, cum sententias nimis antiquis, & iam obsoletis proferimus uerbis: quod uicium obiecit Sallustio historico Asinius, Scauro & Celio oratoribus exprobrant Seneca & Tacitus.

Ἰδιωτικόν est, cum quasi uulgi ore loquimur, ne à sordidis quidem abstinentes uocabulis. Exagitat eo nomine Albutium Seneca, & ob Patauinitatem Liuium Asinius reprehendit. Interdum hoc uicium gentile est, ut nimia breuitas Laconum, immodica garrulitas Asiaticorum.

Κακοζηλία (quam Fabius affectationem, Ouidius molestiam nominat, ita canens: Effugiant uoces uerba molesta tua) est mala & deprauata imitatio, omnium uiciorum (ut ait Fabius) pessimum. Virg. 4. Æn. Stat sonipes, ac frena ferox spumantia mandit. Hoc imitando Silius non assequitur: Stat sonipes, ac frena ferox humentia uexat. Ineptæ autem atq; ineruditæ imitationis uicium latissime patet.

Turpitudine uituperabilis, cuius una species:

Αἰχρολογία (uel, ut Fabius, κακίωμα): id est, ut ipse interpretatur, deformitas) est obscænus sermo, qui ut à liberali ingenio atq; animo alienus, ita semper est fugiendus. In poetis autem & alijs scriptoribus enarrandis, tanquam Syrenum cautes, sunt omnes turpitudines prætereundæ. Multi uerò qui in honestè dictis querunt intellectum turpem, improbæ inquisitionis cura, quales sint, suo se produnt indicio. Satius autem est (ut Seneca ait) quædam uel cum causæ detrimento tacere, quàm inuerecundè dicere, quod silentium uel in Oratore reprehendi non solet, ita in interprete multo minus est reprehendendum.

DE VICIIS CARMINIS ELEGIACI.

DE PEDIBVS.

IN PEDIBVS duo spectanda:

Proprietas, ut certi et usitati pedes adhibeantur: uidentur autem

Peregri- ni ἀλλογενεῖς, ἢ ἀλλογενεῖς, in quibus uersus propter tempus

Compositio: apta enim pedum con- nexio et uarietas, præcipuum Ele- giaci carminis ornamentum est. Fu- gienda igitur nimia

Proceleu- maticus u u u u, qui fit reso- lutione dactyli, et occupat lo- cum

Anapæstus u u -, qui fit dactyli inuer- sione. is occu- pat locum

Luxatur, mi- nuturq;: qua- les sunt,

Extenditur, augeturq;: qui pedes solum ini- tiū incidunt, uer- sus ἀνίστατοι nominatur. Tales sunt

Primum. Virg. 11. Arietat in portas, et duros obice postes.

Secundum. Idem 2. Herent parietibus scalæ, postesq; sub ipsos.

Quintum. Idem 2. Georg. Velleratq; ut folijs depectat tenuta Seres.

Primum. Virg. Fluuiorum rex Eridanus, camposq; per omnes.

Secundum. Epigramma antiquum: Lælia tua debent nec benefacta mori.

Iambus u - -. Virg. Congredior fer sacra pater, et cõcipe fœdus.

Tibrachys u u u. Ouid. Qua perijt aliquis, potes hanc contingere dextram.

Creticus - u -. In epitaphio antiquo Fusci: Fæctio- nis Venetæ Fusco sacrauimus aram.

Bacchius u - -. In alio Probinæ: Diebus post paucis est comitata suos.

Pæon primus - u u u. Ennius: Sic mulier erubuit ceu lac et purpura mixta.

Pæon secundus u - u u. Propert. Eosdem habuit secum, quibus est elata, capillos.

Pæon quartus u u u -. Ennius: Capitibus nutantes pinus, rectosq; cupressos.

Tarditas spondei. Lucretius 6. An cœlum nobis natura ultro corruptum?

Celeritas dactyli. Virg. 10. Nec Clytio genitore minor, nec fratre Meneitheo.

Luxatio ne singulos pedes singulæ uoces absoluant. Horat. Præter cætera Romæ, me ne poemata censes Scriberes

Hec autem omnia nonnulli excusant per ἀνίστατοι, ἢ ἀνίστατοι, ἢ ἀνίστατοι: de quibus in Figuris Prosodiæ primi generis dictum est.

DE LITERIS ET SYLLABIS.

- Concurfus** ἢ σύγκρισις *literarum syllabarumq; uitandus: is est aut in*
- Initio, qui parit *καυροφάνων; ut in καππαμισμῶ. Ouid. Corpora Cecropidum pennis pendere putares, Pendebant pennis. In hoc luserunt integris libellis Hugoldus, Portius, Mameranus, maiore ostentatione quàm fructu.*
 - Medio, qui *ισοτόντων; sitq; uel in*
 - Quouis loco indifferenter. Idem in Heroid. Cum tibi ne uictus tecto morerere recuruo.
 - Inciso tantum. Idem in Met. Si Troiæ fatis aliquid restare putatis. Idem: *Quærebant flauos per nemus omne fauos.*
 - Fine, qui parit *περισωσιμ; ut in ὁμοιοπτοῖω. Virg. Crislaq; tegit galea aurea rubra.*
- Insuauiiter uersus longus definit in dictionem**
- Vnius syllabæ. Horat. 2 Serm. *Prelia rubrica picta aut carbone, uelut si Reuera pugnent. Etiam monosyllabæ dictiones, si plures uno in loco cumulentur, deformant uersum. ut: Non ex his est, qui se sanos uiuere curent.*
 - Quatuor syllabarum. Lucret. 2. *Augescunt aliæ gentes, aliæ minuuntur.*
 - Plurium syllabarum. Horat. *Quisquis luxuria tristi ue superstitione.*
- Versus pentameter, qui longo subijcitur, est insuauiis, cum**
- In medio dactylus à particula monosyllaba incipit, et trium syllabarum uox sequitur, cum coniunctione enclitica. Tibul. *Ne capiti soles, ne noceant ue niues.*
 - In fine ponitur dictio, uel
 - Monosyllaba. Propert. *Ab dolor, ibat Hylas, ibat Hamadryas hinc.*
 - Trisyllaba. Ouid. *Spectarem qualis purpura te teget.*

¶ Præceptum Dionysij Rhetoris est, *Δεῖ μὴ γίνεσθαι βραχεῖσι μακρὰ καὶ πολυσυλλαβοῖς ὀλιγосυλλαβαῖς. ἴσῳ γὰρ ἠδὲ ἰσὺς διαπίπτουσι τῶν ἀκρόν.* Concurrere autem in pulchro carmine, secundum Græcos interpretes, necesse est hæc tria:

Δειότιτα φωνέντων, ἀλλὰ μὴ σύγκρισμ.

Εὐόδως συγγενῆς ἀλλήλων.

Μέτρι λόγῳ μὴ ἰσοσυλλαβαῖς, μηδ' ἐῖσοχρονα, μηδὲ ἰσοτόνα.

DE INCISIS.

Incisa (quæ uulgo cæsura & mansiones, τομαί & νόμιμα τὰ Græcis) plene sunt obseruanda, faciunt enim plenū & æquabilem numerum. Vitanda autem uel

Singula, ut illa inusitata

Τριθημιμέρες, semiternarium, cum post unum pedem relinquatur syllaba, dictionem finiens, propter quod syllabam produxit Virgilius: Inualidus, etiamq; tremens, etiam insecus aui.

Εννεαμιμέρες, seminouenarium, cum post pedes quatuor. Idem: Ille latus niueum molli fultus hyacintho.

ἑνδεκαμιμέρες, semidecenarium, cum post pedes quinque. Idem: Sternitur, exanimisq; cadens procumbit humi bos. Quamuis hæc interdum excusationem habent, non propter compositionem, sed propter sententiam.

Multa coniuncta, quæ carminis grauitatem dissolutione quadam attenuant. Tibul. Semper ut inducar blandos offers mihi uultus. De quo supra dictum, de Inornato.

DE COLLISIONE ET ELISIONE.

Collisio & elisio, συναλοιφή καὶ ἐπιλοιφή, quando aut uocale sequente uocalis antecedens colliditur: aut cum uocale, litera muta eliditur, uitanda est in

Initio. Horat. Nam ut ferula cedas meritum maiora subire.

Medio, cum in incisum incidit. Idem: Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum.

Fine, uel uersus } Hexametri. Idem: Loripedem rectus derideat, Æthiopē albus. } Pentametri. Ouid. Quadrijugos cernes sæpe resistere equos.

Ne in breuem syllabam sepius incidat, præsertim cum consonante. Tibul. Blanditiâs ue meas alij tu uendere es ausus: nam cum in longam incidit, carminis adinuat grauitatem. Virg. Monstrum horrendū, informe, ingens, cui lumen ademptum.

Ne continuata sit. Quid enim potest esse horridius illo Catulliano? Quam molō qui me unum atque unicū amicū habuit. Et hoc altero: Troia (nefas) commune sepulchrum Europæ Asiæq; Troia uirū & uirtutum omnium acerba cinis.

Vitandum est etiam tam in collisione, quam in elisione

Medio, κατὰ παρέλλειψιν: ut L. Teren. in Eun. Iugularas hominē: quid ille? mutus illico. ille, pro ille.

Ne sit antiquata: quales sunt, cum eliduntur aut subtrahuntur consonantes, uel in

Fine, κατὰ ἀποκοπήν: ut

D. Accius apud Cic. 1. de Diuinatione: Per propinqua hæc bene uerruncent populo: nam quod ad dexteram. Trochaicus, in cuius loco penultimo, in quod, D eliditur.

S. Ennius apud Cic. de Senectute: Vicit Olympia, nunc senio confectus quiescit. Pro, cōfectus. Vtrunq; in uno uersu Lucilij deprehenditur, qui est apud Ciceronem 1. lib. de Finib. Læliū præclarē & re-ctē sophos: illūq; uere, pro, Lælius, & illudq;.

DE DELECTV VERBORVM.

Improperia, ἀκρυγὰ, nisi auctoritatem habeant. ut, spes pro metu. Ouid. Spes quoq; lenta fuit, tardè quæ credita ledunt Credimus. Promittere, pro minari. Virg. Promisi ultorem, & uerbis odia aspera moui. id est, minatus sum me ulturum. Idem: O socij, neque enim ignari sumus ante malorum. hoc est, pristinorum malorum sumus non immemores. Ignarus enim est, qui nescit: immemor, qui obliuiscitur.

Barbara, μὴ ἑλληνικὰ, nisi Romana facta sint consuetudine. Sarissa, pro hasta, Macedonicum: Corytus, pro pharetra, Hetruscum.

Antiquata, ἀρχαῖα, quæ esse desierunt, nisi auctoritate ualeant. Ouid. Estur ut occulta uiciata teredine nauis. Estur, pro consumitur. Talia sunt apud Virg. ex sententia Fabij: Olli, Quianam, Mi: quibus dignitatem, ut ipse inquit, dat antiquitas.

Delectus uerborum, ἀψις τῶν ὀνομάτων, præcipuè commendat carmen. Vitanda igitur uerba

Inusitata, ἀγνώστα, quæ in uulgi cōsuetudine non sunt, nisi de antiquis rebus sermo sit. Turben, ubi nūc Turbo, dici præter consuetudinem à Tibullo, annotauit Charisius. Testu, pro testa, ab Ouidio, obseruauit Nonius. Moriri, pro mori: & abstitit pro absistit, ab eodem, ait Priscianus.

Sordida, λεωτά, quæ circumscribenda sunt finitione. Bubulum et Subulcum, noluit dicere Ouidius, sed signis notauit: Hoc faciunt custosq; boum, longæuaq; nutrix, Tertius immundæ cura fidelis haræ. Idem, gruem non nominauit uerbo, sed ab effectu descripsit: Et quæ Pygmæo sanguine gaudet auis.

Humilia, ταπεινά, quæ epitheto corrigenda sunt. Aquas dicere pro mari, nimis abiectum, ut et guttas pro lacrimis. Illud igitur Ouidius tali adiectione subleuauit: Per immēsas puppe feruntur aquas. hoc Virgilius, cum inquit, Guttis humectat grandibus ora.

Inflata, seu tumida, ὀγγόδου: ut Panomphæus, pro Ioue. Hoc uicium maxime uulgare est in Epithetis.

Repetita, τὰ αὐτὰ. Teren. in And. Cedò cui puerum huc apposuisi? dic mihi.

Obscœna, αἰσχρὰ: ut, patrare pro committere, castrare pro auferre.

PARTITIONVM GRAMMATICARVM LIBRI III.
& ultimi Finis,

06.6. III 732

Imaginatio...
et refrigerium...
audere ipse...
effaciter...
amulsiors dē

lactia colun...
est nūq̄...
michor oratio...
bis...
XXVIII

[The main body of the page contains several columns of text that are almost entirely illegible due to extreme fading and significant damage to the parchment. Only faint fragments of words and some structural markers are visible.]